

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

17 Kasım 2023 Cuma
21'inci Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, müzakereler esnasında incitici, kaba ve yaralayıcı ifadelerden ve üsluplardan kaçınılmasına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon salonunda çekim yapan kişinin tespit edilip yasal yaptırımların uygulanacağına ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Nükleer Düzenleme Kurumu

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

e) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu

IV. AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

21'inci Toplantı

17 Kasım 2023 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.03'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,
Komisyonun bugünkü gündemine,
Müzakereler esnasında incitici, kaba ve yaralayıcı ifadelerden ve üsluplardan kaçınılmasına,
Komisyon salonunda çekim yapan kişinin tespit edilip yasal yaptırımların uygulanacağına,
İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,
Nükleer Düzenleme Kurumunun,
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,
Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun,
2024 yılı bütçeleri ve 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Muş Milletvekili Sezai Temelli, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 20 Kasım 2023 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere toplantıya 20.00'de son verildi.

17 Kasım 2023 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 21’inci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumu, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü; Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi, müzakerelere geçmeden önce kamu kurumlarımızın temsilcilerinden Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere kendilerini Komisyonumuza tanıtılmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi de konuşmasını yapmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Alparslan Bayraktar’a söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri ()*

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Nükleer Düzenleme Kurumu

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

e) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu

** (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4’üncü Toplantı Tutanağı’na ektir.*

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Başkanı, kıymetli üyeleri, kamu kurumlarımızın ve basınımızın değerli temsilcileri; şahsım ve Bakanlığım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hepinizin malumu olduğu üzere, geçtiğimiz ay cumhuriyetimizin 100'üncü yılını büyük bir coşkuyla kutladık. Aradan geçen bir asırda, ülkemizi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarma hedefi doğrultusunda birçok yeniliğe imza attık. Bu çerçevede, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak, milletimizin refah seviyesini yükseltmek ve ülkemizi kalkındırmak için var gücümüzle çalışıyoruz.

Şimdi, önümüzde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı hedefi var. Artık, Türkiye Yüzyılı'nı enerjinin de yüzyılı yapacak adımları atacağımız yeni bir döneme giriyoruz. Bu yeni dönemde, elbette, asrın felaketi olan Kahramanmaraş merkezli depremlerin yaralarını sarmak; bu şehirlerimizde sosyal, iktisadi ve ticari hayatı ayağa kaldırmak en önemli önceliğimiz olmaya devam edecek. Şehirlerimizi yeniden inşa ederken elektrik ve doğal gaz başta olmak üzere enerji altyapısını da baştan aşağı yeniliyoruz. Depremden zarar gören şehirlerin hızlı bir şekilde inşa ve ihyası amacıyla tüm gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Ayrıca, bu toplantı vesilesiyle, İsrail'in Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği insanlık dışı saldırıları lanetliyor, şehit olan binlerce masum sivil Gazzeli kardeşimize Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyorum. Bu haklı davasında Filistin'in yanında olduğumuzu bir kez daha belirtmek isterim.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesi olması hasebiyle ayrı bir önem attığımız 2024 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçe sunumunda tabii kaynaklardan başlamak üzere hidrokarbon arama ve üretim, enerji arz güvenliği, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının gelişimi, nükleer enerji, enerji verimliliği, vatandaşlarımıza enerjide sağladığımız destekler, yeni teknolojiler, AR-GE ve katma değerli ürün konuları ile Türkiye Yüzyılı'nda milli enerji ve maden politikası hedeflerimiz hakkında Meclis Plan ve Bütçe Komisyonumuzu bilgilendirmek istiyorum.

Madencilik, modern endüstrilerin ve ekonominin temel taşlarından biridir. Madenlerin çıkarılması ve işlenmesi yoluyla elde edilen mineraller, metaller ve enerji kaynakları; inşaat, teknoloji, enerji üretimi ve bir dizi endüstriyel uygulama için hayati öneme sahiptir. Maden yatırımları, özellikle yapıldıkları bölgelerin ekonomisinin büyümesine, istihdam oluşturmaya ve sosyal refahın artışına vesile olurlar.

Ülkemiz, yer altı kaynakları açısından oldukça zengin bir coğrafyada yer almaktadır. Üretilen maden çeşitliliği açısından dünyada 8'inci sırada yer alıyoruz. Bu zenginliğimizi ekonomiye kazandırmak için çalışmalarımızı yoğun şekilde sürdürüyoruz. Bu çalışmalar neticesinde 2002 yılında 680 milyon dolar olan maden ihracatımızı 2022 yılında 10 kat artırarak 6,5 milyar dolara ulaştırdık ve cumhuriyet tarihinin rekorunu kırdık, 2002 yılında gayrisafı yurt içi hasıla içinde binde 8 olan madencilik payını 2022 yılında yüzde 1,4'e yükselttik. Elbette bu başarıların arkasında önemli bir planlama, çalışma ve alın teri bulunuyor. Ülkemizin yer altı kaynak potansiyelini ortaya çıkarmak amacıyla MTA, kurulduğu 1935 yılından 2002 yılına kadar 3,7 milyon metre, son yirmi bir yılda ise 8,6 milyon metre sondaj gerçekleştirdi. Ayrıca, 2005 yılında başlatılan kömür arama çalışmaları kapsamında 8,3 milyar ton olan linyit rezervimiz bugün itibarıyla 20,4 milyar ton seviyesine ulaşmış, taş kömürü dâhil toplam kömür rezervimiz 21,9 milyar tondur. 2022 yılında yerli kömür üretimimiz 105 milyon ton, ithalatımız ise 9 milyar dolar karşılığı 39 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Yerli kömür kaynaklarımızın ekonomimize kazandırılması enerji arz güvenliğinin sağlanması açısından önemli olup kömür gazlaştırma, karbon yakalama gibi temiz kömür teknolojileriyle ilgili çalışmalarımızı da sürdürüyoruz. Sahip olduğumuz yer altı kaynaklarımızı önce insan, sonra çevre, sonra katma değerli üretim anlayışıyla değerlendiriyoruz.

Madencilikte arama faaliyetlerinden üretime kadar her aşamada sıkı denetim kuralları uygulanmakta olup yaptığımız denetimlerle madencilik sektörünü daha güvenilir ve sürdürülebilir bir hâle getirmeyi hedefliyoruz. Bu kapsamda denetlenen saha sayısı 2022 yılında yani geçtiğimiz yıl 8.207; bu yıl 2023 yılı 14 Kasım itibarıyla 8.049 olarak gerçekleşti ve bu yılı denetim sayısı açısından 8.500 denetimle bitirmeyi hedefliyoruz.

Ülkemizde faaliyeti tamamlanan maden sahalarını çevreyle uyumlu hâle getirme politikamız doğrultusunda bu sahaların rehabilite edilmesini sağlıyoruz. Geçtiğimiz üç yıllık dönemde 6.100 hektarlık alanda rehabilitasyon faaliyeti gerçekleştirilmiş ve bu alanlara toplam 6,5 milyon ağaç dikilmiştir. Bazı örnekleri ekranlarınızda görüyorsunuz.

Küresel rezervin yüzde 73'üne sahip olduğumuz bor madeninde 2022 yılında yüzde 63'lük uluslararası pazar payıyla sektördeki liderliğimizi koruyoruz. Buradaki hedefimiz, en az dünya bor rezerv oranımız kadar pazar payına ulaşmaktır. Bu çerçevede, 2022 yılında yüzde 97'si ihracat olmak üzere 2 milyon 672 bin ton bor ürünü satışından 1 milyar 320 milyon dolar ciroyla tarihi bir rekor kırdık.

Kıymetli hazırım, bu vesileyle bir kez daha 6 şubat depremleri sonrası canını ortaya koyarak insanlarımızın yardımına kahramanca koşan ve bir can daha kurtarabilmek için gece gündüz enkaz başında çalışan madencilerimize huzurlarınıza şükranlarımı sunmak istiyorum.

Bakanlık olarak madencilerimizin bu tecrübesini afet koordinasyonu kapsamında daha kurumsal bir yapıya dönüştürmek istiyoruz ve bu konuda ilgili kurumlarla birlikte çalışıyoruz.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; hidrokarbon sektöründe arz güvenliği ve keşiflerimizle ilgili bilgilendirmek istiyorum. Net enerji ithalatçısı konumunda bulunan ülkemizin hidrokarbon sektöründe yaşanabilecek uluslararası fiyat dalgalanmalarından ve tedarik problemlerinden etkilenmemesi amacıyla yeni kaynak ve güzergâhlarla birlikte kaliteli ve kesintisiz enerjiyi temin ederek enerji arz güvenliğimizi sağlama hususunda çalışıyoruz. 2002 yılında 31,7 milyon ton olan ham petrol ve petrol ürünleri ithalatımız 2022 yılında 37,7 milyar dolar karşılığı 47,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Petrol ve petrol ürünleri ihracatımız ise 2002 yılında 3 milyon ton iken 2022 yılında 12,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir, 2002 yılında LPG ithalatımız hemen hemen yok iken geçtiğimiz yıl 2,3 milyar dolar karşılığı 3,2 milyon ton LPG ithalatı yaptık. Yine 2002 yılında 17 milyar metreküp olan doğal gaz tüketimimiz, 2022 yılında 54 milyar metreküp olarak gerçekleşmiştir. Artan doğal gaz talebimizin karşılanması noktasında 19 bin kilometre iletim ve 192 bin kilometre dağıtım doğal gaz hatlarımız, 3'ü FSRU olmak üzere, 5 LNG tesisimiz, hâlihazırda 5,8 milyar metreküp depolama kapasitesine sahip iki yer altı doğal gaz depolama tesisimiz bize büyük katkı sağlamaktadır. Son yirmi bir yılda günlük doğal gaz giriş kapasitemizi yaklaşık 5 katına çıkararak 447 milyon metreküpe ulaştırdık. Bu sayede farklı tedarik kaynaklarından istediğimiz zamanda ve miktarda doğal gaz temin etme esnekliğine kavuştuk. Diğer taraftan, doğal gaz ulaşmayan yerleşim yeri kalmayacak hedefimiz doğrultusunda 2002 yılında sadece 5 şehrimizde kullanılan doğal gazı bugün 81 il ve 793 yerleşim yerine getirerek nüfusumuzun yüzde 83'üne doğal gaz kullanım imkânı sunduk. Ayrıca, 2002 yılında sadece 7 organize sanayi bölgemizde doğal gaz varken bugün 212 organize sanayi bölgemize doğal gaz arzı sağlıyoruz.

Kıymetli hazırım, dışa bağımlılıkla ve cari açıkla mücadeleimizde özellikle kendi hidrokarbon kaynaklarımızı üretmemiz hayati bir önemi haizdir. 2016 yılında kamuoyuna duyurduğumuz millî enerji ve maden politikası kapsamında yeni bir vizyonla, kendi gemilerimizle arama ve üretim stratejisi geliştirdik ve bu politikamızla 4 derin deniz sondaj ve 2 sismik araştırma gemisinden oluşan dünyanın en gelişmiş filolarından birini kurduk. Bu çerçevede, Sakarya Gaz Sahası'nda 710 milyar metreküplük doğal gaz rezervi keşfi ve sonrasında üç yıldan kısa bir sürede, rekor bir sürede bu doğal

gazı Filyos Doğal Gaz İşleme Tesisinde karaya çıkararak halkımızın kullanımına sunduk. Sakarya Gaz Sahası'ndan hâlihazırda günlük yaklaşık 4 milyon metreküpe ulaşan bir üretim değerine sahibiz. Bu üretimle ortalama bir buçuk milyon hanenin günlük doğal gaz ihtiyacı karşılanmaktadır.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; bir dönem adı terörle anılan Gabar, Kato ve Bestler Dereler bölgeleri artık keşifleriyle, üretimle, kalkınmayla ve huzurla anılmaya başlandı. Bilindiği üzere, Gabar bölgesinde Mayıs 2021'de Şehit Esmâ Çevik Sahası'nda, Nisan 2023'te ise Şehit Aybüke Yalçın Sahası'nda önemli petrol keşifleri gerçekleştirdik. Şehit Aybüke Yalçın keşfi, Türkiye'de kara alanlarında bugüne kadar cumhuriyet tarihi boyunca yapılmış en büyük keşif olmakla beraber küresel ölçekte de 2023 yılında yapılan en büyük kara keşfidir. Bugün Gabar bölgesinde günlük yaklaşık 23 bin varil ham petrol üretiyoruz, bölgede üretimi artırmaya yönelik sondaj operasyonlarına da devam ediyoruz. Hidrokarbon alanında yürüttüğümüz çalışmaları sadece yurt içiyle sınırlı tutmuyoruz, yürüttüğümüz aktif enerji diplomasisiyle Irak ve Libya başta olmak üzere Afrika, Kafkasya ve diğer coğrafyalarda petrol ve doğal gaz projelerinde yer alacağız. Buralarda millî şirketlerimiz Türkiye Petrolleri ve BOTAS'ı önemli görevler bekliyor.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ülkemiz elektrik talebi son yirmi yılda yıllık ortalama yüzde 4,7 artmıştır. Elektrik tüketimimiz 2002 yılında 133 teravat seviyesindeyken 2022 yılında yaklaşık 2,5 kat artarak 331 milyar teravat olmuştur. Bu denli yüksek talep artışını karşılamak için ortaya koyduğumuz politikalar doğrultusunda 2002 yılında 31 bin 486 megavat olan elektrik kurulu gücümüz bugün yine 3,3 kat artarak 106 bin megavatın üzerine çıkmıştır. Kurulu gücümüzün yerli kaynak oranı ise yüzde 55'i yenilenebilir enerji olmak üzere bugün itibarıyla yüzde 66 seviyesindedir. Ayrıca, 2002 yılında yüzde 26 seviyesinde olan hidroelektrik dâhil yenilenebilir kaynaklı elektrik üretiminin enerji sepetimiz içerisindeki oranı yüzde 42 seviyesine yükselmiştir. Yenilenebilir enerji potansiyelimizden azami şekilde yararlanmak için uygulamaya aldığımız YEKDEM ve YEKA uygulamaları sayesinde Avrupa'nın ilk ve tek tam entegre güneş paneli fabrikasını kurduk ve burada üretilen panellerin kullanıldığı Avrupa'nın en büyük güneş enerjisi santrali olan 1.000 megavat kapasiteli Konya Karapınar GES'i devreye aldık. Ekipman üretim alanında da yerleştime çalışmamız ve desteklerimizle sanayimize güneş panellerinde yüzde 77; rüzgâr türbinlerinde ise yüzde 60 yerli üretim kabiliyeti kazandırdık. Uyguladığımız modeller ve özenle yürüttüğümüz politikalar sonucunda ülkemiz, toplam yenilenebilir enerji kurulu gücü bazında Avrupa'da 5'inci, dünya genelinde ise 12'nci sırada yer almaktadır. Diğer taraftan, enerji sektöründeki büyüme ve dönüşümün vazgeçilmez bir parçası olan elektrik enerjisi altyapımıza dönük yatırımlar sayesinde 2002 yılında 43 bin kilometre olan elektrik iletim hattı uzunluğumuz bugün itibarıyla 74 bin kilometreye çıkmıştır. 2002'de yaklaşık 780 bin kilometre olan dağıtım hattı uzunluğunu da 1,4 milyon kilometreye ulaştırdık.

Nükleer enerji alanında yapılan çalışmalar... Sadece yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlar, ülkemizin artan enerji ihtiyacını sorunsuz karşılayabilmemiz ve hedeflediğimiz karbon emisyonu azaltım oranına ulaşabilmemiz için maalesef yeterli değildir. Sıfır karbon salımıyla enerji üreten nükleer güç santralleri, elektrik üretiminde sürekli ve güvenilir bir baz yük kapasitesi sağlayarak enerji arzının istikrarını ve kesintisiz elektrik teminini destekler yapıdadır. Günümüzde, dünyada 32 ülkede 412 nükleer reaktör faaliyette olup, 17 ülkede ise inşaat faaliyetleri devam eden 58 adet reaktör bulunmaktadır. Akkuyu Nükleer Güç Santrali Proje'mizle bu alanda önemli bir aşama kaydettik. Şu anda tüm uluslararası güvenlik standartlarına uygun şekilde 4 reaktörün aynı anda inşasına devam ediyoruz. Ve yine hepimizin malumu, 27 Nisan 2023 tarihinde ilk yakıt çubuklarını sahaya getirdik ve Akkuyu Proje'mize uluslararası standartlarda nükleer tesis statüsü kazandırdık.

Diğer taraftan, Akkuyu sahasında şu anda 30 bine yakın istihdam sağlamaktayız ve santral tümüyle devreye alındığında da 4 bin kişiye sürekli istihdam sağlanacaktır. Bununla birlikte, Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin bütün ünitelerinin faaliyete geçmesiyle ülkemizin yıllık elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10'unu karşılayacak, yıllık 7 milyar metreküp doğal gaz ithalatı ve 35 milyon ton karbon salımının da önüne geçecektir. Ayrıca, üzerinde çalıştığımız Sinop ve Trakya Nükleer Güç Santralleri projelerine yönelik teknoloji sahibi ülkelerle görüşmelerimiz devam etmektedir.

Sayın Başkanım, kıymetli üyeler; önemli bir arz kaynağı olarak değerlendirdiğimiz enerji verimliliğini en temiz ve en ucuz enerji kaynağı olarak görüyoruz. Bu bakış açısından hareketle enerji verimliliğine ayrı bir önem atfetmekteyiz. Enerji verimliliği konusunda yapılan çalışmalar neticesinde 2017-2023 döneminde uyguladığımız Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı kapsamında 2017-2022 döneminde enerji verimliliğine toplam 7,5 milyar dolarlık yatırım yapılmasını ve 18,7 milyon TEP kümülatif enerji tasarrufunu sağladık. Yine, bununla birlikte, 59 milyon ton sera gazı emisyonunu engelledik ve 39.500 ilave istihdama sahip bir sektör oluşturduk. Ayrıca, 2000 yılından bugüne enerji yoğunluğumuzda yüzde 27 düşüş gerçekleştirdik. Özellikle enerji verimliliğinde rekor bir yıl olarak nitelendirdiğimiz 2021 yılında Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre, yüzde 2,7'yle dünyada enerji yoğunluğunu en çok iyileştiren 2'nci ülke olduk.

Diğer taraftan, enerji verimliliğini artırmayı ve özel sektörün finansal yükünü azaltmayı hedefleyen verimlilik artırıcı projeler kapsamında şu ana kadar yapılan 500 milyon TL tutarındaki yatırımlara 126 milyon TL destek verdik. Söz konusu yatırımlar sonucunda yıllık 816 milyon TL karşılığı olan tasarruf elde edilmesini de sağladık. Kamu kaynaklarının daha verimli kullanılmasını ve enerji maliyetlerinin azaltılması amacıyla Sayın Cumhurbaşkanımızın imzasıyla yayımlanan 3 Kasım 2023 tarihli Genelge'yle yüzde 15 olan kamu binalarındaki enerji tasarrufu hedefini 2030 yılına kadar asgari yüzde 30'a çıkardık.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; enerji piyasalarının rekabete açık, öngörülebilir, şeffaf ve mali açıdan güçlü bir şekilde oluşturulması ve piyasa oyuncularının ticari işlem yapabilecekleri piyasa araçlarının çeşitlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Dünya ekonomileri, özellikle salgın sonrası dönemde toparlanma sürecine girmiş ve talepteki olağan dışı artış karşısında küresel arzın yetersiz kalması, uluslararası krizler ve yatırım eksikliği gibi sebeplerle enerji fiyatları önce kademeli olarak, akabinde ise hızlı bir yükselişe geçmiştir. Bu hızlı fiyat artışlarından vatandaşlarımızın asgari düzeyde etkilenmesi için Elektrik Piyasasında Azami Uzlaştırma Fiyatı Uygulaması'nı geliştirdik. Sakarya gaz sahasından ürettiğimiz gazın 2023 yılı Nisan ayında karaya ulaşmasıyla birlikte yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla konut, ibadethane ve cemevi abonelerinin ilk ay tüm tüketimleri ücretsiz olacak şekilde, sonraki aylarda ise aylık 25 metreküpe denk gelen tüketimlerinin bir yıl boyunca ücretsiz olması kararlaştırıldı. Bu kapsamda, 6,4 milyar metreküp doğal gazı bedelsiz olarak vatandaşlarımıza sunuyor olacağız. Diğer taraftan, ihtiyaç sahibi hanelere elektrik tüketim desteği verilmesine dönük Cumhurbaşkanlığı kararı kapsamında, hanedeki kişi sayısına göre aylık 150 kilovatsaat karşılığı tutara kadar destekleme yapmaktayız. Bu kapsamda, 2019'dan bugüne kadar 18,2 milyar TL tutarında elektrik tüketim desteği verdik. Ayrıca, 2022 yılında 1,9 milyon aileye 1,7 milyon ton kömür desteği sağladık. 2023 yılında da ısınma amaçlı kömür desteği sağlamaya devam ediyoruz.

Kömür desteği alan hanelerden isteyenlerin bunu doğal gaz olarak da kullanabilmelerini sağlayacak düzenleme kapsamında da 2022 yılından itibaren 634 milyon TL tutarında doğal gaz tüketim desteği verdik. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sağladığı bu desteklerin haricinde, 2022 yılında geçtiğimiz yıl vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gaz tüketimlerinin 270 milyar lirası devletimiz tarafından karşılanmıştır.

Sayın Başkan, Kıymetli Komisyon üyeleri; bunun yanında, deprem bölgemizdeki yaraların sarılması için afetzedede vatandaşlarımızın enerji faturalarıyla alakalı kolaylıklar sağladık. Bu kapsamda, depremde evi veya iş yeri yıkılan, acil yıkılacak orta ve ağır hasarlı vatandaşların depremden önceki ödenmemiş tüm doğal gaz ve elektrik faturalarını sildik. Ayrıca, depremden herhangi bir zarar görmeyen yüksek tüketimli sanayi ve ticarethane aboneleri hariç olmak üzere, Kahramanmaraş Hatay, Adıyaman, Malatya illerinin tamamıyla Gaziantep'in İslahiye ve Nurdağı ilçelerinde elektrik ve doğal gaz faturalarının tahakkuk ve tahsilatlarını erteledik. Erteleme döneminden sonra tanzim edilen faturaları ise herhangi bir faiz uygulamadan 6 eşit taksitde bölerek ödeme kolaylığı sağladık. Bütün bunlarla birlikte, deprem sonrası elektrik ve doğal gaz altyapılarını mümkün olan en kısa sürede tekrar devreye aldık. Bölgedeki şehirlerimizin yeniden inşası kapsamında enerji altyapılarının ivedi şekilde oluşturulması için yoğun gayret sarf ediyoruz. Vatandaşlarımızın yeni yerleşim yerlerinde enerjiye dair herhangi bir sıkıntı yaşamamalarını temin edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmamın başında ifade ettiğim gibi, madenlerimizi katma değerli bir şekilde ekonomimize kazandırmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda, bor minerallerinden katma değeri yüksek nihai ürün üretilmesine yönelik olarak yıllık bin ton kapasiteli bor karbür üretim tesisini bu yıl devreye alarak bor karbür üreten dünyadaki beş ülkeden biri konumuna geldik. Zayıf çözelti ve atıklardan lityum karbonat elde etmek üzere Eskişehir Kırka'da ve Balıkesir Bandırma'da toplam 700 ton kapasiteli üretim tesislerimizle, ülkemizin yine bu alandaki ithalatının yaklaşık yüzde 50'sini yerli üretimle karşılamayı hedefliyoruz. Ayrıca, çelik ve ileri teknoloji üretimi başta olmak üzere, çok sayıda uygulamada kullanılan ve ithalat yoluyla karşılanan ferrobörmün ülkemizde üretilmesi için yine Balıkesir Bandırma'da geçtiğimiz yıl temelini attığımız yılda 800 ton kapasiteli tesisimizi inşallah önümüzdeki yıl haziran ayında devreye alacağız. Diğer taraftan, Eskişehir Beylikova'da dünyanın tek sahada en büyük ikinci nadir toprak elementleri rezervini keşfettik ve ilk etapta yıllık 1.200 ton cevher işleyecek Nadir Toprak Elementleri Pilot Üretim Tesisini de bu yıl içinde devreye aldık. Bu tesisten de en kısa zamanda endüstriyel üretim tesisinin inşaatına başlayarak yıllık 570 bin ton cevheri işlemeyi hedefliyoruz.

Hedeflediğimiz bu enerji dönüşümü için yeni bir yatırım ve reform dönemi başlatıyoruz. Bu yeni dönemde yürüteceğimiz çalışmalarla ilgili politikalarımızdan da biraz bahsetmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın ilan ettiği üzere 2053 yılına kadar net sıfır emisyonlu bir ekonomi olmayı hedefliyoruz, önümüzdeki otuz yıllık planlarımızı bu hedef doğrultusunda şekillendiriyoruz. Bu süreçte, öncelikli konularımız; yenilenebilir enerjiden azami düzeyde istifade etmek, enerji verimliliği, küçük modüler reaktörlerin de dâhil olduğu nükleer enerji, hidrojen, batarya ve diğer depolama sistemleriyle enerjide dijitalleşme ve kritik madenler, kritik mineraller olacaktır.

Genç ve artan nüfus yapısı, üretim odaklı gelişen sanayisi ve büyüyen ekonomisiyle ülkemizin enerji talebi artmaya devam ediyor. Bu kapsamda, 2035 yılında elektrik tüketimimizin 511 milyar kilovatsaate çıkacağını öngörüyoruz. Bu talebi karşılarken yenilenebilir enerjinin elektrik üretimi içindeki payını yüzde 55'e, kurulu güç içindeki payını ise yüzde 65'e çıkarmayı hedefliyoruz. Bunun için her yıl 3.500 megavat güneş ve 1.500 megavat rüzgâr santralini devreye alacağız. Ayrıca, bir ilk olarak, toplam 5 bin megavat deniz üstü rüzgâr kurulu gücünü de enerji sepetimize dâhil edeceğiz.

Kıymetli hazırım, kara ve deniz alanlarında yoğun şekilde yürüttüğümüz arama çalışmalarına bu yeni süreçte de tempomuzu artırarak devam edeceğiz. "Coğrafya kaderdir ancak enerjide dışa bağımlılık kader değildir." anlayışıyla, milletimizin refahı ve yaşam kalitesini artırmak için,

bulduğumuz kaynakları hızlı bir şekilde devreye alacağız. Sakarya gaz sahasındaki projenin faz1 kısmı tamamlandığında üretimimizi günlük 10 milyon metreküpe, faz2 kısmı tamamlandığında ise günlük 40 milyon metreküpe çıkaracağız.

Diğer taraftan, hedefimiz, sadece Gabar'da 2024 yılı sonunda, bugün 23 bin varil olan günlük üretimi 100 bin varil üretime ulaştırmak ve yurt içi üretimimizi toplam 200 bin varilin üzerine çıkarmaktır. Bu da tüketimimizin yaklaşık yüzde 20'sinin kendi kaynaklarımızdan karşılanması anlamına gelmektedir.

Meclisimizin de gündeminde olan Aile ve Gençlik Fonunun hayata geçmesiyle birlikte, maden, doğal gaz ve petrol üretimimizden elde edilen gelirleri vatandaşlarımızın faydasına sunacağız.

Sayın Başkan, değerli üyeler; millî enerji ve maden politikamızın temel bileşenlerinden biri de nükleer enerjidir. Enerji portföyümüzde 2035 yılına kadar 7,2 gigavatlık yani 7.200 megavatlık nükleer kaynaklı kurulu güce ulaşmayı hedefliyoruz. Özellikle sanayimizin enerjideki dönüşümü için katkı sağlayacak olan, büyük ölçekli santrallerden çok daha hızlı devreye giren ve karbonsuzlaşma hedeflerimize önemli katkılar sunacak küçük modüler reaktörlere yönelik lisanslama ve teknolojik gelişim sürecinin tamamlanmasının ardından, ülkemizde üretim ve yerleştirme çalışmalarını yürütüyoruz.

Nükleer endüstrimizde, ekipman üretim kabiliyeti geliştirmenin yanı sıra, bu alanda yetiştirilen insan kaynağımızla kendi santrallerimizi kuracak bir yapıyı hedefliyoruz.

Tüm sektörlerde ve günlük hayatın her alanında enerji verimliliği potansiyelinin ekonomimize kazandırılması için çalışıyoruz. 2024-2030 dönemini kapsayacak İkinci Enerji Verimliliği Eylem Planı'nı da bu yıl sonuna kadar kamuoyuna açıklayacağız.

Dünya ve Türkiye'deki eğilimleri incelediğimizde, önümüzdeki dönemde, elektriğin birincil enerji talebindeki payının artacağını öngörüyoruz. Yine bu doğrultuda, elektrik depolamaya yönelik batarya ve diğer depolama teknolojileri ile hidrojene yönelik çalışmalarımıza hız verdik. Bu yıl başında kamuoyuyla paylaştığımız Türkiye Hidrojen Teknolojileri Stratejisi ve Yol Haritası çerçevesinde, 2030 yılında 2 gigavat, 2035 yılında 5 gigavatlık elektrolizör kapasitesini devreye alarak gelişmiş ülkelerle rekabet eden bir hidrojen değer zinciri tesis etmeyi hedefliyoruz. Ülkemizin yenilenebilir enerji potansiyelinin de özellikle yeşil hidrojen üretiminde kilit bir rol oynayacağına inanıyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; İstanbul Finans Merkezimizi, enerjinin yanında madencilik de kapsayan geniş çaplı bir merkez olarak planlıyoruz. Bu anlamda ülkemizi, kaynakların piyasa oyuncuları tarafından rekabetçi bir şekilde fiyatlandırıldığı, iyi işleyen, şeffaf ve erişilebilir bir piyasanın var olduğu bir enerji ve maden ticaret merkezi hâline getirmeyi hedefliyoruz.

Bunun yanı sıra, iklim değişikliğiyle mücadelenin en önemli araçlarından biri olan karbon fiyatlaması için EPIAŞ bünyesinde halihazırda yürüyen elektrik ve doğal gaz piyasalarının yanına önümüzdeki yıl emisyon ticaretini de eklemeyi hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkelerin enerji arz güvenliği doktrinleri etkin bir enerji diplomasisini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'nin enerjide merkez ve ticaret üssü olması, Doğu ile Batı'yı birleştirmesi, enerji kaynakları transferinde alternatif kaynak ve güzergâhlarla enerji maliyetlerini aşağı çekmesi ve enerjide bölgesel bir aktör hâline gelmesi adına yeni iş birliklerinin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Sahip olduğumuz iç pazar büyüklüğü ve enerji altyapımızla bölgemizin de enerji arz güvenliğine katkı sunmaya devam etmekteyiz. Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve son olarak Moldova'yla gaz ihracatı anlaşmalarını hayata geçirdik. Önümüzdeki süreçte ihracat bağlantılarımıza yeni ülkelerin

eklenmesine dönük çalışmaya devam edeceğiz ve bu suretle enerjide Türkiye'nin bölgesel konumunu her geçen gün daha da güçlendireceğiz. Tek millet, iki devlet şiarıyla, enerji alanında Türkiye-Azerbaycan kardeşliğinin ortak amaçları etrafında, Nahçıvan'ın doğal gazının temin edilmesine yönelik İğdir-Nahçıvan Doğal Gaz Boru Hattı Projesi'ni en kısa zamanda tamamlayarak Nahçıvan'ın yıllık 500 milyon metreküplük doğal gaz ihtiyacının tamamını Türkiye'den karşılayacağız.

Kıymetli hazırun, savunma sanayisi teknolojilerinde, elektrikli araçlarda, depolama teknolojilerinde ve yenilenebilir teknolojilerde kritik madenler, nadir toprak elementleri önemli ve stratejik konumdadır. Millî maden mücadelemiz doğrultusunda, ülkemizi, sahip olduğu zengin kaynakları işleyerek yeşil dönüşüm için gereken kritik minerallerin önemli bir tedarikçisi hâline getirmeyi hedefliyoruz.

Enerji ve madencilik sektöründe iyi bir yönetim anlayışı kadar etkili bir iletişimin de önemli olduğunu düşünüyoruz. Vatandaşlarımızdan, iş dünyasından, sivil toplumdan, siyasetten ve üniversitelerden gelen geri bildirimler, verdiğimiz mesajların karşılık bulduğunu gösteriyor. Bu katılımcı anlayış, enerji ve madencilik politikamızı belirlemede bize önemli katkılar sunuyor. Bundan sonra da bu bakış açısıyla tüm paydaşlarımızla bir araya gelmeye, onların fikirlerinden istifade etmeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri; Sayıştay Başkanlığının Bakanlığımızın 2022 mali Yılı Denetim Raporu'nun "Denetim Bulguları" bölümünde "Bakanlık bütçesinden ödemesi yapılan genel aydınlatma gideri alacaklısı olan şirketlerin Bakanlık ilgili kuruluştaki TEİAŞ'a borçlarını ödememesi" şeklinde bir bulguya yer verilerek "TEİAŞ alacaklarının zamanında tahsili için yasal düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir." ifadesine yer verilmiştir. Söz konusu bulguya ilişkin gerekçeli cevabımız Sayıştay Başkanlığına gönderilmiştir. Ayrıca, TEİAŞ'ın elektrik dağıtım şirketlerinde birikmiş alacakları büyük oranda tahsil edilmiştir, muaccel alacaklarının da tahsiline devam edilecektir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, buyurun.

Uzatiyorum sürenizi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR -Tamamlıyorum Başkanım.

Tespit ve değerlendirmelerine önem verdiğimiz Sayıştay yetkililerine yaptıkları katkılar için şahsım ve Bakanlığım adına teşekkür ediyorum.

Son olarak Sayın Başkanım, kesin hesap ve bütçe özet bilgileri: 5,33 milyar TL olan Bakanlığımız 2022 yılı bütçesi başlangıç ödeneğine genel aydınlatma giderleri ile cari ve yatırım giderleri için 7,55 milyar TL eklenmesi sonucunda 2022 yılı bütçe ödeneğimiz toplam 12,87 milyar TL olmuştur. Bu tutarın 12,78 milyar TL'si harcanmış olup kalan 92,2 milyon TL ödenek yıl sonunda iptal edilmiştir. Bakanlığımız 2022 yılı bütçe gerçekleştirme oranı yüzde 99,3'tür. Bakanlığımız merkez teşkilatı ile 2024 yılı bütçe teklifi, genel aydınlatma dâhil olacak şekilde, 48,32 milyar TL olup MTA, MAPEK, TENMAK, EPDK ve NDK'yle birlikte teklif edilen toplam bütçe tutarımız 61,96 milyar TL'dir.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken, tekrar, 2024 yılı bütçemizin milletimiz, devletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Bakana konuşmasından dolayı.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı Sayın Mustafa Yılmaz'a söz vereceğim, sonra da Nükleer Düzenleme Kurumu Başkanına söz vereceğim.

Süreniz beşer dakikadır.

Lütfen süresi içerisinde konuşmanızı tamamlayın.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu yılın başında yaşadığımız büyük çaplı ve yıkıcı depremlerin etkisini ne yazık ki her alanda hissettik. EPDK olarak asrın felaketinde yaralarımızı sarmak ve vatandaşlarımızı korumak amacıyla enerji sektörümüzde pek çok kritik düzenlemeyi hayata geçirdik. Öncelikle kesintisiz enerjinin sağlanması adına ilgili tüm şirketler ve kamu kurumlarımız seferber oldu. Vatandaşlarımızın borç ödeme yükümlülükleri ertelendi ve takside bağlandı. Başta üreticilerimiz olmak üzere bölgede faaliyet gösteren sektör paydaşlarının bazı yükümlülükleri askıya alındı. Depremden zarar gören enerji şirketlerine hizmette aksama yaşanmaması için gereken kolaylıklar sağlandı.

Ayrıca, küresel enerji krizi nedeniyle on sekiz ay boyunca uyguladığımız ve pek çok Avrupa ülkesinde de uygulanan Azami Uzlaştırma Fiyat Mekanizması'yla arz güvenliğimiz sekteye uğramamış ve vatandaşlarımız olağanüstü maliyet artışlarından azami düzeyde korunmuştur. Fiyatların makul seviyeye gerilmesi üzerine 1 Ekim 2023 tarihinden itibaren son verdiğimiz AUF'un katkısıyla elektrik tarifelerinde nihai faturalarda yüzde 130'luk fiyat artışının önüne geçilirken 220 milyar TL'yi bulan bir meblağ da vatandaşlarımızın cebinde kalmıştır.

Malumunuz, yenilenebilir enerji kaynaklarından azami düzeyde istifade edebilmenin yolu etkin bir elektrik depolama sistemi kurmaktan geçmektedir. Bu alanda geçtiğimiz yıl yaptığımız düzenlemeyle depolamalı RES ve GES tesisleri kurulabilmesinin önünü açtık.

Depolama tesisleriyle verilen enerjinin kontrol edilebilmesi sayesinde ülkemizin emre amade kapasitesi artacak, kesintili üretim yapan rüzgâr ve güneş santralleri baz yük santrali hâline gelerek sisteme düzenli enerji verecek hâle gelecektir. Ayrıca yenilenebilir enerji kapasitemiz daha da artacaktır.

Kurumumuza depolamalı elektrik üretim tesisi kurmak amacıyla toplam 260.354 megavat gücünde 5.968 adet ön lisans başvurusu yapılmıştır.

TEİAŞ tarafından bugüne kadar yaklaşık 33 bin megavat kapasite tahsis edilmiştir. Bu kapasite içerisinde 23.200 megavata karşılık gelen 429 adet projeye ön lisans verilmiştir. Bu projelerden toplam 12.100 megavat gücündeki 176 adedi RES, 11.100 megavat gücündeki 253 adedi ise GES projesidir. Yaklaşık 50 milyar dolarlık yatırıma tekabül eden kapasitenin verildiği depolama faaliyetinin sağlayacağı istihdam, büyüme ve teknolojik gelişme enerji ticaret merkezi olma hedefimize büyük katkı sağlayacaktır.

2023 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla baktığımızda elektrik piyasasında ön lisans hariç 2.658, doğal gaz piyasasında 361, petrol piyasasında 12.906, LPG piyasasında 11.155 ve yeni kurmuş olduğumuz şarj hizmeti piyasasında 141 lisanslı kişi bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, elektrikli araç pazarı ve şarj ağı altyapımız da hızlı bir gelişim göstermektedir. Son bir yılda Türkiye'de elektrikli araç sayısı 41.747 adete, halka açık şarj noktası sayısı da 9.460 adete ulaşmıştır. Yerli otomobilimizin piyasaya sürülmesiyle eş zamanlı olarak şarj istasyonlarının sayısında da hızlı bir artış gözlemlenmektedir. Türkiye, araç başına düşen DC şarj noktası açısından Avrupa genelinde birinci sıradadır.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; hatırlanacağı üzere, Kurumumuzun faaliyetlerine başladığı günlerde sanayi ile konutta sadece 5 şehrimize doğal gaz hizmeti sağlanabiliyordu. 2003 yılından itibaren gerçekleştirdiğimiz dağıtım lisansı ihaleleri ve BOTAS iletim hattı genişlemesine bağlı olarak kısa sürede bir ivme yakalandı. Bugün 81 il merkezimizin tamamında ve 768 ilçe ve beldemizde konutlarda doğal gaz kullanılmaktadır. 2023 yılı sonunda doğal gaz kullanan ilçe ve belde sayımız ise 800'ün üzerinde olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

İlave bir dakika ekliyorum.

Buyurun.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 yılı bütçe teklifinde, Kurumumuzca, elektrik piyasasından 220 milyon 615 bin TL, doğal gaz piyasasından 320 milyon 400 bin TL, petrol piyasasından 800 milyon TL, LPG piyasasından 94 milyon TL olmak üzere toplam 1 milyar 435 milyon 15 bin TL gelir elde edilmesi öngörülmüştür. Buna ek olarak iletim ek ücreti karşılığında 360 milyon TL gelir elde edileceği tahmin edilmiştir. Bu çerçevede, diğer gelirler ile ret ve iadeler sonrası 2024 yılı bütçe toplamı 1 milyar 783 milyon 367 bin TL'dir; bu tutarın 621 milyon 537 bin TL'sini mal ve hizmet alım giderleri, 969 milyon 816 bin TL'sini personel giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurum primi giderleri oluşturmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Nükleer Düzenleme Kurumu İkinci Başkanı Sayın İsmail Hakkı Arıkan...

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU İKİNCİ BAŞKANI İSMAİL HAKKI ARIKAN – TBMM Plan ve Bütçe Komisyonun Saygıdeğer Başkanı ve değerli üyeler, Sayın Bakanım, değerli hazırım; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, 2019 yılında nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi sırasında çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunmasına yönelik, düzenleyici kontrol yetkisini ve kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Nükleer Düzenleme Kurumu kurulmuştur. Mevzuatla kendisine verilen görev ve yetkilerini toplam 270 personel eliyle yürüten kurumun, kurulduğu günden bu yana görev ve yetki alanına ilişkin olarak 24 adet yönetmelik yürürlüğe konulmuş, 2021-2025 yıllarını kapsayan stratejik plan uygulanmaya başlanmış, Kurumun entegre yönetim sistemi ISO 9001, 45001 ve 27001 standartlarına uygunluk yönünden denetlenmiş ve sertifikalandırılmıştır.

Sayın Başkan ve kıymetli üyeler; Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi'ne ilişkin olarak 1'inci, 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü ünitelere sırasıyla 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında inşaat lisansı verilmiştir. Ayrıca, Nisan 2023'te 1'inci ünite kullanılmaya başlanacak taze yakıtlar için gerekli izinler verilerek nükleer yakıtlar Akkuyu sahasına getirilmiştir. Yetkilendirme sürecinin bir sonraki adımı olan 1'inci ünite için işletmeye alma izni başvurusunu değerlendirme çalışmaları ise devam etmektedir.

Akkuyu Projesi yer seçimi aşamasından başlayarak işletmeden çıkarma da dâhil olmak üzere tüm aşamalarda Nükleer Düzenleme Kurumunun denetimine tabidir. Bu kapsamda Akkuyu sahasındaki faaliyetlere yönelik olarak 35, Rusya'da imalatı devam eden ekipmanlara yönelik olarak 19 denetim görevlisi yerleşik olarak görevlendirilmiştir. Denetim görevlileri tarafından 2023 yılı içerisinde 6 bin adam-günün üzerinde inşaat denetimi ve 11 bin adam-günün üzerinde imalat denetimi gerçekleştirilmiştir.

Akkuyu Projesi'ndeki ilerlemelere paralel olarak 2024 yılında Akkuyu sahasında 45, imalat tesislerinde ise 21 olmak üzere toplam 66 denetim görevlisinin sürekli denetim ve gözetim faaliyetlerini yürütmek üzere yerleşik olarak görevlendirilmesi hedeflenmektedir.

Diğer taraftan, Sinop'ta yapılması planlanan nükleer santral projesi kapsamında Sinop İnceburun mevkiinde bulunan saha için Kurumumuza saha onayı başvurusu yapılmıştır. Kurumumuz tarafından saha raporunun gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları devam etmektedir.

Bilindiği üzere, ülkemizde tıp, endüstri, eğitim, araştırma ve güvenlik alanlarında yaklaşık 26 bin kuruluş 56.500 radyasyon kaynağıyla faaliyet göstermektedir. 2023 yılı içerisinde radyasyon tesisleri ve radyasyon uygulamaları kapsamında 16.106 yetkilendirme işlemi, yaklaşık 5 bin tesis, cihaz ve laboratuvarın yetkilendirmeye esas yerinde incelenmesi ve 500 kurum ve kuruluşta radyasyon güvenliğine ilişkin denetim gerçekleştirilmiştir. 2024 yılında ise yaklaşık 7.500 tesis, cihaz, laboratuvarın yerinde incelenmesi ve bin kurum ve kuruluşta radyasyon güvenliğine ilişkin denetim yapılması hedeflenmektedir.

Uluslararası ilişkiler bağlamında, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının, OECD Nükleer Enerji Ajansının ve Avrupa Birliğinin konuya ilişkin misyonları ve teknik iş birliği projeleri vasıtasıyla dünyadaki düzenleyici yapıya ilişkin gelişmeler yakından takip edilmekte, bu kuruluşların nükleer güvenlik ve radyasyon güvenliği çalışma gruplarında uzmanlarımız aktif bir şekilde yer almaktadır.

Kurumumuz faaliyete geçtiği günden bu yana diğer ülkelerdeki türdeş kurumlarla iş birliklerini geliştirme politikasını takip etmiş ve bu kapsamda Amerika Birleşik Devletleri, Belarus, Bulgaristan, Çekya, Finlandiya, Güney Kore, Macaristan, Rusya Federasyonu, Slovakya ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin nükleer güvenlik ve radyasyon güvenliğinin düzenlemesinden sorumlu kurumlarıyla iş birliği anlaşmaları imzalayarak uygulamaya koymuştur.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; Nükleer Düzenleme Kurumunun 2024 yılı bütçe teklifi toplam 1 milyar 419 milyon 492 bin TL'dir. Bu bütçenin 240 milyon 47 bin TL'si personel giderlerine, 602 milyon 225 bin lirası yatırım giderlerine, 577 milyon 220 bin lirası mal, hizmet alımları ve diğer giderlere ayrılmıştır.

2024 yılı tahmini gelirimiz ise 1 milyar 419 milyon 492 bin liradır. Kurumumuzun gelirlerinin giderlerini karşılaması esastır.

Nükleer Düzenleme Kurumunun 2022 yılında Sayıştay Başkanlığınca yapılan denetiminde herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

2024 yılı bütçe taslağının kurumumuza ve ülkemize hayırlı olmasını diler, saygılar sunarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, müzakereler esnasında incitici, kaba ve yaralayıcı ifadelerden ve üsluplardan kaçınılmasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi müzakerelere geçeceğiz. Yalnız, sizlere bir hatırlatmada bulunmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, neyi söylediğiniz değil, nasıl söylediğiniz çok çok önem arz ediyor. Burası milletvekillerinden oluşan bir Komisyon, teknik bir Komisyon. Birbirimizi incitici, kaba ve yaralayıcı ifadelerden ve üsluplardan lütfen kaçınalım. Meramımızı daha düzgün cümlelerle ve daha sakin bir usul ve tonla ifade edebiliriz diye düşünüyorum. Nihayetinde burada fikirler yarışıyor. Ben Anayasa ve İç Tüzük gereği müdahale yapmam gereken yerlerde yaparım, onun haricinde milletvekillerinin konuşmalarına, fikirlerine bir müdahale olmaz ama sizden istirhamım, Plan Bütçe Komisyonuna yaraşır ve yakışır bir şekilde bugünkü müzakereleri lütfen yapalım. Sonra insan üzülüyor, kırılıyor. Nihayetinde hepimiz buraya milletvekili olarak gelmişiz, birbirimizin hukukunu önce biz burada koruyacağız. Dolayısıyla sonradan üzüleceğimiz bir durumun oluşmamasına hep birlikte dikkat edelim. Bir hatip konuşuyorken diğerlerinin sürekli ona laf atması, bağırması... Bu yakışık almıyor değerli arkadaşlar, ben hiçbir milletvekili arkadaşımıza bunu yakıştıramıyorum, yakışmıyor. Dolayısıyla meramını anlatan anlatır; varsa zaten grup sözcülerine, esneklik tanıyorum, onlar ihtiyaç gördükleri yerde, gerekli gördükleri yerde açıklama veya izahat yapabilirler. Onun haricinde, dün yaşadığımız bir iki hadise oldu, lütfen bugün tekrarlanmasın. Özellikle sizlerden rica ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Devam)

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Devam)

c) Nükleer Düzenleme Kurumu (Devam)

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Devam)

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

e) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi de İYİ Parti Grubundan Sayın Rıdvan Uz'la başlıyoruz.

Sayın Uz, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

RİDVAN UZ (ÇANAKKALE) – Sayın Başkan, saygıdeğer hazırım; Plan ve Bütçe Komisyonunda Enerji Bakanlığı ve faaliyetlerini konuşmak üzere, İYİ Parti Enerji Komisyonu üyesi olarak söz aldım. Heyeti saygıyla selamlıyorum.

Bildiğiniz üzere dünya çapında artan sanayileşme, nüfus, tüketim harcamalarının yanı sıra teknolojik gelişmeler gibi sebeplerden dolayı enerjiye talep her geçen gün yılda yüzde 4 ve 5 oranında artmaktadır. Malumunuz üzere bu enerjiye ulaşım kaynakları ikiye ayrılmaktadır yenilenebilir ve yenilenebilir olarak. Şimdi bakalım; güneş, su, rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından yani temiz enerji kaynaklarından faydalanmada dünya nerede, Türkiye nerede? Tabii, dünya bizden maalesef çok ileride. Pek çok açıdan birbirinden farklı ülkeden, 8 ülkeden örnek vereceğim. Bu ülkelerden bazısının gelir düzeyi yüksek, bazısının gelir düzeyi düşük, bazısının nüfus yoğunluğu az, bazısının nüfus yoğunluğu çok. Bunlar, Danimarka, Uruguay, Litvanya, Namibya, Hollanda, Filistin, Ürdün ve Şili; güneş ve rüzgâr enerjisi üretimini yüzde 12'den yüzde 41'e çıkarmayı hızlı bir değişimle başaran öngörülü ülkelerin başında geliyorlar. Danimarka'da kişi başına düşen rüzgâr santrali kurulu gücü 1.218 vat iken biz de 129 vatla dünyada ancak 30'uncu sıradayız. Avustralya'da kişi başına düşen güneş santrali kurulu gücü 716 vat iken bizde ise 98 vat, bunda da dünyada 35'inci sırada yer

alıyoruz. Aslında öyle şanslı bir ülkeyiz ki Allah bize güneşin bakısını, rüzgârın her yönünü bahşetmiş ama biz hâlâ rüzgâr ve güneş enerjisi üretiminde hâlâ belirttiğim ülkeler gibi hızlı bir şekilde gelişme sağlayamıyoruz.

Evet, yenilenebilir enerjide yol katetmeye çalışıyoruz, güzel ama bu şekilde hızlı ve sağlıklı yol katetmemiz de imkânsız çünkü araştırma ve geliştirmeye gerektiği kadar kaynak ayırmıyoruz, projelere verdiğimiz taahhütlerimizi sürekli değiştiriyoruz, politikalarımız çok belirsiz. Örneğin, güneş projelerinde 2017 yılı ve öncesinde tamamlanan projeler için vergi oranı yüzde 5 belirlenmiş ve bu projeler bu rakama göre çalışılmıştır, sonrasında vergi oranı yüzde 10-11 olarak güncellenmiş ve maliyet artışları yüzünden projeler fizibil olmaktan çıkmıştır; bir başka deyişle bir enerji santralinin yıllık vergisi 5 bin dolar iken 55 bin dolar mertebesine yükselmiş, tesisler zarar eder hâle gelmiştir.

Rüzgâr ve güneş enerjisi üreticilerini yeteri kadar teşvik edemiyoruz, alım garantisi sunamıyoruz. Bu yüzden, Türk yatırımcılar bile İtalya gibi yüzde 6 gibi düşük faizli finansman ve uzun süreli alım anlaşmaları sağlayan ülkelere yönelmek zorunda kalıyorlar. Rüzgâr türbinlerimizi kendimiz üretmiyoruz. Hadi bu konularda geriyiz, bu konularda ileri olan Danimarka'yı örnek alsak aslında yeterli olacak; 1970'li yıllarda rüzgâr endüstrisini ciddi anlamda geliştirmeye başladı, araştırma ve geliştirmeye diğer ülkelere göre çok fazla pay ayırdı, üreticileri ciddi destekleyici yasalar çıkardı ve en büyük rüzgâr türbini üreticisi Vestas'ı kurdu. Bizde nasıl? Rüzgâr türbinlerimiz belli başlı firmalar tarafından yurt dışında üretiliyor. Türbin aldığın yabancı firma seni kendine bağlamak için, sözleşmelerle, kurulum, işletme, yedek parça gereksinimlerini bu yurt dışındaki firmalardan sağlamak durumunda bırakıyor. E, böyle olunca, enerjide dışa bağımlılığımızı azaltabilecek aksiyonları almaya çalışırken yine dışa bağımlı kalıyoruz.

Ülkemizde rüzgâr türbinlerinin kanatlarını ve kuleyi üretiyoruz. Peki, bunun dışındaki diğer sarf malzemelerini -jeneratör, elektrik kontrol ünitesi gibi ürünleri- artık kendi ülkemizde üretmemiz gerekmiyor mu? Bu sarf malzemeler için gerekli kritik stratejik madenlerin birçoğu ülkemizde fazlasıyla mevcut; en basiti, elektriğin üretilip iletilmesinde kullanılan bakır ve diğer metaller. Enerjide olduğumuz gibi bunlarda da dışa bağımlıyız. Her ne kadar orta vadeli plan ve On İkinci Kalkınma Planı'nda madencilikten medet umulsa da bürokratik engeller, Cumhurbaşkanlığı onayı, orman izin bedellerinin yüksekliği, denetim yetersizlikleri hem yatırımcıyı madencilikten uzaklaştırdı hem de ortamı güvenilmez bir hâle getirdi. Bu yüzden biz mesela 6.500 ton altınımızı yer altından çıkaramıyoruz; yakın zamana kadar 1 gram altın üretimi olmayan Çin 375 ton üretirken, biz bu zenginliğe rağmen 2022 yılında ancak 30 tona ulaşabildik. Sizin TÜİK verilerinize göre on yılda altına 134 milyar dolar para ödedik. Hadi altını geçtim, güneş panelleri ve rüzgâr santrallerinin üretiminde lityum, kobalt, grafit, nikel, bakır ve alüminyum madenlerine ihtiyacımız var; daha say say bitmez. Hani yerli ve millî elektrikli arabamızı ürettik ya, pil yapacak madenleri de mi -kobaltdır, manganezdır, nikelidir, alüminyumdur, grafitir- dışarıdan alıyoruz ve almak zorundayız? Bu mu sizin yerli ve millîliğiniz demek geliyor içimizden.

Değerli arkadaşlar, yer altı kaynaklarımızı kullanmamız gerekliliği bu kadar ortadayken şunu da belirtmeliyim ki Hükûmet tarafından iyi uygulanıp denetlense... Dünyanın en sıkı mevzuatlarına da sahibiz. Hükûmetin denetim eksikliği, yaptığı adamcılık yüzünden madencilik ülkemizde öcü hâle geldi. İşte bu denetim eksiklikleri yüzünden yol kenarlarında gördüğünüz yarım bırakılmış ham madde ocakları, taş ocakları içimizi karartıyor. Kontrolsüz, tedbirsiz bırakılan maden atıkları sularımızı, toprağımızı kullanılmaz hâle getiriyor; Zonguldak'ta, Soma'da, Ereğli'de, Bartın'da yüzlerce canımıza mal oluyor. Maden kazaları, göçük, yangın, grizu patlaması gibi olaylar kader denilip geçiştirilemez. Dünyanın en büyük kömür üreticisi Çin'de 100 milyon ton üretimde vefat sayısı 127, Amerika'da 6 iken

bizde Amerika'nın tam 120 katı yani 722. İşte, sen tedbirlerini aldırıp aldırдың tedbirleri denetlesen bu canlar hâlâ aramızda olurdu. Bütün bu kötü örneklerden sonra halkımız haklı olarak madencilige mesafeli; tüm bunlar kimin suçu diye sormak lazım. Peki, madenciligi layikıyla yapabiliyor muyuz? Elbette yapabiliriz. İzinleri sarayın tekelinden çıkarırsak, yatırımcılar anayasal hakla ve kanunla düzenlenmiş ruhsat güvencesine sahip olursa, alınan tedbirleri adam gibi denetlersek, her türlü etki azaltıcı önlemleri -mesela toz, gürültü, biyoçeşitlilik, rehabilitasyon gibi faaliyetleri dünyanın diğer örneklerindeki gibi- alabilirsek yer altı zenginliklerimiz ülke ekonomisine kazandırılacaktır; döviz ülkede kalacaktır, katma değer vergisi ve istihdam sağlanacaktır, halkımız da madencilikle barışacaktır.

Bir de merak edilen başka bir konu: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü varken Varlık Fonuna bağlı Maden AŞ'yi kurdunuz. Soruyorum: Kaç ruhsat aldınız, kaçında çalışma yaptınız, kaç milyon ons üretim yapıldı? Belli değil. Bu Maden AŞ'de yapılan sondaj ve ÇED çalışmalarından sonra bu sahaların kime satılacağı belli mi, yoksa sahibi gizli, 5'li çetenin içinde mi? Artık lütfen, ülkemiz için, bu fakirleşen halkımız için devletin köklü kurumları varken yandaşların nemalandığı muadil şirketler kurmak suretiyle birilerine para aktarmayı bırakın. Artık yandaşlarınıza kadro yaratmak için kurumlarınıza hiçbir icraat yapılmayan yeni birimler açmayı bırakın. MTA'da yurt dışı genel müdürlükleri açıldı; ne aradılar, ne buldular, ne ürettiler, çok merak ediyoruz.

Son olarak, yenilenemeyen enerji kaynaklarından doğal gaz ve petrolden, burada katettiğimiz güzel yollardan ve güzellikleri gölgeleyen sıkıntılardan bahsetmek isterim. Bildiğiniz üzere, Türkiye Petrolleri mühendisleri tarafından 2020 yılında bir keşfe imza atıldı. Kamuoyuna duyurulan 710 milyar metreküp Karadeniz doğal gaz rezervi projesi büyük umutlar ve beklentilerle karşılandı. Faz 1 kapsamında 2023'ün ilk çeyreğinde günlük gaz üretiminin 10 milyon metreküp olacağı, faz 2'de 40 milyon metreküp, faz 3'te ise 60 milyon metreküpe ulaşacağı kamuoyuna deklare edildi. Ancak bu projenin bazı yönleri ve taahhütler konusunda şüpheler ortaya çıktı. Projenin başlangıcından bu yana açıklanan günlük gaz üretim hedefleri ile son zamanlarda TPAO'nun Genel Müdürünün açıkladığı 4 milyon metreküp arasında önemli fark nedir, sormak isteriz. Bu, neredeyse kamuoyuna açıklananın yarısından bile aşağıdadır. Taahhüt edilen faz 1'deki kayıp düşünülürse faz 2 ve faz 3'teki hedefler fazlaca iyimser söylenmiş oluyor. Deklare edilmiş bu rakamlar seçim kaynaklı mı söylenmiştir? Neden şeffaf olmayı bir türlü beceremiyoruz? Ayrıca, Sakarya Projesi'nin maliyetlerinin şu andaki üretim değerleriyle öngörülen sürelerde karşılanamayacağına dair konuda da kamuoyunu bilgilendirmeye bir ihtiyaç vardır.

Bakın, Türkiye Petrolleri bizim millî petrol şirketimizdir; şimdiye kadar pek çok başarıya imza attı, atmaya da devam ediyor; bu, hepimizin kabulüdür fakat gelin görün ki Türkiye Petrolleri, kamu kuruluşu olarak petrol ve doğal gaz arama ve üretim faaliyetlerini başarıyla yürütürken TPAO'nun 12 Mart 2012 tarihli yönetim kurulu kararıyla Türkiye Petrolleri OTC kurulmuş ve deniz operasyonlarına özgü bir şekilde yapılandırılıyor. Sonra, bir yılda bu şirket amacını fazlasıyla aşılıyor ve sadece haksızlıkların yuvası hâline geliyor. Nasıl mı? TPAO'nun başarılı keşifleri vitrine konuluyor, âdeta TPAO'nun başarıları paravan gibi kullanılıyor ve yönetim, kurulan bu OTC altında istedikleri gibi at koşturabiliyor. Bir zaman sonra bu hepimizi gururlandıran başarılı projeler, kara projeleri bile OTC'ye devrediliyor. Güya, OTC deniz operasyonlarına özgü kurulmuştu. Yani bakın, OTC nasıl kurulmuş, amacından nasıl sapıyor. Sonra, tabii ki OTC'ye devredilen bu başarılı projelere yönetimin dilediği adamlar, diledikleri maaşlarla geçiriliyor. Yani büyük bir hizmeti olan TPAO'nun başarısı OTC tarafından bir zafer hırsızlığına dönüştürülüyor.

Sayın Bakanım, sizin Bakan Yardımcılığı sürecinizde ülkemiz için yaptığınız pek çok başarılı faaliyeti takip etmek fakat medyatik aynı zamanda OTC Yönetim Kurulu Başkanımız olan TPAO Genel Müdürümüze sormak istiyorum: Aynı kampüs hatta aynı bina, biri kadrolu TPAO mühendisi diğeri OTC'ye geçirdiğiniz mühendis biri 1 alırken diğerinin 3, 4, 5 alması ne kadar adildir? TPAO'dan onlarca personelin iş akdini feshederken bazı çalışanları TPAO'dan emekli edip yeniden OTC üzerinden işe alınması ne kadar adildir? TPAO personeli ve OTC çalışanlarının büyük ücretlendirme farklarının dışında bir de sunulan diğer imkânlar ve muamele farklılıkları ne kadar adildir? Enerjide millileşmenin büyük adımları olarak 2 sismik, 4 sondaj gemisinde çalışan etkin, yerli ve millî kamu mühendislerimize 1 verilirken gemi personelinin çoğunluğunu oluşturan elin yabancısına 10 verilmesi ne kadar adildir? Bu haksızlıkların yuvası olmuş, adaletsiz, çalışma barışı gözetlemeyen farkların zehirlediği ortamda çalışmakta zorlanan pek çok yetişmiş Türkiye Petrolleri personeli bilgi ve birikimiyle göç etmektedir. Onlarla gurur duyarken, onların başarılarını, keşiflerini, ürettiklerini seçim malzemesi yaparken iyiydi de eşit ve adil bir çalışma ortamı istediklerinde mi insanlarımıza gidiş kapısı gösterilmektedir. Sayın Genel Müdür, soruyorum, örnek aldığınız Hazreti Ömer'in adaleti bu mudur? Bütün bu haksızlıklardan dolayı kaçırduğınız başarılı, yetişmiş personelimizin vebali boynunuzdadır; bilmenizi isterim.

Bir de en önemlisi, kafaları en çok karıştıran bir durum, millî petrol şirketimiz TPAO'nun başarılı projeleri neden OTC'ye devrediliyor? Neden bu başarılı kurumun içi yavaş yavaş boşaltılıyor? Bunun amacı nedir, çok merak ediyorum; lütfen tehlikenin farkına varalım, millî petrol şirketimize sahip çıkalım. Yazık, devletimizin, halkımızın güvendiği, KİT'ler arasında en yüksek ödeneğin verildiği, bu güzide kurumumuzun bu şekilde yönetiliyor olduğunu bilmek inanın içimizi acıtmakta. Bir an önce OTC'ye devredilen projelerin tekrar TPAO'ya devredilmesini, TPAO'nun etkisini, yetkisini ve başarısını azaltmak üzerine kurulmuş, gereğinden fazla maaşlarla, gereğinden fazla personel barındıran OTC'nin kapatılarak TPAO'nun eski gücüne ve başarısına kavuşturulması gerekmektedir. TPAO'nun petrol ve doğal gaz arama ve üretim konusunda tek yetkili olması, bu ayrılığa bir son verilmesi gerekmektedir.

Sayın Başkanım, sözlerime son verirken bütçenin ülkemize hayırlar getirmesini diler, Komisyonu saygıyla selamlarım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Uz, teşekkür ederim.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mustafa Baki Ersoy.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

MUSTAFA BAKI ERSOY (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz, çok Kıymetli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, bürokratlarımız, değerli milletvekillerimiz, basınımızın güzide mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, yeni görevinizin hem şahsınıza hem yardımcılarınız ve bürokratlarınız için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Sunumunuz ve gayretli çalışmanız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Enerji toplumda yediden yetmiş herkesi ve her sektörü yakından ilgilendiren en temel kaynaklardan bir tanesidir. Sayın Bakanımızın sunumunu dikkatle dinlediğimizde Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesinin misyonunu oluşturan ana hatların yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları, enerji arz güvenliği ve alternatif enerji kaynakları olduğunu görüyoruz. Bu misyon Türk ve Türkiye Yüzyılı 2023 yılının ruhuna ve dinamiklerine yakışır bir misyon olmuştur.

Canlıların varoluşundan günümüze dek hayatın sürdürülebilmesi için enerji vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Başlarda yalnızca hayatın devam ettirilebilmesi için gereken enerji, yavaş yavaş teknolojinin gelişmesiyle insanların bilinçli olarak sarf ettikleri bir girdi hâline gelmiştir. Dünya nüfusunun ve üretiminin sürekli artması giderek daha fazla yoğun bir enerji talebini ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada, giderek büyüyen arz talep dengesizliği enerji tedarikinde bir tehdit noktasındadır. Pandemi ve dünyanın çeşitli bölgelerinde patlak veren savaşlar bize enerji arz güvenliğinin önemini bir kez daha göstermiştir. Enerji arz güvenliği kavramı, enerjiye farklı şekillerde, yeterli miktarda, uygun fiyatta, kesintisiz, güvenilir ve sürdürülebilir şartlarda erişilebilir olması şeklinde tanımlanmaktadır. Enerji arz güvenliği için temel konular erişilebilirlik ve uygun fiyat olarak belirlenmektedir. Bu durum ülkemiz için kritik konulardan biri olup ülkemiz sanayisine, ekonomik ve sosyal hayatına etkisi yüksektir. Bu nedenle, enerji arz güvenliğini sağlamak için enerji tedarikini çeşitlendirmeli, tüketimde verimliliği artırmalı ve enerji yönetim sistemlerini geliştirmemiz gerekmektedir.

Sayın Bakanım, bu noktada, Bakanlığımızın ilk günden itibaren yaptığınız verimli çalışmalar ve yürüttüğünüz projeler takdire şayandır. Son dönemlerdeki çalışmalara ve verilere baktığımızda Türkiye'nin enerji alanında kendi kendine yetebilme noktasına ve hatta bazı enerji alanlarında ihracatçı konumuna geldiğini görüyoruz. Ülkemizde sürekli kaliteli, katma değeri yüksek, çevreci ve rekabetçi fiyatlarla enerji ve ham maddeyi vatandaşlarımıza tedarik noktasında herhangi bir engelimiz kalmamıştır. Hamdolsun, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda kaynaklarımızı etkili bir şekilde kullanarak yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını öncelikli hâle getirmenin yanında öngörülebilir enerji politikaları oluşturuyor ve oldukça faydalı projeler geliştiriyoruz.

Enerji alanında gösterilen üstün çalışmalar neticesinde 106 bin megavata yaklaşan elektrik enerjisi kurulu güçle enerji güvenliğine yönelik sorunlar geride bırakılmıştır. Dört bir yanımızda savaşlar patlak verirken ülkemizin enerji anlamında kendisini güvence altına alması son derece önemlidir. Eskiden hepimizin hatırlayacağı gibi sık sık elektrik kesintileri yaşadık. Şimdi, hem enerji rezervimiz hem de gerekli altyapıların oluşturulmasıyla bugünleri geride bırakmış bulunmaktayız. Tüketime hızla artmasına rağmen hayata geçirilen yatırımlar ve tedbirlerle sorunsuz bir enerji arzımız devam etmektedir.

Bakın, az önce Sayın Bakanımızın sunumunda değindiği gibi, 2022 yılında elektrik üretimimiz 328 milyar kilovattı geçmiş, 2023 yılı ilk dokuz ayında üretilen elektriğin yaklaşık yüzde 42'si yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 35'i kömürden, yüzde 22'si doğal gazdan, geri kalanı ise diğer kaynaklardan sağlanmıştır. Yerli ve milli kaynakların payı ise yüzde 57 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlar çok ciddi oranlardır, Bakanlığımızın çalışmalarının umut verici olduğunu göstermektedir. Yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi 2022 yılında 140 milyar kilovatt seviyesine yaklaşmış, yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 2023 yılı Eylül ayı sonunda yaklaşık 58 bin megavattı geçmiştir. Tüm bunlar için yine teşekkür ediyoruz.

Konuşmamın devamında güneş ve rüzgâr enerjisinin önemine ve ülkemizdeki gelişim sürecine dikkat çekmek istiyorum. Güneş yeryüzündeki canlı hayatının temel kaynağı olduğu gibi, bütün enerji türleri doğrudan ve dolaylı olarak güneş enerjisine bağlı olarak meydana gelmiştir. Güneş enerjisi bilinen en eski birincil enerji kaynağıdır. Temiz, yenilenebilir özellikte olup dünyanın her tarafında fazlasıyla bulunmaktadır. Gerek fosil yakıt kaynaklarının yakın gelecekte ihtiyacı karşılayamayacak kadar sınırlı oluşu gerekse hava kirliliği ve asit yağmurları sonucu sera etkisi şeklinde ortaya çıkan çevresel sorunlar nedeniyle yenilenebilir enerji kaynakları tüm dünyada giderek artan bir ilgiyle karşılanmakta ve enerji gereksiniminin karşılanmasında önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Güneş enerjisi çevre açısından temiz bir kaynak özelliği taşıdığından da fosil yakıtlara alternatif olmalıdır.

Yeryüzüne her sene düşen güneş ışını ve enerjisi yeryüzünde şimdiye kadar belirlenmiş olan fosil yakıt haznelerinin yaklaşık 160 katı kadardır. Özellikle de ülkemiz coğrafi konumuyla yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip bir ülkedir. Güneş enerjisi ise yine aynı şekilde yenilenebilir özelliğe sahip olup ve çevre bakımından da temiz bir enerji kaynağı olarak bilinmektedir.

Rüzgâr enerjisini diğer enerji çeşitlerine dönüştüren teknoloji, diğer güç kaynaklarına oranla daha ekonomiktir. Taşıma sorunu bulunmayıp ve aynı zamanda kullanımı da yüksek bir teknolojiyi gerektirmemektedir. Buna göre, rüzgâr gücü yoğunluğu iyi olan yerlerde rüzgâr enerji sistemleri kurularak büyük ekonomik yararlar sağlanmaktadır. Türkiye geniş anlamda yenilenebilir enerji kaynaklarına sahip olup ve bu yenilenebilir enerji kaynaklarının başında rüzgâr enerjisi gelmektedir. Yıllardır asıl sorun güneş ve rüzgâr enerjisini insan faaliyetlerine uygun, kullanılabilir bir enerji türüne dönüştürebilmekteydi. Son yıllardaki çalışmalar özellikle de Sayın Bakanımın bu konudaki hassasiyeti ve özverili çalışmaları sayesinde ülkemiz bu konuda yüksek bir ivme kazanmış durumdadır.

Sayın Bakanım, sunumunuzda 81 ilimizin tümüne ve 800'e yakın ilçe ve beldemize doğal gaz ulaştığının müjdesini verdiniz. Ülkemizde 20 milyonu aşkın doğal gaz abonesi vardır yani toplamda neredeyse 60 milyonun üzerinde vatandaşımız doğal gazdan aktif olarak faydalanmaktadır. Bu yoğun kullanıma karşın boru hatlarımız, tesislerimiz ve yer altı doğal gaz depolama tesislerimiz arz konusundaki en ufak tehdit ve riske karşı bizleri daima hazır konumda tutmaktadır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın büyük müjdesiyle açıklanan hem Karadeniz'de hem Akdeniz'de 2 adet sismik araştırma ve 4 adet derin sondaj gemilerimiz sondaj çalışmalarına devam etmektedir.

Sayın Bakanım, Karadeniz'deki doğal gaz rezervinin karaya ulaştığını ve hâlihazırda üretime yönelik çalışmaların sürdürüldüğü haberi millî duygularımızı kabartmış, gurur duymamıza vesile olmuştur. Bu noktadaki emekleriniz için büyük Türk milleti adına da ayrıca teşekkür ederiz.

Enerji arz güvenliğinden bahsederken Akkuyu Nükleer Santrali'ne de değinmeden olmaz. İnşaat faaliyetleri tüm hızıyla devam eden tesiste tüm ünitelerin devreye girmesiyle yılda 30 milyar kilovattın üzerinde elektrik üretimi sağlanacaktır. Bunlar millî üretim anlamında göğüs kabartıcı, tarihî adımlardır ama tüm bunları yaparken ayrıca var olan enerjinin verimli kullanılması için çalışmalar yapılmalıdır. Bakanlığımızda, Sayın Bakanımın da titizlikle yürüttüğü çalışmalarla enerji verimliliği üzerinde ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Bu alanda gerekli proje, teşvik ve destek çalışmaları yoğun bir şekilde sürmektedir.

2021 yılında başlayan salgın sonrasında dünyada tabiri caizse yeni bir çağ başlamıştır. Salgın hastalık birçok açıdan tüm insanlığa zarar verirken dünya ekonomilerinde küresel bir kriz başlamıştır. Pandemi sonrası yaşanan ekonomik büyüme, tedarik zincirinde yaşanan sorunlar, iklim değişikliği, savaşlar, doğal afetler enerji fiyatlarının yükselmesine sebep olmuştur. Hükümetimiz bu süreci en hafif şekilde atlattığımız için çeşitli destek ve teşvikler sağlamıştır. Enerji anlamında da ilgili bakanlıklarımızın ortak yürüttüğü çalışmalarla fiyatlar makul seviyede tutulmaya çalışılmıştır. Çeşitli destek ve indirimlerin yanı sıra elektrik faturalarında yer alan enerji fonu ve TRT payının kaldırılmasını, doğal gazda geçtiğimiz nisan ayından itibaren ücretsiz olarak verilen tüketim desteğini de Milliyetçi Hareket Partisi olarak olumlu buluyoruz. Tüm bu gelişmelerin yanı sıra sosyal devlet anlayışının gereği olarak muhtaç ailelere ısınma amaçlı kömür yardımı Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu tarafından vakıflar aracılığıyla yapılmaktadır. Yine, ihtiyaç sahibi ailelere hanedeki kişi sayısı kriteri dikkate alınarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinden elektrik tüketim desteği verilmektedir. Tüm vatandaşlarımız adına imkânlar dâhilinde sağlanan bu destekler için de teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, ülkemiz birçok açıdan cennet ülke olarak adlandırılan bir ülke olduğu gibi maden açısından da dünyanın sayılı cennetlerinden bir tanesidir. Ülkemiz maden çeşitliliği açısından dünyada ilk 10 ülke arasındadır. Her alanda olduğu gibi madencilik alanında da millî politikaları benimseyip uygulamaya geçirmemiz oldukça değerlidir. MTA tarafından son on yılda 8,6 milyon metre sondaj yapılmış, bu araştırmaların devamının gelmesini diliyor ve destekliyoruz. Maden ihracatımız, kömür üretim miktarımız, bor ürünleri üretimi ve işlenmesi, ferro bor çıkarma çalışmaları, Eskişehir’de bir havacılık savunma ve uzay teknolojisi, biyomedikal gibi alanlarda kullanılan nadir toprak elementlerinin keşfi sıradan değil, yüzyılın çalışmalarıdır. Böylesine ciddi, gelecek nesillere ve ülkemizin bekasına nefes olacak çalışmaların ve yatırımların mimarları yani sizler ve Cumhuriyet İttifakı şüphesiz ki tarihe geçecektir.

Sayın Bakanım, konuşmamın başından itibaren enerjinin ve enerji arzının öneminden, en az ekmeğe kadar gerekli oluşundan bahsediyorum. Bizler yıllardır siyasi kriz yaşanan ülkelerin enerjilerini bir silah gibi kullanmasından rahatsız olduk. Bugün haberlere bakın, iki komşu ülke Sırbistan ve Macaristan, enerji akışının durdurulmasından dolayı diplomatik krizin eşiğindedir. Yine aynı örnek Filistin’de de görülmektedir. Bu tedirginlik ve korku her zaman için enerjisini kendisi üretmeyen ülkelere handikap oluşturmuştur, bu yüzden millî enerjinin kıymetini çok daha iyi biliyoruz. Türk milleti Orta Asya’dan Anadolu’ya, tarihin hiçbir aşamasında esareti kabul etmemiştir. Kurtuluş Savaşı yıllarında manda ve himaye isteyenlere karşı yeri gelmiş evindeki son ekmeğe parçasına, yatağına yorganına kadar orduya destekte bulunmuş, bilfiil mücadele etmiş ve özgürlüğüne zeval getirmemiştir. Damarlarımızda özgürlük kanı varken enerji anlamında diğer ülkelere bağlı olmak bizleri esir pozisyonuna düşürecek, istiklali için cephede süngülerle çatışmış ecdadımızın kemiklerini sızlatacaktı ama millî şuur ve hassasiyete sahip olan siz Kıymetli Bakanlarımız ve bürokratlarımız olduğu sürece hiçbir zaman bu manada esir düşmeyeceğimizi biliyoruz.

Sayın Bakanım, tüm bunların yanı sıra enerji bilinci ve üretimi anlamında verilecek eğitimlerle insanlarımızın daha bilinçli olmasını sağlamamız gerekmektedir. Temel eğitimden başlanarak enerji bilincinin alt konular değil ana başlıklar hâlinde vatandaşlarımıza verilmesi gerekmektedir. Bizim olanı korumak ecdadımızın mirasına saygı ve gelecek nesillere karşı bir vazifemiz olarak bilinmelidir. Bu konuda yaptığınız ve yapacağınız bütün çalışmalarınızda destekçiniz olacağımızı bilmenizi isterim. Gururumuz Türk mühendis kardeşlerimizin dehası, devletimizin teşvik ve destekleri, AR-GE çalışmaları ve üretime ara vermeden devam eden kurum ve işletmelerimizle ülkemizdeki madenleri ve kullanım alanlarını titizlikle inceleyip alternatif enerji kaynakları üretmeye devam edeceğiz. Böylece Türk ve Türkiye Yüzyılı’ndan hareketle tüm dünyaya “Yaparsa Türk yapar.” sözünü ezberleteceğiz. Sayın Bakanım, sunumunuzda bahsettiğiniz “Coğrafya kaderdir ancak enerjide dışa bağımlılık kader değildir.” anlayışıyla “Milletimizin refahı ve yaşam kalitesini artırmak için bulduğumuz kaynakları hızla devreye alacağız.” anlayışınızı ayrıca çok kıymetli bulduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, tüm özverili çalışmalarınız emekleriniz ve katkılarınız için teşekkür ediyor başarılarınızın artarak devam etmesini diliyorum. Ayrıca tüm bürokratlarımıza üstün gayretlerinden dolayı da teşekkür ediyorum. Milliyetçi Hareket Partisi olarak tüm çalışmalarınızda yanınızdayız.

2024 yılı bütçemizin vatanımıza, milletimize ve devletimize hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ersoy, teşekkür ediyorum.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Deniz Yavuzyılmaz.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan konuşmasında yıl içinde yapılan denetim sayısından bahsetti ama denetim sayısı ile birlikte çok önemli olan bir konu var ki o da denetimin içeriği ve gerçekten denetimin uygun bir şekilde yapılıp yapılmadığı. O nedenle de hemen akıllarımıza 14 Ekim 2022 tarihinde yaşanan Amasra maden faciası geliyor, bu facianın sebeplerini incelediğimizde ortada çok vahim tedbirsizlikler görünüyor. Şimdi, öncelikle Amasra maden faciası gerçekleşmeden önce Sayıştayın 2019 yılı Raporu'nda yaptığı bir uyarı var ve Sayıştay: "2019 yılında müessesenin üretim derinliği eksi 300 metre olmuştur, bu derinleşme ani gaz degajı ve grizu patlaması gibi ciddi kaza risklerini artırmaktadır. Tedbir alın, tedbirleri artırın." diyor ancak bu uyarının gereği yerine getirilmiyor. Aynı zamanda Amasra Müessesesinde elli yıllık bir ana havalandırma aspiratörü var. Havalandırma sistemi neden önemli çünkü kömür üretimi yapılırken açığa çıkan tehlikeli gazları havalandırma sistemiyle, bir emiş sistemiyle birlikte dışarı atıyorsunuz. Eğer havalandırma sistemi doğru çalışmazsa dolayısıyla tehlikeli gazlar birikir; bunların en önemlisi de metan gazıdır. Belirli bir oranda yoğunlaşan metan gazı bir ateşleyiciyle tetiklendiğinde de grizu patlamasına yol açar. Grizu patlaması da saniyede 800 metre hızla ilerleyen binlerce derecelik bir alevin alev topu şeklinde maden ocağının her yerini sarmasına, orada bulunan madencilerin yanmasına, yıkıcı etkilere maruz kalmasına ve zehirlenmesine neden olur. Aynı zamanda da kömür tozu patlamalarıyla birlikte çok öldürücü bir etkiye yol açar. Şimdi bakalım, Amasra Müessesesindeki ana havalandırma aspiratörü gerçekten görevini yerine getiriyor mu? Bakın, bu elimde gördüğünüz 3 Temmuz 2020 tarihli belge yani grizu patlamasından iki yıl önce. Ne diyor? Diyor ki: "Müessesemiz ocak havalandırması kurulu sistemin kapasitesi mevcut ocak açıklığını bile karşılayamadığından yeni bir aspiratörle değiştirilmesi gerekmektedir." Kim diyor? Türkiye Taşkömürü Kurumu içindeki yetkililer diyor, Elektro Mekanik İşletme Müdürlüğüne yazdığı dilekçede. Bu dilekçeler 12 Temmuz 2018 tarihinden itibaren defalarca kez yazılıyor, ihale süreçleri başlatılıyor, bir türlü tamamlanamıyor ve ilk uyarının yapıldığı andan patlamanın gerçekleştiği tarihe kadar dört yıl üç ay zaman geçiyor ancak bu elli yıllık aspiratör değiştirilmiyor. Şimdi, bu, elimizdeki elli yıllık aspiratörün normal koşullar altında kapasitesi bu maden ocağının havalandırması için aslında yeterli. 11 bin metreküp/dakika kapasiteye sahip ancak yine aynı raporda belirtilip diyor ki: "Aspiratörün kapasitesi yüksek olmasına karşın 3.600 metreküp/dakika kapasitenin üzerinde kullanılamamaktadır." Fiilen çok eski ve işlevini yerine getirmiyor. Şimdi, şu anda, patlama gerçekleşti, 43 madencimiz hayatını kaybetti, davalar şu anda daraltılmış bir şekilde devam ediyor. Peki, bu delil niteliğindeki yani patlamanın gerçekleştiği vardiyadaki metan gazını, tehlikeli gazı oradan uzaklaştıramayan bu ana havalandırma aspiratörü delil çünkü değil mi? Nerede? Oradan söküldü, çıkarıldı. Yani uyarı yapıldı, dört yıl üç ay boyunca bu aspiratör değiştirilmedi. Şu anda hâlâ maden ocağının patlamanın gerçekleştiği bölümü barajlarla kapatılmış girilemiyor yani yerinde tam anlamıyla bir bilirkişi incelemesi yapılamamış durumda ve doğrudan bu kazanın önemli etkenlerinden biri olan aspiratör apar topar felaketten hemen sonra değiştiriliyor. Dolayısıyla burada da bir delil karartmayla maalesef karşı karşıyayız.

Diğer taraftan, bu felaket göz göre göre nasıl gelmiş, hemen size bir örnek daha vereyim. Evet, 9 Eylül 2022 yani felaketten tam bir ay önce. Bakın, risk inceleme raporu. Risk inceleme raporu ne diyor? Burada ferdi kaza sigortası da yapılıyor risk inceleme ekspertiz raporunun üzerine, okuyorum. Yani bu esnada iktidarda hangi parti vardı, kim vardı, lütfen aynı zamanda bunu da sorgulayın. Yani teşekkürlerin ve övgülerin arasında, yapılan ölümcül hatalara da temas etmek zorundayız. "Türkiye

Taşkömürü Kurumu tarafından işletilen yer altı kömür ocağının Komitemizce yukarıdaki tespit ve tavsiyeler doğrultusunda asgari sigortalama şartlarının devam etmediği kanaatine oy birliğiyle varılmıştır.” Rapor burada. Bu ocağı bu hâliyle çalıştırmamanız gerekiyordu ama bu da görmezden gelindi ve çalıştırıldı. Aynı zamanda, sadece bu eksikler değil çok daha fazlası var. Yine, Sayıştay raporundan okuyayım: “Müessesede 2014 tarihli norm kadroya göre 110 olması gereken hazırlık işçi sayısı 35; 42 olması gereken barutçu sayısı sadece 1; 53 olması gereken tarama sökümlük bakım işçi sayısı 13. Yer üstü ve yer altı sanatlarında belirgin bir işçi açığı var, kritik arızalara müdahale edilemiyor.” diyor. Kim? Sayıştay. Ve devam ediyor: “Gündüz vardiyası dışındaki olası arızalara anında müdahale edilememektedir.” Zaten patlamanın olduğu galeriyi beslemek üzere ilave eklenmiş olan bir pervane arıza yapıyor ve akşam vardiyasında bu arıza giderilmeden çalışma başlıyor, arkasından da patlama gerçekleşiyor. “Hayati önem arz eden havalandırmanın devamlılığı, merkezî gaz izleme servisi tarafından yirmi dört saat izlenmesi gereken tehlikeli gazların ölçüm işi yeterince yapılamıyor. Bu durum, iş güvenliği açısından olumsuz sebeplere yol açtığı için acil olarak işçi noksanlıkları giderilsin.” deniliyor. Peki, siz bu işçi noksanlıkları için ne yaptınız? Hemen onu konuşalım, beş yılda bir, seçimden seçime işçi almak dışında ne yaptınız?

Şimdi, bakalım, burada da personel durumu var TTK'nin. TTK'nin norm kadrosu yani ideal işçi sayısı yani iş güvenliği ve işçi sağlığını koruyabilecek olan sayı 14 bin. Şu anda kaç işçi var? 7.875 toplam işçi sayısı. 2 bin de geçtiğimiz haftalarda kura çekildi, işçi alımı yapıldı, daha henüz onlar başlamadı; onlarla birlikte de 9.875 işçi olacak. Peki, 2023 yılının sonuna kadar ne kadar işçi emeklilik hakkı kazanacak? 2.324. Kaç işçi almıştınız? 2 bin. Kaç işçi emeklilik hakkına sahip oluyor? 2.324, hem de tecrübeli olanlar gidiyor. Amasra'da hayatını kaybeden 43 madencinin 32'si TTK'de 2019 yılında işbaşı yapan işçilerden oluşuyor. Beş yılda bir işçi alırsanız hiyerarşik tecrübe zincirini kırarsınız, her yıl, emeklilik hakkı kazanan işçi sayısı kadar işçi almanız gerekiyor. Bunun için de taş atıp eliniz yorulmayacak, işçi alım, istihdam politikanızı değiştireceksiniz ve bu işçileri işe alacaksınız. Peki, 2027 yılına kadar kaç işçi emeklilik hakkına sahip olacak? 4.164 yani eğer peyderpey işçi almazsanız siz aslında bir yerde TTK'yi kapatmaya çalışıyorsunuz demektir.

Konuştığımız taş kömürü çok kıymetli bir maden ve bizim millî servetimiz ancak taş kömürü ihtiyacının Türkiye şu anda yüzde 97'sini ithal ediyor; şu anda konuştuğumuz konu, Türkiye'de sadece taş kömürü çıkan Zonguldak kısmı aslında ihtiyacımız olan taş kömürünün sadece yüzde 3'ünü karşılar vaziyette. Konuşacak çok konu var, burada sadece bu boyutu değil, başka konuları da açacağım için hızlı bir şekilde şöyle geçmek istiyorum.

Bakın, burası Amasra'da grizu patlamasının yaşandığı madenin şeması. Bakın, bu şemada 320 kotu var yani 301'inci rekupta, tam şurada bir patlama olmuş. Şimdi, bize Araştırma Komisyonunda öyle yanıltıcı bilgiler verilmeye çalışıldı ki detayına kadar ine, ine, ine, ine bize verilen şemalardaki bir ok bile hatalı gösterildiyse onu dahi tespit ettik. Bakın, burada 320 kotundaki patlamanın olduğu yerde... Önce TTK dedi ki: “Barutçu hatalı bir 2'nci patlatma yapmıştır, biriken metan gazı uzaklaşmadan, yeterince beklemeden bir patlatma daha yapmıştır ve patlamada da grizu nedeniyle madenciler hayatını kaybetmiştir.” Şimdi, eğer patlama olsaydı barutçu hemen o patlamaya en yakın kişi olacaktı ve dolayısıyla da o ana ısıya ve sıcaklık etkisine doğrudan maruz kalan, en fazla maruz kalan kişi olacaktı. Şimdi, size barutçu Öner Yıldız'ın Adli Tıp raporunu okuyorum: “Kişinin ölümünün ocakta meydana gelen patlamaya bağlı karbonmonoksit zehirlenmesi sonucu meydana gelmiş olduğu tespit edilmiştir.” diyor. Yani karbonmonoksit zehirlenmesinden hayatını kaybediyor. Dolayısıyla bunun barutçuyla bir ilgisi yok.

Peki, konu barutçuya doğru yönlendirilirken gözden kaçan kısım ne? Hemen ona gelelim hızlı bir şekilde. Bakın, burada patlamanın gerçekleştiği yer ki bu, yaklaşık olarak tespit edilmiş vaziyette ve arına yakın olan kısımda bir metan gazı dedektörü var; 27 numaralı sensör, bir de 37 numaralı sensör var, onun daha ilerisinde. Metan gazı sensörü, metan gazı seviyesini ölçüyor, devre kesiciye bilgi gönderiyor ve bu bulunan bölümdaki elektriği kesiyor. Böylelikle elektrik yok, metan gazı yoğunluğu da gideriliyor havalandırma sistemiyle ve bir tehlike de bertaraf edilmiş olacak. Ancak bizim Kuruma sordüğümüz yüzlerce soru arasından -ki çapraz sorular da vardı bunlarda- bize gelen yanıt şu, diyor ki: “Burada arına yakın olan kısımdaki metan gazı sensörünün bağlı olduğu devre kesici başka bir yerin elektriğini kesiyor.” Yani siz evinize bir yangın algılama sensörü koyuyorsunuz, öyle anlatayım, sizin evinizin içinde alevler çıkmaya başlıyor, yangın sensörü onu algılıyor, bilgiyi gönderiyor, sizin evinizin sigorta kutusuna gönderip evdeki elektriği keseceğine üst kattaki dairenin sigorta kutusuna mesaj gönderip onun elektriğini kesiyor ve bununla ilgili, bakın, bu elimdeki belge TTK’nin resmî belgesidir; 2 sensör 2 farklı devre kesiciye bağlanmış, elektrik mühendisiyim, okuyabiliyorum ve dolayısıyla bu resmî belge büyük bir ihmali ortaya koyuyor.

Daha da beteri, bunu biz ortaya çıkardıktan sonra, bakın, TTK bize yani Enerji Bakanlığı bize bir evrak daha gönderdi, bir tek hat şeması gönderdi. Tek hat şemasına göre tam da değişiklik yapılmış, evrakta tahrifat yapılmış, bu sefer de bu galerideki 2 tane metan gazı sensörünü aynı devre kesiciye bağladıkları başka bir şema göndermişler. Şimdi, bakın, bu, benim ilk başta “ayrı kesicilere bağlandıkları” dediğim tablonun düzenlenme tarihi 1 Ekim 2022, patlamadan iki hafta önce; bu gönderdikleri yazı, biz talep ettikten sonra bize gönderilen tek hat şeması. Yalnız bir şeyi de atlamışlar, tek hat şemasının düzenlenme tarihi 31 Ocak 2023. Geçmiş olsun. Yani sonradan düzenlendiği de belli. Ve aynı zamanda, bu esnada yani grizu seviyesi, metan gazı seviyesi yükseldiğinde farklı bir yerin elektriğinin kesildiğinin de bir ispatı. Aynı zamanda iddianamedeki tanık beyanlarında, Kamil Çelikkok alınan beyanında 18.07 sıralarında eksi 300 kotunda 2’nci rekupta elektrik kesintisi olduğunu söylüyor. Yani tam da bu metan gazı sensörünün yanlış bağlandığı devre kesicinin elektriğini kesmesi gereken yerin elektriğinin kesildiği de böylelikle anlaşılmış oluyor. Diğer taraftan, bakın, bu elimde gördüğünüz... Sadece metan gazının birikmesiyle bir patlama olmuyor, bir de orada elektriksel bir ateşleme olması lazım. Şimdi, bu galeri metan gazı yoğunluğu biriktiği hâlde elektriği kesilmediği için artık oradaki elektrikli ekipman bir patlatma mekanizmasına dönüşüyor. Bakın, bu da Amasra Müessesesinin Çalışma Bakanlığı raporunda yer alan bu galerideki motorların ATEX sertifikalı olmadığını gösteren tablo, bu da burada; ATEX sertifikalı değil yani alev yayan. Dolayısıyla burada maalesef vatandaşlarımız âdeta katledilmiş durumda.

Bilirkişi raporu defalarca kez metan gazı sınır değerinin aşıldığını, ona rağmen ocağın daha önce boşaltılmadığını da belirtiyor. Amasra maden ocağının norm kadro sayısı 1.125 olmasına rağmen patlama gerçekleştiği anda çalışan işçi sayısı 590 ve diğer taraftan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı soruşturma izin taleplerini kabul etmiyor. Soruşturma izin talebini vermesi gerekirdi. Şu anda Amasra Müessesesine sıkıştırılmış bu davanın TTK Genel Müdürlüğü ve Enerji Bakanlığı yetkilileri ve Çalışma Bakanlığı yetkililerini kapsamaması gerekirdi. Biz Araştırma Komisyonunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının da gelerek görüşlerini aktarmasını istedik ancak bu talebi yerine getirmedi. Kaç madencinin hayatını kaybetmesi gerekiyor ki Enerji Bakanı bir ülkede, Türkiye’de istifa etsin; 43, 53, 103, 1.000; kaç işçi hayatını kaybederse istifa edecek? Ki bir can bile burada önemli. Bilirkişi heyeti de 2. İş Mahkemesi hâkimliğine verdiği görüşte diyor ki: “Sonuç olarak TTK Genel Müdürlüğünün kazanın meydana gelmesinde yüzde 100 kusurlu olduğu, kazanın oluşumunda kaçınılmazlık faktörünün bulunmadığı tespit edilmiştir.” Şimdi, işin bir tarafı bu.

Biraz aynı kurum üzerinden şu anda ilerliyorum ama çok fazla da boyutu var. Şöyle ifade edeyim: Bir işe alım politikası izliyorsunuz ama Zonguldak'ta Türkiye Taşkömürü kurasına hem Afgan vatandaşı olan, Türk vatandaşlığına bile geçmemiş birisi katılabiliyor. Bakın, burada, Abdelrahman Abdelatthey, Türkiye İş Kurumunun kuraya girecekler listesinde. Neden girebiliyor? Çünkü Resmî Gazete'de yayınladığımız işe başvuracak adaylarda aranacak şartlarda Türk vatandaşı olma şartı yok; askerlik yapma şartı yok, o tamamlayıcı bir unsur, belki olabilirdi. Şimdi bunu söylediğimizde deniyor ki: "Ya, yazmamıza gerek yok ki." Yazsanız ne olur? Ne olur yazsanız, yasak mı? Yani yazmayı sınırlandıran şey ne? Yazın, "Türk vatandaşı olma şartı vardır." Yazmıyorsunuz. Neden yazmıyorsunuz? Çünkü onu da kuranın ilerleyen aşamasında gördük. Kuraya sadece çok kısa bir süre kala Türk vatandaşlığına geçen Mısır uyruklu Gholam Moradi, ikametgâhını da tam şartlara uygun olması için bu Resmî Gazete yayınından hemen sonra Zonguldak'a almış ve bu arkadaş kurada çıktı. Müessesenin hemen yanında oturan bizim vatandaşlarımız, gençler işsiz; Türkiye'nin binlerce kilometre uzağından kalkıp gelmiş -neden Zonguldak'a geldikleri de meçhul, iş yok; insanlar işsizlik, açlık, ölüm üçgeninde ruhsatsız maden ocaklarında canlı canlı tabutların içine girip çıkıyorlar neredeyse- ve bizim vatandaşımızın hakkını burada almış oluyor, buna da müsaade ediyorsunuz. "Türk vatandaşı" ifadesini niye koymuyorsunuz? Bunu tekrar size soruyorum. Yani "Koymamıza gerek yok." demeniz yeterli değil. Neden çekiniyorsunuz? Bunu açıklamanızı istiyorum.

Şimdi birkaç konuya daha hızlıca değineyim. Öyle bir politikanız var ki yani bu özelleştirme politikası. Aynı bunu da zamlar gibi, işte, zam yapmıyoruz, fiyat güncelleme yapıyoruz; işte, özelleştirme yapmıyoruz, işletme devir hakkı yapıyoruz falan... Kim yönetiyor bunu? Özelleştirme İdaresi Başkanlığı yönetiyor, değil mi? Yapıyorsunuz bir özelleştirme, adı özelleştirme veya adını her ne koyuyorsanız? 21 tane elektrik dağıtım şirketini özelleştirdiniz, değil mi? Bunlar yaklaşık olarak 13 milyar dolarlık bir getiri getirmesi gerekiyordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Yavuzylmaz, tamamlayalım.

İki dakika ek süre veriyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Toparlıyorum. Biraz daha zamanım olabilir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, ara da vereceğiz, iki konuşmayı bitirmemiz lazım. Rica ediyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Bunu yapıyorsunuz, özelleştirirken de bir kural koyuyorsunuz, diyorsunuz ki: "Şirketler dolar üzerinden özelleştirme borçlarını ödeyecekler." Bazı şirketler bunu nakit olarak ödüyorlar, bazıları da taksitle ödeyecekler size. Sonra ne yapıyorsunuz? Sonra ayrıcalıklarınızı oluşturmaya başlıyorsunuz ve bakın, 2017 yılında kanun hükmünde kararname çıkararak elektrik dağıtım şirketlerinden özelleştirme borcu olan şirketlerin borçlarını dolardan TL'ye çevirdiniz, bir de onlara 6 taksit yaptınız ve devasa bir kamu zararına yol açtınız. Ne kadar bir kamu zararı? Hemen onu da size söyleyeyim; sadece 7 termik santral için yarattığımız kamu zararı 1 milyar 19 milyon 596 bin 469 dolar, TL karşılığı yaklaşık 30 milyar lira. Bakın, bunları teker teker hesapladık. Bu arada, bu işi Meclisten de böyle geçirmek yerine, olağanüstü hâl kapsamında kanun hükmünde kararnameyle yaptınız, altında Cumhurbaşkanının imzası olmak üzere, işte, Mehmet Şimşek'in de var yani bir dünya, şu anda da bakanlık görevi yapanların imzaları var. Aynı zamanda Özelleştirme Yüksek Kurulundan da yine karar çıkardınız, -bakın, o da burada- dolar borçlarını TL'ye çevirip taksitlendirmenizle ilgili olarak; Binali Yıldırım Başbakan, Mehmet Şimşek Üye, Berat Albayrak

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı. Hemen size birkaç tane örnek vereyim: Mesela, Orhaneli, Tunçbilek; eğer bu borçları dolardan TL'ye dönmeseydiniz devletin kasasına 149 milyon 500 bin 475 Amerikan doları daha fazla ödeme yapmış olacaktı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen son cümlelerinizi alalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakan, Yeniköy Kemerköy Santrali var, biliyorsunuz, bu Akbelen ormanlarını da talan etmesiyle meşhur; onda da 566 milyon 690 bin 160 dolar daha az ödeme aldınız. Burada hepsinin tabloları var, resmî belgeleri var dolayısıyla böyle “Özelleştirme yapıyoruz.” deyip zamana yayararak bazı şirketlere ayrıcalık tanımanız büyük bir kusur ve diğer taraftan da yine aynı şirketlere “kapasite kullanım mekanizması” adı altında yani “Sen enerjiyi üretme, emre amade hazırda tut, ben sana onun için para ödeyeceğim.” diyerek sadece...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamamlayayım cümlemi.

Yeniköy ve Kemerköy Termik Santralleri için yani bu Akbelen’de orman katliamını yapan santraller için 2018 yılından 2023 yılının Eylül ayına kadar 1 milyar 78 milyon 64 bin 23 lira da üretilmemiş elektrik için kapasite kullanım teşviki ödediniz. Hâlbuki, şunu da bir mühendis olarak teknik olarak biliyor olmanız lazım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Yavuzylmaz, lütfen son sözlerinizi...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Toparlıyorum.

Şunu biliyor olmanız gerekiyor: Akbelen’de ormanlar durduğu hâlde bir galeri sistemiyle altına girip aslında altındaki kömürü çıkarmak da mümkün. “Ben bunu bilmiyorum.” dersiniz birlikte gideriz, yerinde ben size çeşitli örnekleriyle de bunu gösterebilirim. Bu kadar teşvik verip, bu kadar ayrıcalık sağlayıp, bir anda 566 milyon dolar avantaj sağlayıp özelleştirme sonrası kapasite kullanım mekanizmasıyla ilgili de üretmediği elektrikle ilgili 1 milyar lira teşvik verip sonra da “Hadi, vahşi bir madencilik yap.” demek doğru değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir de son bir soru sorayım. Bunu biliyor musunuz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Yavuzylmaz, beş dakika oldu; bu, diğer arkadaşlara vereceğimiz zamanı alıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Son bir cümle...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Milliyetçi Hareket Partisi on beş dakikada tamamladı, on dakika sizin...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman beş dakikasını kullanmış olayım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen yani... Çünkü ara vereceğiz, onu denk getirmek için. Hani, daha sonra bunları arkadaşlarımız iletir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamam, son sorumu soruyorum, bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Çok hızlı yani mikrofonu açamayacağım artık.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayıştay raporlarında da geçiyor; Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının yüzde 5,47 hissesinin SGK'ye ait olduğunu ve devredilemeyeceği hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı bulunduğunu, bu koşullar altında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını Türkiye Varlık Fonuna devredememeniz gerektiğini biliyor musunuz?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi HEDEP Grubu adına Mersin Milletvekili Perihan Koca.

Süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

PERİHAN KOCA (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanı, değerli milletvekillerini, değerli basın mensuplarını ve bu salonda 7/24 karınca gibi bizlere hizmet eden Meclis çalışanlarını saygıyla sevgiyle selamlayarak başlamak istiyorum.

Değerli hazırım, ben de zamanım yettiği ölçüde enerji politikaları ve bütçesine dair çeşitli başlıklar açarak ilerlemeye çalışacağım. Öncelikle, elektrik ve doğal gaz politikalarıyla ilgili başlamak isterim. Esastan başlayayım. Enerji kamusal bir haktır, tüm yurttaşların bu haktan eşit biçimde yararlanabilmesi için enerjinin erişilebilir ve nitelikli bir kamusal hizmet olarak sunulması gerekir. Enerji sektöründe üretim, iletim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri birbiriyle organik olarak bağlıdır dolayısıyla üretimden tüketime kadar her aşaması bütüncül bir kamusal planlamayla yönetilmelidir ve dışa bağımlılığın azaltılması, sürdürülebilirlik, yenilenebilirlik ve arz güvenliği ilkeleri bu kamusal planlamanın temelinde yer almalıdır ancak ne yazık ki bırakalım kamusal enerji politikalarını, geldiğimiz aşamada, AKP iktidarı döneminde ülkenin en önemli, en kârlı enerji ve sanayi kuruluşları satılarak ya da kamu tarafından yürütülen faaliyetler özel sektöre devredilerek kamunun iktisadi kontrolünden çıkarılmıştır. TÜPRAŞ'ın, BOTAS'ın Bursa'da, Eskişehir'de; Ankara'da EGO'nun kentsel doğal gaz işletmeleri, TPAO'nun petrol dağıtım şirketi TP çok defa tartışmalı ve bir bölümü soru işaretli süreçlerle özel sektöre devredilmiştir. Son yirmi iki yıllık sürede kamu mülkiyetinde olan elektrik üretim tesisleri çok büyük oranda, dağıtım tesisleri ise tamamen özel sektöre devredilmiştir. Hatırlanacağı gibi, elektrik piyasasında özelleştirme daha ucuz ve kaliteli, kayıp ve kaçığın az olacağı bir sistem vaadiyle başlatılmıştı ancak bugün gelinen aşamada Türkiye'de elektrik ucuzlamamış, üstüne oldukça pahalı hâle gelmiş durumda. Öte yandan, elektrik üretim ve dağıtım şirketleri ise bir hayli zenginleşmiş durumda. Örneğin, özel sektöre devredilen elektrik dağıtım şirketlerinin Türkiye Elektrik İletim AŞ'ye, TEİAŞ'a olan borçlarını zamanında ödemediği, Sayıştayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2022 Denetim Raporu'na yansımıştır. Sayıştayın raporunda "Elektrik dağıtım şirketlerinin sistem kullanım anlaşmaları kapsamındaki iletim bedeli ödeme yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri TEİAŞ'ın ticari borçlanma yoluyla finansman sağlanmasına, dolayısıyla elektrik iletim hizmet maliyetinin artmasına yol açmaktadır." deniyor.

Peki, değerli hazırım, özelleştirme politikalarının sonucunda ne olmuştur? En temel ihtiyaçlardan olan elektrik ve doğal gaz dağıtım şirket mantığıyla dağıtılmaya başlanmıştır ve sonucunda kamusal bir hak olan enerji kullanım hakkı yoksunluğu oluşmuş durumdadır. Yazın defalarca gündeme getirdik, soru önergeleri verdik; özellikle, aşırı sıcakların yaşandığı illerimizde ne yazık ki bitmek bilmeyen elektrik kesintileri yaşandı çünkü dağıtım hizmeti verdiğini iddia eden şirketler maliyetten kaçınmak ve kârları maksimize etmek için altyapı düzenlemelerine çok çok az bütçe ayırdılar, ihtiyaç olan altyapı harcamalarını en alt düzeye indirmiş durumdadır, bugün geldiğimiz aşamada zorunlu olarak yapmaları gereken düzenlemeleri bile maliyet olarak gördükleri için yapmıyor vaziyetler. Soru önergeleriyle,

Meclis gündemine getirdiğimiz konu aslında, esasında tam olarak buydu. Sıcak havalarda serinlemek için artan elektrik ihtiyacı trafoların bir bir patlamasına sebep oldu. Bu patlamalar bir yandan halkı elektriksiz bıraktı, diğer yandan ise -özellikle soru önergelerinde de ifade ettiğimiz üzere- orman yangınlarına yani doğrudan ekosistemin tahribatına neden oldu. Aslında, belli bir bölgedeki nüfus hareketliliğini mevsimlere göre hesaplamak pekâlâ mümkün, belli bir nüfusun yıllık ortalama elektrik ihtiyacını ve ihtiyacın mevsimlere göre değişimini hesaplamak da mümkün, elektrik dağıtım altyapısını bu hareketliliğe, değişime göre hesaplamak da yine zor değil ama anlıyoruz ki sorun bir ihmalden ziyade maliyet kısma politikası olarak karşımıza geliyor. Değerli hazırun, o zaman bizim de aklımıza şu soru geliyor: Elektrik faturalarına yüklenen bunca devasa vergiler nereye, kim için harcanıyor? Bu sorunun cevabını bizler inanın merak ediyoruz.

Aynı şekilde elektrik şirketleri kamu şirketlerini de zarara uğrattıyor. Yine Sayıştayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı denetim raporunda elektrik dağıtım şirketlerinin TEİAŞ'a olan borçlarını zamanında ödemediği belirtilmiş durumda. Raporda "Söz konusu durumun bir sonucu olarak TEİAŞ'ın ticari borçlanma yoluyla finansman sağlamasına dolayısıyla elektrik iletim hizmet maliyetinin artmasına yol açmaktadır." diye bir cümle kullanılıyor. Bilindiği gibi, bugün geldiğimiz aşamada TEİAŞ'ın toplam borcu 40 milyar liraya yaklaşmış durumda. Şirketler borçlarını ödemeyince TEİAŞ 2022 yılında 9,5 milyar lira zarar etmiş durumda, görüyoruz ki yine yandaşlara yapılanlar kamu şirketlerini borç batağına sürüklemeye devam ediyor ve fatura yine halka çıkartılıyor. Yine, buradan bir kez daha anlıyoruz ki şirketlerin kamuya taktığı borç halka yüklenmeye devam ediyor. Bu konuya dair son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Elektrik tüketimiyle ilgili AKP iktidarı döneminde yapılan en ucube uygulama kış saati uygulamasının kaldırılması. İşçilerin, emekçilerin, öğrencilerin yalnızca akşamları değil, sabahın erken saatlerinde de elektrik tüketimi yapmak zorunda olmalarına neden olan bu ucubeliği, elektrik şirketlerini daha fazla nasıl ihya edebiliriz mantığıyla harekete geçirmiş durumda iktidar. Bir kez daha bu vesileyle ifade etmiş olayım. Bu son derece halk düşmanı bir politikadır ve bu politikadan derhâl vazgeçilmelidir.

Değerli hazırun, yine, nükleer politikalarına dair vurgu yapmak istiyorum. Öncelikle nükleer politikalara ilişkin şunu ifade etmek isterim: Nükleer enerji günümüzde pek çok ülke tarafından artık vazgeçilmeye başlanan bir enerji kaynağı. Almanya, İsviçre, Belçika gibi ülkeler nükleer santrallerini kapatma kararı almış durumdadır. Nükleer yakıtın çıkartılıp işlenip ömrünün tamamlanmasına kadar geçen yaşam çevriminin her aşamasında biliyorsunuz karbon salınır ve bu aşamalar benzin, mazot kullanılarak yani yine doğa tahrip edilerek, ekosistem tahrip edilerek gerçekleşir. Nükleer santraller çözümlenememiş atık sorunu, aşırı maliyetli süreçlerin yanı sıra tüm yakıt çevrimi içinde değerlendirildiğinde nükleer enerji üretiminin güneş enerjisine göre 6, rüzgâr enerjisine göre 3 kat daha yüksek karbon salınımına yol açtığı bilimsel olarak da ispatlanmış durumda, teyit edilmiş durumda. Tüm bu nedenlerle nükleer santraller dünyanın, gezegenin sağlığı açısından öncelikli bir tehlike faktörü olarak karşımızda duruyor. Kendi seçim bölgem olan Mersin üzerinden ifade etmek isterim. Akkuyu Nükleer Santrali bugün geldiğimiz aşamada tertemiz Akdeniz'in Akkuyu Plajı'nı kirletmiştir, kum zambaklarının kökünü kurutmuştur, folkların yaşam alanlarını yok etmiştir. Üstelik henüz inşaat hâlindeyken 2019 yılında Akkuyu NGS'de meydana gelen reaktör temelinin inşaatı çökmüş ve bir kilometrekare mesafede evlerin, arabaların camlarının kırılmasına neden olmuştur. Yine, 2022 Ekim ayında inşaat alanında yangın çıkmış, trafo patlamıştır. Sadece bunlarla sınırlı değil elbette, Akkuyu Nükleer Santral Projesi gerçekten başlı başına bir canlı yaşamını tehdit eden, ölüm saçan bir ekokırım projesi olarak bugün karşımızda duruyor ve değerli hazırun özellikle şunu ifade etmek isterim ki: Bu santralin inşasında onlarca işçi kardeşimiz yaşamını yitirmiş durumda, yüzlerce defalarca biliyorsunuz zehirlendi, kamuoyunda da gündeme geldi, bizler de defalarca ifade

etik ancak ne yazık ki uyarılarımız hiç dikkate alınmadı ve hiçbir önlem alınmadı, denetime tabi tutulmadı. Çünkü ne yazık ki işçi sağlığını ekstra maliyet olarak gören bir zihniyetle karşı karşıyayız. Kazanılacak olan milyonlar ne yazık ki işçinin canından, sağlığından daha değerli görülüyor. Hâl böyle olduğu için de işçilerin göz göre göre ölmelerine göz yumuluyor “fitrat” deyip ya da “iş kazaları” deyip geçiliyor ancak belirtmeliyim ki bu ölümlerin, bu işçi kardeşlerimizin ölümlerinin vebali sizlerin üzerinde, bunun bizatihi sorumlusu sizsiniz. Buradan yaklaşmak gerekiyor. Bakın, daha geçtiğimiz ay Akkuyu Nükleer Santrali inşaatında çalışırken ölen atanamayan bir öğretmen kardeşimiz var, İlyas Bul; 26 yaşında, İngilizce öğretmeni, gencecik bir kardeşimiz. İlyas Bul kardeşimiz açıkça ifade etmek gerekir ki bir iş cinayetinde katledildi. İlyas Bul’un Mersin’de cenazesine gittim, ailesine taziyeye, başsağılığına gittim ve -değerli hazırım, gerçekten çok acı bir tabloyla karşı karşıyayız- annesi şunları bana söyledi: “Benim oğlum yıllarca okudu, atanamadı, ekme parası için de Akkuyu’da çalışmaya başladı. Akkuyu’da çalışmaya başlayacağı zaman ben ona yalvardım, ‘O ölüm santraline gitme.’ dedim. Oğlumsa bana ‘Anne işsizim, gideceğim.’ dedi.” Ve şunu istedi bizlerden, Meclisteki vekillerden, halkın vekillerinden: “Benim yüreğim yandı, başka annelerin yüreği yanmasın. Oğlumun hakkı için, başka işçilerin, başka gençlerin ölmemesi için mücadele edin.” dedi. Ben bu vesileyle, bir kez daha bunun için mücadele edeceğimizi ifade etmek istiyorum burada. Bu ölüm santralinin bir boyutu da gerçekten işçi cinayetleridir, iş cinayetleridir; bunu da hatırlatmak istiyorum.

Yine, Sayın Bakanın geçtiğimiz günlerde bir konuşmasını dinledim, sunuşta da özellikle ifade etti: “Yerlilik ve millilik” üzerinden bir vurgu yaptı. Millî enerji ve maden politikasının en önemli sacayağı olarak Akkuyu Nükleer Santrali’ni, nükleer politikalarını belirtti ve bunu bir enerji devrimi olarak ifade etti. Öte yandan, aslında bizim “Ekolojik değildir.” dediğimiz yerden bir “karbonsuz üretim” vurgusunu da yapmış oldu. Biraz önce aslında bilimsel araştırmaları açıkladım, o yüzden burada da tekrar ifade etmek isterim: Nükleer enerji ekolojik değildir, bir ekokırım projesi olduğu kadar, bir savaş teknolojisi de. Esasında bunu hepimiz biliyoruz, dünyanın tarihinden de biliyoruz. Şimdi nükleer santralin kurulması için uluslararası sözleşme yapmak; bunu yap, sahip ol, işlet formatında Ruslara teslim ediyor olmak yerli ve millî değildir. Aynı zamanda, şeffaflık ve hesap verilebilirlikten de uzaktır ne yazık ki.

Öte yandan nükleer enerjiyle ucuz elektriğe erişim imkânı olacağı ifade ediliyor. Bu da doğru değil ne yazık ki. Biliyorsunuz Akkuyu Nükleer Santrali’nde ilk on beş yıl için dünya standartlarının 3-4 kat fazlasına, 12,35 sentten elektrik satın alacağı taahhüt edilmişti ilkin ancak o dönem dolar 2,35’ti, bugün geldiğimiz aşamada ise yaklaşık 30 TL ve bu fiyata vergiler dâhil değil. Aynı zamanda saate bakıyorum zamanı yetiştirebilmek açısından. Burada bu vesileyle şu soruyu da sormuş olayım: Bunun maliyetini kim karşılayacak; yoksul, emekçi halkımız mı karşılayacak? Halktan toplanan vergilerle bu karşılanacak?

Nükleer santralle ilgili son olarak şunu ifade edeyim: Çernobil nükleer felaketinin ardından biliyorsunuz Avrupa’da on yıl boyunca nükleer santral kurulmadı. En son Fukuşima nükleer felaketi meydana geldiğinde Almanya tüm sanayisini besleyen, elektrik üretiminin yüzde 30’unu sağladığı nükleer santralleri kapatma kararı aldı. Belçika, İspanya, İsviçre 2030 itibarıyla nükleer santrallerini tekrar açmamak üzere kapatacağını ifade etti. Son olarak söylemiş olayım: Akkuyu Nükleer Santral Projesi’nden vazgeçilmelidir. Sinop’taki projenin ise başlatılmasına engel olunmalıdır tam da anlattığım bu gerekçeler dolayısıyla.

Son olarak madencilik faaliyetlerinden söz edeceğim. Bugün geldiğimiz aşamada ülkemiz gerçekten açık hava maden sahasına dönüşmüş durumda. Sadece 2023 verilerine baktığımız zaman 859 maden projesi için onay verildiğini görüyoruz. Doğadaki madenleri devasa doğal katliamlarla,

kirleticilerle, ormansızlaştırmayla, tahribatla yağmalayan maden şirketleri bugün geldiğimiz aşamada bir nevi suç örgütlerine dönüşmüş durumda. Devasa kârlar açıklayan maden şirketleri ve maden sanayi işleme şirketlerinin bu devasa rakamlarının arkasında doğa ve insan sömürsü olduğunu biliyoruz. Şöyle bir ilke vardı biliyorsunuz: “Bir yerde kâr oranları giderek yükseliyorsa orada giderek büyüyen bir katliam vardır.” ilkesi. Gerçekten bugün hayat tarafından bu politikalarla teyit ediliyor, bir kez daha doğrulanıyor.

Muğla Milas'taki Akbelen ormanının 760 dönümlük bölümü Limak Holding ve İçtaş'ın ortak projesi olan YK Enerjinin termik santraline kömür sağlanması için katlediliyor, katledilmeye devam ediyor. Biliyorsunuz, köylüler yıllardır bölgeyi korumak için önemli bir mücadele veriyorlar. Bu mücadele dolayısıyla birçoğuna dava açılmış durumda. Dava süreçleri devam ederken 24 Temmuzdan itibaren alana iş makineleri girdi. Orman, bugün geldiğimiz aşamada talana, yağmaya tümüyle açılmış durumda ve bu katliam devam ettiriliyor.

Yine Koza Altın şirketi bu yıl 32 proje için başvuruda bulundu. Altın, gümüş ve demir gibi maden işletmesi isteyen şirketeysse hiçbir olumsuz cevap verilmemiş durumda. Şirket son olarak gözünü Adana'ya dikti. Pozantı'da altın, gümüş, bakır, kurşun, demir madeni işletmek için kolları sıvamış durumdadır. Eğer onay alırlarsa yaklaşık 220 dönüm tarım ve orman arazilerinden oluşan alanda maden işletilecek.

Yine, Kanadalı Anagold Maden Şirketi de Erzincan İliç'teki 1.746 hektarlık maden sahasını 5,83 hektarlık bir bölüm daha genişletmek için Bakanlıktan onay almış durumda. Biliyorsunuz, daha önce de siyanür havzasının yakınında bulunan Fırat Nehri'ne 20 metre küp siyanürlü karışım akmış, olayın ardından Bakanlık devreye girmişti. Bakanlık, şirkete 16 milyon 441 bin TL para cezası kesmişti, ayrıca tesisin ilave çevresel iyileştirme çalışmaları tamamlanıncaya kadar faaliyetlerini durdurması kararını almıştı ama maden olayın üzerinden üç ay sonra tekrar faaliyetlerine başladı.

Maden havzalarında özelleştirme, ruhsat devri, ruhsatların bölünmesi ve yap-işlet modelleriyle yine piyasacı anlayış devam ettiriliyor, sürdürülüyor. 2005 itibarıyla yer altı işletmelerinin tamamı özelleştirilmiş durumda. Yeni ruhsatlı sahalar da özel şirketlere devredildi. Açık ocak işletmelerinde de 2020 yılında özelleştirme başladı ve bugün Soma bölgesinin yüzde 80-90'ı özel şirketlerde bulunuyor. İşçi emeği sömürsü, madencilik faaliyetleri için gerçekten çok naif bir ifade olarak kalıyor; insan emeği sömürsüyle değil, insan kanı içerek büyüyen bir faaliyetle bu anlamıyla karşı karşıyayız.

Yine, AKP döneminde maden sektöründe yüzde 80 olan kamu payı yüzde 8'e kadar gerilemiş durumda. Türkiye Taşkömürü Kurumundaki işçi sayısı 40 binlerden 6 binlere kadar düşmüş durumda. Maden ocaklarının, özelleştirilmesinin önünün açılması amacıyla, gizli özelleştirme de denebilecek olan redevans sistemiyle çalışması için yatırım yapılmıyor. Kamuya bir yük olarak gösteriliyor.

Özelleştirmeye birlikte gelen kâr hırsı, iş güvenliği önlemlerinin alınmaması, işçi sayısının azaltılması ve fazla iş yükü sonucu sık sık madenlerde, yine göz göre göre gelen cinayetler yaşanıyor. 2019 Sayıştay raporunda patlama riski taşıdığı belirtilen -CHP'li hatip de söz etti- Amasra maden ocağında 14 Ekim 2022'de patlama gerçekleşmişti. Amasra'daki maden patlamasıyla ilgili açılan dava dosyasına giren bir yazıda 43 madencinin ölümüyle ilgili yargılanan sorumlular hakkında disiplin soruşturması bile başlatılmadığı geçtiğimiz günlerde açığa çıktı.

Son olarak, kaçak madenlerle ilgili şunu söyleyeyim: Aslında kaçak maden diye bir şeyin olması çok da mümkün değil, mekânlar belli çünkü, madenin çıkacağı yer belli çünkü, faaliyetler belli; gidilip sadece denetlenecek, takip edilecek ama bilerek kaçak madenlere göz yumulduğunu görüyoruz. Bu vesileyle, Zonguldak'ta geçen hafta ülke tarihinin en vahşi iş cinayetlerinden, katliamlarından biri işlendi. Çalıştığı kaçak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Koca, süreniz doldu.

Sözlerinizi toparlamak üzere size iki dakika ilave süre vereceğim.

PERİHAN KOCA (Mersin) – Tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

PERİHAN KOCA (Mersin) – Çalıştığı kaçak maden ocağında fenalaşan 50 yaşındaki Afganistanlı mülteci işçi Mohammad Nourtani ocak sahipleri tarafından ormana götürüldü, orada canlıyken öldürülüp yakıldı. Daha önce başka bir suçtan ceza alan kaçak ocak sahiplerinin “Ortaya çıkarsa infazımız yanar.” düşüncesiyle hareket edip Nourtani’yi yaktıkları tespit edildi. Gerçekten akıl almaz bir cinayetle karşı karşıyayız ama bu cinayet, bu katliam, gerçekten, yaratılmış olan emek rejiminin bir sonucu olarak karşımıza çıkıyor. Çünkü verilere de baktığımız zaman, rakamlara da baktığımız zaman, tanıklıklarımıza da baktığımız zaman şunu çok net bir şekilde görüyoruz: Bugün Türkiye tam bir işçi cinayetleri mahalline dönüşmüş durumda, işçi mezarlığına dönüşmüş durumda. Sadece ve sadece ekim ayında 150 işçi yaşamdan koparıldı, iş cinayetleriyle katledildi. 2013’ün ilk on ayında 1.634 işçi çalışırken yaşamını yitirdi. İSİG verilerine göre bu çok daha ayrıntılandırılmış veriler olarak karşımıza çıkıyor. Bu rakamlar istatistik değil, işçiler de sadece rakamlardan, istatistiklerden ibaret değil, hepsinin bir yaşamı var, hepsinin yakınları var, dostları var. Bu vesileyle bir kez daha iş cinayetlerinde yaşamını yitiren işçileri anarak konuşmamı bitirmek istiyorum. İş cinayetlerine karşı da mücadelemizi tüm havzalarda devam ettireceğiz.

Bir kez daha hazırunu saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Koca, teşekkür ediyorum.

Sayın Ök, size yirmi dakika süre vereceğim.

Değerli arkadaşlar, sonrasında ara vereceğiz. Tüm milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, kurum başkanlarımız... Perdeli salonda yemek hazırlığımız olacak, saat 13.00’te başlayacağız. Diğer bürokrat arkadaşlarımızı, üyeler lokantasında hazırlığımız var, orada ağırlayacağız. Saat 14.00’te de tekrar geri geleceğiz.

Şimdi, Sayın Ök, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

Bugün biraz aciliyetimiz var, buyurun, zamanı iyi kullanın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, çok değerli Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, görevinizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Çok da güzel bir sunumunuzu izledik. Tabii, AK PARTİ olarak enerji ve madencilikte tam bağımsız ve merkez bir ülke olma ülküsüyle çıktığımız yolda ülkemizin istikrar ve güven temelinde, ekonomik ve sosyal olarak kalkınması için ihtiyaç duyduğu enerjiyi geliştirdiğimiz yerli ve millî enerji teknolojileriyle nitelikli insan kaynağımızı en etkin şekilde kullanarak sürekli, güvenli, kalite ve en az maliyetle milletimizin hizmetini sunmak en temel amacımız olmuştur. Sayın Bakanımızın da sunumunda gördüğümüz üzere hidrojen dâhil yenilenebilir enerjinin farklı kaynaklardan üretimi ve depolanması başta olmak üzere, enerjide yeşil dönüşümün sağlanmasından kritik minerallerin uç ürüne dönüştürülerek ülke ekonomisine kazandırılmasına, sera gazı salınımını en aza indirecek yüksek nitelikli AR-GE

projelerinden nükleer güç santrallerinin kurulmasına kadar ülkemizi enerji ve madencilik altyapısı yönünde en gelişmiş ülkeler arasına katacak yatırımları yaptık ve bundan sonra da yapmaya devam ediyoruz. Yeşil ekonomi ve düşük karbonlu büyüme vizyonu çerçevesinde enerji sektörünü stratejik bir alan olarak görüyoruz. Önemli olan da ithalatçı olduğumuz bu alanda attığımız adımlarla enerjide dışa bağımlılığımızı azaltmak. Cari açığımızı cari fazlaya dönüştürmek için birçok önemli çalışmayı da hayata geçirdik. Enerji politikalarımızı milli bir dava olarak görüyoruz. Biliyorsunuz Türkiye'nin cari açığı en çok enerjiyi dışarıdan almasından kaynaklanmakta, enerjiyi dışarıda bıraktığımızda biz 2022 yılı bütçesinde 30-40 milyar dolar fazla veren bir ülkeyiz. Ülkemizde 2022 yılında üretilen elektriğin yüzde 42,4'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından, 34,6'sı kömürden, 22,9'u doğal gazdan, geri kalanı ise diğer kaynaklardan sağlanmakta. Yerli ve yenilenebilir kaynakların payı yüzde 58,1'dir. Artan nüfus, sanayi gelişimiyle birlikte enerji talebimiz de sürekli artmakta; tükettiğimiz enerji son yirmi yılda 2,5 kat artmış durumda. İktidara geldiğimiz dönemden itibaren elektrik enerjisi kurulu gücümüzde görülen gelişmeye de bakarsak 2002 yılında 31.846 megavat olan Türkiye'nin elektrik enerjisi kurulu gücünün 2023 yılı Ağustos ayı sonu itibarıyla 105.688 megavat olduğunu görmekteyiz. Tabii, bu kurulu gücümüzün 31.595 megavatı hidrolik enerji, 11.440 megavatı yerli kömür, 11.602'si rüzgâr enerjisi, 1.691 megavatı jeotermal enerji, 2.437 megavatı biyokütle enerji, 10.657 megavatı ise güneş enerjisine dayalı olarak üretim tesislerimizden oluşmakta. Bu çerçevede, ülkemizin elektrik enerjisi kurulu gücünü 2025 yılında 116,2 gigavata ulaştırmayı hedeflemekteyiz. Yeşil ekonomi ve düşük karbonlu büyüme hedefimiz çerçevesinde enerji sektörünü stratejik olarak gördüğümüzü söylüyoruz. Ülkemizin kurulu gücünün yüzde 55'i yenilenebilir enerji kaynaklarından geliyor, hedefimiz bunu daha da arttırmak. 2002 yılında 12.305 megavat olan yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüzü 2023 Ağustos ayı itibarıyla 57.982 megavata çıkarmış durumdayız. Tabii, yenilenebilir enerji, bugün dünyanın temel tartışma konularından sera gazı emisyonlarının azaltılması için son derece hayatidir. Özellikle imzaladığımız Paris İklim Antlaşması... 2053 yılında sıfır karbon nötr hedefimiz için tüm enerji sistemimizde; sanayiden tarıma, ulaşımdan evsel tüketime kadar tüm alanlarda dönüşüm gerçekleştirmemiz gerekiyor. Bu alanda son yıllarda gerek mevzuatta gerek yatırım alanında birçok düzenlemeyi, projeyi hayata geçirdik ve teşvikler vermekteyiz. Ülkemizin 2053'e kadar olan dönemde enerji politikalarının belirlenmesine ışık tutacak, yatırımcılarımıza rehberlik edecek Türkiye Ulusal Enerji Planı'nı kamuoyuyla paylaşmış durumdayız.

Tabii, ülkemiz bugün yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada 12'nci, Avrupa'da 5'inci sırada yer almakta; yine benzer şekilde rüzgâr kurulu gücünde Avrupa'da 7'nci, güneş enerjisi kurulu gücünde 8'inci sıradayız. Tabii, burada Danimarka örneği veren oldu ama Danimarka, sayın konuşmacının da bahsettiği üzere, rüzgâr enerji gücüne 1970'li yıllarda başladı. Keşke biz de bunlara daha önce başlayabilseydik imkânlar dâhilinde ama son yıllarda ciddi anlamda önemli atılımlar yapmaktayız, bunu da görmezden gelmememiz gerektiğini düşünüyorum.

Yine ülkemizin yenilenebilir enerji potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik önemli ölçüde hız kazandırmak için yenilenebilir enerjiye yapılan yatırımlarda artış sağlamak amacıyla YEKA yani Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı modellerini 2017 yılında devreye aldık. Bu anlamda da yaptığımız yarışmalarla da ciddi anlamda düşük enerji fiyatları alma noktasında da bize faydası oldu.

Yine lisanssız elektrik üretim yatırımları için gerekli mevzuat ve altyapı ortamını biz oluşturduk. Böylece özellikle güneş yatırımlarında belirgin bir büyüme sağlandı. Uygulamaya koyduğumuz teşviklerle binaların çatı ve cephelerinde kullanılan ve kendi elektrik ihtiyacını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayan bir yatırımcı profilini de geliştirdik. Özellikle OSB'lerde, sanayi bölgelerinde de son yıllarda ciddi oranlarda yenilenebilir enerji kullanımı noktasında çok ciddi dönüşümler sağladık teşviklerle birlikte. Güneş ve rüzgâr enerjisi kurulu gücünde önemli gelişmeler yaşandığını bahsetmiştik.

On yıl öncesine kadar güneş enerjisi kurulu gücünden çok fazla bahsedemeyizken yürüttüğümüz çalışmalar neticesinde 2023 yılı Ağustos ayı sonu itibarıyla güneşte 10.657 megavat kurulu güce ulaşmış durumdayız. Yine rüzgâr enerjisi kurulu gücünde ise 11.602 megavat seviyesine ulaşmıştık; 2002 yılında bu oran sadece 19 megavattı. Avrupa'nın en büyük, dünyanın ise sayılı GES'leri arasında yer alan Konya Karapınar'daki YEKA-1 GES 1.000 megavatlık kapasiteyi devreye aldık, gururluyuz. Yine Avrupa ve Orta Doğu'nun ilk ve tek entegre güneş paneli üretim fabrikası biliyorsunuz Ankara'da kuruldu. Güneş paneli üretim kapasitesinde ülkemizi dünyada 3'üncü sıraya taşımış durumdayız.

Kategorisinde ülkemizde en yüksek, dünyada 5'inci sırada yer alan, 275 metre gövde yüksekliğine sahip Yusufeli Barajı'nda su tutmaya başladı. Hidroelektrik enerji üretim santrallerinde kritik öneme sahip ekipmanlardan olan küçük ve büyük ölçekli türbin ve bileşenlerin tasarım ve üretimini ülkemizde yerli ve milli imkânlarla yapabiliyoruz. Yerel yönetimlerin içme suyu isale hatlarındaki potansiyelleri değerlendirmek için inşaat gerektirmeden kurulabilen kompakt, taşınabilir mikro HES'leri ürettik.

İklim değişikliği mücadelemizde önemli yer tutan sıfır emisyonlu nükleer güç santrallerini arz kaynaklarımız arasında dâhil ettik. 4.800 megavat kurulu güce sahip olan Akkuyu Nükleer Enerji Santrali inşaatı tüm hızıyla devam ediyor. 2023 yılında Akkuyu Nükleer Enerji Güç Santrali ilk yakıtın gelmesiyle nükleer tesis statüsü kazanmış olacak. Hedefimiz 4 üniteden oluşan ilk reaktörden 2024 yılında elektrik üretmek; diğer ünitelerin de birer yıl arayla devreye alınması noktası da önemlidir. Tamamı devreye alındığında yıllık enerji ihtiyacımızın yüzde 10'u buradan sağlanacak, bu da yaklaşık 35 milyon ton karbon emisyonundan kurtulmak anlamına da geliyor. Buradan emeği geçenlere ben çok teşekkür etmek istiyorum. Tabii, pek çok ülke vazgeçti deniliyor, yo, pek çok ülke vazgeçmiyor; bugün dünyada 33 ülkede yaklaşık 423 adet nükleer güç reaktörü santrali bulunmakta. 18 ülkede ise inşaatı devam eden yaklaşık 56 reaktör bulunmaktadır. Avrupa Parlamentosunda da biliyorsunuz nükleer enerji yeşil olarak nitelendirildi. Biz, tabii ki eğer nükleer yapmazsak, HES yapmazsak, GES yapmazsak, efendim, işte vahşi bir şekilde ormanlarda madenleri aramazsak iyi, onu yapmayalım, bunu yapalım peki, enerjiyi nereden temin edeceğiz? Bütün dünya arıyor yani biz de bütün imkânlarımızı dünya ne şekilde yapıyorsa yapacağız. Keşke daha önce olsaymış, daha fazla enerji üretebiliyor olsaydık, kendi kendimize yeten bir ülke olabilseydik ama son yıllarda yaptığımız atılımlarla da bunları da farkları...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Türkiye sınırları içerisinde Rusya'ya nükleer santral yaptırıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Deniz Yavuzılmaz, bir saniye.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Tabii ki bu da bir tercih.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yüzde 100'ü Rusya'ya ait.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Deniz Yavuzılmaz, böyle bir usul yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu da bir tercih, bunlar anlaşma...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Ök, ilave süre vereceğim.

Değerli arkadaşlar, burada böyle bir usul yok, herkes kanaatlerini belirtir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Alım garantisi veriliyor 4 üniteye.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, siz söylediniz, o da söylüyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Dünya bu şekilde yapıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bunu İngiltere de böyle yapıyor, Polonya da böyle yapıyor. Eğer bu tarz, bu kadar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – On beş yıl 12,35 sentten alım garantisi veriyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Deniz Yavuzylmaz.

Böyle bir usul yok arkadaşlar. Lütfen ya, böyle bir usul yok arkadaşlar. Bütün milletvekilleri...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – On beş yılın sonunda 38 milyar dolar ödenecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Olmaz değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Eğer tümünü satarsa 76 milyar dolar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Deniz Yavuzylmaz, sözünü niye kesiyorsunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Deniz Yavuzylmaz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, Sayın Deniz Yavuzylmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Altmış yıllık ömrü Rusya’da kalıyor, 200 milyar dolar ödenecek...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Böyle bir usul yok arkadaşlar, lütfen.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Genel Kurulda mısın?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 200 milyar dolar altmış yılda ve santral Rusya’nın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Deniz Yavuzylmaz, ben kime konuşuyorum? Size konuşuyorum. Böyle bir usul yok burada ya! Lütfen değerli arkadaşlar, başta ben bir konuşma yaptım. Her milletvekili...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Gerçeklikten koptuğu zaman müdahale etmek zorunda kalıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sizin öyle bir hakkınız yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Gerçeklikten kopma diye bir şey söz konusu değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu ithamı reddediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sizin öyle bir hakkınız yok değerli arkadaşlar, buranın gerçekliğini millet verir. Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri siz konuştunuz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Maliyetini söyleyin o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Deniz Yavuzylmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – On beş yıl sonra nükleer santral kime ait olacak?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Deniz Yavuzylmaz, ne konuşacağına siz karar veremezsiniz ya, lütfen! Ben böyle bir şey hayatımda görmedim değerli milletvekilleri.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Rusya’ya ait olacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Her milletvekili istediğini konuşur, başta bunu söyledim, uyardım herkesi. Lütfen bir daha siz de müdahale etmeyin. Ben söz vermediğim müddetçe girmeyin lütfen.

Siz devam edin Sayın Ök.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

“Rusya’ya yaptırıyorsunuz.” gibi söylemler ve ithamlar var. Tabii, böyle büyük bir yatırımda -yani orada tamamen Türk mühendislerimizin de çalıştığı yatırım- Rusya’yla anlaşma yapılmış. Dünya bunu böyle yapıyor, İngiltere de böyle yapıyor, Polonya da böyle yapıyor, biz de bunu, bu şekilde tercih ettik.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sözleşme burada, sözleşme.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Rusya’ya teslim ediyorsunuz.” gibi ithamları ben asla kabul etmiyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sözleşmede “Yüzde 100 Rusya’ya aittir.” yazıyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Enerji arz güvenliğini sağlayabilmenin diğer bir önemli aracı da enerji verimliliğinin verimli kullanılmasıdır. Bu kapsamda Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı çerçevesinde, 2017-2023 yılları arasında 55 eylem planımız kapsamında kümülatif 23,9 milyon tona eşdeğer petroenerji tasarrufunu planladık. Yine, Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı kapsamındaki tüm eylemlerin uygulanması hâlinde 2033 yılına kadar 30,2 milyar dolar mali tasarruf yapmayı hedeflemekteyiz. Ayrıca, yine 2021 yılında verimlilik artırıcı projelerin destek kapsamını genişleterek imalat sanayisinin yanına tarım ve hizmet binalarını da kapsama dâhil ettik. Ayrıca, imalat sanayi tesislerindeki enerji verimliliğine yönelik yatırımların 5’inci bölge teşviklerinden faydalanmasını sağladık.

Biliyorsunuz, AK PARTİ olarak iktidara geldiğimizde sadece 5 ilimizde doğal gaz kullanılırken bugün 81 ilimizin tümüne ve 793 ilçe ve beldemize doğal gaz ulaştırıyoruz. Dolayısıyla doğal gaz tüketimimiz de ciddi miktarda artmış bulunmakta. İlk doğal gaz kullanmaya başladığımızda, 1987 yılında 500 milyon metreküp olan doğal gaz tüketimimiz, 2022 yılında yaklaşık 54 milyar metreküp seviyelerine ulaşmıştır. Yine, 2002’de 3,3 milyon olan doğal gaz abone sayısı bugün itibarıyla 20,1 milyona ulaşmıştır. Böylece nüfusumuzun yüzde 83’üne doğal gaz kullanım imkânı sağlamış olmanın, doğal gazdan aktif olarak faydalanan nüfusu ise 61 milyona ulaştırmanın gururunu yaşıyoruz. Ayrıca, doğal gaz kullanımını yaygınlaştırarak şehirlerimizin hava kalitesini ve insanlarımızın sağlığına da önemli bir katkı sağlamış bulunmaktayız.

Tüm bunların yanı sıra doğal gaz depolama kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalarımız da devam etmektedir. 2002 yılında arz güvenliği açısından büyük öneme sahip olan doğal gaz depolama tesisimiz bulunmazken 2007 yılında İstanbul Silivri’de 2 sahada doğal gaz depolama tesisimizi başlattık. Bölgede yürütülen çalışmalar neticesinde depo sahamızın büyüklüğü 4,6 milyar standart metreküpe ulaşmış bulunmakta. Karadeniz’de keşfedilen ve toplam 710 milyar metreküplük -rezerv tarihinin en büyük doğal gaz keşfi olan- yerli doğal gazımızı ulusal iletim sistemine verdik; bununla gurur duyuyoruz. Tabii, bunda kendimize ait 2 adet sismik araştırma gemimiz ve 4 adet sondaj gemimizi de ülkemize kazandırmış olmanın büyük bir katkısı olduğuna inanıyoruz. Bugün Karadeniz’deki doğal gazımızın günlük üretimi 4 milyon metreküp seviyesindedir. Ülkemizin yıllık doğal gaz ihtiyacının yaklaşık yüzde 25’ini Sakarya doğal gaz sahasından karşılayacağız. Sakarya Doğal Gaz Sahası’nın devreye alınmasıyla birlikte mayıs ayı boyunca vatandaşlarımıza ücretsiz doğal gaz desteği sağladık. Sonraki on bir aylık dönem için de vatandaşlarımızın 25 standart metreküpe kadar olan kullanımlarını ücretsiz hâle dönüştürdük. Milyonlarca vatandaşımız hâlen fatura üzerinde “Faturanız devlet tarafından ödenmiştir.” notunu alıyor. Bu kapsamda, doğal gaz bedeli için 16 milyar TL, sistem kullanım bedelleri için 3 milyar TL olmak üzere toplamda 19 milyar TL bütçemizden kaynak ayırdık. Doğal gazda kaynak ve güzergâh çeşitlendirilmesi faaliyetleri kapsamında TANAP, TürkAkım, Mavi Akım, Bakü-Tiflis-Erzurum gibi dev projeleri hayata geçirdik. Böylece, bir yandan ülkemizin ihtiyaçlarını karşılarken diğer yandan doğal gazın Avrupa pazarına ulaşmasında önemli bir konuma kavuşmuş olduk. Yine, terörle anılan Gabar Dağı’nda bugün petrol çıkarıyor olmaktan dolayı ayrı bir mutluyuz. Gabar sahasında toplam 16 kuyuda günlük 25 bin varil seviyesinde üretim yapılmakta. 2024 yılı sonunda plato üretiminin günlük 100 bin varile ulaşmasını bekliyoruz. Bu oran ülke tüketimimizin yüzde 20’sinin yerli üretimle karşılanması anlamına gelmektedir; bu anlamda da emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Son iki üç yıldır pandemi ve savaşla birlikte uluslararası enerji fiyatlarındaki artışlardan vatandaşlarımızın daha az etkilenmesi için kullandıkları doğal gazı ve elektriği sübvansede ederek bütçemizden karşıyoruz. 2023 yılında evlerinde doğal gaz kullanan vatandaşlarımıza ve KOBİ'lere doğal gazda yüzde 73 oranında, elektrikte ise aboneler için birinci kademede yüzde 63 oranında sübvansiyon sağladık. Vatandaşlarımızın daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 2024 yılı bütçesinden 508,6 milyon TL kaynak ayırıyoruz. Yine elektriği az tüketen vatandaşlarımızın daha az fatura ödemesine yönelik kademeli tarifeye geçtik. Ayrıca, düzenli sosyal yardım programlarından faydalanan ihtiyaç sahibi hanelere 150 kilovatsaate kadar elektrik tüketim desteğini Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız bütçesinden sağlıyoruz. Bu kapsamda, 2024 yılı bütçemizden 8,6 milyar TL kaynak ayırıyoruz. Tüm elektrik faturalarındaki TRT payını ve enerji fonu ödemelerini kaldırdık. Mesken ve tarım abonelerindeki KDV'yi yüzde 18'den yüzde 10'a düşürmüş bulunmaktayız.

Biliyorsunuz, sosyal yardım niteliğinde yapılan ısınma yardımlarımız var. Kömür yardımı alan hanelerden isteyenlerin bunu doğal gazlı olarak alabilmelerine imkân sağladık. 2024 yılı bütçemizden yaklaşık 3 milyar TL kaynak ayırıyoruz.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; ülkemizin yer altı potansiyelini ortaya çıkararak maden kaynaklarımızı ekonomiye kazandırmak amacıyla yapmış olduğumuz çalışmalar sonucunda, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kurulduğu 1935 yılından 2002 yılı sonuna kadar altmış yedi yılda yapılan toplam sondaj miktarı 3,7 milyon metrekare iken 2003 yılından günümüze, son yirmi yılda toplam 8,6 milyon metrekare sondaj yapılmış durumda. Yerli kömür üretimimizi artırarak enerjide dışa bağımlılığımızı azaltmaya çalışıyoruz. 2002 yılında yine 51,7 milyon ton olan yerli linyit üretimimizi 2022 sonu itibarıyla yaklaşık 95 milyon tona yükselttik. Çevreyi ve temiz kömür teknolojilerini gözetenek yerli kaynakları da ekonomiye kazandırma hedeflerimizle yerli kömür arama çalışmalarında taş kömürü dâhil toplam kömür rezervimiz bugün 21 milyar tonu aşmıştır, 2002'de bu rezerv 8,3 milyon ton idi.

Yine, Türkiye'nin yer altı zenginliklerinin ekonomiye kazandırılması için yapmış olduğumuz çalışmalar neticesinde 2002 yılında yaklaşık 700 milyon dolar olan maden ihracatımızı 2022 yılında cumhuriyet tarihinin rekorunu kırarak 6,5 milyar dolara yükselttik. Bununla birlikte, madencilik sektörünün gayrisafı yurt içi hasıla içindeki payı 2002 yılında yüzde 0,8 iken 2021 yılında yüzde 1,3'e ulaştı. Böylece 2023 hedefimize iki yıl daha erken ulaşmış durumdayız. 2023 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla maden ihracatımız 4 milyar 261 milyon dolardır. Yine, 4,3 ton olan altın üretimimiz 2020 yılı sonunda 42,4 ton olarak gerçekleşmiştir, 2021 yılı altın üretimi 39,3 ton, 2022 yılında ise 31 tondur; ülkemizin son beş yıldaki altın üretimi ortalama 35 ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünya bor rezervlerinin yüzde 73'üne sahip ülkemizde, Eti Maden, dünya bor pazarının yüzde 63'üne hâkim durumda, dünya bor sektörünün lideri olarak küresel bir markaya dönüşmüştür. Dünya bor pazar payımız 2002'de yüzde 30'du. Bor minerallerinden katma değerli yüksek uç ürün üreten, yıllık 1.000 ton kapasiteli bor karbür üretim tesisini 2023 yılında açtık. Tesisin açılışıyla, Türkiye dünyada bor karbür üreten 5 ülkeden biri olmuştur.

Ülkemizin sahip olduğu kaynakların tam olarak kullanılması amacıyla 1 milyon 428 bin kilometre veri uçuşu gerçekleştirerek, Türkiye jeofizik ve jeokimya haritalarını tamamlamış bulunmaktayız.

Sayın Bakanımızın sunuşundaki, özellikle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bitti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen toparlayın, gideceğiz çünkü.

NLGN K (Denizli) – Tamam.

Sayın Başkanım, özellikle hidrojen enerjisiyle ilgili olarak dünya dönüşüm gerçekleŐtiriyor. Bunu ben de çok önemsiyorum, bu konudaki çalışmalarından dolayı Sayın Bakanımızı tebrik ediyorum. Biz AK PART olarak yüzyılın enerjisini, hayatımızın her alanında hissedeceğimiz Türkiye Yüzyılı'nda yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızı en üst düzeyde değerlendiren, yeşil dönüşümü enerji ve madencilik sektörünün merkezine koyan, enerji verimliliğini ve enerjinin depolanmasına dair imkânları artırmayı hedefleyen, nükleer teknolojiyi elektrik üretiminde kullanarak kaynak çeŐitliliđine katkı sağlayan, çevresel etkileri en aza indiren, enerji ve madencilik politikalarımızı ve stratejilerimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

Szlerimize son verirken Sayın Bakanımıza ve Bakan Yardımcılarımıza, bürokratlarımıza teşekkür ediyorum. 2024 yılı bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, görüşmelere 14.00'e kadar ara veriyorum.

Saat 13.00'te yemekte buluŐacađız.

Görüşmelere 14.00'te Sayın Hüseyin Altınsoy'la başlayacağız, sonra da Komisyon yesi olan milletvekillerimizle devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 12.33

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.02****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 21'inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın Hüseyin Altınsoy, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekili arkadaşlarımız, kıymetli bürokratlarımız, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Enerji, toplumların refah seviyesinin yükseltilmesinde ve ülkelerin kalkınmasında hayati bir öneme sahiptir. Kısır bir siyasi tartışma argümanı olarak değil de milli bir gelecek vizyonunun üzerinde mutabık kalınması gereken bir konu olan enerji, hızlı sanayileşmenin bir sonucu olarak bugün geldiğimiz nokta itibarıyla dünyadaki tüm ülkelerin ekonomileri için son derece hayati öneme sahiptir.

Yaşadığımız çağda hem bölgesel hem de küresel alanda rekabetçi olmak için doğal kaynaklara erişim ve enerji yatırımları büyük önem arz etmektedir. Millî bir enerji politikası inşa etmeyi hedefleyen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız enerji arz güvenliğinden enerji verimliliğine, enerji ve tabii kaynaklar alanında teknoloji geliştirmeden yerleştirmeye, bölgesel ve küresel etkinliği artırmaya, piyasalarda öngörülebilirlikten sürdürülebilir madencilige; birçok alanda çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Ülkemizin her bir hanesinin doğal gaz konforuna erişebilmesi için çalışmalar aralıksız sürdürülmektedir. Bu kapsamda, 2002 ve öncesinde 5 şehrimize giden doğal gaz, bugün itibarıyla 81 ilimizin tamamına ve 800'e yakın yerleşim yerine ulaşmıştır. Ayrıca, 2002 yılında 1,3 milyon olan doğal gaz abone sayısı 20 milyonu geçmiş olup ülkemiz nüfusunun yüzde 80'inden fazlasına doğal gaz kullanım imkânı sunulmuştur. Yine, doğal gazdan aktif olarak faydalanan nüfus ise 60 milyonun üzerindedir. Bu nedenle hem arz güvenliğinin sağlanması hem de mevsimsel talep dalgalanmalarından etkilenmemek için doğal gaz depolama tesislerinin varlığının ve kapasitelerinin yeterli seviyeye getirilmeleri büyük önem arz etmektedir. Ülkemiz yer altı depolama ve LNG depolama tesislerinin mevcut doğal gaz depolama kapasitesi yaklaşık 5,8 milyar metreküptür. Doğal gaz depolama kapasitesinin ülkemizin yıllık tüketiminin yüzde 20'sine çıkarılması çalışmaları ise hızla devam etmektedir. Bu kapsamda hâlihazırda 1,2 milyar metreküp depolama kapasitesi ve 40 milyon metreküp/gün geri üretim kapasitesine sahip Aksaray Sultanhanı Tuz Gölü Doğalgaz Yeraltı Depolama Tesisi'nin proje geliştirme çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca, Silivri Doğalgaz Depolama Tesisi'nin kapasite artırımına yönelik çalışmalar tamamlanmış olup 4,6 milyar metreküp nihai depolama kapasitesine ve 75 milyon metreküp/gün geri üretim kapasitesine ulaşılmıştır.

Diğer taraftan ilki İzmir Aliğa'da devreye alınan yüzer LNG depolama ve yeniden gazlaştırma ünitesi terminali ve Hatay Dörtöl'da devreye alınan ikinci terminalin ardından 2023 yılı içerisinde Saros Körfezi'nde ülkemizin üçüncü tesisini de devreye alarak doğal gaz arz güvenliği noktasında önemli noktaya gelmiş bulunmaktadır.

Yeni arz kaynaklarının ortaya çıkarılması ve mevcut rezervlerimizin geliştirilmesine yönelik karada ve denizde yürütülen hidrokarbon arama ve üretim faaliyetleri kapsamında çalışmalarımız durmaksızın devam ediyor. Bu doğrultuda hem Karadeniz'de hem de Akdeniz'de 2 adet sismik araştırma ve 4 adet derin deniz sondaj gemilerimiz çalışmalarına devam etmektedir.

Karadeniz'de keşfedilen ve toplam 710 milyar metreküplük rezervle tarihimizin en büyük doğal gaz keşfi olan yerli doğal gazımız 20/4/2023 tarihinde Filyos Doğal Gaz İşleme Tesislerine getirilerek devreye alınmış olup sahadaki üretimin plato döneme ulaşmasıyla birlikte ülkemizin yıllık doğal gaz ihtiyacının yaklaşık yüzde 25'i Sakarya sahasından karşılanabilecektir.

Ayrıca, Gabar sahasında şehit Esma Çevik ve şehit Aybüke Yalçın sahalarında yapılan petrol keşifleriyle yurt içi petrol rezervine önemli katkılar sağlanmıştır. Sahada planlandığı şekilde sondaj operasyonları yürütülmekte olup üretimin plato döneme ulaşmasıyla birlikte günlük petrol tüketimimizin beşte 1'i yerli kaynaklardan sağlanmış olacaktır.

Son yıllarda uluslararası alanda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız, kazan-kazan prensibine dayalı enerji diplomasisini en üst düzeye çıkaran yoğun bir iş birliği faaliyetine devam etmektedir. Bu çerçevede, 2023 yılı içerisinde Bulgaristan, Macaristan, Romanya, Moldova'yla gaz ihracat anlaşmaları imzalanmış; Türkiye ile Azerbaycan arasında Iğdır-Nahçıvan Doğal Gaz Boru Hattı temel atma töreni 9'uncu ayın 25'inde yapılmıştır. Iğdır-Nahçıvan Doğal gaz Boru Hattı'nın tamamlanmasıyla Nahçıvan'ın 500 milyon metreküplük yıllık doğal gaz ihtiyacının tamamı artık ülkemiz üzerinden karşılanacaktır.

Enerjide bağımsızlığı kendisine hedef olarak koyan Türkiye, attığı bu adımlarla hedefine her geçen gün daha da yaklaşmaktadır. Sosyal devlet anlayışının gereği olarak 2003 yılından başlayarak 2018 yılına kadar Bakanlar Kurulu kararıyla, 2019 yılından itibaren ise Cumhurbaşkanı kararları doğrultusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde ve TKİ Kurumu koordinatörlüğünde muhtaç ailelere ısınma amaçlı kömür yardımı yapılması uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, bugüne kadar geçen yirmi yılda yaklaşık 34 milyon ton kömür ihtiyaç sahibi aileleri dağıtılmak üzere ülkemiz genelindeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına teslim edilmiştir. 2022 yılında 1,9 milyon aileye 1,7 milyon ton; 2023 yılında Eylül ayı itibarıyla 116 bin aileye 105 bin ton kömür yardımı yapılmıştır. Türkiye Taşkömürü Kurumu koordinatörlüğünde ise muhtaç ailelere 2022 yılında 25.662 ton, 2023 yılı Eylül ayı sonuna kadar 540 ton kömür yardımı yapılmıştır.

İhtiyaç sahibi hanelere elektrik tüketim desteği verilmesine yönelik 795 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında, hanedeki kişi sayısı kriteri dikkate alınarak aylık 150 kilovat karşılığı tutara kadar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesinden destekleme yapılmaktadır. Bu kapsamda, 2019-2022 yılı döneminde toplam 10,9 milyar TL tutarında elektrik tüketim desteği verilmiş olup 2022 yılında ise 3,7 milyon hane 4,7 milyar TL tutarında destekten faydalanmıştır. 2021 tarihli ve 31700 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'yle elektrik faturalarında yer alan Enerji Fonu ve TRT payı da kaldırılmıştır.

Yine, 2022 yılında son tarife düzenlemesiyle birlikte elektriği az tüketen vatandaşlarımızın daha az fatura ödemesine yönelik kademeli tarifeye geçilmiştir.

Kömür yardımı alan hanelerden isteyenlerin bunu doğal gaz olarak da kullanabilmelerini sağlayacak düzenleme tamamlanmış olup yaklaşık 4 milyon haneye senelik 3 milyar TL'lik yardım yapılacaktır.

Meskenlerde ve tarımsal sulamalarda kullanılan elektriğin KDV'si yüzde 18'den yüzde 10'a düşürülmüştür. 2022 yılında gerek elektrik gerekse doğal gaz sektöründe yapılan düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde evlerinde düşük kademe tarife üzerinden elektrik kullanan vatandaşlarımıza yüzde 55, evlerinde doğalgaz kullanan vatandaşlarımıza ise yüzde 79 sübvansiyon sağlanmıştır.

2022 yılında doğrudan ve dolaylı maliyet ve fiyat etkileşiminin yüksek düzeyde gerçekleştiği enerji sektöründe elektrikte 187 milyar TL, doğal gazda 292 milyar TL olmak üzere vatandaşlarımıza yönelik toplam 479 milyar TL tutarında destek portföyü hayata geçirilmiştir.

Sakarya Gaz Sahası'nın devreye alınmasıyla birlikte konut, ibadethane ve cemevi abonelerinin aylık ortalama 25 metreküpe denk gelen tüketimlerinin bir yıl boyunca ücretsiz olmasına imkân verilmiş ve ilk ay tüm tüketim ücretsiz olmuştur. Olağanüstü hâl ilan edilen afet bölgelerinde konutları veya iş yerleri yıkılan, acil olarak yıkılması gereken ağır veya orta hasar gören binalarda elektrik veya doğal gaz abonelerinin 6 Şubat 2023 tarihine kadar tahakkuk etmiş ancak tahsil edilememiş fatura bedelleri ve bunların ilave masrafları terkin edilmiştir.

Enerji Bakanlığı olarak Aksaray ilimizde yapımı devam eden Sultanhanı Tuz Gölü Doğal Gaz Yer Altı Depolama Tesisi'yle tüm ilçelerimize ve bazı beldelerimize verilen doğal gaz ve diğer yatırımlarınız için ben Bakanlığımıza teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, Cumhuriyet İttifakı'yla birlikte Türkiye Yüzyılı hedeflerine ulaşmada Bakanlığımızın çalışmalarını takdirle karşılıyoruz. Bu duygu ve düşüncelerle 2024 yılı bütçesinin ve bu bütçeyle gerçekleştireceğimiz tüm çalışmalarımızın ülkemize ve aziz milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum, emeği geçen Sayın Bakanımız Alparslan Bayraktar ve tüm bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Altınsoy, efektif süre kullanımınız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi Komisyon üyesi olan milletvekillerimiz lütfen sisteme girsinler, ekranda göreyim, ona göre söz vereceğim çünkü Komisyon üyesi milletvekilleri bittikten sonra diğer milletvekillerimize söz vermeye başlayacağız. Lütfen sisteme girin, ona göre öncelik sırasına göre söz vermeye başlayacağım.

Sayın Bakırlıoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, yapmış olduğunuz sunumda şöyle bir slogan kullandınız: “Önce insan, sonra çevre, sonra üretim.” Ancak ne yazık ki uygulamalarımıza baktığımızda bu durumun tam tersi olduğunu görmekteyiz. Önce üretim, sonra çevre, sonra insan; önce üretim, gerisi önemli değil yani yapmış olduğunuz uygulamalarda ne yazık ki bunu görmekteyiz. Eğer hakikaten de önceliğiniz insan olmuş olsa mesela, Soma maden faciası yaşanmazdı, 301 madencimizi o elim kazada, o faciada yitirmezdik. Eğer hakikaten de sloganınız “önce insan” olsaydı Soma maden faciasının yaşandığı bir ülkede Amasra maden faciası yaşanmazdı. Eğer hakikaten de önceliğiniz insan olsaydı, bu çevre felaketleri yaşanmazdı. Eğer hakikaten de önceliğiniz insan olsaydı, mesela -bu Soma Termik Santrali- Soma Termik Santralinin bacasından bu dumanlar çıkmazdı.

Sayın Bakanım, bildiğiniz gibi, özelleştirilen 13 tane termik santral vardı, bunların çevreye uyumlarıyla alakalı 2020 yılına kadar süre verilmişti ve bunlardan 6 tanesi bunu gerçekleştirmediği için kapatılmıştı. Soma Termik Santrali de bunlardan bir tanesi fakat daha sonra geçici izin belgesiyle 2027 yılına kadar çalışmalarının önu açıldı. Şu ana kadar Soma'da termik santralde baca gazı arıtma filtresi çalışması yapılmadı, yatırım yapılmadı ve yapılmayacak. Bakın, 2027 yılına kadar yapılmayacak. Eğer hakikaten de önceliğiniz insan olmuş olsaydı Soma'da 1981 yılından bugüne kadar 39 bin insanın ölümüne sebebiyet veren bu termik santralin bu şekilde çalışmasına müsaade etmezsiniz. Soma demişken, daha farklı bir şey, onu da söyleyeyim size: Soma'da termik santralde hakikaten de alarm çalıyor şu anda. Soma'da özelleştirmeden önce her yıl yapılan rutin bakımlar özelleştirme sonrasında bugüne kadar yapılmış değil. Çok ciddi iş güvenliği sorunları var, çeşitli yangınlar çıkıyor orada. Yani, mesela burada yetkili sendika devamlı işverene mektuplar yazıyor, uyarılarda bulunuyor; ben size oradan bir paragraf okuyayım: “Çalışma sahasında yoğun su birikintisi, çamur, şlamp, kül ve toz küçük büyük iş kazalarına davetiye çıkarmaktadır. Özellikle son dönemde kömür hazırlama servisi istasyonlarındaki aşırı tozlu kömürden kaynaklı 8/9/2023 tarihinde 08.00-16.00 vardiyasında tozların alev alması neticesinde yangın meydana gelmiş ve tecrübeli bir personelin havalandırma yolu açmasıyla oluşan gazın etkisi azaltılmış ve yangına müdahale eden personelin olası zehirlenmesinin önüne geçilmiştir.” Buna benzer yangınların sayısı artmaya başladı, hiçbir yatırım yapılmıyor ve yapılmayacak çünkü buradaki öncelik üretim, ne olursa olsun üretim. Ben buradan uyarıyorum -yani biliyorsunuz, termik santral Soma'nın hemen yanında- çok önemli bir riski barındırıyor, çok büyük bir patlama olabilir, çok büyük bir kaza yaşanabilir. Şimdiden önlem alınması gerektiğini söylüyorum, uyarıyorum buradan.

Bir de şunu sormak istiyorum: Bu genel aydınlatma... Biliyorsunuz, yerel yönetim destek programı kapsamında genel aydınlatma giderlerini Bakanlığınız karşılıyor Türkiye'deki. 2022 yılında 10 milyar 471 milyon lira kaynak aktarılmış, 2023'ün başlangıç ödeneği 15 milyar 772 milyon lira, 2024'te bu rakam 39 milyar 629 milyon liraya çıkacak; artış yüzde 151. Yani bu şu manaya mı geliyor; önümüzdeki yıl tarifelerde yüzde 150'nin üzerinde bir artış mı olacak, o manaya mı geliyor bu? Bir de bu tarifelere, genel aydınlatma tarifelerine baktığımız zaman çok ciddi bir artış var. 2021 Temmuz ayında 64 kuruşmuş, şu anda 384 kuruş yani diğer bütün abone türlerinin çok üzerinde bir artış var. Bunun sebebi ne, bu neden kaynaklanıyor?

Bir de bildiğiniz gibi, Türkiye Ulusal Enerji Planı açıklandı ve her sözünüzde yani bugün sunumunuzda da şundan bahsediyorsunuz: “2053, emisyon net sıfır.” diyorsunuz ancak sunumunuza baktığımızda, bu plana baktığımızda kömürden çıkışla alakalı herhangi bir plan yok hatta niyetiniz de yok. Yani tam tersine benim anladığım kadarıyla yeni yatırımların gelmesi söz konusu çünkü plana baktığımız zaman 2020 yılında termik santrallerdeki üretim 176,7 teravatsaatmış, 2025'te bu 196 teravatsaate çıkacak, 2030'da 201 teravatsaate çıkacak ve ancak 2035 yılında 2020 seviyesine gelmesi söz konusu yani üretim artacak anladığım kadarıyla. Bu konuda herhangi bir planınız yok, zaten raporda şu söyleniyor: Kömür santrallerinin devreden çıkartılmasının ancak teknik ömürlerinin tamamlanmasıyla düşünüleceği ve karbon tutma gibi teknolojilerin, fiyatların uygun olması hâlinde ancak fosil yakıtlardan elektrik üretimine devam edilebileceğini belirtmişiz. Yani, işte, eğer karbon tutma teknolojisinin fiyatları ucuzlarsa o zaman daha da devam edeceğiz demektesiniz buna. Öyle bir niyetiniz yok yani kömürden çıkışla alakalı herhangi bir niyetiniz yok.

Bir de Rus basını, Batı medyası, Batı basını, Türkiye'deki basın kuruluşları da bahsetti; Türkiye'nin Rusya'dan piyasanın çok altında Ural petrolü ithal ettiği iddiası var, bizim basınımızda da bu yer aldı. Bugün Brent Petrol 80-82 dolar civarında. Ural petrolünün varilinin 38 dolardan alındığından bahsediliyor, bu doğru mudur? Ekim ayında bu fiyatlardan 1 milyon 400 bin ton Rusya'dan Ural Petrolü

getirildiği, kasım ayındaysa 2 milyon ton getirildiğinden bahsediliyor ki yani zaten aylık ortalama 2 milyon, 3 milyon ton arasında bir ithalatımız var, bu da önemli bir rakam. Eğer bu böyleyse, eğer 38 dolardan geliyorsa bu, neden biz bu indirimi pompalarda görmüyoruz yani neden fiyatlar artmaya devam etmekte?

Bir de enerji yoksulluğundan hiç bahsedilmedi. Yani hakikaten de ülkemizde ciddi bir enerji yoksulluğu var esasında bakıldığı zaman. Bunu nereden biliyoruz? Mesela, 2022 yılında elektrik tüketim desteğinden yararlanan hane sayısı 2 milyon 719 bin, 2023'te 3 milyon 685 bine çıkmış, 2024'te 4 milyon olması tahmin ediliyor. Yani 4 milyon hane, bugün 3,3'le çarparsak yaklaşık 12-13 milyon insan enerji yoksulu durumunda. Bu, Eurostat'ın verilerinde de var; yoksulluk durumu nedeniyle evini yeterince sıcak tutamayan nüfusun genel nüfusa oranı -2021 verilerini söylüyorum, 2022 verilerini vermemişiniz- Avrupa'da Bulgaristan'da yüzde 23,7, Litvanya'da yüzde 22,5, Türkiye'de yüzde 20,5. Türkiye, Avrupa'da yoksulluk nedeniyle evini yeterince ısıtamayan en fazla nüfusa sahip ülke konumunda. Avrupa Birliği ortalaması yüzde 6,9; Fransa'da bu oran yüzde 6, Almanya'da ise yüzde 3,3 dolayında bulunmakta. Esasında, bakılırsa enerjiye ulaşımında ciddi bir problem var.

Bir de şöyle bir şey var, arkadaşlarımız da bahsetti; biliyorsunuz, herhâlde Sakarya'daki bu doğal gaz sahası üretime girmedi ama doğal gaz bulunduktan sonra bütün doğal gaz abonelerine belli miktarlarda ücretsiz doğal gaz verildi. Türkiye'deki hanelerin yüzde 83'ü doğal gaz kullanıyor, yüzde 17'si kömürle ısıtıyor veyahut da hanelerinde tüp kullanmak zorunda kalıyor. Peki, bu, adaletsizliğe sebebiyet vermiyor mu? Bu konuda doğal gaz kullanmayan abonelere de, haneler de destek verilmesi gerekmiyor mu? Diğer hanelere ne kadar verildiyse, doğal gaz kullanan hanelere ne kadar verildiyse bu hanelere de eşitlik ilkesi açısından biz destek verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bir de Ramazan Gündoğan diye bir arkadaşımızın hikâyesinden bahsetmek istiyorum size. Bu ismi büyük ihtimalle duymamışsınızdır ama burada bulunan TKİ Genel Müdürü bu ismi daha önce duymuştu, biz TKİ Genel Müdürüyle Ramazan Gündoğan hakkında konuşmuştuk. Ramazan Gündoğan, TKİ'nin büyük ortağı olduğu bir maden işletmesinde, Yeni Anadolu Maden İşletmesinde çalışırken sosyal medyada yapılan bir paylaşıma yapmış olduğu yorumdan dolayı işten çıkartılmış bir kardeşimiz. Bu madenin önünde günlerce eylem yaptı, eylem içerisinde bulundu ancak sesini duyuramadı. Ben Ramazan Gündoğan'la alakalı TKİ Genel Müdürüyle görüştüm, "Ya, lütfen, bu işi çözün. Bu arkadaş mümkünse iş yerine geri gönderin." dedim çünkü çok önemli bir şey değil bence bir insanın yapmış olduğu bir yorumdan dolayı işten atılmaması lazım. Yeni Anadolu Genel Müdürüyle de görüştük ancak bir netice alamadık. Biz netice alamayınca... Ramazan Gündoğan'ın bu süre içerisinde bir çocuğu da doğdu, işsiz kaldığı süre içerisinde 3'üncü çocuğu da doğdu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlıoğlu, buyurun lütfen.

Bir dakika veriyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlıyorum.

Bu arkadaşımız aylarca işsiz kaldı, kod 26'tan çıkartıldığı için işsizlik sigortasından faydalanamadı. En son, çareyi TKİ'nin çatısına çıkmakla buldu, Kaymakam Bey ve ben kendisini ikna ettik. Bu arada, şirket yöneticileriyle görüştük, şirket yöneticilerinden Ramazan'ın işe geri döndürülmesini istedik çünkü Ramazan yıllarca bu işi yapmış usta bir madenci. Şöyle bir özelliği var: Hiç izin kullanmamış yani parmakla gösterilen bir madenci. "Bunu lütfen işe geri alın, Ramazan'ın isteği bu." dedik, kabul

emediler. “Peki, o zaman çıkış kodunu değiştirin. Bu arkadaşın kıdem ve ihbar tazminatını alabileceği, daha sonra iş bulabileceği, İşsizlik Fonu’ndan faydalanabileceği bir kodla çıkartın.” dedik, bir şekilde sözler verildi ancak bu sözlerin hiçbirisi tutulmadı. Biz bu konuda sizden destek istiyoruz Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırılıoğlu, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Şimdi de Sayın Akay, sonrasında Sayın Erdem, Sayın Özlale, Sayın Sayyieğit -Sayın Sayyieğit Şöyle, Sayın Özlale’nin ayrılması gerekiyor, ondan dolayı- sonrasında Sayın Aksu Şeklinde devam edeceğiz.

Sayın Akay, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık bütçesinin hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum.

Bakanlık bütçesine baktığımız zaman, genel konsolide bütçe büyüklüğü içerisinde binde 4,35’lik gibi çok cüzi bir oranla payını almış yarı 48 milyar 323 milyonluk bir rakamdan bahsediyoruz, işte, EPDK gibi kuruluşların da ayrıca gelirlerini ifade etmiŐtiniz. Bu rakam geçen yıla göre yüzde 156 oranında artmış olmasına rağmen yetersiz bir rakam, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı gibi önemli bir bakanlığın bütçesinin daha fazla olması gerektiğini buradan özellikle ifade edelim. Tabii ki bu bütçeyi daha iyi noktaya getirmek için de -hep konuşmalarda söylüyorum- bütçedeki faiz giderlerini bizim indirmemiz lazım ki ödenekleri bu tarafa aktarabilelim.

Burada, Şöyle söyleyeyim: Bakanlık bütçesinin içerisinde 35 milyar 505 milyonluk bir rakam var, yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ayrılmış bu rakam yani bütçenin de yüzde 45’ine, 48’ine tekabül ediyor. Şimdi, sunumda bunun detaylarının ne olduğunu ben merak ettim Sayın Bakanım yani bu konuyla ilgili biraz daha ayrıntılı açıklama verirseniz... Çünkü netice olarak, bu rakam, 35 milyar 305 milyonluk bir rakam, bütçenizin çok önemli bir rakamı. Yerel yönetimlerin desteklenmesi güzel bir Şey. Acaba sadece aydınlatma giderleri mi yoksa daha farklı Şeyler de var mı, bu konu hakkında biraz ayrıntılı bilgi verebilirseniz sevinirim.

Yine, sürdürülebilir çevre ve iklimle ilgili burada ayrılacak ödenek 12 milyon 756 bin lira gibi bir rakam, çok düşük bir rakam. Çevre, iklim, bunlar bizim için olmazsa olmaz. Doğanın korunması ve bu tür iklimle ilgili değişikliklerin uzunca bir süre ülkemizi meşgul etmemesi, bizden sonraki nesillerin daha iyi koşullarda yaşayabilmesi açısından Bakanlığınızdan buraya da daha fazla bütçenin ayrılması gerekir.

Yine dikkatimi çeken bir konu da 2023 yılında hazine varlıklarının ve yükümlülüklerinin yönetimiyle ilgili programda ödenek teklif edilmediği hâlde burada bir harcama olmuş, 190 milyon civarında bir harcama -Yani ödenekte yok, teklifte yok- bu harcamanın ne olduğunu merak ettim, nereye harcanmış, bir de nereden ödenek aktarılmış, onun cevabını bize verirseniz sevinirim. Bu harcamaya gerek varsa niçin 2024 yılı teklifinde de tekrar sıfır bütçe teklif ettiniz?

Yine, program dışı giderler 8 milyar 693 milyon, bütçenizin yüzde 17,98’i. Bu uygulama yanlış bir uygulama. Şu ana kadar gelen bakanlıklar içerisinde bir tek Millî Savunma Bakanlığında program dışı ödemeler yoktu, hepsi programa bağlanmış ödemelerdi. Bunların detayına baktığımız zaman, genelde, hazine yardımı şeklinde olduğunu da gördüm fakat bunların nerelere, nasıl yapıldığının takibi mümkün değil. Ben bütçenizi inceledim, detay baktım, hem geçmiş bütçe dönemlerine baktım hem

buna, buradan sağlıklı bir sonuç alamadım. Bunun daha şeffaf olması için nasıl bütçe içi fonlar-bütçe dışı fonlar uygulaması yanlışsa, bütçe içerisinde de program içi ve program dışı uygulamaları yanlış buluyoruz. Bir sonraki bütçe teklifinde inşallah bu konuların düzeltilmesi gerektiğini söylüyoruz.

Yine, mal ve hizmet alımları bütçenizin yüzde 73'ü, 35 milyarlık bir rakam; cari transferler 8 milyarlık bir rakam; sermaye giderleri de aşağı yukarı 3 milyar 140 milyon gibi çok düşük bir rakam. Biz yatırım harcamalarına bütçeden gerekli payı ayırmamışız, ayırmadığımız için de maalesef maden ocaklarında, TTK gibi kuruluşlarda böyle ciddi kazalar oluyor. Bu bütçeden ayrılacak fonlarla, bu paralarla buradaki kazaların önlenmesiyle ilgili gerekli yatırımların yapılmasının da kaçınılmaz olduğunu söylüyoruz, bu konu çok çok önemli. Yani bütçe kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılması, optimum kullanılması, önceliklerin iyi belirlenmesi, yatırım harcamalarına gerekli önemin verilmesi kaçınılmaz.

Deniz Vekilim belirtti bazı aksaklıkları, bizim bölgemiz Batı Karadeniz Bölgesi. Sayın Bakanım, siz de Kardemir Yönetim Kurulu Başkanlığından Bakan oldunuz, bölgemiz size uğurlu geldi. Onun için, bölgemiz sizden daha fazla yatırım bekliyor. Bunun için, hem Karabük olsun hem Zonguldak olsun hem Bartın olsun Batı Karadeniz havzasına -Kastamonu dahil- ben gerekli önemi vereceğinizi belirtiyorum ama Deniz Vekilimin belirtmediği birkaç konu vardı, ben onu buradan özellikle belirtmek isterim: Redevans sistemi yanlış bir uygulama, kalkması gerekir. Ben buradan soruyorum: Kaç tane redevans firmamız var? Bu firmalardan alacaklarımız ne kadar? Bunların ne kadarı yasal takibe intikal etti, tahsilat durumu nedir? Yine, Amasra'da, bölgemizde Hema firması var. Mahkeme kararıyla işlem durduğu hâlde o bölgede çalışma yapıyor mu yani çalışmalarına başladı mı? Bunu merak ediyoruz.

Bir de TTK'de bizim norm kadromuz 14 bin olmasına rağmen -en son 2 bin kişi aldınız, biliyorsunuz- 9 bin kişi çalışıyor şu anda. Burada TTK'nin önemli sorunu tecrübeli mühendis ve işçinin az olması, arkadan gelen yeni işçiler tecrübesiz olduğu için kaza olaylarıyla ilgili gerekli önlemleri almada yetersiz kalıyorlar. Bu norm kadronun kullanılması, 2024 yılında emekli olacak 2 bin kişinin de dikkate alınması, onlar emekli olmadan arkadan gelecek tecrübeli mühendislerin ve teknik ekiplerin işçilerimizi, teknik mühendislerimizi, teknikerlerimizi, mühendislerimizi yetiştirmeleri gerekir. İş güvenliğinin alınması gerekir, sadece havalandırma sistemi değil bu; oradaki mühendislerin, teknikerlerin işçilerin, tecrübeli kişilerin görevlerini tam olarak yapamadıklarından dolayı da kazalar meydana geliyor. Bu konuya önem verilmesi gerekir.

Birçok madende bu redevans firmaları belli metrelerde çalışıyor, belli metrelerde de Bakanlık mensupları, kurum mensupları, genel müdürlük mensupları çalışıyor. Bu uygulamadan lütfen vazgeçin, kendi işimizi kendimiz yapalım; zaten zamanında bitiremiyorlar, alacaklarımız var, alacaklarımızı da alamıyoruz. Bunu buradan ayrıca ifade ettim.

Evet, bir de Enerji İşleri Genel Müdürlüğünüz var, önceki yıllarda çok düşük bütçe ayrılmış, 2024'te 3 milyar 356 milyonluk bir bütçe ayrılmış; çok ciddi bir artış var, siz de bakarsanız göreceksiniz. Geçmiş yıllarda olmayıp da bu yıllarda olacak ne var, niçin o bütçe ayrıldı? Oradaki rakamın nereye kullanılacağını merak ettim, bunu bizimle paylaşırsanız sevinirim. Yine, detaylı baktığım zaman, 2 milyar 983 milyonunun hane halkı ve işletmelere verileceğini gördüm. Bu işletmeler kimdir, kimlere yardım ediyoruz? Bunu bilmek istiyoruz, bunu bizimle paylaşılırsanız çok seviniriz.

Enerjiye olan bağımlılığımızı da azaltmak için gerekli yatırımlarımızı çoğaltmalıyız. Gerçekten, en büyük sıkıntımız enerji maliyetlerinin yüksek oluşu, dışa bağımlı oluşumuz. Bu nedenle de bütçe açıklarımız, cari açıklarımız büyüyor, onarılamaz vaziyete geliyor; enflasyonist baskılar oluşuyor bu fiyatlar yukarı doğru arttığı için. Enflasyon hedeflerimizin tutmama sebeplerinden biri de bu, bu konulara da önem verilmesi lazım.

Yine, bölgemizde Filyos Limanı var Sayın Bakanım. Kardemir temelini atmıştır Filyos Limanı'nın ve bugünkü hâle gelmesinde çok büyük katkısı olmuştur. Oradaki doğal gaz miktarının ülkemizin ihtiyacının ne kadarlık kısmını karşılayacağını merak ediyorum. Bunu bizimle paylaşırsanız sevinirim. Bir de bu limanın konteynır limanı ve ihracata yönelik kullanılmasıyla ilgili mutlaka faaliyete geçmesi lazım. Sizden özellikle bu konuda diğer bakanlıklarla görüşerek bu işi aktif hâle getirmenizi talep ediyoruz, yöre halkımızın da sanayicimizin de talebi budur. 50 milyon dolarlık ekstra bir navlun gideri söz konusudur, Gebze'den ihracatlarını yapmak zorunda kalıyorlar, bunu belirtmek de önemli bir görev olarak bize düştü, buradan size ifade edeyim. Yine, doğal gaz ulaştırma ile ilgili, bölgemizde "Yenice'ye doğal gazı ekim ayı sonuna kadar getireceğiz." dediniz, getirdiniz fakat orada şöyle bir sıkıntı var Sayın Bakanım, onu lütfen bilin: Burada CNG yani sıkıştırılmış doğal gaz sistemiyle doğal gaz veriliyor, yaklaşık 50 haneye veriliyor, 17 gün kadar yetiyor. Buradaki depolama sistemi tır üstünde -ben size bunu özellikle göstereyim- Sayın Bakanım, şuradan görebiliyor musunuz bilmiyorum. Mutlaka biliyorsunuzdur ama tır üstündeki bu depolama sistemi emniyet açısından çok sıkıntılı. Zaten 50 haneye on yedi gün yetiyor, sayı arttıkça buradaki süre kısılacak. Bölgemiz kar yağışının yoğun olduğu bir bölge, oradaki doğal gaz sevkiyatlarıyla ilgili sıkıntılar yaşayacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, açıyorum mikrofonunuzu, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Bunu daha düzgün hâle getirirsek memnun olacağız.

Yine, burada, bu bölgede 31/12'de Kargaz'ın belediyeye olan sözleşmesi doluyor. O sözleşmenin yenilenip yenilenmeyeceğini de buradan ifade edelim. Eflani ve Ovacık da doğal gaz bağlanmasını bekliyor. Enerji nakil hatlarıyla ilgili bölgemizde yatırımların yapılması gerektiği yerler var, yağışlarda özellikle elektrik kesintileri yoğun vaziyette.

Bir de Sayıştay raporlarıyla ilgili konu şu: Geçmiş yıllardaki Sayıştay raporlarında 2017-2020 yılları arasında özellikle EPDK'nin kestiği cezalarla ilgili 4 milyar TL'lik bir rakamdan bahsediliyor, bu da kendi bütçesinin yaklaşık 10 katı kadarına tekabül ediyor. Bu cezalar tahsil edildi mi, edilebiliyor mu? Raporda "Yüzde 90'ı tahsil edilmemiş." şeklinde geçmiş. Bunların tahsil edilmesi gerekiyor çünkü zaman aşımına da uğramak üzere.

Geri kalan konuları da artık soru olarak soracağız.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Görüşmekte olduğumuz bütçenin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, tüm dünya enerjiiyi kamusal bir hak olarak görmektedir. Tüm yurttaşlarımızın bu haktan eşit biçimde yararlanabilmesi için enerjinin erişilebilir ve nitelikli bir kamusal hizmet olarak sunulması gerekmektedir. Bildiğiniz gibi, enerji sektöründe üretim, iletim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri birbiriyle organik olarak bağlıdır. Dolayısıyla, üretimden tüketime kadar her aşaması bütüncül olarak kamusal planlamayla yönetilmelidir. Bu enerji piyasasının politikasının temelinde ise rant değil, kamusal fayda olmalıdır.

Peki, bizde böyle mi? Tabii ki değil. Enerji alanında yapılması gerekenler ile hâlihazırda yapılanlar arasında derin bir uçurum bulunuyor. AKP iktidara geldikten sonra 2004'te başlayan özelleştirme furyası sonrası bugün elektrik dağıtım sektöründe özel sektör payı maalesef yüzde 100'e ulaşmıştır. Sayın Bakanım, bu süreç böyle giderse, inanım, Bakanlığınızın içi maalesef boşalacak; tanıştığım çok değerli Bakan Yardımcılarımız var, onların yerine koltuklara korkarım Cengizin, Limakın, Kolinin patronları oturacak.

Neden diyorum? Bakın, arkadaşlar, geçenlerde buraya Maliye Bakanımız geldi, yurt dışında kaynak bulmaya gitti; sanırım, kaynak bulamayınca pazar bulmuş ki döner dönmez kamu mallarını satışa çıkardı. Bakanımız Türkiye Elektrik İletim AŞ dâhil olmak üzere Elektrik Üretim AŞ'ye ait bazı hidroelektrik santrallerinin özelleştirileceğini açıkladı. Özelleştirme kapsamında olan ve ihale hazırlık çalışmaları devam eden diğer varlıklar: Bazı periyodik muayene hizmetleri, Türkiye Elektrik İletim AŞ, Çayırhan Termik Santrali ve maden sahası, Esenyurt Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali, Aliğa Kombine Çevrim ve Gaz Türbinleri Santrali, Aliğa Sosyal Tesisleri. Hatırlarsınız, kamunun elinde kalan son tekellerden biri olan TEİAŞ 2021 yılında özelleştirme kapsamına alınmıştı. TEİAŞ ülkedeki yüksek gerilim seviyesindeki iletim sistemi işletmeciliğini yapan ve tekel konumundaki kamu iktisadi teşekkülü. Üretim, iletim, dağıtım halkasının kilit noktası olan TEİAŞ'ın özelleştirilmesiyle kamu, özel sektörden tamamen çekilmiş olacak. AKP döneminde maalesef, 8 termik santral, 9 hidroelektrik santrali satıldı.

Sayın Bakanım, yaptığımız özelleştirmeler sonrası yaratılan tahribatın bedelini hatırlatmak isterim ki maalesef halk ödüyor. Şirketlere her türlü kolaylığı sağlıyorsunuz. Şirketler kamuya hizmet mantığıyla değil "En yüksek kârı nasıl elde ederim?" diye çalışıyor. Bunun da yükünü maalesef yine vatandaş çekiyor. 1 Ocak 2019 ila 1 Nisan 2023 tarihleri arasında TÜİK'in açıkladığı fiyat artış oranı yüzde 224 iken değişik abone grupları için elektrik fiyatlarının yüzde 516'lara varan oranda arttığını görüyoruz. Allah'tan bu yıl seçim yılı oldu da vatandaş biraz nefes aldı, fazla zam yapamadınız.

2016 yılından beri faturalar bile şeffaf değil Değerli Bakanım. Dağıtım bileşeninin içerisinde dağıtım sistemi kullanım bedeli, iletim sistemi kullanım bedeli, kayıp-kaçak bedeli ve sayaç okuma bedeli var ancak faturada bunları hiç göremiyoruz. Neye para ödüyor vatandaş, inanım bilmiyor. Milletten çatır çatır para alan bu şirketler bakıma ve altyapıya, yatırıma neredeyse para harcamıyor; yıllardır alınmayan önlemlerden dolayı her şehirde uzun süreli kesintiler yaşıyoruz. Örneğin, hatırlayın, Isparta'da geçtiğimiz kış mevsiminde üç gün boyunca elektrik kesilmiş, Bakanlık ve yetkili şirket kar yağışını bahane etmişti; ne yazık ki bu yıl da yaz aylarında memleketim olan Antalya'da da aynı sıkıntı yaşandı, neredeyse bütün ilçelerimizde yaz boyunca plansız elektrik kesintileri uygulandı. Antalya'nın yazın hava sıcaklığının 40 dereceye kadar çıktığı bir şehir olduğunu unutmayalım. Yaz aylarında artan sıcaklıklara bağlı olarak elektrik tüketimi artış gösteriyor. Kesinti ve arızalar, sıcak havalarda soğutma sistemlerinin çalışmasının durmasını etkilediği gibi evlerde birçok elektronik cihazın bozulmasına da sebep oluyor. Elektrik kesintileri, esnafın elindeki gıda ürünlerinin bozulmasına, tatilcilerin tatillerini yarıda kesmelerine bile neden oluyor. 15 milyona yakın turist ağırlayan şehrimizde bunun önceden önleminin alınması gerekiyor. Alınıyor mu? Alınmıyor. Çünkü enerjiyi özelleştirirseniz şirket, kârına bakıyor, maalesef yatırım yapmıyor ama vatandaş iki gün elektrik faturasını geciktirse elektriği hemen kesiliyor. Peki, arkadaşlar, vatandaş faturasını ödeyemeyince elektriğini kesen şirketler ne yapıyor? Sayıştay raporunda var, gerçi Bakanımız konuşmasında bunu açıkladı ama Elektrik İletim AŞ'ye olan borçlarını zamanında ödemişler. Sayıştay raporunda yazıyor: "Elektrik dağıtım şirketlerinin sistem kullanım anlaşmaları kapsamındaki iletim bedeli ödeme yükümlülüklerini zamanında yerine

getirmemeleri, TEİAŞ'ın ticari borçlanma yoluyla finansman sağlamasına, dolayısıyla elektrik iletim hizmet maliyetinin artmasına yol açmaktadır.” Peki, bu maliyeti kim ödüyor? Yine, tabii ki vatandaş Sayın Bakanım.

Seçimden önce, yandaş basın hep bir ağızdan “Gabar’da petrol fişkiriyor! Artezyen kuyusundan bile petrol çıktı! Artık terör değil enerji yuvası.” şeklinde haber servis ediyordu hatırlarsanız. Yandaş basının yanı sıra, AKP'nin sosyal medya trolleri de Venezuela’da çekildiği ortaya çıkan bir video paylaşmıştı; sözde hemen alıp arabanın deposuna koyuyorduk, öyle de kaliteliydi. Seçim bitti, akaryakıtta seçimden sonra kaç kez zam geldi; bakınız, sandığa gittiğimiz mayıs ayında motorin 19,40 liraydı, bugün 38,14 lira. Peki, o tarihte emeklinin maaşı ne? 7.500 lira. Bugün ne? Bugün yine 7.500 lira. E, ne oldu bu bizim Gabar’daki petrol, hani hemen depoya koyacaktık?

Yine, Sayın Bakanım, her bakanlığımız kıyaslama tarihini 2002’den başlayarak güzel şeyler anlatmaya devam ediyor. Bakın, bir de biz kıyaslama... Benzinde 2002 yılı süper benzin 1,64 liraymış, bugün 35,22 lira; 21,5 kat artış var değerli arkadaşlar. Hep kıyaslıyoruz ya 2002 ile bu dönemi...

CEVDET AKAY (Karabük) – Motorin 38 oldu.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Dünkü aldığım fiyatla 35,22 lira. 21,5 kat artmış değerli arkadaşlar.

Sayın Bakanım, buradan bir soru sormak istiyorum gerçekten. Rusya’nın Ural petrolünün fiyatı Brent petrolün yarısının da altını gördü. Türkiye’nin Rusya’dan petrol ithalatı, indirimli fiyatın etkisiyle 2022’de ikiye katlandı. EPDK’nin son raporuna göre, Ekim 2021’de 1,1 milyon ton olan Türkiye’nin Rusya’dan petrol ithalatı, Ekim 2022’de 2,2 milyon tona yükselmiş; Ekim 2021’de yüzde 26,6 olan Türkiye ithalatında Rus petrolünün payı, 2022’de yüzde 51,7’ye yükselmiş; yine, 2022 yılında Türkiye’nin toplam enerji ithalatı, 2021 yılına göre yüzde 91,6 artışla 97,1 milyar dolara yükselmiş; 2022’de Türkiye’nin Rusya’dan ithalatı da yıllık yüzde 105,8 artışla 59,6 milyar dolara yükselmiş ve Türkiye’nin en çok ithalat yaptığı ülkeler arasında Rusya 1’inci sırayı almış.

Sayın Bakanım, biz bu petrolü yaklaşık iki yıldan beri yarı fiyatının altında alıyoruz da vatandaşa neden bunu yansıtıyorsunuz? Neden vatandaşa ha bire zam yüklüyorsunuz? Bu aradaki farktan ortaya çıkan kazanç kimin cebine gidiyor?

Seçim öncesinde, Cumhurbaşkanımız yine çeşitli müjdeler verdi hatırlarsınız; petrol yetmemiştir, Karadeniz’de doğal gaz bulunmuştu. Artık, enerjide dışa bağımlı olmayacaktık, doğal gaz sorun olmaktan çıkacaktı, kendi kendimize yetiyorduk, say say bitmez. Tabii, bu, bu ülke için hepimizin dileği değerli arkadaşlar ama nedense bu doğal gaz, petrol hep seçim zamanları ortaya çıkıyor, sonra, sonra malumunuz. Cumhurbaşkanımız bedava doğal gaz sözü verdi bir aylık, yetmedi, bir yıl boyunca 25 metreküp altı faturalandırılmayacaktı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, buyurun lütfen.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Doğal gazı dağıtan özel şirketler hemen yurttaşlara mesaj gönderdi: “Cumhurbaşkanımızın müjdesini verdiği Karadeniz gazının devreye alınmasından dolayı 31 Mayıs 2023 tarihine kadar oluşturulacak ilk faturanız devletimiz tarafından ödenecektir.” Evet, bir ay bedava verildi, şimdi “Gaz ucuz kalıyor.” diyorsunuz. Sayın Bakanım, bu bir gaz müjdesi midir; gaza, doğal gaza, zam müjdesi midir, onu da merak ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, madencilik bir facia. Çok kısa geçeceğim. 20 Şubat 2010'da Balıkesir'de, 17 Mayıs 2010'da Zonguldak'ta, 10 Şubat 2011'de Elbistan'da, 13 Mayıs 2014'te Soma'da, 28 Ekim 2014'te Ermenek'te, 17 Kasım 2016'da Siirt Şirvan'da, 14 Ekim 2022'de Amasra'da, say say bitmiyor. Bu insanlar, emeklerini karanlık dipsiz kuyularda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Erdem, bu akaryakıtın bir hesabı var. EPDK Başkanımız onu burada, ben kendisine söz vereceğim, kendisi bize açıklar. Yani bu petrol artıyorken nasıl artıyor nasıl azalıyor, onların bir formülasyonu var.

Komisyonu bu konuda aydınlatırsanız, ben soru cevap kısmında size de ayrıca bir söz vereyim.

Bize izah etsin yani bu düşüyor, nasıl oluyor, bir açıklama yapsın. En azından sizin de sorularımızın karşılığını burada Komisyon da almış olsun.

Teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman ona cevap verirken elektrik faturalarının vatandaşa yansıyan kısmının formülünü de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuzyılmaz, soruları ben gelenlere iletiyorum. Soru kısmında söz hakkı vereceğim size.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Araya girdiğiniz için dedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz hakkı vereceğim size, orada o soruları sorun.

Şimdi, Sayın Özlale, sonra Sayın Sayyığıt.

Hocam, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk önce bir slayt var, daha sonrasında da birkaç noktada, özellikle EPDK ve MTA'yla ilgili sorular sormak istiyorum.

Şimdi, ilk olarak, makroekonomi ile enerji arasındaki bağlantıya baktığımız zaman devamlı biz cari işlemler açığımızın, yüksek cari işlemler açığımızın sebebinin enerji ithalatı olduğunu söylüyoruz. Bence bu söylemden biraz vazgeçmek lazım çünkü dünyada bizden çok daha fazla enerji ithal eden ve cari fazla veren ülkeler var. Temel problem, bizim ithal ettiğimiz enerjiyle ne ürettiğimiz? Dolayısıyla ben geçen sefer de plastik sanayisinden örnek vermiştim: Biz 1 birim enerji kullanarak leğen üretiyorsak ve Almanya 1 birim enerji kullanarak dayanıklı plastik yani “tupperware” üretiyorsa Almanya için enerji maliyetleri her zaman bizden daha ucuz olacaktır, onlar enerjiyi daha pahalıya kullanmasına rağmen. Dolayısıyla enerji fiyatlarının üzerinde bir sübvansiyon var; Türkiye, Avrupa'nın en ucuz enerjilerinden bir tanesini kullanıyor; buradaki temel problem sübvansiyonların yetersiz olması değil bizim o 1 birim enerjiyle ne kullandığımız ve insanların satın alma gücünün nasıl, ne kadar düştüğü, yoksulluğu. Ki enerji yoksulluğundan Vehbi Bey bahsetti, ben de bahsedeceğim.

Sizin sunumunuzda da vardı, enerji verimliliği, çok önemli buluyorum ama orada gidişatımız çok iyi değil. Bakın, yine, Avrupa Birliğiyle karşılaştığımız zaman Türkiye ve Avrupa Birliğindeki enerji verimliliğindeki artışa baktığımızda bizdeki artış Avrupa Birliğinin neredeyse altıda 1'i kadar kalıyor.

Dolayısıyla ben, önümüzdeki dönem bu enerji verimliliği konusunda çok daha fazla bir farkındalık ve yatırım yapılmasının çok önemli olduğunu söylüyorum, hâlâ Avrupa Birliğinin çok altında bir enerji verimliliği artışımız var.

Şimdi, diğer slayta geçelim, Avrupa'daki rakiplerimize baktığımız zamansa aynı dönemde Avrupa'daki rakiplerimizin de bir ilerleme kaydettiğini görüyoruz. Mesela bakınız şimdi, burada mesela bizim, özellikle üretimde, ihracatta yarıştığımız Doğu Avrupa ülkelerine baktığımız zaman onlardaki 2001-2013 ve 2013-2021 arasındaki enerji verimliliği artışı bizim çok ötemizde. Dolayısıyla Sayın Bakan, benim buradaki önerilerimden bir tanesi önümüzdeki dönem Bakanlık bütçesinin özellikle enerji verimliliği getirecek olan projelere daha fazla aktarılması olacaktır.

Şimdi bir başka nokta da şu -hemen bir sonraki slayta geçelim arkadaşlar- dünya genelinde -daha öncesindeki değerli konuşmacılar da bahsetti- enerji dönüşümüne yönelik yatırımlar çok hızlı artmaya başlamış. Bakın, şimdi hangi alanlarda artmaya başlamış? Bir, mesela son iki, üç sene içerisinde yıllık bileşik yüzde 113'lük bir enerji dönüşümüne yatırımlar var. Bunlardan bir tanesi mesela elektrikli ulaşım. Ben hiçbir zaman elektrikli araçların üretilmesine karşı çıkmadım tam tersine destek verdim, bu konuda bence çok daha fazla yatırım yapmamız gerekiyor. Ama bunun bir tane ön koşulu var: Buradaki altyapıyı bizim iyileştirmemiz lazım. Çok temel bir örnek vereyim size: Bu elektrikli aracı en fazla kullanacak olan İstanbul'un Avrupa yakasının elektrik şebekesinin çok ciddi anlamda yenilenmesi, yeniden yapılandırılması gerekiyor. Dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri gibi, Kanada gibi ülkelerde bile bu çok ciddi bir yatırım gerektirirken bizim bütçemizden hem sizin Bakanlığımızın hem de Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının bütçesinden daha fazla pay ayrılması gerekiyor. Bu enerji dönüşümü oldukça önemli. Dikkatinizi çekmek istediğim şey, sizin de sunumunuzda vardı: Karbon yakalama ve depolama. Bu alanlarda oldukça önemli enerji dönüşümü yatırımları mevcut. Dolayısıyla bu alan oldukça önemli önümüzdeki dönem için.

Şimdi bir sonraki slayta baktığımız zaman, enerji dönüşümüne o yüzden bizim daha hazırlıklı olmamız gerekiyor. Yani Türkiye'nin Enerji Dönüşüm Endeksi'ne baktığımız zaman maalesef geriye gidiyoruz. O yüzden siz sunumunuzda bahsettiniz ama uluslararası kıyaslamalar bizim hem sistem performansı açısından hem dönüşüme hazırlıklılık açısından diğer ülkelere kıyasla daha iyiye gittiğimizi göstermiyor. O yüzden önümüzdeki dönemin stratejik planlamasında ilk yapmamız gereken şeylerden bir tanesi bu adil dönüşüm, yeşil dönüşüm çerçevesinde bu enerji dönüşümünde endekslerde daha üst sıralara gelmemiz olmalıdır.

Burada, tabii, hemen bir noktayı da hidroelektrik santrallerine ayırmak istiyorum. Hidroelektrik santralleri, evet, doğrudur, yenilenebilir enerjidir fakat artık ekolojik dengeyi bozduğu kesin. Bakın, daha bugün bir haber vardı, Trabzon'da bir derenin üzerine 5'inci kez HES yapılmaya kalkışıldığında oradaki köylülerin itiraz etmesi gibi. O yüzden buradaki önemli olan noktalardan bir tanesi yenilenebilir enerjiler arasında da bizim bir tercih yapmamız gerektiği ve ekolojik dengeyi artık bozmaya başlayan hidroelektrik santrallerinin bütçeden daha fazla pay almamasını sağlamaktır.

Şimdi hangi alanlarda ilerleme kaydetmeliyiz? Dünya Ekonomik Forumu'nun bununla ilgili bir çalışması var, Türkiye'nin de çalışması var. Bakın, mesela, bizler, düzenleme ve siyasi taahhütlerde ki benden önceki değerli vekil arkadaşlarım da bahsetti; bu siyasi taahhütlerde biz geriye gidiyoruz, finans ve yatırımlarda geriye gidiyoruz ve adil dönüşümde de geriye gidiyoruz. Dolayısıyla Enerji Dönüşüm Endeksi'nde iyi bir şeyler yapmamız gerekiyorsa, özellikle bu düzenleme tarafında -birazdan bahsedeceğimiz- siyasi taahhütler tarafında, finans ve yatırımlar tarafında daha iyi, daha ilerlemeci politikalar izlememiz gerekiyor.

Şimdi bir başka nokta da şu: Küresel Enerji Kırılganlık Endeksi'ndeki yerimiz -Bir sonraki slayta geçelim lütfen- şimdi buraya baktığımız zaman en temel problemlerden bir tanesi enerji kırılganlığında şu: Birazdan nükleerde konuşacağız ama aynı ülkelerden çok fazla enerji ithal etmemiz, ki ben Akkuyu'yu da -biraz önce de söylediği gibi- bir enerji ithalatı olarak görüyorum, bir temel problemdir yani Rusya'dan bu kadar fazla doğal gaz ithal ederken aynı zamanda Akkuyu'da da Rusya'yla böyle bir iş birliğine girilmesi mutlaka bir kırılganlık yaratıyordur. Burada, bu sunumu ben daha sonradan sizlerle ve değerli bürokratlarla paylaşıyorum. Enerji Kırılganlık Endeksi'ndeki yerimizde, özellikle ekonomik istikrar, enerji verimliliği ve kendine yeterlilik konusunda kırılgan bir yapımız var, bundan bahsetmemiz gerekiyor.

Bir başka nokta şu: Yeşil dönüşüm. Yeşil dönüşüm potansiyelini en çok aşağı çeken 2 tane alan: Yüksek karbon emisyonu ve iklim politikasızlığı. Bakın, şimdi bizim ihracatımızın yarısı Avrupa Birliğine, bu çok pozitif bir şey ama aynı zamanda bizim Avrupa Birliğine yaptığımız ihracattaki bu demir çelik, kimya, çimento gibi mallarda bizim mutlaka bir yeşil dönüşüme gitmemiz gerekiyor, bunun karbon emisyonu çok yüksek. Mesela bana soracak olursanız iklim politikasının da bu kurumsal altyapıda sanayi ve teknolojiye ihracat tarafını bağladım size de iklim değişikliği tarafını bağladım. Bu, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında iklim değişikliğinin sizin tarafa gelmesi gerekiyor çünkü enerji dönüşümüye, yeşil dönüşümle beraber iklim politikasını sizin beraber uygulamanız gerekiyor. Burada, bir başka nokta da şudur, buraya gelmeden önce şundan bahsetmek lazım: Adil dönüşüm. Adil dönüşüm dediğimiz şey şu: Bir kömürden çıkış stratejisinden bahsediyoruz. Kömürden yavaş yavaş çıkmamız gerekiyor, mevcut kömür santrallerinin iyileştirilmesi gerekiyor ama daha sonrasında bir çıkış stratejisi izlememiz gerekiyor. Burada, şimdi, kömürden çıktığımız zaman, mesela Zonguldak ya da Elbistan, o taraflardan çıktığımız zaman oradaki halkın istihdam kaybına uğramaması için, oradaki sosyal yaşamın bir zarara uğramaması için sizin bir adil dönüşüm programını da getirmemiz gerekiyor. Dünyada kömürden çıkan ya da bu tür artık belli yerlerden çıkan ülkelerde hep aynı şey yapılmış. O şehirde yeni istihdam alanları belirlenmiş, o şehirdeki nüfusun beceri profilini ortaya çıkartarak oraya yatırımlar yapılmış. Dolayısıyla, bu adil dönüşüm dediğiniz şeyi siz yeşil dönüşümle beraber ele almalısınız ve kömürden çıktığımız zaman, o kömürden çıkıldığı zaman o şehirdeki sosyal yaşamın, o şehirdeki istihdamın negatif etkilenmemesi gerekiyor. Bu enerji yoksulluğu önemli, daha önceden Vehbi Bey de bahsettiği için ben de çok fazla bahsetmek istemiyorum ama şeye baktığımız zaman şu anda Türkiye'deki insanların yüzde 20,5'i son verilere göre bir enerji yoksulluğu çekiyor, evini ısıtmakta zorluk çekiyor. Temel sorun hep aynı, sizler buraya geliyorsunuz, heyecan verici projelerden bahsediyorsunuz, bizler de bunu bazen benimsiyoruz, bazen eleştiriyoruz fakat daha sonrasında Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesine baktığımız zaman Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesi ile sizin burada anlattığımız projelerin karşılığı birbirine uyumlu değil, temel problem bu, On İkinci Kalkınma Planı'yla da bütçeler uyumlu değil. Bakın, şimdi, önümüzdeki dönem için 2024 hedefinde bir artış öngörülmüş, harika. Enerji arz güvenliği, verimli enerji piyasası fakat ne oluyor bilmiyorum ama orta vadeli planda 2024'ten 2025'e yüzde 82'lik bir azalma var. Yani 2024'te biz enerji verimliliği ve arz güvenliği meselesini tamamıyla çözeceğiz de mi bu program yüzde 82 anlamında azalıyor ya da sizler bahsettiniz, enerji arz güvenliği, verimliliği bizim için çok önemli fakat programın artışına baktığımız zaman, yüzde artışına baktığımız zaman Hazine ve Maliye Bakanlığı verileri ortalamamızın çok altında bir artış gösteriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, buyurun lütfen.

Bir dakika daha veriyorum.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bugün biz biraz az konuşacağız ya yani benden başka konuşma yapan yok, iki üç dakika daha verirsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, buyurun.

Dükân sizin de biliyorsunuz usulde problem var.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Tamam, sağı olun, dükân benim...

Yani önemli olan nokta şu: Bakanlıkların bütçesi ile Hazine ve Maliye Bakanlığının size ayırdığı kaynak arasında bir uyumsuzluk var. Yani Sayın Şimşek'le bunu konuşun, biz de size destek oluruz, biz her fırsatta akşamüstü sizin bakanlıklarınıza ekstradan ödenek ayrılmasını istiyoruz, karşı taraf bunu reddediyor. Burada politika önerileri var ama onlara geçmeden önce birkaç tane daha not almıştım, onlar önemli. İlk önce EPDK'yle ilgili, Sayın Başkanım, şimdi, gazetelere de yansıdı bize de gelen haberler bürokrasi ile özel sektör arasında çok fazla insan kaynağı transferi oluyor. Özel sektördeki çalışanlar EPDK'ye gelip Tarifeler Dairesinde çalışıyorlar ya da sizden çıkan insanlar özel sektörde bizzat Rekabet Kurumunun denetlediği yerlerde çalışıyorlar; bu, rekabete aykırı, rekabetin doğasına aykırı. Dolayısıyla, buna mutlaka bir düzenleme getirmeniz gerekiyor. Özel sektörden gelen birisi EPDK'de, Tarifeler Dairesi gibi yerlerde çalışamaz, iki sene geçmesi lazım, sizden çıkan birisi de özel sektörde bir zamanlar denetlediği bir yerde çalışamaz; bu, rekabete aykırı.

Dağıtım şirketleri -hemen bahsediyorum, Sayıştay raporudur- TEDAŞ'tan zamanında paralarını tahsil ediyorlar ama zamanında EÜAŞ'a paralarını ödemiyorlarmış, dolayısıyla buna mutlaka sizin bir düzenleme getirmeniz lazım. Dağıtım şirketlerinden bildiğiniz gibi çok fazla şikâyet var, mesela bir tanesi şu: Neden faturalar yüksek geliyor? Sizler sayaç okumayı olağan işçiliğin dışına çıkarmışsınız ve dolayısıyla ekstradan bir sayaç okuma bedeli geliyor faturalara, buna gerek yok. Yani dolayısıyla sayaç okumanın olağan işçiliğin dışında tutulmasına gerek yok. Bir başka nokta da şu: Dağıtım şirketlerinin de kendi yan kuruluşlarından mal ve hizmet alımı yaptıklarını biliyoruz bu da rekabetin doğasına aykırıdır; Türkiye'de enflasyonu artıran şeylerden bir tanesi budur yani o zincirin tamamına tek bir şirketin hâkim olmasıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, toparlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Dolayısıyla dağıtım şirketlerinin yine ortaklık yapısına göre kendisine yakın şirketlerden mal ve hizmet alımı yapması rekabetin kendi doğasına aykırıdır.

Depolama alanında çok önemli bir şey var bunu da izninizle söyleyeyim. 2028 yılı için depolama yüzde 100 önemli. 2028 için hedefiniz 5 bin megavat; güzel. Ne kadarlık başvuru olmuş biliyor musunuz Sayın Bakan? 250 bin megavat. Yani kaç katı oluyor? 50 katı oluyor.

Şimdi, biz bunu daha öncesinde GES'te falan da gördük. 30 megavatlık da ön lisans düzenlenmiş. Yani bakın, buradaki niyet çok açık. Burada, yatırımdan çok ileride lisans pazarından bir pay kapma durumu söz konusu hem bürokrasinin hem de siyasetin. Bu, toplumda çok ciddi endişelere yol açıyor yani sizin beş sene içerisinde 5 bin megavatlık bir enerji depolama hedefiniz var; başvuru 250 bin, 30 bin megavatlık ön lisans vermişsiniz. Geçmişte bunun örneği yaşandı dolayısıyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Tamam, bitiriyorum, son.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam bitti, süre bitti. Süre bitti, teşekkür edin.

Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Tamam.

Lisans pazarına dönüşmesin bu iş.

Bir nokta da Akkuyu'yla ilgili. İYİ Parti olarak biz nükleer teknolojilerin desteklenmesi gerektiğini... Çünkü tıptan tarıma kadar birçok alanda bunun önemine inanıyoruz. Nükleere karşı değil ama Akkuyu'ya karşıyız çünkü teknoloji transferi yok, özel imtiyazlar verilmiş, şirketin merkezi Moskova'da, dolayısıyla... Mesela, küçük modüler nükleer reaktörden bahsettiniz; destekleriz. Ama bu şartlarda Akkuyu'nun bendeki karşılığı, Türkiye topraklarında Rusya'nın enerji üretip bize ihraç etmesi, dolayısıyla bizim de onlardan ithal etmemizdir diyorum.

Anlayışınız için teşekkür edip hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Özlale.

Bu, onunla ilgili bir yasal düzenleme var özellikle üst kurullarda, mesela, Rekabet Kurulunda da var bu “İki yıl geçmediği müddetçe denetlediği bir firmada çalışamaz.” şeklinde. Benim bildiğim, bir yasal düzenleme var, EPDK buna dâhil mi, değil mi? Değil. Dâhil ise onu hem çift taraflı... Onu yasal düzenleme yapmamız lazım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şimdi, isimler bizde mevcut hani burada vermeyelim ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İsimlere girmeyelim. Önemli olan konuyu çözmek. Var, benim bildiğim var. Dolayısıyla orada eksiklik varsa ona bakarız.

Bu, bir de o dile getirdiğiniz o konuyu mutlaka EPDK takip ediyordur bu kendi şirketlerinden alımı vesaire falan, orada, biliyorsunuz, transfer fiyatlandırması gibi bir durum da oluşabilir. Hazine ve Maliye Bakanlığı vergi müfettişlerinin de ilgili oldukları bir alan orası diye düşünüyorum.

Şimdi de Sayın Sayyigit, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın emekçileri ve salondaki emekçi arkadaşlar; her birinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, Sanayi Devrimi'yle birlikte gelişen endüstriyel alanlar beraberinde büyük bir enerji ihtiyacını da açığa çıkardı. İnsanlığın yaşam biçimini değiştiren bu devrim günlük yaşam alanlarının her mekânını enerji gereksinimiyle âdeta bütünleştirmiş durumda, o şekilde karşımıza çıkıyor. Enerji kaynaklarına sahip olma bir tür ekonomik gelişkinlik düzeyi olarak da kabul görmektedir günümüzde ama ne var ki özellikle yenilenemeyen enerji kaynaklarına -işte, petrol, doğal gaz, kömür gibi- sahip olmak için dünyanın çok büyük savaflara tanık olduğunu da hepimiz biliyoruz ve hâlen buna tanık olmaya da devam ediyoruz maalesef.

Şimdi, endüstrileşmiş enerji kaynakları sadece sivil yaşamı değil, beraberinde askerî, siyasi ve ekonomik stratejileri de belirleyen ana faktörlerin başında geliyor bugün. Son iki yüzyılda yaşanan savaşların, gelişen politik ittifakların da temelinde yine enerji kaynaklarına hâkim olma güdüsü yer almıştı. Normal şartlarda insanın hizmetinde büyük bir nimet olması gereken doğal kaynaklar maalesef çatışmanın birer sebebi şeklinde karşımıza çıkmakta. Öyle ki Afrika'nın bazı ülkelerinde elmasın varlığı onlara zenginlik getirmemiş, Orta Doğu'daki petrol rezervleri bir huzur vesilesi olmamıştır maalesef. Bunun sebebi elbette kapitalist hırstır çünkü kapitalist düzen doğanın, emeğin, insanın ve yaşamın bizzat düşmanıdır. Ne var ki doğanın insanlığa sunabileceği kaynaklar da günümüzde artık çok sınırlı düzeyde. Tabii ki, doğanın verdiğini bizler kabul edeceğiz ama buna ulaşmak için ormanın, börtü böceğin, suyun yok edilmemesi gerekiyor.

Aynı şekilde, yine, enerji sektöründe çalışan emekçileri, yerin bin kat altında çalışan madencileri de unutmamak lazım. Ne yazık ki son yıllarda Soma'da, Ermenek'te, Amasra'da, Şırnak'ta yüzlerce maden emekçisi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi. Her seferinde ortaya çıkan ihmallerin, denetimsizliklerin üzerine gitmeyen iktidar sahipleri buna da yine "kader" ve "fitrat olarak" diyerek bu cinayetlerin üstünü bir şekilde örtmeye çalışıyorlar. Bakın, diğer dünya ülkelerinde insan yaşamı bu kadar ucuz değil, bu topraklarda da bu kadar ucuz olmaması gerekiyor. Sorun, denge ve denetleme mekanizmalarının yeterli düzeyde işletilmemesinde.

Birkaç gün önce bir vahşet yaşandı, sabahki arkadaşımız da bunu ifade etti, Zonguldak'ta yaşandı Sayın Bakan bu. "Maden ocağında çalışan 50 yaşındaki mülteci Vezir'in bedeni bulunmasın." diye yakıldı. Neden yakıldı? Çünkü çalıştığı maden ocağı kaçaktı ve Vezir de güvencesiz ve kayıtsız bir şekilde orada çalıştırılıyordu. Sırf bunlar ortaya çıkmasın diye de bir insanı yakıp küle çevirdiler, artık bu durumdayız maalesef ülkede.

Sayın Bakan, siyasi iktidar kendisinden önceki döneme atıfta bulunarak yapmakla yükümlü olduğu şeyleri bir lütuf gibi sunmayı seviyor. Yurttaş bir tebaa gören bu anlayışı bizler doğru bulmuyoruz çünkü yurttaşlar bu yüksek vergileri ödüyorsa siz de hizmet üretmek zorundasınız yurttaşlara. Bugün, enerji bir haktır yani bir barınma hakkı, su hakkı değerinde vazgeçilmez bir haktan bahsediyoruz çünkü bugün elektrik ve doğal gaz artık bir lüks değil temel bir ihtiyaç hâlini bulmuş durumda. Ne yazık ki özelleştirme politikalarıyla birlikte enerji hakkında istifade etmenin de maliyeti her geçen gün artıyor. Şöyle bir bakıyorum, AKP öncesinde elektrik üretiminin yüzde 60'ı ve dağıtımının tamamı kamunun elinde, bugün ise enerji dağıtımının tamamı özelleştirilmiş durumda, üretim ise yüzde 20 dolaylarında karşımıza çıkıyor. Neoliberal politikalardan dolayı yurttaş dert bile yanamaz duruma getirildi, bizler de onların sorunlarını gündeme taşıdığımızda, her seferinde "Serbest piyasa koşulları." deniliyor bize, halkın üstün yararı hiçbir şekilde gözetilmiyor.

Sayın Bakan, Bakanlığımızın bir önergeye verdiği cevapta şu var: 2021-2022 yıllarının Mayıs ayı sonu itibarıyla toplamda 607.807 abonenin borcundan dolayı elektriğinin kesildiği bilgisi var. Bunların 400 binine yakınına da yasal işlem başlatılmış durumda. Yine, doğal gazı kesilen abone sayısına baktığımızda, yine 2021-2022 yıllarının Mayıs ayı sonuna kadar toplamda 49.859 kişi bu şekilde doğal gazı kesilmiş durumda. Elbette, Sayın Bakanın en güncel rakamları burada bize de açıklaması gerekiyor. Verilen oranların toplam abone sayısına oranının düşük olduğu da düşünülebilir ama önümüzde bir kara kış varken, elektrik ve doğal gaz zamları da kontrolden çıkmışken devlet kendi yurttaşını bir rakam olarak görmemeli diyoruz.

Sayın Bakan, BİSAM'ın açıkladığı bir rapor var, raporda şöyle diyor: "Açlık sınırı 13 bin lira -yine-yoksulluk sınırı 45 bin lira." Asgari ücret açlık sınırına bile yaklaşmış değil maalesef. Buna karşın, 2022 yılında konut tarifesinde, düşük kademede yüzde 89,5; yüksek kademede yüzde 184,2 oranında bir zam yapılmış. Şükür ki Ekim 2023 itibarıyla elektrik tarifi mesken aboneleri için sabit bırakılmış ama ticarethane ve sanayi aboneleri için de yaklaşık yüzde 20'lik bir artış söz konusu maalesef. Aynı durum doğal gaz için de geçerli. Karadeniz'de rezerv müjdesi verildi "Vanalara yüklenin." denildi ama sonuç, yakın zaman önce yapılan zamla konut tarifesinde 11, sanayi tarifesinde ise 15 kez zam yapıldı.

Değerli hazırun, bugün, ormanların, akarsuların, göllerin, dağların, börtü böceğin zarar görmesi pahasına bir enerji politikası maalesef sürdürülüyor. Ülkemizin her köşesinde yayılan toplam baraj sayısı 900 civarında, toplam HES sayısı 700 dolayında. Hasankeyf gibi on iki bin yıllık bir değerimiz bile bir baraj uğruna yok edildi. Bunlar aynı zamanda göç demek, yerinden edilme demek, yüz binlerce insanın toprağından uzaklaşmak zorunda kalması demek. Üretim alışkanlıkları mekân değişikliği nedeniyle ortadan kalkarken insanlar tamamıyla tüketici hâline getirildi. Özellikle, bölgemizde enerji

hakkı bir ciddi sorun şeklinde karşımıza çıkıyor. Urfa, Diyarbakır, Batman, Mardin, Van, Siirt ve Şırnak gibi illerde yüksek elektrik faturaları ve zamansız elektrik kesintileri günlük yaşamı maalesef felç eder hâle gelmiş durumda.

Yine, bereketli topraklarda çiftçiler bir DEDAŞ zulmü altında Sayın Bakan. “GAP” denildi ama çiftçiler gerektiği ölçüde sulamadan yararlanamıyor, bu sebeple onlarca metre yerin altında su çıkarmak zorunda kalıyorlar. Dolayısıyla elektriğe ihtiyaç var, bununla beraber doğal olarak elektrik borcu da artıyor ama katlanan borçlar artık ödenemez hâle gelmiş durumda, bu nedenle çiftçiler kamu kurumlarında işlem bile yapamıyorlar. Depremden etkilenmelerine rağmen, DEDAŞ, çiftçinin hesabına yatan mazot ve gübre desteğine bloke koymuş durumda. DEDAŞ’a bu yetkiyi veren kim? Tabii ki Hükümet. Bakanlığınız Tarım ve Orman Bakanlığıyla da iş birliği içerisinde bu garabete son vermek için harekete geçmelidir diye düşünüyoruz. Aynı şekilde, VEDAŞ’ta da bu zulüm devam ediyor, aygıt orada da hâlihazırda devrede. Kentlerimizde yoksulluk yüksek oranda, ciddi bir işsizlik söz konusu; hizmete bakıldığında, ciddi bir enerji hakkı ihlali var, bölgede enerji yoksulluğu gerçeği var, enerji kullanım hakkından yoksun bırakılma gerçeği var. Bakın, elektrik direkleri, hatları, telleri birçok yerde çok eski hatta orada bazı trafolarımız 1990’lı yıllardan kalma. Bunlar yetmezmiş gibi bir de seçim bölgem Van’da karşılaştığımız üzere, güvenlik güçleriyle birlikte mahallelere yapılan baskınlar ve yurttaşın elektriğinin kesilmesi, astronomik oranda cezalar; bunlar âdeta rutine dönüşmüş durumda. Bu, sadece Van’la sınırlı da değil; Hakkâri’de, Muş’ta, Ağrı’da da maalesef bunun örneklerini görüyoruz.

Bu tabloda şu var: Özellikle sayaçların direğe çıkarılması... Bu, kabul edilebilir bir durum değil Sayın Bakan. VEDAŞ kendince “kayıp kaçağı önlemek” diye bir gerekçe sunuyor burada. Son süreçte aslında VEDAŞ yeni bir tarz da deniyor, bu sefer de sayaçları söküp kasaları kitleme yöntemiyle karşı karşıyayız ama bunun hiçbir somut olguya dayanmadığı, genelleyci bir yaklaşımla toptan cezalandırma mekanizması kurduğu ortadadır. İnsanlarımıza potansiyel şüpheli muamelesi yapılmasını asla kabul etmiyoruz. Eğer kayıp kaçağı önlemek istiyorsa orada VEDAŞ öncelikle altyapıyı yenilesin, 1990’lı yıllardan kalan trafoları ve hatları değiştirsin. Dolayısıyla ülkenin hiçbir yerinde kullanılmayan yöntemlerin buralarda kullanılmasını kabul etmediğimiz bir kez daha altını çizmek istiyoruz. Oradaki insanlar potansiyel suçlu değildir, bunun adı “zorbalık”tır; görüntü kirliliği bir tarafa, insanların tükettikleri elektrik miktarını kontrol etme hakları bile bu şekilde ellerinden alınmış durumda.

Şimdi, Sayın Bakan, bir diğer konu doğal gaz. Siz de sunumunuzda doğal gaz ve petrol boru hatlarının olduğu bir harita göstermişsiniz ve Iğdır-Nahçıvan arasındaki bu süreci de tamamlayacağımızı ifade ettiniz ama size şunu sormak istiyorum: Iğdır’dan geçecek bu kocaman doğal gaz hattından niye Iğdır halkı yararlanamıyor? Bakın, Iğdır’da 5 mahallede doğal gaz yok; Özgür Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi, Karaağaç Mahallesi, Emek Mahallesi, Pir Sultan Abdal Mahallesi ve Iğdır’ın diğer ilçelerinde de doğal gaz sıkıntısı var. Yine, Ağrı’da da aynı durum söz konusu. O doğal gaz hatları hem Van’dan hem Ağrı’dan geçiyor, Ağrı’da da doğal gazın var olduğu ilçelerde bile ciddi eksiklikler var çünkü bazı mahallelerde var, bazı mahallelerde yok; mahallelerin bir kısmında bir yıldır altyapı çalışması yapılıyor, her yer kazı alanına dönmüş durumda ama sonuç alıcı hiçbir çalışma yok. Yine, benim seçim bölgem Van’da da Özalp ve Saray üzerinden bu doğal gaz hatları gelmesine rağmen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyigıt, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – ...Özalp’ta doğal gaz kullanımı yok, Saray’da doğal gaz kullanımı yok, Van merkezini bazı mahallelerinde yok, diğer ilçelerde de hâlen maalesef bu sıkıntılarla karşı karşıya kalıyoruz.

Önceki Bakan nüfusu 10 binin üzerinde olan her yere doğal gaz götürüleceğini ifade etti ama üzerinden yıllar geçmiş. Siz de daha iki ay önce Saray, Başkale, Özalp, Çatak, Bahçesaray ilçelerine doğal gaz götürme hedefi koymuşsunuz. Yirmi bir yıldır iktidarsınız Sayın Bakan, iktidarı muhalefetten sanki 2023'te almışsınız gibi bir konuşmayı açıkçası biz tuhaf buluyoruz. Bakın, doğal gazı hemen yanı başımızda, İran'dan alıyoruz -bunu tekrar ediyorum- İran'dan almamıza rağmen oradaki bölge illerinde niye hâlen yaygın bir şekilde biz bu doğal gazı kullanamıyoruz?

İşsizliğin, yoksulluğun en yüksek; milli gelirden kişi başına düşen payın en az olduğu illerde pahalılık maalesef zirvede. Bu tablonun en kısa süre içerisinde değişmesi gerekiyor diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyigit, teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

Enerji önemli bir üretim girdisi. Ulaştırmadan ısınmaya, sağlık hizmetlerine temel bir ihtiyaç, gündelik yaşam için bir zorunluluk. Enerji arz güvenliği bu nedenle hayati bir husus. Enerji sahip olduğu vasıflarla küresel ekonominin belirleyici unsuru, kaynağı elinde bulunduran ülkeler bakımından önemli bir güç, diplomasinin etkin bir aracı konumundadır. Enerji pandemi ve Ukrayna-Rusya savaşıyla birlikte dünyanın en popüler gündemi, toplumsal farkındalığın en yüksek olduğu bir konu olmuştur.

Enerji Türkiye'nin sıçrama yaptığı alanlardan da biridir. Özellikle yerli kaynak potansiyelini arama, bulma ve kullanıma alma yolunda atılan adımlar başarılı bir şekilde devam etmekte, ülkemiz sadece nakil hattı değil enerji piyasasının önemli ülkelerinden biri konumuna gelmektedir. Tabii, elde edilen bu başarılar beklentileri de artırmaktadır, milletimiz Akdeniz ve Doğu Karadeniz'deki arama çalışmalarından da sizden müjdeli haberler beklemektedir.

Ülkemiz enerjide büyük ölçüde dışa bağımlıdır ve dış ticaret açığımızın temel kaynağı da enerjidir. Bununla birlikte, Türkiye dünya çapındaki enerji yatırımlarıyla da öne çıkmaktadır. Nükleer santraller, hidroelektrik, güneş ve rüzgâr santralleri, doğal gaz ve petrol keşifleri, lityum pil üretimi ve diğerleri bu kapsamdaki önemli yatırımlardır.

Enerjinin ekonomik boyutunun yanı sıra siyasi, diplomatik, çevresel ve insani boyutlarının olması uzun vadeli bir enerji stratejisinin önemini de ortaya koymaktadır. Partimizin enerji politikası dışa bağımlılığı en aza indirirken enerji tedariki ve güvenliğinin sağlanmasını, yerli kaynaklara yönelik arama faaliyetlerinin etkinleştirilmesini, enerjide verimliliğin ve milli kaynaklarının payının artırılmasını, hem üretim hem de tüketim aşamasında enerjinin çevre ve insan dostu olmasını öngörmektedir.

Türkiye'nin enerji talebi kalkınma hedeflerine ve büyüyen ekonomisine paralel olarak artış göstermektedir. 2000-2022 yılları arasında yıllık elektrik enerji talebi dünyada ortalama yüzde 3,3 iken ülkemizde bu oran yüzde 4,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu ihtiyaç göz önüne alındığında, arz güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek tedbirleri önceliklendirmek mecburiyeti vardır. Ekim ayı itibarıyla elektrik enerjisi kurulu gücümüz 105,9 megavat seviyesine ulaşmıştır. Sürdürülebilir kullanım için enerji tedbirlerinin hem arz yönlü hem de talep yönlü eş zamanlı olarak hayata geçirilmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar

yürütülmesi; arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içinde ve yurt dışında arama çalışmalarına ağırlık verilmesi ve ileri teknolojilerin kullanılması bu anlamdaki temel adımlar olabilecektir.

Ülkemiz yenilenebilir enerjide önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin değerlendirilmesinde özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi kurulu gücünde önemli başarı sağlanmış, yenilenebilir enerjiye yapılan yatırımlarda da ciddi artış kaydedilmiştir. Yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı yüzde 55'e, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı ise yüzde 65,9'a ulaşmıştır.

Doğal gaz tüketimimiz 2022 yılında yaklaşık 54 milyar metreküp seviyelerine ulaşmıştır, buna karşın ülkemizde sadece 408 milyon metreküp doğal gaz üretimi yapılmıştır. Karadeniz'de keşfedilen ve toplam 710 milyar metreküplük rezervle tarihimizin en büyük doğal gaz keşfi olan yerli doğal gazımız 20 Nisan 2023 tarihinde karaya ulaşmış, boru hattı ve ölçüm istasyonlarıyla milli iletim sistemine doğal gaz iletimi başlamıştır. Ayrıca, Gabar sahasında toplam 16 kuyuda günlük 23 bin varil seviyesinde üretime başlanarak yurt içi petrol rezervine önemli katkılar sağlanmıştır.

Ülkemizin ilk nükleer santrali olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam ederken nükleer yakıtın sahaya inmesiyle tesisin nükleer tesis özelliği kazanmış olması tarihi nitelikte bir adım olmuştur.

Doğal gaz arz güvenliğinin ve çeşitliliğinin sağlanması kapsamında depolama kapasitesini artırmaya yönelik önemli çalışmalar da yapılmakta, bu doğrultuda Silivri ve Tuz Gölü'nde yürütülen çalışmalar neticesinde doğal gaz depolama hacminin yaklaşık 10 milyar metreküpe ulaşacak olmasıyla önemli bir stok imkânı sağlanmış olacaktır.

Enerji arzında yaşanan küresel daralma sadece sanayinin üretim girdisi olarak kullandığı enerji kaynaklarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda ısınma ve aydınlatma için gerekli olan kaynakların teminini de zorlaştırmıştır. Artan enerji talebine karşın üretim artışının sınırlı düzeyde olması sebebiyle enerji fiyatları dünya genelinde aşırı bir yükseliş kaydetmiştir. Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında hane halkına en ucuz elektrik sağlayan 2'nci ülke iken, 2022 yılının ikinci altı aylık döneminde hane halkına en ucuz doğal gaz sağlayan ülke olmuştur. Bu yılın ilk yarısında AB ülkelerinde konutlarda kullanılan her 100 kilovatsaat doğal gaza ödenen ortalama fiyat 8,6 eurodan 11,9 euroya çıkarken tarihi rekor seviyelerine ulaşmıştır. Türkiye'de ise doğal gaz fiyatı 2,5 euro seviyesiyle AB ülkelerinin tamamının altında tespit edilmiştir. Küresel enerji piyasalarındaki anormal yükselişleri vatandaşlarımıza yansıtılmak için devletimiz önemli destek tedbirleri uygulamıştır. Düzenli sosyal yardım programlarından faydalanan ihtiyaç sahibi hanelere 150 kilovatsaate kadar elektrik tüketim desteği yapılmaktadır. Ayrıca, ısınma yardımı alan hanelere destekler genişletilerek doğal gaz da dâhil edilmiş, 2023 Ocak-Ağustos döneminde yaklaşık 163 bin haneye 118 milyon lira tutarında destek sağlanmıştır. Bu kapsamda, 2022 yılında gerek elektrik gerekse doğal gaz sektöründe yapılan düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde -Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizim de öteden beri beyannamelerimizde yer verdiğimiz- evlerinde düşük kademe tarife üzerinden elektrik kullanan vatandaşlarımıza yüzde 55, doğal gaz kullanan vatandaşlarımıza ise yüzde 79 sübvansiyon uygulanmıştır. 2023 yılında ise evlerinde doğal gaz kullanan vatandaşlarımız ve KOBİ'lerimize doğal gazda yüzde 73 oranında, elektrikte ise mesken aboneleri için birinci kademede yüzde 63 oranında sübvansiyon uygulanmaktadır.

Türkiye'nin enerji alanında yapmayı sürdürdüğü atılımlarla enerji piyasasındaki belirleyici rolü de artacaktır. Bu doğrultuda, İstanbul Finans Merkezi'nin ülkemizi iyi işleyen, erişilebilir bir piyasanın olduğu enerji ve maden ticareti merkezi hâline getirmek amacıyla kaynakların piyasa oyuncularınca rekabetçi şekilde fiyatlandırıldığı bir merkez hâline getirilmesi önemli bir gelişme olacaktır.

Diğer yandan, enerji diplomasisi enerjinin önemli bir unsurudur ve Türkiye jeostratejik konumu itibarıyla merkez ülkelerden biridir. Zengin enerji kaynaklarına sahip Türk Devletleri Teşkilatı üyesi ülkelerle üretim, nakil ve diğer alanlarda yapılacak ikili ve çok taraflı anlaşmalar ülkemizin bu gücünü de artıracaktır. Türk Devletleri Teşkilatı 2040 vizyonu bu kapsamda önemli fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca, Türkiye için muhtemel fırsatlardan biri de Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Kalkınma Yolu Projesi olarak açıkladığı Basra Körfezi'nden Avrupa'ya Türkiye üzerinden enerji nakliyle ilgili gelişmedir.

Enerji kaynaklarının üretimden tüketime kadar en yüksek etkinlikle değerlendirilmesi için enerji verimliliğine yönelik faaliyetlerin enerji politikalarının öncelikli konusu olmaya devam etmesi şarttır. Daha verimli ve kendi enerjisini üreten binaların yaygınlaştırılması, kamu binalarında enerji tüketimlerinin ve maliyetlerinin düşürülmesine yönelik tedbirler alınması, bu çerçevede kendi ihtiyaçlarını karşılayacak tesislerin kurulması teşvik edilmelidir. Toplumsal bilinçlenmenin artırılmasıyla ailelerin harcamalarında önemli bir yer tutan enerji maliyetinin azaltılması da mümkün olacaktır.

Madencilik sektörüne ilişkin temel strateji, yer altı ve yer üstü kaynaklarımızın ülke ekonomisine azami katma değer oluşturacak şekilde değerlendirilmesi, madencilik sektörünün millî gelir içindeki payının artırılması ve madencilik faaliyetlerinin güvenli ve çevreyle uyumlu olarak yürütülmesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu, bir dakika ek süre veriyorum, tamamlayın lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Tamamlıyorum.

Maden ihracatımız 2022 yılı sonu itibarıyla 6,5 milyar dolara ulaşmış, madenciliğin millî gelir içindeki payı da yüzde 1,4 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine ileri teknoloji kullanılarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürülmesi suretiyle satılması bu varlıklarımızın kıymetinden daha fazla istifade etmemizi mümkün kılacaktır. Nitekim bu yönde önemli çalışmalarla hızlı adımların atılmasından da memnuniyet duyuyoruz. İnanıyoruz ki bulduğumuz rezervler ve yerli kaynak çeşitliliği, yapılan uzun süreli tedarik ve arama anlaşmaları ile ileri teknoloji kullanımıyla, arz güvenliğiyle birlikte enerji maliyetlerinin azalması da mümkün hâle gelecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – İnsani ve çevresel boyutu da dikkate alan güvenilir enerji politikasıyla ülkemizin kalkınması ve milletimizin refahı için daha fazla katkı sağlanacaktır.

Bu düşüncelerle başarılarımızın devamını diliyor, Bakanlık ve diğer kuruluş bütçelerinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, sonrasında Sayın Ahmet Kılıç.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, çok Değerli Komisyonumuzun değerli üyeleri, milletvekilleri, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, teşekkür ederiz.

Tabii, biz 2002 yılını baz aldık mı “Artık o geçti.” ifadeleriyle karşılaşıyoruz ama biz geçtiğimiz yüzyılın... Sayın Cevdet Bey’in yine böyle gireceğini bildiğim için...

CAVİT ARI (Antalya) – Yirmi iki sene geçti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, lütfen...

ORHAN ERDEM (Konya) – Diyorum ki: Son yüzyılın, geçtiğimiz yüzyılın yirmi yılı aralıksız iktidar olduk ve bir veriyi paylaşıyoruz. Bundan önceki seksen yıla bakıyoruz, bir de son yirmi yıla bakıyoruz. Şimdi, buna dair bir şeyler diyeceğim ama beni en çok mutlu eden “Gabar, Kato, Bestler Dereler” lafı geçti mi bizim içimiz burkulurdu, hep kötü haberler gelirdi bölgeden. Şimdi petrol haberlerinin gelmesi ve petrolümüzün yüzde 20’sine kadar yerliliğe çıkabilecek olması gerçekten bu hepimizin zenginliği. Başta doğu, güneydoğu olmak üzere Türkiye’imize büyük zenginlikler katacak.

Yine, yarım saatte... Siz her bir faaliyetinizi belki bir günde anlatamazsınız ama hani şu sondaj gemilerine bakıyorum, rahmetli Demirel’in konuşmasını hatırlıyorum “65’te Kıbrıs’a hareket düşündük ama gemimiz yoktu.” dediği günlerden 74’te 5-7 çıkarma gemimizle o büyük başarıları elde ettik.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – 73.

ORHAN ERDEM (Konya) – Bugün, tabii, o sondaj gemilerinin rahat çalışmasını sağlayacak cumhuriyetin 100’üncü yılında 100 gemi de boğazdan geçebiliyor elhamdulillah. Ve bu aramalar da bilhassa Akdeniz’de bu güvenliğiyle birlikte aramayı sağlayacak 4 tane derin sondaj gemisi, 2 sismik araştırma gemisi... Dünyada çok az ülkede var. Fatih’in alınışındaki şeyi biraz hatırlıyorum. Yani 860 milyon dolara yapılmış bir gemi -Hyundai sanırım- Türkiye tam kritik bir dönemde ve çok ciddi bir diplomasiyle bunu 210 milyon dolara alıyor. Sonra 2’ncisini, 3’üncüsünü, 4’üncüsünü... Ve Karadeniz’de çok büyük bir rezervle karşı karşıyayız. Doğu Akdeniz’de kaya gazından herkes bahsediyor. En son saydığımızda, dünyanın sınırı olmayan 11 ülkesinin gemileri bir ara oradaydı. Arama yapmak istesen birçok sıkıntıyla karşılaşıyorsun ve yabancı gemilerle arama yapman da mümkün değildi. Şimdi bunun da önünü açmış oldunuz. Kimin bu noktada katkısı varsa başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere tüm görev yapan bakanlarımıza teşekkür ediyorum.

Şimdi “100’üncü yılın yirmi yılı bizde.” dedik. Bir sorumluluğumuz var ve bu yirmi yılda çok badireler de atlattık. Yani şu son beş-yedi ay önceki büyük depremden geriye doğru sayın; savaşlar, pandemiler; sosyal, ekonomik, siyasal bir sürü sıkıntı da yaşanmış ama buna rağmen Türkiye dünyada madencilikte 8’inci sıraya gelmiş. Ve maden üretiminde 2002’ye kadar 680 milyon dolar ihracatı var, şimdi 6,5 milyar dolara gelmiş. Sondajda altmış yedi yılda 3,7 milyon metre sondaj yapılmış, yirmi bir yılda neredeyse bunun 3 katı 8,6 milyon metre sondaj yapmış. Kömürde aynı 8,3 milyar tondan 20,4 milyar tona getirmiş. Borda yaptıklarınızın çok azını anlattınız, günden güne işlemeyle bunu çok daha kıymetli bir ihraç ürünü hâline getireceksiniz. Şu anda bile Türkiye dünya pazarının yüzde 63’üne sahip durumda ve ülkedeki büyümenin hani On İkinci Kalkınma Planı’nı konuştuk, ara ara Türkiye’nin kalkınmasını eleştirdi arkadaşlarımız ama ya, kalkınmanın görüntüsü bu veriler, 3 kat, 4 kat. Hani, 7-8 milyondan 25 milyona aracı çıkarmışsın, yolları yapmasan göze çarpar ama bu enerjideki şey tamamen bir programlama ve hiçbirimizin görmediği yatırımlar, dağlardan elektrik hatları ve üretimiyle çok öngörüsü olan önemli projeler. Tebrik ediyorum ve bugün her alanda 3-4 kat öne çıkarıldığını görüyoruz.

Yine, Sayın Erdem’in izahatında EPDK Başkanımız çok tecrübeli, o bilgi verecektir ama ben şöyle bir düşündüm, baktım, dolar 1.500 lira; 1,1 dolar petrol o zaman. Hani, bugünün şeyine çevirsen 30 civarı bir rakam ama petrolün varili 23 dolar Mustafa Bey, bugün 93 dolarlardan 83’e indi yani hani inşallah Başkanım çok daha güzel izahat eder.

Akkuyu Nükleer'e geliyorum. Ya, şimdi, bunu eleştiriyoruz, ben, hani saygı duyarım ama şaşırıyorum. 32 ülkede 412 nükleer reaktör var. Örneğin, ABD'de 92 tane, İsrail'de bir avuç yer 2 tane, İngiltere'de 15 tane, Fransa'da 56 tane. Cumhurbaşkanımız o zaman Başbakanı, gelir gelmez bunu yapmak istedi, 2013'e kadar Türkiye'yi oyaladılar, Fransa'yla görüştiler "Başlıyoruz." dediler yapmadılar, orayla, burayla filan, en son Rusya'yla başlandı ve Türkiye de bu kulvarda inşallah gücünü alacak. Allah yardımcımız olsun, çok önemli işler yapıldığını görüyoruz.

Şimdi, çok uzatmadan birkaç da önerim olacak. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne de elektrik götüreceksiniz, konu olmadı. Bu çok önemli bir yatırım Sayın Bakanım, önce suyunu götürmüştük, kemerlerle kalplerimizi birbirine bağladık, şimdi de yeni bir damarla elektriği de götüreceksiniz, bunu çok kıymetli buluyorum.

Yine, EPDK, BOTAŞ ve sizlere bağlı olan dağıtım şirketleriyle çok önemli işler yapıldı, bu yıl sonuna kadar 800 ilçe, 81 ilde doğal gaz ama rica ediyorum Sayın Bakanım, bunu dinlerseniz memnun olurum.

Sayın Bakanım, bir öneride bulunuyorum, Türkiye, şu anda, bir konut açığı yaşıyor. Lütfen, Çevre Bakanlığı farklı bakanlıklarla boş konut olan kullanılabilir ilçelerin küçük mahalleleri var, beldeleri var, buralara teşvik ederek doğal gazı götürüp tersine göçü sağlayalım. Hazır kapasite var, okul var, öğretmen var, evler de boş hepimizin ilçelerinde gördüğümüzde diyorlar ki: "Gidemeyiz, doğal gaz yok." ve şirketler de verimliliğe bakıyor, buna küçük desteklerle, EPDK çok önemli işler yaptı, bunu yapabilir.

Yine, bu bulduğumuz doğal gazdaki gübre fabrikası sizinle tam ilgili değil ama Tarım Bakanlığı, ticaret vesaire, bu da çok önemli, bunun da hızlı yürütmesi lazım. Bir de riskli bölgelerde, hani deprem riski olan yerlerden Anadolu'ya bu sanayiye kaydırmak lazım, oralara daha fazla enerji desteğinin verilmesi bir adım daha rahatlatacaktır diyorum.

Şimdiden, inşallah, akşam oylanır, kabul edilir. Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum. Tüm çalışanlarınıza da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Kılıç var, Sayın Kılıç'tan sonra Sayın Temelli, Sayın Arı, Sayın Bozdağ, müsaitseniz, Sayın Türel ve Sayın Güneş şeklinde devam edeceğiz. Sonrasında benim ekranımda şu an Komisyon üyesi milletvekillerinin başka söz talebi yok. Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine geçeceğiz diye ümit ediyorum.

Sayın Kılıç, buyurun lütfen.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, saygıdeğer Bakanım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gelişen, üreten ve çalışan Türkiye'nin en büyük gereksinimlerinden biri şüphe yok ki enerjidir. Bütün alanlarda olduğu gibi enerji arzı noktasında da ülkemiz geçtiğimiz yirmi bir yılda büyük mesafe kaydetmiştir. Sanayinin ve şehirlerimizin hiç durmayan enerji ihtiyacına çözüm bulmak için son derece önemli atılımlar yapılmıştır. Bu yatırımlar sayesinde ki enerji kurulu gücümüzde tam 3 kattan fazla bir artış söz konusu olmuştur; 31.846 megavattan 106 bin megavata yükselmiştir. 2023 yılı Eylül ayı sonunda yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı yüzde 55'e, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı ise yüzde 66'ya ulaşmıştır yani toplam kurulu gücümüzün yarısından fazlası yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayanmaktadır. 2002 yılında 12.305 megavat olan yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 2023 Ağustos ayı itibarıyla 58.232 megavata ulaşmıştır, 4 kattan fazla bir artış söz

konusudur. Özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi kurulu gücünde önemli gelişim yaşanmıştır; on yıl öncesine kadar güneş enerjisi kurulu gücünden bahsedilmezken 2023 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla GES kurulu gücü 10.899 megavat seviyesine, yine, o dönemde 1.300 megavat olan RES kurulu gücü ise 11.600 megavat seviyesine ulaşmıştır. Sera gazı emisyonlarının azaltılması için önemli rol yenilenebilir enerji tarafından karşılanmaktadır. Türkiye bugün yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada hızla yükselişe geçmiştir. Yine, rüzgâr kurulu gücünde de güneş enerjisi kurulu gücünde de Avrupa’da öncü konuma doğru gitmektedir.

Değerli milletvekilleri, bölgemizde ve dünyada ortaya çıkan gelişmeler enerji arz güvenliğinin ne kadar önemli bir mesele olduğunu bizlere bir kez daha öğretmiştir. Elbette enerji arzı konusunda aldığımız tedbirler ve izlenen politikanın yanında enerjinin verimli kullanılması da son derece önemlidir. Bakanlığımız enerji verimliliğine dair projelere verdiği destekleri genişleterek devam ettirmektedir. Bu çerçevede, verimliliği artıracak projelerin kapsamı imalat sanayisinin yanında tarım, hizmet ve binalar da kapsama alınarak dâhil edilmiştir. Ayrıca imalat sanayimiz, tesislerdeki enerji verimliliğine yönelik yatırımlardan, 5’inci bölge teşviklerinden de faydalanmaktadır. Güney Gaz Koridoru’nun belkemiğini oluşturan Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) 2018’de faaliyete alınmıştır. Aynı yıl Türkiye’nin enerji borsası EPİAŞ’ı İstanbul’da kurduk ve bölgemizde doğal gaz ticaretini gerçekleştiren ilk ticaret merkezi hâline getirdik. 2020’de TürkAkım Doğal Gaz Boru Hattı’nı faaliyete aldık. Türkiye’yi enerjide dışa bağımlılıktan kurtarabilmek için canla başla çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Ülkemizin yer altı ve yer üstü zenginliklerini milletimizin istifadesine sunmanın derdindeyiz. Amansız iftiralara, haksız eleştirilere rağmen sondaj gemilerimizle doğal gaz ve petrol aramalarımızı devam ettiriyoruz.

Vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik bütçeden sağladığımız önemli sosyal amaçlı kaynaklardan da bahsetmek istiyorum. Uluslararası piyasalardaki enerji fiyatlarının anormal yükselişi eminim ki herkesin malumudur. Doğal gazda ve elektrikte vatandaşımızın yanında olmaya devam ediyoruz ve sübvansiyon uygulamalarımızı sürdürüyoruz; vatandaşlarımızın daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 2024 yılı bütçesinde 508 milyar lira kaynak öngörülmektedir. Sakarya Gaz Sahası’nın devreye alınmasıyla birlikte Mayıs ayının sonuna kadar vatandaşlarımıza ücretsiz doğal gaz sağladık, sonraki on bir aylık dönem için ise vatandaşlarımızın 25 metreküpe kadar olan kullanımlarını ücretsiz hâle getirdik Bakanlığımızın uzun yıllardır yürüttüğü politikalar sayesinde yerli ve milli enerji arayışı meyvelerini vermeye başlamıştır. Allah’a hamdolsun, attığımız tüm bu adımların olumlu neticelerini de artık tek tek alıyoruz. Her fırsatta “Gaz nerede?” diyenler nasıl ki Karadeniz gazıyla boşa çıktıysa enerji hamlelerimize kara çalanları da yeni müjdelerle hüsrana uğratmaya devam edeceğiz. Daha önce “Petrol yok.” diye üzerine beton dökülen kuyulardan, terör nedeniyle terk edilmek zorunda kalınan bölgelerden, hamdolsun, şimdi petrol çıkarmaya başladık. Dünyada karada yapılan en büyük 10 keşiften birini geçen sene Türkiye olarak bizler gerçekleştirdik. İnşallah, 2024 yılı sonunda tüketimimizin yüzde 20’sine denk gelen 200 bin varil üretim gerçekleştireceğiz. Tek derdimiz, yaptığımız keşiflerin ve yatırımların ülkemizin enerji bağımsızlığına katkısını en üst düzeye çıkarmaktır. Tıpkı savunma sanayisi gibi enerji bağımsızlığı da ülkelerin ve milletlerin gerçek özgürlüğünün vazgeçilmez şartıdır. Bunun için keşfettiğimiz her enerji kaynağıyla ne kadar iftihar etsek yeridir. Elimizde bulunan araştırma ve sondaj gemileriyle gerek Karadeniz’de gerekse Akdeniz’de milletimizin yarınlarını güvence altına alacak yeni kaynakların, hidrokarbon yataklarının keşif müjdelerini inşallah vermeye devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, enerji politikaları gündelik olaylar üzerinden değerlendirilemez. Enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi stratejik iş birlikleriyle geliştirilebilecek bir alandır. Bu alanda deneyimi olan ülkelerle birlikte hareket edilmesi ve “kazan-kazan” anlayışı önem arz etmektedir. Yıllarca kendileri

nükleer enerjinin nimetlerinden yararlanarak endüstriyel üstünlük kazanmış ülkeler Türkiye'nin nükleer santral yatırımlarına karşı çıkmaktadır, zaten aksi de beklenemez. Bizler de özellikle nükleer santral noktasında, Sayın Bakanım, sizlerin, Bakanlığımızın göstermiş olduğu gayretlerden dolayı teşekkür ediyoruz. Hep birlikte Türkiye'nin geleceği için çalışıyor, üretiyor ve ortaya eser koyuyoruz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, Cumhuriyetçi olarak "Türkiye Yüzyılı" vizyonumuzu gerçekleştirmek için durmadan, yorulmadan, bıkmadan çalışmalarımıza devam edeceğimiz diyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesinin hayırlı olmasını şimdiden diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kılıç, teşekkür ederim.

Sayın Temelli, buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonun değerli üyeleri, değerli hazırun, basın emekçileri, emekçi arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, dün Savunma Bakanlığı görüşülürken burası ana baba günüydü, oturacak koltuk bulamıyorduk fakat bugün yeterince ilgi yok; orada hamaset vardı, burada insanlığın geleceği ama aynı ilgiyi aslında bugün burada yaşamak gerekirdi. Burada gerçekten meseleleri enine boyuna tartışmak gerekirdi, maalesef bunu göremiyoruz. Bakanlığınız önemli, insanlığın geleceği burada saklı biraz da. Çok büyük bir krizin içinden geçiyoruz çünkü ve bu krizin nereye evrileceği aslında başta bizim gibi ülkelerin atacağı adımlarla belirlenecek. Bu, çok açık, net bir sorumluluk olarak önümüzde duruyor.

Sayın Bakan "yeşil dönüşüm" meselesi -kalkınma planını konuşmaya başladığımız günden beri neredeyse her bakanlıkta konuştuk- sizin Bakanlığınızda da önemli bir başlık. Şimdi, bu mesele nereden geliyor, bu neden girdi bütün bu metinlerin içine? 2018 yılında "The Green New Deal" başlıklı bir çalışma Massachusetts eyaleti senatörü, Porto Riko kökenli Cortez tarafından Amerikan Parlamentosuna sunuldu. Daha sonra dünyanın birçok yerinde bu kavram kullanılıyor. Emperyalizmin merkezlerinde, sermayenin merkezlerinde hazırlanmış bir projedir, girdi.

Yeşili savunmak önemli, ekolojik mücadeleyi savunmak tabii ki önemli ama bu mesele sadece bu anlayışla savunulduğunda aslında esas meselenin, esas çözümün buradan bu anlayışla üretilemeyeceğini de anlamamız gerekiyor. Neden? Çünkü Sayın Bakan, kapitalizm büyük bir krizde, çok uzun süredir büyük bir krizde ve çıkış yolu arıyor. Sermaye merkezleri sürekli olarak, kapitalizm merkezleri sürekli olarak bu çıkışın peşindeler fakat ilginç bir şey daha oldu dünyada, özellikle son yıllarda: Buna bir de iklim krizi eklendi. Kapitalizm iklim krizini yarattı, iklim krizi kapitalizmin krizden çıkışını engelliyor. Dolayısıyla yeşile sarılmanın nedeni aslında bu. Bu, şu demek: Önümüzdeki süreçte kapitalizm, sıfır emisyon... Onlar 2050'yi hedef koymuş, Türkiye 2053'ü hedef koymuş. Bu sıfır emisyon meselesi çözümlerse belki de kapitalizmin krizini aşmak anlamında bir adım atılabileceği düşünülüyor çünkü durum gerçekten bir felaket senaryosudur. Biz burada "Kıyamete dört dakika kaldı." dediğimizde bunu çok ciddiye almadı ilgili bakanlık fakat "iklim kriziyle mücadele" adı altında Bakanlığın yeniden örgütlenmesi bizzat sizin çatınız altında olmalı yoksa öyle Şehircilik Bakanlığı... Onlar sonuçlarına katlanıyorlar ama krizi yaratan sizsiniz yani enerjiciler. Tabii "siz" derken de dün yaratmadınız, elli yıllık bir serüveni var, sanayileşme dediğimiz bir mesele var. Şimdi, buradan baktığımızda, burada, sermaye odaklı bakıldığında, kapitalist sistem şöyle bakar, kârlılığa bakar; hele hele finans-kapital fonlamaya bakar, fon maliyetlerine bakar, fon getirilerine bakar. Enerji sektörü bu anlamda çok önemli bir sektör, buradan fonlanırken şimdi riskler başladı. Neden riskler başladı? Bu "iklim krizi" dediğiniz şey, iklimi değiştirdikçe fonlanmış bütün yatırımları riske attı Çin'den Amerika'ya kadar. HES projelerinin birçoğu büyük risk altında, yağış iklimi değişiyor çünkü, madenleri su basıyor. Dolayısıyla kapitalizminin önüne koyduğu otuz yıllık, kırk yıllık o fon projeksiyonları çöktü, şimdi alarm

zilleri çalınca da yeşile sarıldılar. Sermayenin gözüyle yeşile bakarsanız, o yeşil olsa olsa doların yeşili olur, başka bir şey olmaz, olmuyor da. Başka bir yerden, ekolojik toplum anlayışıyla biz bu yeşile bakmak zorundayız.

Dolayısıyla buradan baktığımızda, hem kalkınma planında hem sizin hesaplarınızda büyük hatalar var. Neden? Çünkü bütün bakanlıklar sektörel gözle bakıyor; dolayısıyla, sermayenin gözünden, sektörel gözle bakıldığında, her bakanlık kendi projeksiyonunu buna göre hazırladığında, aslında, enerjide bir dönüşüm ya da çeşitli alanlarda bir dönüşüm değil, enerji eliyle iklim krizini belki de körükleyecek bir yere gidiyoruz. Bakın, neden var? Şimdi, yüzde 5 büyüme hedefi konuyor, Enerji Bakanlığı da siz de yüzde 4,5 büyüme hedefi koymuşsunuz -yanılmıyorsam metninizde öyle geçiyor- niye bu kadar büyütüyorsunuz, hani, yeşilse niye bu kadar enerjiyi büyütüyorsunuz? Acaba gerçekten enerjiye bu kadar ihtiyacımız mı var, santral çöplükleri mi yaratacağız? Şimdi, hem yeşil hem termik santral, hem yeşil hem nükleer santral, hem yeşil hem doğaya aykırı HES projeleri. Dolayısıyla bu planlamada ciddi sorunların olduğu bir gerçeklik.

Artı, büyümeyi forse edecek güç imalat sanayisi, değil mi? Şimdi öyle demişler bize. Şimdi, imalat sanayisinde de teknolojik değişim deniyor, imalat sanayisi bu kadar enerjiye ihtiyaç duymayabilir. Kafalar karışık, net bir projeksiyonunuz yok; sadece hoş giden şeyler yazılmış ve karman çorman bir şey var karşımızda. Eğer biz gerçekten 2053 sıfır emisyon ve yeşil meselesinde samimiysek bu kadar enerji alanının büyümesine gerek yok, farklı bir büyüme patikasına ihtiyacımız var. Biz bunu kalkınmada da anlattık, orta vadeli programda da anlattık, çeşitli bakanlıklarda da anlattık, burada da tekrar ediyoruz. Dolayısıyla neye ihtiyacımız var? Bir, bu özelleştirme aklından çıkmak gerekiyor, bu bir kamu politikası olmak zorunda; ekolojik yıkımla mücadeleyi, iklim kriziyle mücadeleyi önceleyen bir enerji politikasının demokratik merkezîyetçi bir anlayışla üretilmesi gerekiyor. Şirket aklından, özelleştirme aklından, sermaye aklından çıkarak Türkiye'nin, artı Orta Doğu'nun, bu anlamdaki önümüzdeki beş, on yılda karşılaşacağı olası krizleri hesaplamak gerekiyor. Şu an için belki Afrika coğrafyası ya da yağmur ormanlarındaki kadar bir kriz henüz bizi vurmadı ama kıyımızda, geliyor, bu hissediliyor; iklim kuşaklarının değişimini incelediğimizde bunu görmemiz mümkün. Dolayısıyla bizim, enerjiye yönelik bu merkezî demokratik planlamayı yaparken tabii ki yerel yönetimlerle de koordineli bir şekilde bu planlamayı gerçekleştirmemiz gerekiyor.

Şimdi, arkadaşlar Gabar'la övünüyorlar; sürekli Gabar, Gabar, Gabar; kafamızın etini yediler. Gabar'da petrolü otuz sene, kırk sene önce bulsak hep beraber sevinirdik ama şimdi tehlike çünkü fosil yakıt, küresel ısınma, sera gazı etkisi. Yani kömür bulmak ne kadar kötüyse petrol bularak bütün yatırımları onun üzerine inşa etmek de o kadar riskli. Ha, enerji maliyetimiz var, cari açığımız var ama bununla mücadele edecek başka alanlar var; bu, illaki doğayı katlederek, ülkeyi bu anlamda çökerterek mücadele edeceğimiz bir alan değil ki. O zaman başka yöntemler buluruz, dolayısıyla her yerde toprağın altını üstüne getirmeye devam ederiz.

Şimdi, doğanın da bir yasası var, doğanın da bir adaleti var. Gerçi, bu, adalet konusu tabela meselesi değil, tabelanıza "adalet" yazdınız diye adalet olmuyor; geliyor, bir bakıyorsunuz, Yargıtay darbesiyle karşılaşılıyorsunuz. Ama doğanın adaleti çok acımasız, mutlaka hesap sorar. Doğanın adaletini belirleyen toprak ana; siz toprakla çok fazla boğuşuyorsunuz, toprağın altını üstüne getirdiniz. Her madeni çıkartmak için bu kadar toprakla boğuşursanız, o toprak bunun hesabını bizden sorar.

Bakın, bu ülkenin geleceği, bölgenin geleceği aslında bizim izleyeceğimiz ekolojik politikalara çok bağlı; bu denli yüksek bir riskle karşı karşıyayız. Yerel yönetimler bu yüzden önemli çünkü neden önemli? Yerel halk, kendi geleceğini merkezden, sermayeden, şirketlerden daha öncelikli düşünür çünkü o onun toprağıdır, yerelidir, hayattır. Biz ne yapıyoruz? Kayyum atıyoruz. O "Gabar" dediğiniz

bölgede kayyumlar var; tabii petrol çıkartacak, çok umurunda mı, emekliliği gelmeden belki de çekip gidecek ama orada yerel halk, aslında gelecektir, her yerde olduğu gibi. Aynı şey, termik santraller, Muğla’da termik santralleriniz var, 3 tane termik santral o güzelim doğayı katlediyor. Neden? Bir termik santralin ömrü kaç yıl? Ondan sonra ne olacak? Ondan sonraki kuşaklar ne olacak? Dolayısıyla bizim, bu alanda merkezi, demokratik planlama ve yerellerle koordineli planlama ve iklim kriziyle mücadele, enerji yatırımlarından çok daha öncelikli stratejimiz, politikamız olmak zorundadır. Bunu başarabilirsek o zaman belki de enerji politikalarını sağlıklı bir şekilde konuşabiliriz. Ama enerji politikalarına baktığımızda, bu, nükleer santralden tutun termik santrallere hatta “temiz enerji” denen, rüzgâr enerjisinden güneş enerjisine kadar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Temelli, bitirelim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bitireceğim.

Şunu çok iyi bilmeliyiz ki her enerji yatırımı, aslında en temizinden en kirlisine kadar, doğayla karşı karşıya gelir. Örneğin, rüzgâr türbinlerini öyle yerlere kurarsınız ki orada tarımı, orada kuş yollarını, göç yollarını olumsuz etkilersiniz. Örneğin, “güneş enerjisi” dediğimiz öyle yerlere kurarsınız ki orada mera alanlarını, aslını ortadan kaldırır, hayvancılığa, belki de oradaki tarım alanlarının körelmesine neden olabilirsiniz; o yüzden planlama diyoruz, o yüzden demokratik planlama diyoruz, o yüzden yerelin bu konuda önemli olduğunu özellikle vurguluyoruz.

Biz HEDEP olarak ekolojik toplumsal paradigmamız çerçevesinde enerji meselesine de ülkenin çok daha uzun vadeli yaklaşımı üzerinden bakıyoruz. Bu konunun tüm insanlığın, tüm bölge halkının geleceği açısından çok çok kritik önemde olduğunu özellikle belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

Sayın Heval Bozdağ, buyurun.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

AKP iktidarları döneminde, Anayasa’ya göre, devletin hüküm ve tasarrufunda olan yani tüm halka ait olan doğal kaynakların belli bir kesimin yararına kullanılması, çok uluslu şirketlere peşkeş çekilmesi, bilinçli bir tercih olarak uygulandı. Vahşi emek sömürüsü, kaynak sömürüsü, doğa kırımı, çevre tahribatı, bu alanda iktidarlarımız boyunca aynı anda yaşandı. Ülkenin kaynakları talan edilirken ülkenin halkları ucuz ve güvencesiz iş gücü olarak kullanıldı, değer görmediler. Sermayesiyaset ortaklığımız, rekabet ve kâr odağını ucuz iş gücü ve kaynaklar üzerinden kurmaya devam etti. Bu ortaklığın acı sonuçlarını bu ülkenin çalışanları canlarıyla ödedi, ödemeye de devam ediyorlar. İktidarlarımız süresince 16’sı maden mühendisi, 2 bine yakın maden emekçisi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi.

Özelleştirmeyle birlikte gelen kâr hırsı, iş güvenliği önlemlerinin alınmaması, işçi sayısının azaltılması ve fazla iş yükü sonucu sık sık maden kazaları yaşanıyor. Soma maden katliamı, Türkiye tarihinin en ağır iş cinayetidir. Katliamın ardından oluşan yoğun kamuoyu baskısı altında atılan adımlar, maden işçilerinin sorunlarına kayda değer çözümler üretmedi. Soma ve Ermenek maden katliamlarının ardından maden işçilerinin çalışma ve yaşam koşullarını düzelteceği iddiasıyla atılan adımlar köklü çözüm getirmede. İş cinayetleri, taşeron, sağlıksız çalışma koşulları, angarya, hak gaspları, sarı sendikalar, işsizlik gibi yakıcı sorunlar devam ediyor. Maden işçileri sermaye, sarı sendika ve siyasi

iktidarın kıskaçında yaşam mücadelesi vermeye devam ediyorlar. İşçilerin örgütlenmeleri ve sendika seçme hakları zorla ellerinden alınıyor. Maden işçileri ya işsizlik ya ölüm zorlamalarıyla karşı karşıya; maden patronları, iş güvenliği koşullarını sağlamaktansa madenleri kapatmayı tercih ederek işçileri can güvenliği bulunmayan koşullarda çalışmaya razı etmeyi hedefliyorlar ve gerekirse işten çıkarıyorlar.

Ekolojik kırım sermaye eliyle AKP hükümetleri döneminde en yüksek seviyeye ulaştı. Muğla Milas'taki Akbelen ormanının 760 dönümlük bölümü Limak Holding ve İçtaş'ın ortak projesi olan YK Enerjinin termik santraline kömür sağlanması için âdeta katledildi. Dava süreçleri devam ederken 24 Temmuzda alana giren iş makineleri ormanda talana başladı. Bulunduğu bölgenin su kaynağı olan Akbelen ormanı maden için yok ediliyor. Kanadalı Anagold maden şirketinin Erzincan İliç'teki 1.746 hektarlık maden sahasına 5,83 hektarlık bir bölüm daha genişletmek için Bakanlığımızdan onay aldı. Şirket daha önce de siyanür havuzunun yakınında bulunan Fırat Nehri'ne 20 metre küp siyanürlü karışım akıtmış, olayın ardından Bakanlığımız devreye girmişti; şirkete 16 milyon 441 bin lira para cezası kesmişti, ayrıca tesisin ilave çevresel iyileştirme çalışmaları tamamlanuncaya kadar faaliyetini durdurması kararı da verilmişti ancak maden, olayın üzerinden üç ay geçtikten sonra tekrardan faaliyete geçti. Bergama Ovacık'ta on sekiz, Çukuralan'da ise on üç yıldır altın madeni işleten Koza Altın İşletmeleri yıllardır İzmir coğrafyasını yerle bir ediyor, zehirliyor. Ovacık ve Çukuralan için sürekli kapasite artışı talepleriyle bölgeyi tamamen yok etmeye çalışan şirket, son dönemlerde de yeni maden sahalarına yöneldi. Şirket sadece bu yıl 32 proje için başvuruda bulunmuş. Altın, gümüş ve demir gibi maden işletmesi isteyen bu şirkete ise hiç olumsuz cevap verilmiyor. Şirket son olarak Pozantı'da altın, gümüş, bakır, kurşun ve demir madeni işletmek için girişimlerde bulunmuş, onay alması durumunda 22,64 hektarlık -yaklaşık olarak 220 dönüm- tarım ve orman arazilerinden oluşan alanda maden işletecek. Diğer yandan, Gümüşhane, Eskişehir, Kayseri ve Ağrı coğrafyalarında doğa katliamları sürdürülüyor.

Sayın Bakan, sabahki sunumunuzda geçti, “2053 yılına kadar net sıfır emisyonlu bir ekonomi olmayı hedefliyoruz, önümüzdeki otuz yıllık planlamalarımızı bu hedef doğrultusunda şekillendiriyoruz.” şeklinde. Aslında, benden önceki Sezai Vekilim de bahsetti, bu konuyla ilgili çalışan duyarlı sivil toplum örgütleri var, Fosil Yakıtların Ötesi, Avrupa ve Türkiye’de 40’dan fazla sivil toplum örgütünün, kuruluşunun bir arada olduğu bir örgüt aynı zamanda, onlar diyorlar ki: “Kömür, petrol ve doğal gaz gibi yakıtlara bağımlılığın devam ediyor oluşu -çünkü sizin sunumunuzda bu fosil yakıtlarla ilgili de yatırımların devam edeceğini, kömürle ilgili de bahsediyorsunuz zaten- Türkiye’nin 2053 net sıfır emisyon hedefiyle hiç de tutarlı değil.” Petrol ve gaz gibi fosil yakıtların bulunmasının müjdelenmesi, enerji planlarında hâlâ kömüre yer verilmesi Türkiye’nin çağı yakalayamaması açısından kaygı verici. Tüm dünyanın hızla terk ettiği hem ekonomimizi hem de sağlığımızı tehdit eden bu kirli enerjiler yerine zengin yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmalıyız; aksi takdirde, fosil yakıtlara bağımlılıkta ısrar etmek sadece enerji dönüşümünü geciktirecek ve uzun yıllar boyunca Türkiye’nin fosil yakıt krizleri karşısında kırılganlığının devam etmesine neden olacak. Bu durum, fosil yakıtlara bu kadar bel bağlarken basit bir mantıkla dahi sıfır emisyon gibi iddialı bir hedefi ortaya koymanın çok tutarlı olmadığını göstermekte.

Seçim bölgem Ağrı’da -biraz önce bahsetmiştik- Koza Altın işletmeleri... Maden sahaları açısından kent isimleri sayarken Ağrı’yı da saymıştım, bu da yeni zaten, Ağrı’ya da başvurmuşlar. Diyadin’in Mollakara köyü, burada da altın işletmeciliği için bu şirket başvuruyor ve bir maden tesisi kurması söz konusu. Şimdi, bu maden tesisin burada kurulmasıyla birlikte burada büyük bir tahribat yaşanacak, yörenin tek geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık zarar görecek. Son on yılda Türkiye’nin göç veren illeri arasında ilk sıralarda yer alıyor. Maden sahasının olduğu yerin yakınlarında bulunan Fırat Nehri’ni besleyen en büyük kol Murat Nehri ve bu su kirlenmiş olacak. Murat Nehri

zehirlenirse aktığı 722 kilometrelik alanı ve devamında birleşeceği Fırat Nehri'ni de zehirleyecek, tarım alanları zehirlenecek, hayvancılık olumsuz yönde etkilenecek. Diyardin'de, bu bölgede 40 dönümlük jeotermal bir kaynak var, bu kaynakla birlikte seracılık faaliyetleri yürütülüyor. Bu proje hayata geçirilirse bu seracılık faaliyetinin de sekteye uğrayacağı söyleniyor. Bu seralarda yılda 170 ton domates üretiliyor, bu üretime negatif etkisi olacak. Yine, yapımına yeni başlanan 33 yeni tarım projesi var ve bunlar olumsuz etkilenecek. Yine, arıcılık bölgenin önemli geçim kaynaklarından biri ve etkilenmesi söz konusu. Maden sahasının olduğu bölgede sera organize sahası kurulmaya çalışılıyor ve bu da etkilenecek. Siyanürle altın çıkarılması doğa ve tarımsal üretim açısından ciddi bir tehdit oluşturuyor. Yörenin ekonomik döngüsü için sağlanacak olan doğayla barışık ekolojik yatırımlara her zaman ihtiyacı var ama kaynakların sermayeye aktarılması, işçileştirilme ve emek sömürüsüne ise tekrar karşı olduğumuzu söylemek istiyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bozdağ, teşekkür ederim.

Şimdi İsmail Güneş...

Buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanımız, çok değerli hazırun; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Enerji Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii, yirmi yıl öncesine gittiğimiz zaman Türkiye'de kullanılan enerji miktarı 133 teravat bugün kullanılan enerji miktarı 333 teravat. Yani bu neyi gösteriyor? Enerji kullanım miktarı yaklaşık 3 kat artmış. Bu, ülkemizin hem sanayileştiğini gösteriyor hem de refah düzeyinin arttığını ve fert başına kullanılan enerji düzeyinin arttığını gösteriyor. Tabii ki bu tüketim miktarı bu kadar artarken üretim miktarı buna paralel olarak artmış mı, önemli olan bu talep artışına karşı üretim bunu karşılamış mı? Tabii ki burada da önemli artışlar olmuş, gerekli tedbirler alınarak 31 bin megavattan bugün yüz 106 bin megavata çıkarılmış. Sadece bununla kalmamış "Bugün en pahalı enerji hangisi?" dersiniz arkadaşlar, olmayan enerjiler ve kullanılmayan enerjiler. Bugün Türkiye'de elektrik kesintileri olmuyorsa, sanayimiz tıkır tıkır işliyorsa işte bu verilen emekler sayesinde buralara gelmişiz biz, sadece bununla da kalmamışız... Aynı zamanda bu enerji üretiminin içindeki paylar neler; işte kömürden üretiyorsunuz, hidroelektrik santrallerinden üretiyorsunuz ve diğer taraftan güneş enerjisinden üretiyorsunuz ve doğal gazdan üretiyorsunuz. Yanılmıyorsam 2014 yılında doğal gazdan üretilen enerji miktarının kurulu gücümüzün içindeki payı yüzde 30'ların üzerindeydi, bir dönemler daha da yükseklere çıktı. Biz bunu nerelere getirmişiz? Aşağı yukarı yüzde 22'lere getirmişiz. Diğer taraftan, yenilenebilir enerji miktarını yüzde 42'lere çıkarmışız. Esasen hepimizin de arzusu olan tabii ki güneş enerjisi ve rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji gibi yeşil enerjilerin miktarını aşağı yukarı güneşte 10 bin kilovatlara yine rüzgârda 11 bin kilovatlara çıkarmışız, bu önemli bir şey. Bunu nasıl yapmışız? Özel sektöre verdiğimiz teşviklerle, fiyat garantileriyle yapmışız. Eğer bunları yapmasaydık biz, bugün güneş ve rüzgâr enerjisindeki miktarımız bu seviyelerde olmazdı. On İkinci Kalkınma Planı'nda bizim hedefimiz ne arkadaşlar? Bizim hedefimiz güneş ve rüzgârdan oluşan kurulu gücümüzü 50 bin megavatlara çıkarmak. Burada gerçekten de doğru adımlar atıyoruz. Biz enerji üretimimizin yüzde 34,6'sını kömürden üretiyoruz ve bunun da önemli bir kısmını hâlâ ithal kömürden üretiyoruz arkadaşlar. Şimdi, bazıları diyor ki: "Kömürden vazgeçelim, hidroelektrik santralinden vazgeçelim, doğal gaz üretiminden

vazgeçelim.” Peki, arkadaşlar, sadece güneş ve rüzgârdan ürettiğiniz enerji, enerji arz güvenliğini ne kadar sağlayabilir? Sağlayabilir mi? Mümkün değil ve dünyada yüzde 100 bunlardan enerji üreten, kapasitesini bunlara teslim eden bir ülke var mı ben bilmiyorum. Dolayısıyla da bunlar çok önemli.

Diğer taraftan, tabii ki özelleştirmeler yapıldı, özellikle dağıtım şirketlerinde. “Dağıtım şirketlerinde özelleştirmelerin amacı neydi?” dersiniz, kayıp kaçak oranı arkadaşlar. Mesela, sadece 2013 yılında Dicle bölgesindeki kayıp kaçak oranı yüzde 75,78’miş arkadaşlar; bu oran bugün kaçta gelmiş? Yüzde 43’lere gelmiş. Hâlâ yüksek mi? Yüksek ama önemli bir mesafe katedilmiş. Mesela, Van Gölü çevresindeki kayıp kaçak oranı ne? 100 birim elektrik veriyorsunuz, 65 birimi kayıpmış arkadaşlar. Bu kaçlara gelmiş? Yüzde 35’lere gelmiş. Yine Akdeniz Bölgesi’nde, mesela yüzde 11,25’miş, yüzde 7’lere düşmüş. Buradaki hedeflerimizin çoğuna ulaştığımız.

Bu özelleştirmelerin dezavantajı nedir Sayın Bakanım? Özellikle yatırım yapılması gereken... TEDAŞ tabii ki yatırımlarını planlıyor, ayarlıyor ama diyelim ki vatandaş 2-3 tane direk diktirecek, evine elektrik bağlatacak. Bunlar “İşte, biz bunu planlamaya aldık, projeye aldık. Dolayısıyla da gelecek yıl yatırım yapalım.” deyince tabii, bu durum vatandaşın belli bir süre beklemesini gerektiriyor; benim gördüğüm en önemli problem bu. Yatırımların daha hızlandırılması, vatandaşların taleplerinin daha hızlı karşılanması gerekiyor.

Diğer taraftan, tabii ki bizim, ister kömür olsun ister doğal gaz olsun enerjide dışa bağımlılığımız çok fazla olduğu hâlde... Mesela şehirlerimizde belli bir saatten sonra, gece on ikiden sonra şehir aydınlatmalarımızı atlamalı yapabiliriz ve bunlardan enerji tasarrufu yapabiliriz. En gelişmiş ülkeler bile enerji tasarrufu yaparken biz neden enerji tasarrufu yapmayalım diye düşünüyoruz.

Diğer taraftan, tabii ki hükümetlerimiz dönemindeki en önemli unsurlardan bir tanesi de doğal gaz ve petrol aramaları. Daha önceki dönemlerde biz, kendi arama sistemlerimiz olmadığı için hem doğal gazı hem petrolü özel şirketlere redevans ya da ona yakın bir sistemle arattırıyorduk. Maalesef onlar da Karadeniz’de ne kadar doğal gaz aradılarsa bulamadılar, Doğu Anadolu’da ne kadar aradılarsa bulamadılar. Şimdi insanların aklına başka şeyler geliyor. Onlar arıyor bulamıyor fakat biz bugün, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, sahip olduğumuz 4 tane arama gemisiyle Karadeniz’de 700 milyar metreköplük bir doğal gaz bulduk. Bu, Türkiye’nin yararına mı arkadaşlar? Yararına. Doğal gazda tamamen dışa bağımlıydık, belki de ileriki günlerde günlük üretimi aşağı yukarı 40 milyon metreköpe çıkararak, tükettiğimiz doğal gazın yüzde 10’unu oradan sağlayacağız.

Diğer taraftan, petrol arkadaşlar. Bugün Gabar Dağı’nda çıkan petrolü bazı arkadaşlar küçümsüyor ama bu önemli bir mesafe arkadaşlar ve Türkiye için de bir dönüm noktası. Bugün, yanılmıyorsam Türkiye’nin günlük petrol üretimi aşağı yukarı 70 bin varil, bunun aşağı yukarı 20 bin varili buradan sağlanıyor ve bunu kısa sürede 100 bin varile ve 2024 sonunda da 200 bin varile çıkaracağız. Bunun anlamı nedir arkadaşlar? Türkiye’de tüketilen...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Tüketim ne kadar?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 700 bin varil civarlarında falan olması lazım.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – 1 milyon.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 1 milyona mı çıktı? 1 milyon varil olsa bile 200 bin varilini biz kendimiz üretmiş olsak bunun neresi kötü arkadaşlar? Bundan hepimizin gurur duyması lazım.

Tabii bir de madenlerimiz konusunda şöyle bir şey var: Biz tabii ki çevreye duyarlıyız, tabii ki doğal yaşamın devam etmesinden yanayız, ne olursa olsun madenleri çıkaralım derdinde değiliz arkadaşlar ama bir taraftan da maden zenginliklerimizin çıkarılmaması yönünde birtakım uluslararası örgütlerin eylemlerine de kendimizi teslim edemeyiz ve dolayısıyla da...

Şimdi, biz bu yıl aşağı yukarı 30 milyar dolarlık altın ithal etmişiz arkadaşlar. Yıllık altın üretimimiz ne? Aşağı yukarı 30 ton. Dolayısıyla da çevreye zararı olmadıktan sonra biz bu madenlerimizi niye çıkarmayalım arkadaşlar? Mutlaka çıkarmamız lazım ama dediğimiz gibi hem gerekli iş sağlığı ve güvenliği önlemleri olsun hem de çevre güvenliği olsun bu önlemleri alıp mutlaka çıkarmamız lazım.

Şimdi, bizim kendi ilimizde de Uşak'ta da dünyanın en büyük rezervlerinden bir tanesi var; belli bir bölgede bunun çıkarılması sağlanıyor, başka alanlara, Murat Dağı gibi Uşak suyunu sağlayan bölgeye de oraya da müracaatlar var. Burada da mesela biz bunu istemiyoruz, her tarafta aynı şeyi yapmıyoruz ki arkadaşlar. Doğal güzellikleri bozacak, doğayı tahrip edecek yerlerde buna karşıyız, diğer taraflarda bunun çıkarılmasından yanayız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Karşı olduğunuz bir yer söyleyin bakalım bize, “Şurada karşı olduk.” deyin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben Murat Dağı'nda altın madeni çıkarılması ruhsatına karşıyım; Uşak Belediyesi AK PARTİ'lidir, dava açmıştır arkadaşlar. Tamam mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Orada da altın vardı, niye çıkarmıyorsunuz altını?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, bakın, arkadaşlar, bir altın madeni aramak için ÇED raporuna gerek yoktur; Bakanlığa başvurur, Bakanlık “Ara” der ama işletme ruhsatı almak için ÇED'e başvuruyorsunuz. ÇED'de belli kurumlardan görüş alıyorsunuz; oradaki kurumlar diyelim ki buna izin vermezse zaten Bakanlık izin vermiyor arkadaşlar, eğer oradaki kurumlar izin verirse o zaman...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hepsi kopyalayapıştır ÇED başvuru dosyalarının.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bunun içinde sivil toplum örgütleri de var arkadaşlar. Dolayısıyla da oradaki illerimizdeki kurumlarımızın buna dikkat etmesi lazım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ya, bu memlekette Kanal İstanbul'a bile ÇED raporu verildi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, dolayısıyla biz hem madencilik alanında hem enerji alanında katbekat yol katettik. Türkiye gerçekten de çok hızlı ilerleyen bir yolda devam etmektedir, bu çalışmalara ket vurmamak lazım gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakanım, çalışmalarınızın daim olmasını, başarılı olmasını temenni ediyorum.

Bütçenizin hayırlı uğurlu olması diler, hepimize saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Güneş, teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı, herhâlde enerjinizi düşük seviyede kullanacaksınız.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Bugün Enerji Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz; ben de karar aldım, bugün enerjimi tasarruflu kullanayım dedim, önceki bakanlıklarda biraz enerjimiz yüksekti. Enerji tasarrufunun önemli olduğunu vurgulamak istiyorum; gerçekten önce enerjiye ihtiyacımız var, var olan enerjiyi de dikkatli kullanmaya ihtiyacımız var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Beş dakika mı konuşacaksınız?

CAVİT ARI (Antalya) – Süre sınırı değil, enerjisi düşük bir konuşma.

Sayın Bakan, sunum kitapçığınızda çok önemli bir cümle olduğunu düşünüyorum. “Sahip olduğumuz yer altı kaynaklarımızı önce insan, sonra çevre, sonra katma değerli üretim anlayışıyla değerlendiriyoruz.” cümlesi var. Bence, aslında, Türkiye’de yer altı kaynaklarıyla ilgili yapılan çalışmaların en önemli sorunu da buradaki cümlede yatıyor çünkü yer altı kaynaklarıyla ilgili çalışmalarımızda hani çevrede yaşayan insanlara zararı olan birçok çalışmayı güncel olaylarda görüyoruz. Bölge halkının rahatsızlığını görüyoruz; oradaki insanların yaşam koşullarını etkileyen birçok faaliyet olduğunu ve o insanlarla beraber çevredeki diğer canlıların bundan zarar gördüğünü de hep birlikte yaşayarak görüyoruz.

Şimdi, çevreye zararı var; özellikle, şunu söyleyeyim: Taş ocağı, mermer ocağı gibi kaynakların kullanımında... Örneğin, kendi şehrimden bahsedeyim, Antalya; Antalya’nın birçok ilçesine bir uçakla, helikopterle şöyle tepeden bir bakarsanız öyle bölgeler var ki tabiri caizse delik deşik, bakın, delik deşik. Şimdi, yer altı kaynaklarına ihtiyacımız, madenlere ihtiyacımız var mı? Var, doğrudur ama sonuçta hem arama hem de işletme aşamasında daha düzgün bir yöntemle bu işlerin yapılmasında fayda olduğunu düşünüyorum. Her tarafın tahrip edildiği, ormanın yok edildiği, ekim, dikim alanlarına çok yakın bölgelerde, meyve bahçelerine çok yakın yerlerde açılan bu işletmelerle gerçekten bölgede büyük zararlar doğmakta. Bakın, bunun mücadelesini vereceğim derken bu yanlış işletmelere karşı mücadelesini vermek isteyen, daha doğrusu veren 2 çevreci -bunlar karı kocaydı, ești- katledildi Antalya Finike’de. Bu olayları yaşadık biz. Bugün Finike’ye gidin, her tarafa şöyle uzaktan bakın, delik deşik. Bunların bir kısmı kullanılıyor, çalışıyor, bir kısmı vazgeçilmiş işletmeler.

Şimdi “Madencilikte aramadan üretime sıkı denetim kuralları uyguluyoruz.” diyorsunuz yine sunumunuzda. Bu konularda ben yeterli olunmadığımı düşünüyorum. Her ne kadar sayısal anlamda işte 8.200 civarında denetimden bahsettiniz, önceki ve bu dönemde. Bu denetimin artırılması, özellikle çevreye zararının ne kadar olduğunu tespit edilip önlenmesi, bir de izinsiz genişletmelere dair denetimlerin yapılması gerekiyor. Yine, ülkemizin önemli sorunlarından birisini söylemek istiyorum: Her ne kadar siz, sunum kitapçığınızda belli bir metrajdan bahsetmiş iseniz de bugün Türkiye’de çok sayıda taş ocağı ve mermer ocaklarından dolayı sayısız terk edilmiş yerler var. İşte ülkemizde faaliyeti tamamlanan sahaların çevreyle uyumlu hâle döndürülmesi konusu bugün, bence en önemli konulardan birisidir. Arama yapıp istenilen kalitede ürün elde edilmediği için bırakılan ya da çalışılmış rezerv tamlandıktan sonra bırakılan ve o tahrip edilmiş doğasıyla bırakılan çok sayıda yer olduğunu görüyoruz. Bu konunun en az o alanın açılmasına izin verilmesi kadar tekrar eski hâle getirilmesinin müeyyidesini, önlemlerini baştan almanızda fayda var. Öyle yerler var ki tekrar söylüyorum, inanın harabeliğe döndürülmüş yerler var, uzaktan baktığımızda delik deşik yerler var; bunların kapanması lazım. En önemli konulardan birisi de bu.

Sayın Bakan, size şöyle bir soru sormak istiyorum: Ben Antalya Milletvekiliyim, Antalya’da gördüğümüz kadarıyla arama, araştırma, sondaj gemisi var çalışan, uzun zamandır da çalıştığını görüyoruz, duyuyoruz. Bugüne kadar Akdeniz’de kaç kuyu açıldı, bunun maliyeti nedir yani kaç mal oldu ve bu kuyulardan ne kadarlık bir tespit yapıldı? Bu konuda bir bilgi almak istiyorum. Yani bu kuyulardan çıkan bir şey var mı kısacası? Yoksa yapılan bu kadar çalışma boşa mı gitti? Bunu sormak istiyorum. Biraz önce bir milletvekili arkadaşımız, “Geçmişte bazı yerleri yabancılar arıyordu, o yüzden bulunmuyordu.” diye bir cümle sarf etti. Acaba Akdeniz’de şimdi, biz aradık bulduk mu, o kadar kuyu açıldı, bulundu mu? Bulunmadıysa o kadar kuyu neden açıldı? Onu sormak istiyorum.

Yine, başta Gabar ve diğer bölgelerde arama, çalışma ve üretime geçilmiş olması tabii, sonuçta herkesi memnun eder bu ülkede yaşayan ancak bu kuyuların geçmişte var olan, geçmişte o dönemin eski mühendislerinin, jeoloji mühendislerinin tespit ettiği ama malum nedenlerle faaliyette bulunulamayan

kuyular olduğu bilinmektedir; bu doğru mudur? Bunlar eski kuyular mıdır veya zaten bilinen kuyular mıdır, yeni mi tespit edildi? Ve yine, Karadeniz ve Gabar'da rezerv miktarını tam ölçtünüz mü? Şu an bunları belli bir kuyuyla mı hesap ettiniz, yoksa bu bir tahmin midir, yoksa gerçek rezervi tespit edebildiniz mi?

Yine Sayın Bakan, biraz önce de yine mevzusu geçti, önce şunu söyleyeyim: Bakın, elektrik fiyatları gerçekten çok yüksek, iktidarınız döneminde elektrik faturaları maşallah çok kabardı. Bu elektrik faturalarının kabarması, fiyatların yüksekliği birçok alandaki maliyeti etkiledi; örneğin Antalya Büyükşehir Belediyesine bağlı Su İdaresinin su işletme maliyetinde geçtiğimiz yıllarda elektriğin maliyeti yüzde 30'lar seviyesindeyken bugün yüzde 60'lar seviyesine yükseldi yani elektrik maliyeti her şeyi etkiliyor. Sonuçta, elektriğe ihtiyacımız var kısacası ve bu elektriğin daha uygun fiyatlı olması gerekiyor. Bu anlamda da üretime ihtiyaç var, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla elektrik üretimine ihtiyaç var ancak şöyle de bir sorun yaşanmakta: Şimdi, elektrik üretiminde “depolama” adı altında verilen ruhsatlar, izinler var veya kotalar var bir anlamda. Şimdi, bu kotalar verilmiş, bu izinler, bu haklar verilmiş ancak gelen şikâyetlerden öğrendiğimiz ve gördüğümüz kadarıyla gerçek anlamda lisans alıp üretim yapmak isteyen kişilere “Bölgede kota doldu.” denilerek izin verilmiyor. Neden? Çünkü önceden alınmış bir ön lisans var, izin var yani ama bu kişilerin çoğunluğu da belgesini almış ama işletmesine geçmemiş, faaliyette bulunmuyor; bulunmadığı için gerçek üretici, gerçekten bu işe girip de iş yapmak isteyen şimdi izin alamaz durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, mikrofonunuz kapandı.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Açıyorum, ilave bir dakika veriyorum.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Böyle de bir çelişki yaşadığımızı görüyoruz; bu konuda daha önleyici bir tedbir alınmalı, verilmiş izinlerle ilgili bir tasarrufta yani bir girişimde bulunarak hani kısacası “Madem izni aldın, yapacaksın yap, yapmayacaksın da izni iptal edilecek.” sürecine girilmeli, yoksa bunlar belge üzerinden yüksek rantlarla satışa konu edilmemeli diyorum.

Enerjisi yüksek bir ülke olma dileğiyle hepinize saygı ve sevgiler sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türel, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün önemli bir Bakanlık görüşüyoruz, aslında bütün bakanlıklarımız önemli ama Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olunca, özellikle “enerji” kısmının ekonomimiz içindeki ağırlığı açısından da baktığımızda çok daha büyük bir önem arz ettiğini görebiliriz. Ben önce enerji sektörünün ekonomi içindeki yeri açısından birkaç rakama bakayım dedim, böyle ilginç sonuçlar çıktı; biri şu: Kamu enerji yatırımlarının toplam kamu yatırımları -yani 10'lu sektör ayrımı vardır, o 10'lu sektör ayrımı içinde- içindeki payı 2002 yılında yüzde 20,8'miş, 2022 yılında yüzde 7,8'e düşmüş. Gene, kamu enerji yatırımlarının millî gelir içindeki payı da yüzde 1'miş, binde 3'e düşmüş yani kamunun enerji yatırımı alanından çekildiğini görüyoruz. Normalde ne beklenir? Özel sektörün bu alanı tamamlaması beklenir.

Toplam enerji yatırımları açısından da bakayım dedim, toplam enerji yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı 2002’de yüzde 7,7’miş, 2022’de yüzde 2,4’e düşmüş; gene millî gelir içindeki payı da yüzde 1,5’tan binde 7’ye düşmüş yani aslında baktığımız zaman yatırımlarda bir azalış gözüküyor. Yani bunun nasıl bir açıklaması var? Yani sonuç itibarıyla -aslında birazdan söyleyeceklerimle de bağlantılayacağım konuyu- bu ilginçtir, daha önceki planlara baktım, Onuncu Plan, On Birinci Plan; oralarda da mesela, tabii, gelecek projeksiyonlar var, o projeksiyonlara göre enerji üretiyoruz yani sonuçta ekonominin ne kadar, yüzde kaç büyüyeceğini öngörüyoruz -değil mi- projeksiyonlar yapıyoruz. Aynı şekilde, bir enerji bağımlılığı, “Ne kadarlık bir enerji kullanır?” üzerinden de talep projeksiyonu yapıyoruz. Fakat çok ilginçtir, Onuncu Plan’da, Onuncu Plan’ın son yılı olan 2018’de birincil enerji talebi bin ton petrol eş değeri cinsinden 154 bin olarak planlanmış ama gerçekleştirme 147.955 olmuş. On Birinci Plan’da 2023 için 174 bin olarak öngörülmüş; 2023 şimdi belli oldu, gerçekleştirme tahmini 163 bin. Elektrik enerjisi talebi teravatsaat olarak 341 binmiş 2018’de, Onuncu Plan’da; hedeflenen 303 bin olmuş. On Birinci Plan’da 376 bin planlanıyormuş, 325 bin olmuş. Kişi başına elektrik enerjisi tüketimi kilovatsaat olarak kişi başına 4.241 olarak planlanıyormuş, 3.698 olmuş; On Birinci Plan’da 4.324’müş, 3.780 olmuş. Yani aslında ilginç olan şu: Hiçbir talep projeksiyonu tutmamış yani bu şimdi nedir? Bu, üretim ile talep arasındaki ilişki nasıl tanımlanıyor? Bu konuda ayrıntılı bilgi almak isterim sizden yani bir enerji fazlası mı var, fazla enerji mi ürettik? Yani enerji sektörünü çok mu fazla bir anlamda destekledik yani özel sektöre açtık ya da özelleştirdik? Bu tabii sadece üretim değil, bunun bir de iletimi var; dağıtım açısından baktığımız zaman bu, bütün, ciddi bir sektör. Bunun bir kısmını KÖİ modeliyle, kamu-özel iş birliği modeliyle yapmışız. Türkiye’nin şu ana kadar kamu-özel iş birliği modeliyle yaptırdığı toplam yatırımlar 270 adet; bunun 102 adedi enerji alanında yapılmış, yap-işlet, bir kısmı da işletme hakkı devri. Enerji yatırımlarının tutarı 21,7 milyar dolar, toplamın yüzde 22’sini oluşturuyor ve ilginçtir, özelleştirme açısından baktığımızda -bunun tabii bir kısmı özelleştirmeye giriyor, bir kısmı girmeyebilir model içinde- Türkiye’nin AKP dönemlerinde yaptığı özelleştirme 63 milyar 383 milyon dolar, toplam 70 milyar ama bunun yaklaşık işte bu 63 milyar doları AKP dönemlerinde yapılmış. Elektrik dağıtımının özelleştirilmesi kısmı 12 milyar 745 milyon dolar yani yaklaşık yüzde 20’si gene özelleştirmede. Ve çok ilginçtir, geçtiğimiz günlerde bütçe görüşmelerine başlarken Maliye Bakanı Mehmet Şimşek geldiği zaman, 2024 yılında -programda da yer alan bir kısım, OVP’de ve programda da vardı- yeni özelleştirmeler yapılacağı söyleniyordu. Orada da söylerken gene elektrik üretim ve elektrik iletimle ilgili özelleştirmeler yapılacağını söyledi. Bunlar neler? Hangilerini özelleştireceksiniz? Bir kısım soruları da aslında içinde belirtiyorum.

Dışa bağımlılık devam ediyor enerjide yani aslında ilginç bir biçimde açılmış sektör, farklı özel sektöre de açılmış ve her kalkınma planında hep işte “Enerjide dışa bağımlılık azalacak.” derken dışa bağımlılık azalmıyor, hatta aksine artıyor. Bakın, tüketilen enerjinin yaklaşık yüzde 70’i ithal kaynaklarla karşılanıyor, fosil yakıtların toplam içindeki payı yüzde 85’ler seviyesinde yani aslında enerji alanındaki dışa bağımlılık devam ediyor.

Son dönem yenilenebilir enerji kaynaklarına doğru bir atılım var hem rüzgârda hem de güneşte ama orada şunu... Yani sonuç itibarıyla yenilenebilir enerjiyi o santralle üretiyorsunuz ama onu üretirken onun makine teçhizatını, alet edevatını dışarıdan alıyorsunuz, çoğunu ithal ediyorsunuz ve bu anlamda da Türkiye’nin, özellikle bunların makine teçhizatı açısından da ciddi anlamda dışa bağımlı olduğunu biliyoruz. Bu alana ilişkin herhangi bir çalışmanız var mıdır? Sonuçta, aldınız, rüzgâr santrali kurduunuz, üretiyorsunuz, dediniz ki: “Güzel, temiz enerji.” Ama sonuç, onu yapabilmek için eğer ithalat yapıyorsunuz ciddi problem var, Türkiye ekonomisinin en büyük problemlerinden biri de bu zaten. Biz çoğu zaman üretimle, ihracatla övünüyoruz ama o üretimi ve ihracatı yapmak için dışarıdan

aldığımız -bazen üretimde ham maddenin ya da ara girdilerin, ara malların büyük bir kısmını dışarıdan ithal ediyoruz- Türkiye ortalamasının yüzde 75'leri seviyesinde ve birçok sektörde daha da yukarıya çıkıyor. Bu anlamda, sektörde dışa bağımlılık oranı nedir? Bu konuyu paylaşırsanız memnun olurum.

Enerji fiyatları... Tabii, enerji fiyatlarının... Sonuçta, enerjiyi -biraz önce de söylediğim gibi- büyük ölçüde dışardan ithal ediyoruz, dışa bağımlıyız. Tabii, oradaki fiyat artışları bizi belirliyor, sonuç itibarıyla yapıyı ama aynı zamanda döviz kurundaki artış da dövizle ithal ettiğimiz için, -euro- o da belirleyici olmuş. Geçen yıl, 2022 yılında gerçekleşmiş rakamlar... Enerji fiyatlarındaki artışın OECD ortalaması -ki yaklaşık 38 ülke var; bu ülkelerin bir kısmı bizden daha fazla gelişmiş, bir kısmı bizim gelişmişlik düzeyimizde, bir kısmı da daha düşük gelişmişlik düzeyinde yani bir ortalama rakam- yüzde 28,1'miş, Avrupa Birliği ülkelerinde yüzde 38,7'ymiş, Türkiye'de yüzde 137. Yani baktığınız zaman müthiş bir şey var, rakam olarak onu 2,5-3'e katlamış bir rakamdan bahsediyoruz. 2023 yılında da gene benzer bir trend devam ediyor, özellikle seçim öncesi ve sonrası arasında çok ciddi bir artış var. Bakın, mazotun litresi 13 Mayıs 2023'te yani Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerden bir gün önce 18 lira 58 kuruşmuş, şu anda 38 lira 50 kuruş; yüzde 105'lik bir artış var. Acaba Brent petrolden dolayı mı artıyor diye baktım, hayır, 74 dolarmış; şimdi de 78 dolar yani bir artış yok, yüzde 5'lik bir artış. O dönemde dolar kuru artmış, seçimden bir gün önce 15 lira 46 kuruşmuş, şu anda 28 lira 70 kuruş seviyesinde; gene aynı şey benzin için de geçerli. Yani aslında şunu gösteriyoruz: Sektör açısından baktığımızda, sektörün hareket edişi, gidişi, kurduğunuz projeksiyonların, üretime ilişkin talebe ilişkin projeksiyonların birçok yerde tutmadığını ve aslında bunun başka birçok faktöre bağlı olduğunu görüyoruz yani ekonominin genel işleyişi, alınan kararlar; bunların hepsi aslında direkt olarak Enerji Bakanlığının, sizin çalışmalarınızı da çok ciddi biçimde etkiliyor.

Az bir zamanım kaldı, son olarak şunu söylemek isterim: Tabii, bu Akkuyu Nükleer Santrali olayı aslında hepimizi, Türkiye'yi, kamuoyunu en çok meşgul eden konulardan biri. Burada da tabii, işin bir tarafı, zaten nükleer enerji aslında -bir taraftan "temiz enerji" deniliyor ama çok yüksek bir tehlike, işte Çernobil'de de yaşananlar aslında bunu gösteriyor- çok özel olarak dikkat edilmesi gereken bir sektör ve bu açıdan da baktığımızda, aslında Türkiye'de, özellikle nükleer santralin olduğu bölgelerde yaşayan insanların çok şiddetli bir biçimde nükleer santral yapımına karşı olduğunu görüyoruz.

Tabii, işin bir boyutu, başka bir boyutu da aslında son dönem gündeme geldi -işte, bu ekim ayı içinde- bu santral kimin? Bizim mi, yoksa Rusların mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamamlayacağım Sayın Başkan.

Orada sizin de iyi bildiğiniz üzere Akkuyu'nun CEO'su ve Yönetim Kurulu Başkanı olan Anastasia Zoteeva demiş ki: "Biz başka bir devletin topraklarında bu santrali kendimizi için inşa ediyoruz. Bu nükleer santral Rusya'ya aittir ve bu, başka bir ülkenin topraklarında bulunan kendi santralimizdir." Sonra onun üzerine kısa bir süre sonra siz bir açıklama yapmışsınız ve demişsiniz ki: "Akkuyu Nükleer AŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin vergi mevzuatına, hukuk kurallarına göre çalışan bir şirket, bir Türk şirketi." E, tabii ki Türk şirketi olacak. Bugün, yurt dışında, Almanya'da, Hollanda'da açtığımız şirketlerin çoğu aynı zamanda Alman şirketi, Hollanda şirketi; doğal olarak o ülkenin mevzuatına tabi oluyor. Bu aslında buradaki iddiaya verilen bir cevap değil Sayın Bakan yani anlaşılıyor ki bu bizim değil. Orada başka birtakım şeyler de var, limanla ilgili orada gene bir Akkuyu Nükleer Anonim

Şirketinin Üretim ve İnşaat Organizasyon Direktörünün de açıklamaları var. Yani bir Rus yatırımı var ortada ve bu santral bizim değil, bizim topraklarımıza gelip başka bir ülkenin yaptığı bir yatırım var. Bunun nasıl bir açıklaması var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, süreniz bitti.

Toparlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitiriyorum.

Yani aslında baktığımız zaman son derece dehşet verici bir durum var ortada.

Lütfen, kamuoyundaki bu konudaki kuşkuvarı da -yani böyle bir Türk şirketi gibi değil, tabii ki öyle ama bunları- ortadan kaldıracak bir yaklaşıma ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, bütün ekibinizle beraber hoş geldiniz, saygıyla selamlıyorum. Salonda bulunan Komisyon üyelerini, misafirleri, çalışanları, herkesi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, içinde bulunduğumuz bölge, karşı karşıya kaldığımız meydan okumalar, Batı'nın, ülkemizin menfaatleri ve bizim değerlerimizle ilgili bir tartışma söz konusu olduğunda, hemen hepsinde karşılaştığımız ikiyüzlülüğü; bizim her alanda güçlü, üretken, kendi kendine yetebilen ve bunun da ötesine geçebilen bir devlet, bir ülke, bir millet, bir bütün olmamızı zorunlu kılıyor. Dolayısıyla her alanda yapılan iş çok önemli yani savunma sanayisinde de kendi kendimize yetebilip ötesine geçmemiz gerekirken, tarımda da kendi kendimize yetebilip cari fazla veren bir ülke olmamız gerekirken -ki bunların hepsini yapıyoruz- enerjide de sağlıkta da her alanda kendi kendimize yetebilen ve bunun ötesine geçebilen bir ülke olmak zorundayız ve bu ülkeyi inşa etmek için çalışıyoruz yıllardır. Bugün enerjide de ortaya koyduğumuz çabanın aslında temelinde bu vardır. Türkiye'nin kendi enerji ihtiyacını ve bütün alanlardaki enerji ihtiyacını karşılayarak bunun da ötesine geçen bir altyapıyı kurmak, halkına bu hizmeti sunmak, ürünü sunmak, neyse, hepsini sunmak ve bunun da ötesine geçme mecburiyeti vardır. Bu sorumlulukla biz çalışmalarımızı ortaya koyuyoruz. 2002'den beri içinde olduğumuz büyüme ve gelişme, insanların kullandığı araçların çeşitlenip yayılması; sanayide, üretimde gelişmeler; şehirleşmenin artması, turizm ve vatandaşa sunulan hizmetlerin fiziki altyapı, kapasite ve miktar olarak yükselmesiyle beraber bizim enerji ihtiyacımız da her geçen gün artıyor. İşte, Bakan Bey'in kitapçığında, konuşma metninde gördük, "yıllık yüzde 4,7" demişler ama mesela, 2021 yılında 306 milyar kilovatsaat iken bugün 331 milyar kilovatsaate gelmişiz yani iki yılda 25 milyar kilovatsaat artmış; bu, yılda 12,5 milyar kilovatsaate geliyor yani 2002'deki rakam üzerinden yüzde 5 değil. 2002'deki rakama baktığımız zaman, o günkü rakamla bizim her yıl yüzde 10'un üzerinde bir enerji ortaya çıkarmamız gerekiyor. Neden? Çünkü Türkiye büyüyor, daha fazla enerjiye ihtiyacımız var.

Peki, ülkemizin bu enerji ihtiyacı artarken biz ne yapmışız, sizler ne yapmışsınız Sayın Bakanım: Elektrik kurulu gücümüzü yaklaşık 32 bin megavattan, yüzde 66'sını yerli kaynaklardan sağlayarak ve bunun yüzde 55'ini de yenilenebilir kaynaklardan olmak üzere -bak, ne kadar güzel kavramlar, ne kadar gururla söyleyeceğimiz ifadeler- 3 katından daha fazla artırarak bugün 106 bin megavata çıkarmayı başarmışsınız ve böylelikle toplamda bugün ürettiğimiz enerjinin yenilenebilir kaynaklı kısmını da

devraldığımız günde olan yüzde 26 oranından bugün yüzde 42 seviyesine getirmişsiniz, getirmişiz; sizden önce, siz ve sizden sonra gelenler de inşallah bunları artırmaya devam edecek. Bu bir zincir, bir halka. Dolayısıyla AK PARTİ bu vizyonu ortaya koymuş bir parti ve iktidara geldiği günden beri görev verdiği, yetkilendirdiği herkes bu gelişimi sürdürmek için uğraşiyor. Bunu HES projeleriyle, bunu rüzgâr tribünleriyle, bunu bir tanesi Avrupa'nın en büyüğü olan bin megavat kapasiteli Konya Karapınar GES'i olmak üzere irili ufaklı birçok güneş santralleriyle başarmışsınız ve Avrupa'nın ilk ve tek entegre güneş paneli fabrikasını ülkemizde kurarak buradan üretilen panellerle başarmışsınız. Daha burada saymadığımız daha nice teşvik, destek, denetim, takip ve uygulamalarla ülkemizi yenilenebilir enerjide kurulu gücüyle Avrupa'da 5'inciliğe, dünyada ise 12'nciliğe yükseltmişiz; Allah'a sonsuz şükürler olsun.

Şimdi, çevreci reflexler eğer samimiyse elbette önemli ve bunları önemsiyoruz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Hepsi samimi.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, samimi olan var, gayrisamimi olan var, siyasi olan var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bizim de refleximiz var yani samimi olduğumuzu düşünüyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yani ben bir ölçü olarak söylemedim, bir ilke olarak söyledim yoksa sizlerin samimiyetini ölçerek bir...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sen duramıyorsun, dün de böyleydin...

ORHAN YEGİN (Ankara) – La ilahe illallah!

Çevreci reflexler önemli samimiye. Ormanın yok edilmesi, doğanın katledilmesi, sermayeye peşkeş çekilmesi gibi kavramlarla beraber olduğu zaman bu, siyasal bir içerik kazanıyor; bir retoriğe, bir ezbere dönüşüyor, dolayısıyla bu sefer önemini biraz kaybediyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peşkeş de var ama.

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Halk düşmanı politikalar” denildi bugün, bir konuşmacı konuşmasında bahsederken. Acaba neyi açacak dedim halk düşmanı politikanın peşine. Gece gündüz tarifesinin değişiminden vazgeçilmesini tanımlarken “halk düşmanı politika” olarak tanımladı.

“Ülkenin kaynakları peşkeş çekiliyor...” Şimdi, her yatırıma böyle bakarsanız yani özel sektörün önünü açmaya... Bir ülke büyüyecekse bütün unsurlarıyla beraber büyüyecek ve kalkınacak; sanayisiyle, üretimiyle, esnafıyla, insanıyla, vatandaşıyla, öğrencisiyle, kentlisiyle, köylüsüyle, tarımıyla, hepsiyle. Dolayısıyla özel sektörü de işin içerisine çekerek daha hızlı bir büyümeyi oluşturalım diye istediğimiz zaman, siz bunu peşkeş çekmek olarak yorumladığınız zaman burada samimiyetinizi ben ölçemem ama tamamen siyasal bir reflexin ortaya çıktığını hep beraber görüyoruz. Dolayısıyla yaptığımız bütün yatırımlarda elbette çevreci reflexleri önemseyerek, bunların da üzerine giderek uğraşıyoruz ama son tahlilde bunlar bizim, bu ülkenin, bu milletin, bu ülkede yaşayan herkesin kaynakları ve bu kaynakların ortaya çıkarılması hepimiz için önemli.

Gabar'daki bulunan petrolden bahsettiğimiz zaman -daha önce başka arkadaşların, birilerinin-burada petrol konuşulurken, Manisa'da bulunan petrol konuşulurken, başka yerlerde bulunan kuyular konuşulurken ağzını açıp tek laf etmeyenlerin Gabar'daki petrol bulununca birden korkunç bir çevreci mantığa bürünmeleri de açıkçası hepimizi şaşırtıyor ve düşündürücü geliyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niğde'ninki de çıkmadı Orhan Bey.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, efendim, madene gelelim.

Şimdi, üretilen maden çeşitliliği sırasında dünyada 8'inci sıradayız. Gayrisafi yurt içi hasılaya, oranına baktığınız zaman neredeyse 2 katının üstüne çıkartmışız katkısını. Geçen TOKİ tarihi üzerinden size bir bilgi vermişim, şimdi buradan vereyim, MTA'dan bahsedelim. Tarihi açısından baktığımızda seksen sekiz yıllık bir ömrü var kurumun, 1935'te kurulmuş; bu seksen sekiz yıllık ömrün yirmi bir yılı AK PARTİ'yle geçmiş, altmış yedi yılı öncesinde. Emek veren herkesten Allah razı olsun; öncesi, bugünü. Seksen sekiz yılda yapılan sondajın üçte 2'si AK PARTİ'nin iktidar olduğu o yirmi bir yılda gerçekleşmiş. Yılda 60 olan test analiz sayısını, şimdi yılda 600 binin üzerinde test analizi yapabilen bir kapasiteye ulaştırmış kurum. Arkadaşlar, bunları görmezden mi geleceğiz? Bunları değersiz mi bulacağız?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Görelim de teknoloji geliştirdi Orhan Bey. Adam, kazma kürekle tünel açıyordu o zaman ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bugün bir hatip bahsetti, “Altın üretmiyoruz.” dedi konuşmasında. Sıfır olan altın üretimimizi bugün yıllık 40 tonun üzerine taşımışız. Bunların hepsi bu ülkenin kaynakları, bunların hepsi bu ülkenin insanlarına, bu ülkenin memuruna, emeklisine, öğrencisine, hastasına, yaşlısına, dar gelirli sine, bir şeyler yapmak isteyenine, ülkesine katkı vermek isteyen girişimcisine, bunların hepsine dönük kaynaklar.

Ülke buralardan elde ettiği kaynaklarla dönüp işte sosyal yardımını da yapıyor, eğitimini de yapıyor, yurt kapasitesini de 1 milyona yaklaşıyor, hastane yatak sayısını da artırıyor, ödediği ilaç sayısını da artırıyor, 4 başlıkta ödenen sosyal yardımları da bugün 50 başlığın ötesine taşıyacak hassasiyetin arkasında bir ekonomik güç oluşturuyor. Dolayısıyla hiçbir şeyi küçümsemeyeceğiz.

Doğal gaz... 2002'de 17 milyar metreküp doğal gaz tüketimimiz var. Nerede? 5 tane şehirde arkadaşlar. Şimdi, 3 kat daha fazla, 54 milyar metreküp. Nerede? 81 il, yaklaşık 800 yerleşim yerinde, nüfusun yüzde 83'üne. Bizi burada kalkıp burjuvanın temsilcisi, sermaye... Biz bunu söylüyoruz; “Bütün vatandaşlarımızı doğal gaza ulaştıralım.” dediğimizde, “Her ilde bir havalimanı olsun.” dediğimizde “Her ilde bir üniversite olsun.” dediğimizde, hep sermayeyle, burjuvayla, burjuvanın temsilciliğiyle bizi ilişkilendiren arkadaşlar, burada da eminim, diyeceklerdir ki: “Siz doğal gaz şirketleri daha çok para kazansın diye yaydınız ülkenin sathına.” Hayır, biz nasıl ki “Hava yolu halkın yolu olsun.” dediysek, uçuşu ucuzlattıysak, her ile bir havalimanı yaptıysak, işte “Her ile de her ilçeye de doğal gaz gitsin.” dedik. Bu şuurla biz doğal gazı bütün vatandaşlarımızın, bütün şehirlerin, bütün ilçelerin kullanabildiği ve bugün, artık, köylere taşınan noktalara getirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, bir dakika veriyorum.

Toparlayın, lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Efendim, mevzu çok konuşulacak. Benim son dakikam, şunu söyleyeyim: Bunların hepsi bir kabiliyetle oluyor. Bir, milletinize inanmanız gerekiyor; iki, insan kaynağımıza güvenmeniz gerekiyor; üç, işi ehline teslim etmeniz gerekiyor; dört, vizyon ortaya koymanız gerekiyor; o vizyona uygun insan kaynağı bu ülkede fazlasıyla var, ona ulaşmanız, onlara cesaret vermeniz ve güçlü bir birliktelikle, güçlü bir siyasal birliktelikle bu ülke için çırpınan herkese “Korkma, koş!” demeniz lazım. Ve işte, bütün, onlarla beraber ortaya konulan şey bu.

Biz o sondaj gemilerini bulduğumuz zaman “Orada size arattırırılar da görürsünüz.” diyordu arkadaşlar. İşte, bizim o sondaj gemimiz de bugün var, onu kullanacak irademiz de var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) – Cumhurbaşkanımızın söylediği gibi “Her arayan bulamaz ama bulanlar arayanlardır.” Arayacak irademiz var bizim, o yüzden bugün bu ülke bu noktaya geldi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Kısa bir söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tabii, buyurun lütfen.

IV. AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Belki de dünyada bile en son ekolojik samimiyeti sorgulanacak parti partimizdir çünkü kuruluş paradigması ekolojiye dayalıdır, bir. İkincisi...

ORHAN YEGİN (Ankara) – İsminizden “yeşil”i niye çıkardınız?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bu iş tabela işi değil, öyle olsa “adalet” yazıyor tabelanızda, adalet olurdu bu ülkede.

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Yeşil”i niye çıkardınız?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bu iş mücadele işi, öyle tabelalara takılma!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Tabelayla yeşillik olmuyor işte, bak!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – O yüzden tabelaya takılma, olmaz; mücadeleyle oluyor. Ekoloji mücadelesi veren bir partiyiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı polemik yapmayalım.

Sayın Temelli, buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – İkincisi: Gabar meselesine ayrımcı bir gözle ya da orada farklı bir anlayışla karşı çıkmıyoruz. Bakın, ayrımcılık sizde. Neden sizde? Batman’da petrol bulunduğu yıllar kim karşı çıkmış? Bugün orada binlerce insan iş edinmiş, çalışıyor. Hani, Batman’da petrole karşı çıkmadığımız yıllar, dünyanın başka bir ekoloji anlayışına, başka bir sanayi anlayışına hâkim olduğu yıllar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bizim Gabar petrolüne dair konuştuğumuz şey, fosil yakıtlara karşı olan anlayışımızdan kaynaklanan bir şey. Lütfen, bu ayrımcılığı her yerde sergilemeyin, hele her konuda hiç sergilemeyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Devam)

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Devam)

c) Nükleer Düzenleme Kurumu (Devam)

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Devam)

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

e) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin konuşmalarına geçiyoruz. Bir iki milletvekilimizin acil işleri var, öncelikle onlara söz vereceğim; ondan sonra sıraya göre, grupların temsiline göre söz vereceğim.

İlk olarak Sayın Mehmet Akalın, sonrasında Sayın Özgür Karabat, DEVA Partisinden Sayın Mehmet Emin Ekmen, Sayın Sadullah Kısacık...

Diğer talepleri de ekliyorum arkadaşlar.

İlk olarak Sayın Akalın, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET AKALIN (Edirne) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bürokratlar, kıymetli milletvekilleri ve değerli basın mensupları; konuşmamda ülkemizin enerji potansiyeliyle, Avrupa ülkeleriyle enerji politikaları arasındaki kıyaslamalarla ve eksik kalan yönlerle ilgili önerilerde bulunacağım ve bu konuda Bakanlığımıza cevaplama üzere sorular ileteceğim.

Türkiye, coğrafi ve stratejik konumunun yanında doğal kaynak zenginliğiyle de enerji sektöründe önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılabilirdiğini söylemek pek mümkün değildir. Öyle ki dış ticaret açığımızın en önemli kalemini ithal enerji oluşturmaktadır. 2022 yılında gerçekleşen enerji ithalatının dış ticaret açığına oranı yüzde 75'tir, para cinsinden değerlemek gerekirse yaklaşık 80 milyar dolarlık bir kayıptan bahsetmek mümkün. Kayıp diyorum çünkü kendi potansiyelimizi yeterince kullanamıyoruz. Belki de potansiyelimizin farkında değiliz. Bu parayla hangi eksiklerimizi tamamlayabileceğimizi sizlerin hayallerine bırakıyorum.

Gelelim ülkemizin bu konudaki mevcut durumuna. Türkiye yılda yaklaşık yüz on dört gün boyunca güneş enerjisi üretebilecek bir potansiyele sahip, bu potansiyelle ortalama olarak 1.530 kilovatsaat güneş enerjisi üretebilir. Bakanlığımızın verilerine göre, Türkiye'nin elektrik kurulu gücünün bugün sonu itibarıyla 106 bin megavata, güneş enerjisi kurulu gücünün ise yaklaşık 10 bin megavata ulaştığı ifade ediliyor. Bu ortalamalara göre güneş enerjisi potansiyelimizin sadece binde 1'ini bile kullanamıyoruz, maalesef enerji ihtiyacımızın büyük bir kısmını da hâlâ fosil yakıtlardan karşılamaktayız. Bu durum hem çevresel hem de ekonomik riskleri beraberinde getirmektedir. Türkiye iklim riskini en fazla yaşayacak ülkeler listesinde başlarda yer almaktadır. Dünyada iklim riskini gelecek yıllarda en fazla yaşayacak ülke olma ihtimalimizi düşündüğümüzde temiz enerjinin önemini anlamak zorundayız. Rüzgâr enerjisi potansiyeli bakımından da durumumuz benzerdir. Avrupa ülkeleri içerisinde sahip olduğumuz rüzgâr enerjisi potansiyeli bakımından lider durumdayız ancak bu potansiyelin kullanımına bakıldığında böyle bir liderlikten söz etmek de mümkün değil. Burada öngörülebilir politikaların olmayışını ve yirmi iki yıllık AK PARTİ yönetiminin bu konuda yeterli adımları atmadığını söyleyebiliriz.

Avrupa'nın birçok ülkesi yenilenebilir enerji kullanımında büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Almanya, güneş ve rüzgâr enerjisinde dünya liderleri arasındadır. İspanya, yine, güneş enerjisinden elektrik üretiminde önemli adımlar atmıştır; keza Hollanda bu konuda başarılı çalışmalar yürütmüştür, yürütmektedir.

Evet, bu ülkelerin başarıları, yenilenebilir enerji politikalarının etkin uygulanması ve sürdürülebilir yatırımlar sayesinde mümkün olmuştur. Peki, bu ülkelerin başarılarının altında yatan sebeplere gelin, isterseniz birlikte bakalım. Bu ülkelerin attığı adımlar şunlardır:

- 1) Uzun vadeli ve net politikaların olduğunu görüyoruz.
- 2) Yatırım teşvikleri ve fiyat güvenceleridir.
- 3) Teknolojik ilerleme ve AR-GE yatırımlarıdır.
- 4) Enerji dönüşümü stratejileridir.
- 5) Toplumsal kabul ve katılımın varlığıdır.
- 6) İyi koordinasyon ve iş birliğidir.

Peki, ülkemiz için neler önerebiliriz? Güneş ve rüzgâr enerjisi yatırımlarının artırılması gerekmektedir. Yenilenebilir enerjilerle ilgili Hükümet teşviklerinin artırılması yine gerekmektedir. Yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi gerekiyor. Yenilenebilir enerji sektörüne yönelik yasal düzenlemelerin gözden geçirilerek iyileştirilmesi, gerekli yeni yasal düzenlemelerin çıkarılması gerekmektedir. Gerekirse bu konuda bir Meclis araştırması komisyonu kurulmalı ve gerekli çalışmalar ivedilikle başlatılmalıdır. Yatırım teşviklerinin belirlenmesi ve alım güvencesi önemli bir yerde bulunuyor. Elektrik üretiminin artabilmesi için en temel mesele yeterli teşviklerin oluşturulması ve alım güvencesinin verilmesidir. Yurt dışından ithal edilen elektrik yerine ülkemiz içerisinde gerekli teşviklerin sağlanması her yıl milyarlarca doların ülkemizde kalmasına ve başka yatırımlara imkân taniyacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin enerji politikasında yenilenebilir enerjiye geçiş sadece çevresel bir tercih değil aynı zamanda ekonomik bir zorunluluktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKALIN (Edirne) – Tamamlayım Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum.

MEHMET AKALIN (Edirne) – Yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlar ülkenin uzun vadeli ekonomik çevresel refahını artıracaktır.

Şimdi, birkaç soru yöneltmek istiyorum: Yıllık enerji ithalatının azaltılması konusunda Bakanlığımız gerçekleştirilebilir hangi stratejilere odaklanmaktadır? Bakanlık, Türkiye'nin yenilenebilir enerjiye geçişini hızlandırmak için hangi uzun vadeli ve net politikaları benimsemektedir? Bakanlık, yenilenebilir enerji projelerine yönelik alım garantilerini ve teşviklerini yeterli bulmakta mıdır? Yenilenebilir enerji sektörünü destekleyecek yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi konusunda mevcut ve gelecekteki durum nedir? Diğer alternatif temiz enerjiler; hidrojen, biyokütle, toryum ve plazma teknolojileri hakkında, gerçek manada, somut çalışmalar var mıdır? Bu konuda Meclis araştırması komisyonu kurulması önerisine ilişkin Bakanlığınızın görüşü nedir?

Enerji Bakanlığı bütçesinin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de tam listeyi okuyayım, arkadaşlarımız ona göre hazırlık yapsınlar. Sayın Akalın konuşmasını yaptı. Sayın Özgür Karabat, Sayın Sadullah Kısacık, Sayın Mehmet Emin Ekmen, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın İnan Akgün Alp, Sayın Ömer Öcalan, Sayın Nail Çiler, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Ertuğrul Gazi Konal, Sayın Okan Konuralp, Sayın Kadim Durmaz, Sayın Mahmut Dindar, Sayın Ednan Arslan, Sayın Ali Karaoba, Sayın Nermin Yıldırım Kara, Sayın Abdurrahman Başkan, Sayın Adalet Kaya, Sayın Asu Kaya, Sayın Talat Dinçer, Sayın Mehmet Taytak, Sayın Orhan Sümer ve Sayın Ali Gökçek şeklinde gideceğiz; geri dönmeyeceğiz, arkadaşlarımız

birbirine haber versin, burada beklesinler. Bunları da tamamladıktan sonra on beş dakika soru kısmına geçeceğiz, sonrasında Sayın Bakana otuz dakika cevaplaması için süre tanıyacağım, oylamalara geçip bugünü tamamlamış olacağız.

Sayın Bakanım, biz yaklaşık on beş gündür, vallahi, sabah sekiz akşam bazen on, bazen on bir oluyor; yoğun bir tempoda çalışıyoruz.

Sayın Özgür Karabat, buyurun lütfen.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

Bugün iki konuya değinmek istiyorum; birincisi, elektrikte özelleştirme, diğeri ise Rusya'dan ucuz petrol ithalatı.

Cumhuriyetimiz 100'üncü yılını kutladığımız bu yıl, enerji özelleştirmelerinin de aynı zamanda 10'uncu yılı ama bu 10'uncu yıl bir kutlama değil, aslında bence bir utanç dönemi. Enerjideki en büyük vurgun dağıtım sektörü üzerinden yapıldı bu süreçte. Ülkede 21 dağıtım merkezi kuruldu, ülke 21 dağıtım bölgesine bölündü "Vatandaşa daha ucuz ve daha kaliteli enerji hizmeti vereceğiz." vaadi yapıldı. Günün sonunda geline nokta, vatandaşlar elektrik faturalarını ödemekte zorlandı, işletmeler yüksek enerji maliyetleri altında üretim yapamaz hâle geldi. Isparta'daki vaka gibi, kış koşullarında koskoca şehir üç gün elektriksiz kalabildi. Hani özelleştirme sonrasında devletin yükü kalkacak; tam tersine, devlet vergi gelirleri elde ederek kalkınacaktı? Bunun büyük bir yalan olduğunu bir önceki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez bir konuşmasında itiraf ediyor, diyor ki: "100 liralık elektrik faturasının 50 lirası, doğal gazda ise 100 liralık faturanın 75 lirası Hükümetimiz tarafından ödeniyor." Hani özelleştirmelerle kalkınıp vergi geliri elde edecektik? Oysa enerji maliyetlerini devlet sübvansede hâle gelmiş. Elektrik üretiminin yüzde 80'i, dağıtımının ise tamamı özel sektörün elinde; peki, devlet para ödeyecekse neden bu özelleştirme yapıldı? Çünkü burada bir rant yaratıldı, dağıtım şirketlerine sözleşmelerinde kâr garantileri verildi. Değerli milletvekilleri, özelleştirmelerin, hele enerji alanındaki özelleştirmelerin savunulacak bir tarafı yok. TEDAŞ'ın 2017'de bir davaya gönderdiği savunmasında, dağıtım şirketlerinin kâr odaklı uygulamaları sonucu kamu zararı olduğu ve özelleştirmelerle amaçlanan hizmet kalitesine ulaşılamadığı ifade edildi. Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ yani TEDAŞ her yıl zarar üstüne zarar ediyor, oysaki TEDAŞ denetleyici bir kuruluş, nasıl zarar ediyor? Türkiye 21 dağıtım bölgesine ayrıldı ve bunların tamamı 15 milyar liraya özelleştirildi. Soruyorum tekrar: Peki, TEDAŞ neden zarar ediyor? Çünkü bir kamu kurumu olan TEDAŞ, alacaklarının peşine düşmüyor, bunları tahsil edemiyor. 21 dağıtım şirketi kamuya yapması gereken ödemeleri yapmıyor, devletten aldığı araçları, devletten aldığı teçhizatları, devletten aldığı taşınmazları haraç mezat satıyor. Panolara asılan reklamların, taşınmazların kira gelirlerinin ödemeleri bile yapılmıyor. Bunları bir CHP milletvekili söylemiyor, bunları Sayıştay bulguları söylüyor, Sayıştay bulguları ifade ediliyor ama bu bulgular üst üste tekrar ediyor. Sözleşmelere göre, dağıtım şirketleri belirli aralıklarla teçhizat ve taşınmazların envanterlerini devlete bildirmek zorunda ve dolayısıyla, bunların, devletin varlıklarının ne durumda olduğu saptanmak zorunda ama ısrarla bunu yapmıyorlar. Bunlar Sayıştay raporlarında ne yazık ki tespit ediliyor. Sayıştay raporlarına suç duyurusunda bulunulmalı ama bunu da kimse yapmıyor, ne bunu yapacak bir savcı ne de bir Hükümet temsilcisi var, AKP Hükümeti de ne yazık ki bu şirketlere hesap sormuyor.

Değerli arkadaşlar, gelelim ikinci konuya. Türkiye'nin Rusya'dan ucuz petrol aldığını yerli ve yabancı pek çok basın organı yazdı, Rusya'da çıkan haberlere yansdı, dünyada çıkan haberlere yansdı. Dünyada petrolün varili 78 dolar iken Türkiye'nin petrolü 38 dolara aldığı ifade edildi yani Rusya bize daha ucuza petrol sattı. Ancak bakıyoruz, akaryakıt fiyatları 80 dolarlık bir varil fiyatı

düzeyinde ilerliyor. Eğer biz ucuz petrol alıyorsak neden vatandaşa pahalı satıyoruz? Eğer biz ucuz petrol alıyorsak neden çiftçiye, nakliyeciyeye uygun fiyatlı akaryakıt verip Türkiye'deki maliyetleri daha aşağı çekmiyoruz? Enflasyonla mücadele etmek istiyorsak buraya bir bakmak durumundayız çünkü Türkiye'nin yaşadığı enflasyon talep kaynaklı değil, insanların tüketiminden kaynaklı değil maliyet kaynaklı. Dolayısıyla eğer siz petrolü ucuza alıyorsanız neden vatandaşa ucuza satmıyorsunuz, bunu soruyoruz? Rusya'yla yaptığınız bir anlaşma var ise bununla ilgili bunun bir bedeli var mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Karabat, bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) – Tabii ki.

Rusya'ya diplomatik bir taviz verdik mi? Bu tavizler neler? Bir ülkeye enerji gibi stratejik bir üründe bu kadar fazla bağımlı olmak ne kadar doğru, bunu açık bir şekilde sormak istiyorum. Açık bir şekilde görüyorum ki Türkiye belli odaklara enerjide bağımlı hâle geliyor, bu da enerjide arz güvenliği problemi yaratıyor, Komisyonun dikkatine sunuyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Görüşmelere saat 17.10'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.01

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.12****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 21’inci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam ediyoruz. DEVA Partisinden Sayın Sadullah Kısacık, sonra Sayın Mehmet Emin Ekmen...

Sayın Kısacık, buyurun lütfen.

SADULLAH KISACIK (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum. DEVA Partisinin enerji politikaları üzerine görüşlerimizi dile getirmek üzere söz almış bulunuyorum.

Enerji, tarih boyunca uluslararası arenada ülkelerin konumlarını belirlemede en büyük etken oldu, bundan sonra da böyle olacak. Bu nedenle, ülkemizin enerji politikalarını belirleyen Enerji Bakanlığı, ülkemiz açısından son derece stratejik bir öneme sahiptir. Tabii, Enerji Bakanlığının vizyonu da ülkemiz için çok önemli bir konuma sahiptir. Şimdi, dün Enerji Bakanlığımızın vizyonu nedir diye “web” sitesinden baktığımda, vizyon şu şekilde: “Enerjide ve tabii kaynaklarda güvenli bir gelecek.” Bence bu, Enerji Bakanlığımızın vizyonunu tam olarak yansıtmıyor yani daha geniş, daha vizyoner, daha hedef koyucu bir vizyon lazım. Dediğim gibi, Enerji Bakanlığı ülkemizin göz bebeği ve uluslararası konumda yer almamızın önemli sebeplerinden bir tanesi. Bence Enerji Bakanlığının vizyonu bu olmamalı. Doğal gazda yüzde 99, petrolde yüzde 90 dışarıya bağımlıyız. Maalesef, enerjide dışa bağımlılık, ülkemizin siyasal ve ekonomik manevra alanını daraltırken enerji maliyetlerindeki her artış vatandaşlarımıza geçim sıkıntısı olarak geri dönüyor. Enerjide dışa bağımlı bir ülke, yerli ve millî bir ülke olmaz. Eğer uygun görülürse bu kapsamda bir vizyon önerim olacak. Bence Enerji Bakanlığının vizyonu, enerjide tam bağımsız ve dünyaya enerji ihraç eden bir Türkiye olmalı. Tüm teşkilat, Enerji Bakanlığının teşkilat kadroları bu şekilde hareket etmeli, biz de siyaset kurumu olarak bu şekilde Enerji Bakanlığının önünü açmak için elimizden ne geliyorsa yapmalıyız diye düşünüyorum ama bu ülkenin temel vizyonu olmalı.

Diğer bir konu, yerel yönetimlerle iş birliği. Şimdi, yerel yönetimler önemli bir alanda faaliyet gösteriyor, o da vatandaşa hizmet ediyor ve büyük imkânları var. Gerek sunumda gerekse Enerji Bakanlığının stratejik planını incelediğimde yerel yönetimlerle iş birliği konusunda güçlü ifadeler göremedim. Enerji üretimi konusunda bir yerel güç olarak yerel yönetimleri de işin içine alabilmeliyiz. Belediyelerimizin illerde bina, arazi ve benzeri çok geniş imkânları var; bu imkânların enerji üretiminde kullanımı teşvik edilmeli. Yerel yönetimler kendi enerjilerini üretebilmeli -dediğim gibi- alanları geniş, tesisleri geniş yerel yönetimler bu anlamda işin içine alınmalı.

Yine, başka bir konu da... Bir güneş ve rüzgâr ülkesi olduğumuz için tüm kentsel ve kırsal yerleşimlerin geleceğe yönelik tasarımlarında her türlü binanın ve sanayi tesisinin yapımıyla ilgili genel plan ve politikaların yanı sıra imar düzenlemeleri uygulamalarında da yine yerel yönetimlerden faydalanılmalı, güneş ve rüzgâr mimarisinin gereklerine uygun hareket etme konusunda yerel

yönetimler bilinçlendirilmeli. Onlar da gelişigüzel, rant temelli imar yapıyorlar ama imar yaparken de biraz enerji verimliliği konusunda, enerjilerin daha aktif kullanımı konusunda bence bilinçli olmaları diye düşünüyorum.

Şimdi, diğer bir konu enerji verimliliği. Türkiye olarak, tüm verimlilik göstergelerinde olduğu gibi enerji verimliliğinde de maalesef iyi değiliz. Enerji verimliliği ve tasarruf etme bir bilinç meselesi. Enerji verimliliğiyle ilgili hedef belirttiniz ama bu hedefleri gerçekleştirmek için kamuda ve toplumda ne tür bilinçlendirme faaliyetleri var, ben bunu stratejik planda da detaylı göremedim, sitede de detaylı göremedim. Mesela şimdi sunumunuzda şu var: “3 Kasım 2023 tarihli Genelge’yle yüzde 15 olan kamu binalarındaki enerji tasarrufu hedefini 2030 yılına kadar asgari yüzde 30’a çıkardık.” Peki, biz bu yüzde 15’i yakaladık mı yani yakaladık da mı yüzde 30’a çıkardık? Bunu sormak istiyorum. Bence enerji verimliliği konusunda tüm ülke çapında seferberlik başlatılmalıdır; ilkokuldan itibaren enerji tasarrufu, su kaynaklarının önemi, yenilenebilir enerjinin önemi, kaynak kullanımı ve enerji verimliliği dersleri mutlaka müfredatlara eklenmelidir, mutlaka olmalıdır çünkü -dediğim gibi- enerji bir bilinç meselesidir, bu bilinçleri çocuklarımıza ilkokuldan itibaren vermemiz gerekir, bunu da Bakanlığımızdan rica ediyorum.

Sayın Bakanım, Adanalı çiftçilerimizin size selamları var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kısacık, ilave bir dakika veriyorum, toparlayın.

SADULLAH KISACIK (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Enerji dağıtım şirketlerinin birinci önceliği kâr etmek olduğu için maalesef şu anda özellikle Çukurova çiftçisinin sulama yaptığı yerlerde mevcut hat çekmediği için trafolarla patlamalar, bazen büyük ölçekli kesintiler oluyor, bu da çiftçilerimizin sulama imkânlarını önemli ölçüde kısıtlıyor. Bu konuda inisiyatifi biraz enerji dağıtım şirketlerinden almamız gerekiyor; önce kâr değil de önce millet, önce çiftçi, önce hizmet anlamında devlet kontrolüne geçmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

Aynı zamanda, yine, seçim bölgem Adana Yumurtalık’ta termik santrallerin insan sağlığına ve çevreye olumsuz etkilerini yaşıyoruz. Enerji üretimine karşı değiliz. Enerji üretelim ama ne pahasına olursa olsun enerji değil, “insan için enerji” prensibiyle hareket etmeyi öneriyorum, yerel halkın sağlığını da göz önüne alalım diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, siz ve heyetiniz yüce Meclisimize hoş geldiniz. Ben sadece bir noktaya dikkatinizi geniş anlamda çekeceğim ama öncesinde 13 Temmuz 2023 tarihinde zatınıza hitaben özel kaleminize Mardin Organize Sanayi Bölgesi’nin acil bir sorunuyla ilgili olarak bir yazıyla faks çekip bir görüşme talebim oldu ve üç gün üst üste bu talebimizi hatırlattık. Elbette çok yoğunsunuzdur ancak sizden bir geri dönüş olmadığı gibi, özel kaleminden bir bilgilendirme veyahut da görevlendirilmiş bir bakan yardımcımızdan ya da genel müdürümüzden hatta danışmanımızdan da herhangi bir geri dönüş alamadık. Bu konuda arkadaşlarımız daha duyarlı olurlarsa vatandaşlarımızın sorununun çözümüne hizmet odaklı olarak siyasi tartışmalara girmeden daha hızlı ilerleyebiliriz kanaatindeyim.

Sayın Bakanım, bugün size bahsedeceğim konuyu çalışmak için önce bir hukukçu titizliğiyle konuya baktım, sonra da Komisyon Başkanımızın sık sık muhalefet üyelerine “Deliliniz var mı? Deliliniz varsa buraya getirin.” diyeceğini öngörerek hazırladım ve sadece teşkilatlarımızdan değil, Batman Ziraat Odasından, Mardin Elektrik Mühendisleri Odasından, yine Mardin Zahireciler Odası Başkanlığından, Diyarbakır-Şanlıurfa Barolarından ve Diyarbakır TMMOB’dan destek aldım. Bütün bunların neticesinde, Sayın Bakanım -çarpıcı bir şekilde ifade etmekten çekinmeyeceğim- Dicle Elektrik Dağıtım AŞ bugün bizim bölgemizde her türlü denetimden uzak, layüsel, dokunulmaz bir şekilde devlet desteğiyle Ali kıran baş kesen bir şekilde vatandaşa zulmetmektedir. Bu iddialı bir cümle; bunun altını az sonra size somut vakalarla, yaşanmış örneklerle, vaktim yettiğince hatırlatmaya çalışacağım. Ancak, ondan önce şunu ifade etmek isterim ki, takdir edersiniz ki enerji tedariki, Anayasa’mızda devletin görevleri arasında sayılan, vatandaşa insanca yaşam sağlamanın birinci şartlarından biridir. Ve yine takdir edersiniz ki AK PARTİ hükümetleri döneminde çok geniş bir şekilde haczedilemez icra malları tasnifi genişletildi. Ancak, bugün elektrik, bırakınız bir haczi doğrudan bir toplu cezalandırmanın ve yargısız infazın konusu yapılarak vatandaş mağdur edilmektedir. Bir anda bir fatura ya da birkaç fatura için bir köyün ya da bir mahallenin elektriği kesilebilmekte ve o mahallede bir cihaza bağlı olarak yaşam mücadelesi veren yaşlı bir amca, bir hasta ya da bir bebek ölümle burun buruna gelebilmektedir, bu açıdan, bu kadar önemli, yaşam hakkını ilgilendiren bir şeydir. Ve maalesef Dicle Elektrik AŞ, -geçmişten de gelen ben Batmanlıyım, şu anda Mersin milletvekiliyim- bizim bölgemizle ilgili kaçak elektrik vakaları, rakamları bir miktarı, algı kısmına da değineceğim- bundan güç alarak- doğrudan herhangi bir yargı kararına, idari karara, bir adalet mekanizmasına ihtiyaç duymadan toplu cezalandırma yapmaktadır.

Sayın Bakanım, örnekleri ifade etmeden önce şunu söylemek istiyorum; elbette zamanım yetmeyecek, bundan eminim: Lütfen, bizim buradaki sözlerimizi vatandaşın bir çılgılığı olarak kabul edin ve ilk fırsatta bizi de değil bölgemizin seçilmiş AK PARTİ’li milletvekillerini, atanmış veya seçilmiş AK PARTİ’li il, ilçe başkanlarını bir yere toplayın ve onlardan Dicle Elektrik Dağıtım AŞ’nin uygulamalarıyla ilgili aldığımız geri dönüşler üzerinden hukuk devletinden vazgeçtim, kanun devletine yakışır, vatandaşını toplu bir şekilde ilkel kabileler gibi cezalandırmayan uygulamalar için elinizdeki kamu gücünü lütfen bu şirket üzerine kullanın.

Çok ilginç bir anekdot var, az sonra ifade edeceğim. 2 milletvekilimizin köyünün elektriği bir hafta kesik kalıyor Diyarbakır’da bu yaz. Milletvekilimiz diyor ki: “Bizim bu şirkete gücümüz yetmiyor.” Milletvekili de takdir edersiniz ki ittifak milletvekili, AK PARTİ milletvekili. Devlet algısını da bu hâle düşürmek doğru değil. Yani bunlar haksızlık, zulüm yapacak; jandarma, polis onunla birlikte gidecek, DEDAŞ’ın yanında vatandaşa, bu zulmün âdeta onaylayıcısı olacak. Bu, devlete olan güveni de sarsan bir durumdur.

Sayın Bakanım, Çınar ilçesi Düzova köyünde 10 Ağustos tarihinde sondaj borçları nedeniyle köy günlerce yaz şartlarında elektriksiz kaldı. Bakın, o kadar elektriksiz kaldı ki konu adliyeye intikal etti. Mahkeme haklı buldu ve baro bu konuda açıklama yaparak konuya değindi. Bu açıklamayı ve notlarınızı size takdim edeceğim. Aynı şekilde, sadece vatandaş değil, kendi işçilerine karşı da bir hukuk tanımıyorlar. Temmuz ayında işçiler, özlük hakları nedeniyle sorun yaşadılar. Bir muhatap bulamadılar, bunun üzerine Şanlıurfa Barosu açıklama yapmak zorunda kaldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın lütfen.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Sayın Bakanım, gerçekten toparlanacak gibi değil. Arkadaşlar da izin verirlerse bir artı bir, birkaç örnek saymak istiyorum. Gerçekten çok mühim bir şey.

Sayın Bakanım, eylül ayının sonunda Diyarbakır ili Dicle ilçesi Yeşilsirt köyünde sekiz gün boyunca elektrik kesili kaldı. Burası 2 milletvekilimizin köyüydü ve bu, iktidar partisi milletvekilleri maalesef sekiz gün boyunca bir sonuç alamadılar. Ve Sayın Bakanım keza Şanlıurfa Barosunun yine kesintileriyle ilgili bir açıklaması var, TMMOB’unda aynı şekilde. Şimdi Sayın Bakanım, DSİ’nin sulama bölgesinde olan bir tarla var ÇKS’de “sulu tarla” gözüküyor. TEDAŞ diyor ki: “Bu suluysa mutlaka enerji kullanmıştır.” Buna uygun önce normal fatura sonra kaçak elektrik cezası tayin ediyor, sonra adamın elektriğini kesiyor. Adam davaya gidiyor bilirkişilerle görüştüm bugün, dava sonucunda kazanıyor ama aylarca büyük bir mağduriyet ortaya çıkıyor. Adamın ortağının birinin “x” tarlasında borcu var TEDAŞ’a...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ekmen, ben sizi Bakan Bey bitirdikten sonra davet edeyim. Sayın Ekmen, spesifik olayların içinden çıkamayız. Ben sizi davet ediyorum odama, Sayın Bakan, bittikten sonra lütfen size birer tane...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Bir dakika daha süre verin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Mesele bir dakika meselesi değil, mesele kuralların uygulanması meselesi. Ben sizi davet edeyim. Örnekleri alın, bire bir görüştüreyim sizi Bakanımızla. Benim odama lütfen gelin, kahvelerimizi içelim, orada konuşalım.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin)–Pardon Başkanım, şöyle: Kapanışta burada bulanamayacağım ama Sayın Bakanım beni dinlerse memnun olurum, her türlü bilgi belgeyi takdim ederim ama ben söyledim, AK PARTİ’li milletvekillerini ve il başkanlarını davet etsinler, onları dinlesinler. Böyle dokunulmaz bir şirket bu devlete yakışmıyor, kendimizden vazgeçtik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – O zaman Sayın Bakanım, siz davet edin.

Sayın Ekmen, bir müsaade edin, şöyle yapalım: Sayın Bakanım, siz bir randevu oluşturun sayın milletvekiline, davet edin Sayın Ekmen’i.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, yüzlerce örnek var burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bire bir bir görüşün, Sayın Bakan orada talimatlarını versin, ekibini toplasın, talimatlandırсын. Siz lütfen önümüzdeki hafta programınıza uygun şekilde randevu verin, randevu organize etsinler.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Derdimiz ekmek yemek; çok teşekkür ederim, sağ olun

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Biz de randevu istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, önümüzdeki hafta içerisinde HEDEP Grubundan da bir randevu talebi var.

Değerli arkadaşlar, benim bir görevim de artık randevu almak oldu, bunu da ayrıca hallediyoruz.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Osmanağaoğlu, sürenizi başlatıyorum.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Birtakım fikirlerin test edildiği, tepkilerin ölçüldüğü, insanların temel ihtiyaçlarla sınındığı, enerjinin bir silah olarak kullanıldığı bir dönemden geçtiğimiz inkâr edilemez bir gerçektir. Biliyoruz ki tayyi zaman ve tayyi mekânın tartışıldığı, uzayın derinliklerindeki enerji kaynaklarının milletler arasında nasıl paylaşılacağına dair tartışmaların alevlendiği, yeryüzündeki enerji kaynaklarının ve hatlarının günden güne önemini artırdığı dönemde enerji alanında yapılan her bir yatırım sağlam bir gelecek için atılan önemli bir adımdır. Dolayısıyla, son yıllarda ülkemizin yerli ve etkin bir şekilde değerlendirilmesiyle yenilenebilir enerji konusunda attığı adımlar takdiri hak etmektedir.

Diğer yandan, uğruna masum canların alındığı, emperyalist zihniyetin masumların kanını döktüğü, enerji alanında bağımsız bir Türkiye'nin belkemiğini oluşturacağını düşündüğümüz nükleer enerji üretimi konusunda atılan adımları da yakından takdirle takip etmekteyiz. Bu manada, Akkuyu Nükleer Santrali'ndeki çalışmaların 2024 yılının ilk yarısı içinde ilk elektrik üretiminin başlayacak aşamaya getirilmesi ülkemiz için çok ciddi ve büyük bir başarıdır. Bu süreçte, Türkiye'nin sadece enerji ihtiyacında dışa olan bağımlılığının azaltılması değil, Türkiye'nin nükleer enerji kabiliyetini de geliştirdiği ortadadır. Kaldı ki "Türk ve Türkiye Yüzyılı" ülkümüzü gerçekleştirmekte ciddiye enerji alanındaki gelişmelerin Türk asrının temelini oluşturacağını da farkındayız demektir.

Değerli milletvekilleri, şurası bir gerçek ki enerji konusu makro konularla mikro ölçekteki mevzuları bir arada düşünmeyi gerektiren bir konudur. Bunun yanında teknolojinin de ciddi bir araç olarak kullanıldığı ortadadır. Bu manada teknolojik kabiliyetlerini artıran bir Türkiye'nin mavi vatan sınırları içinde gerçekleştirdiği doğal gaz arama ve çıkarma çalışmalarını gerçekleştirmekte kazandığı ivme de gözden kaçmamaktadır. Buna bağlı olarak elbette, etkin ve Ankara'nın penceresinden olayları okuyan dış politika ile Türkiye'nin enerjisinin ağırlık merkezinde konuşuluyor olması uluslararası siyaset simsarlarını ve baronlarını da ziyadesiyle rahatsız etmiştir. Elbette bu cenahı rahatsız eden tek konu bu değildir. Türkiye bugün bölgesinde sahip olduğu yerli ve millî arama, tarama ve sondaj gemileriyle hakkını korumakta, hakkı olanı milletin kullanımına sunma konusunda da kararlı adımlar atmaya devam etmektedir. Sondaj gemilerimizi, arama, taramayla millî imkânları bize sağlayan, bu devlete sağlayan Bakanlık teşkilatlarına teşekkürlerimi bildiriyorum.

Enerji kaynaklarını yağmalamayı kendilerine hak görenlere karşı Türkiye Cumhuriyeti devletinin duruşu hem bölge ülkelerine ilham vermiş hem de sömürgeci zihniyet sahiplerine ders olmuştur ve hâlen anlamayan varsa da onlara liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin bu sözlerini hatırlatmak isterim: "Türkiye'yi yok sayarak Doğu Akdeniz'deki doğal kaynakların üzerine çöreklenmek isteyen zalimler koalisyonu, egemenlik haklarıyla oynamanın ağır bedelleri olacağını çok iyi bilmeliler."

Sayın Bakanım, 2019 Mart ayından sonra kara yollarıyla ilgili elektrik nakil hatlarımızdaki bir anlaşmazlık gerekçe gösterilerek söz konusu çalışmaların durdurulduğunu bilmekteyiz; seçim bölgem İzmir'le ilgili söylüyorum. Bu çalışmaların bitirilmesi için alakalarınızı beklemekteyiz. Ayrıca yangınlarla mücadelede önleyici tedbirler konusunda acı tecrübelerin ışığında ciddi dersler alan ve merhale kateden devletimizin yangına sebep olacak kırsal kesimlerdeki elektrik nakil hatlarının gözden geçirilmesi de beklentilerimiz arasındadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Bergama, Beydağ, Ödemiş, Bayındır, Menemen, Tire, Menderes gibi ilçelerimiz de bu hassasiyetin gözetilmesi gereken ilçelerimiz arasındadır.

Sözlerime son verirken, yurt genelinde dağıtım altyapısını baştan sona yenileyen, vatandaşlarımızın enerjiye ulaşımını temin eden, bu açıdan, üstün gayret gösteren TEİAŞ'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın Bakanım, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda enerjide tam bağımsız bir Türkiye ülkümüze kavuşma arzusuyla 2024 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyor, bütçenizi kutluyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Osmanağaoğlu, teşekkür ediyorum.

Sayın İnan Akgün Alp, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Kars'ın Karakurt ilçesinde bir hidroelektrik santrali var, bu santrale bir dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu santralin yapım sürecinden itibaren büyük hukuksuzluklar var; ÇED raporu 2 kere iptal edildi, 3'üncü rapor şu an davalık. Aynı zamanda, imar planı ve lisansı da davalık durumda bu santralin; YEKDEM'den de faydalıyor, enerji üretimine de devam ediyor. İstimlak alanında bulunan Karakurt köylülerinin de kamulaştırma çalışmaları henüz bitirilmedi, köylülerin büyük mağduriyeti söz konusu fakat Sayın Bakanım, tabii, çok ilginç bir şekilde, Sarıkamış'ta yapılan bu hidroelektrik santralinde önemli kamu zararları da doğdu çünkü Kars-Erzurum kara yolunu yeniden yapmak zorunda kaldık, önemli bir maliyet yüklendi. Sarıkamış'ın 15 köyü baraj nedeniyle barajın öte yakasında kaldığı için Sarıkamış ilçemizle ulaşımı kesilmiş durumda. Bu baraj üzerinde aslında yapım aşamasında bir viyadük planlanırken, süreç içerisinde bu viyadük müteahhit lehine olacak şekilde iptal edilmiş; bunu bir araştırmanızı talep ediyorum. Sarıkamış'ın Karapınar, Beşyol, Başköy, Eşmeçayır, Karaköse, Armutlu, Çardakçatı, Çolaklı, Kazıkkaya, Güllüce, Koçoğlu, Ortakale, Kayalıboğaz, Balıklı ve Kozan köylerinin şu an bağlı oldukları ilçeye ulaşımı sağlanamıyor; bunlar Erzurum'un Horasan ilçesine daha çok gitmek zorunda kalıyorlar. Bu viyadük neden yapılmamış, bunu soruyorum ve yapılması için nasıl çalışmalar var, bu konuda özel bir ilginizi rica ediyorum.

Sayın Bakanım, aynı zamanda, bu hidroelektrik santrali, biliyorsunuz, Sarıkamış'ta çok güzel bir kayak tesisimiz var, bu santral hemen tesisin yanı başında olduğu için ılıman bir etki yaratıyor ve Sarıkamış artık eskisi gibi kaliteli bir kayak imkânına sahip değil; kar tutmuyor, tutsa bile o ılıman etki nedeniyle kar çok erken eriyor. Tabii, telafisi imkânsız bir boyuta geldik ama şimdi oraya suni karlama makineleriyle bir takviye yapmamız lazım. Mesela Erzurum'daki kayak tesisinde 400 tane suni karlama tesisi var, karşıdaki kayak tesisinde sıfır tesis var. Bunu yapabilememiz için de bizim bu suni karlama makinelerinin istifade edeceği bir su göleti kurmamız lazım. Şimdi, yanı başında baraj var, ben Kars Valisiyle konuştum, Sayın Valimiz de bu konuya sıcak bakıyor. Eğer bir talimat buyurursanız, o barajdan o gölete 5 kilometre civarında bir hatla su çekilerek o göletin suni karlama makinelerini çalıştırabilecek şekilde etkin hâle getirmemiz lazım. Böylelikle, baraj nedeniyle büyük bir ekosisteme zarar verdik ama bari kayak imkânını sürdürebilmemiz için bunu yapmanızı talep ediyorum.

Sayın Bakanım, Kars, doğal gaz boru hatları güzergâhında bir ilimiz malumunuz fakat hâlâ Digor, Arpaçay ve Akyaka ilçelerimizde doğal gazdan istifade edemiyoruz maalesef, kömürle ısınma sağlıyoruz. Kömürün tonu 10 bin liralara dayandı, bölge halkının artık uzun kış şartlarında bu maliyeti de karşılayabilmesi mümkün değil. Arpaçay, Digor ve Akyaka ilçelerimize de doğal gaz talep ediyorum.

Bütçenin de hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ömer Öcalan...

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, Viranşehir’de Kalyon Enerji mart ayında GES sistemi kuracak -bunların büyük ilişkiler üzerinden geliştiğini biliyoruz- ama orası hayvancılığın yapıldığı bir alan, köylüler var orada; Viranşehir Kadıköy Mahallesi devasa bir coğrafyadır, biraz da kıraçtır. Biz tabii ki enerjinin bir temel ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz, Urfa da güneş enerjisine uygundur ama oradaki köylülerle bir ilişkinin geliştirilmesi gerekiyor. Binlerce dönüm arazi; bu arazilerin bir kısmı hazine arazisi, bir kısmı orada bulunan mera arazileridir. Şimdi, oradaki köylüleri bu noktada ikna edemezseniz, bu sistemin içine dâhil edemezseniz, yereli dâhil edemezseniz o bölgeyi boşaltmış olursunuz. Tabii ki Urfa’da güneş enerjisinden faydalanmak gerekiyor ama -tepeden, 5 büyük şirketten bahsediyoruz- bu şirketlere verilen önem kadar halka da bu önemin verilmesi gerekiyor. Sonuç itibarıyla, orası Karacadağ ve o bölgede hayvancılık yapılıyor, insanların genel geçim kaynağı hayvancılıktır ama binlerce dönüm araziye devasa büyüklükte güneş enerji sistemleri kurulacak ve bu noktada, yerel halkın bu sistemin içine katılması gerekiyor.

Bir de bu fabrikaların üzerindeki çatılara kurulan bu enerji sisteminin devlet alımı iptal etti. Onun bir kısmını anlıyorum. Nasıl anlıyorum? Kimisi gidip fabrika kurmuş, fabrikanın üzerindeki güneş enerjisini satacak ama fabrikanın içinde bir şey yok. Bu anlaşılır bir durum ama toptancı bir bakış açısidir Sayın Bakan, orada, fabrikasında üretim yapan ya da farklı işlerle uğraşıp enerjisini de çatı enerjisinden karşılayan insanlara, iş insanlarına, orada çalışan insanlara katkı sunmak lazım. Ve bu genel perspektiften kurtulmak gerekiyor, bazı şeyleri birbirinden ayırmalıyız.

Bir de -geçen sene de ben bu konuyu dile getirmiştim- bunların lisansını almak için büyük ilişkilere ihtiyaç var Sayın Bakan. Siz, bu ilişkilerin nasıl yürüdüğünü bilirsiniz, âdeta orada da böyle; ilişkileriniz varsa Bakanlıkta, bağlantılarınız varsa lisans alabilirsiniz. Mesela, Viranşehir’deki devasa tesisler var, Hilvan’da devasa tesisler var, Karaköprü sınırları içerisinde var. Bence yerel halkı ya da küçük ölçekli, bu işle ilgilenen insanları, güneş enerjisinden faydalanmak isteyen insanları teşvik etmek lazım, katmak lazım. Bir insanın güneş enerjisi üretmesi için holdinglerinin olmasına gerek yok, o bölgede bu insanlara alan açmak lazım.

Şimdi, vekilimiz de söyledi -doğrudur, ben de o bölgede yaşıyorum- DEDAŞ büyük bir sorun; Dicle Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi. Maalesef, özgün bir durumu var herhâlde, özel ilişkileri mi var? Kimse dokunamıyor Sayın Bakan, kimse bir şey söyleyemiyor. Belirtildiği gibi, yaz aylarında, kendi işçilerine bile zulüm yaptı özlük haklarını vermemek için -bu insanlar, sendikal hakları için çabaladılar, sendikaya üye oldular- bir kısmını peyderpey işten çıkardılar ve bu insanları mağdur ettiler. Şimdi, o kadar özel bir statüsü var ki DEDAŞ’ın, kimse yaklaşıyor.

Bir de Urfa’da... Ben dinledim birkaç saat önce, bilmiyorum, herhâlde doğrudur -ben de zaman zaman geliyorum- Ankara’da elektrikler bu kadar gitmiyor, İstanbul’da da elektrikler bu kadar gitmiyor. Biliyorsunuz, Urfa, Atatürk Barajı’nın olduğu bir kent -bir dönemin en büyük barajıydı- ve elektrik var, su var; maalesef, bu mevsimde de -hani yazın enerjiye aşırı yüklenme var çünkü kuyulardan su çekiliyor, kısmen anlaşılrsa da- şu saatlerde bile liste yayınlanıyor her gün; Karaköprü’de, Urfa’nın merkezi Eyyübiye’de, Haliliye’de elektrikler yok Sayın Bakan. Bunları konuşmak lazım, anlatmak lazım; koskoca barajların olduğu Batman’da, Mardin’de, Diyarbakır’da, Urfa’da DEDAŞ’a kimi özgürlükler verilmiş. Şimdi, burada iktidar milletvekilleri konuşuyor, kayıp kaçaktan âdeta bölge halkını neredeyse kıbarca hırsızlıkla itham ediyorlar. Şimdi, biz bu meseleyi nasıl ortadan kaldırıyoruz? Kimi arızalardan kaynaklı bu kayıplar yaşanıyor eğer bu kayıp kaçığı, hepsini biz insanların istismar

ettiğini söylersek bu da toptancı bir yaklaşımdır. Tabii ki kayıp kaçığın önüne geçmek gerekiyor ama bunu biz yaftalayarak âdeta, sanki orada insanlar enerji tüketiyor ve bu enerjinin bedelini ödemiyo dersek, böyle değerlendirirsek bu, ayrımcı bir yaklaşımdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum.

Toparlayın lütfen.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Bu DEDAŞ’ın üzerinde durmak lazım Sayın Bakan. Hem tarım şehridir Urfa Türkiye’nin 3’üncü büyük tarım arazisine sahiptir; yüzde 4,9. Yazın buna bir çözüm bulmak lazım, çiftçilere teşvik vermek lazım. Kuyulardan çekilen enerji, doğrudur, şebeke enerjisinden çekiliyorsa biz güneş enerjisini yaygınlaştırarak Tarım Bakanlığı ve Enerji Bakanlığı bünyesi altında bu alanı açabiliriz. Sadece Urfa da değil -büyük bir ovardır- Mardin orada, Batman orada, Diyarbakır orada, Urfa orada. Bu insanlara katkı yapmamız lazım, önünü açmamız lazım. Ayrıca, bu ayrımcı dilden de bir an önce vazgeçmek lazım. İnsanlara “kayıp kaçak bedel” adı altında hırsızlık imasını da ben doğru bulmadığımı belirtiyorum. Bu sorunlara umarım çözüm geliştirirsiniz.

Saygılar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bu konu, özellikle bu çatılarda güneş paneli kurulması, sonra lisanslarla alakalı EPDK Başkanımıza söz vereceğim. Sayın Yılmaz, size söz hakkı vereceğim sorulardan sonra, lütfen bu konuya da açıklık getirirseniz, neden böyle bir uygulama yaptınız? Bu lisanslarla alakalı...

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – İstismar edilenler var, ben söyledim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bu lisansları nasıl veriyorsunuz? Bununla alakalı da bir bilgilendirme yaparsanız... Bunları, değerli arkadaşlar, EPDK veriyor.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Başkan, istismar edilenlerin olduğunu ben söyledim zaten ama toptancı yaklaşmamak lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam. Yani onlar bir şey yapsınlar en azından burada mesele, istismarları nasıl engelleyecekler, başka bir eksiklik var mı, onu izah etsin. Bunları EPDK veriyor değerli arkadaşlar, onun için EPDK Başkanına bu akaryakıtın hesaplanmasıyla alakalı söz verdiğim zaman bunlara da açıklık getirmesini kendisinden rica ediyoruz.

Kocaeli Milletvekili Nail Çiler.

Sayın Çiler, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Değerli Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, 14 tane organize sanayi bölgesinin olduğu bir yer... İki konuyu ilk önce anlatmak istiyorum. Sanayinin, ekonominin başkenti olan bir yer Kocaeli’de elektrik kesintisi olur mu? Haftada üç dört ilçede elektrik kesintisi oluyor. Biliyorsunuz, politika Ankara’dan yönetiliyor ama sanayi Kocaeli’den yönetiliyor; bunu göz ardı etmemek lazım.

Bir diğer konu da ben 1979 yılından beri Gebze’deyim, Gebze’de büyüdüm, Gebze’de bugüne kadar 1 metre küp mermer yok. Türkiye’nin her tarafında delikler açılıyor, Gebze’ye de mermerciler fuarı açılıyor. Dört dönem de Gebze Ticaret Odasının Başkanlığını yaptım. Bunun iznini de veren yerel

yöneticiler. Bence onlara sorulmalı yani sanayinin başkentinde hiç mermerin, 1 metre küp mermerin olmadığı bir yerde mermerciler fuarı yapılıyor. Bunun altında şu maksat var: İkinci planda ya bir AVM yapacaklar, rantsal dönüşüm yapacaklar ya da daha önce Kurtköy’de yaptıkları gibi depolama alanı yapacaklar. Ayrılan alan 122 hektar arkadaşlar, 660 dönümü Savunma Bakanlığının. Lütfen, bunun takipçisi olalım ve bir Kocaeli Milletvekili olarak bunlara cevap istiyorum.

Değerli katılımcılar, sosyal ve ekonomik gelişme için en temel unsurlardan birinin enerji olduğunu hepimiz biliyoruz. Enerji konusunda nihai hedeflere ulaşmak için ekonomide yapısal bir dönüşümün gerekli olduğu kanaatindeyiz. Enerji politikasının yeni teknolojilerle yerli ve yenilenebilir enerji sektörüne kaydırılmasının tüm bu sorunların çözümüne önemli düzeyde katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Bilindiği üzere, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakat kapsamında da yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelimin hızlıca ekonomik sistemlere entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yeşil Mutabakat, önümüzdeki yıllarda Avrupa Birliği’nin izleyeceği politikaların merkezinde yer alacak, tüm iç ve dış politika süreçlerini etkileyecektir. Bu sürece her bireyin her sektörün katkıda bulunması gerekecek. Türkiye, önümüzdeki dönemde yeşil ekonominin kilit önemde olacağı üyelik öncesi finansman süreçlerinin de bir parçasıdır. Elbette bu sürecin sadece kamu kaynaklarıyla finansmanı mümkün değil, özel sektörün de bu sürece kayda değer ölçüde yatırım yapması gerekecek. Yeşil dönüşüme erken yatırım yapanlar gelecekte piyasanın önderleri olacak. Onun için Yeşil Mutabakat konusunda teşviklerin artırılmasını talep ediyoruz. Hepimizin Yeşil Mutabakatı ve önümüzdeki değişim sürecini iyi anlaması gerekiyor; hem üretimde hem tüketimde ortaya çıkan karbon ayak izinden ötürü enerji sektörü bu süreçte çok ama çok önemli. Sektörde yenilenebilir kaynaklı yatırımlar artıyor, enerji veriminde de büyüyen bir başarıya inşallah hep birlikte imza atacağız. Daha atılması gereken birçok adım var; bunların ancak yeşil finansmanla, AR-GE ve inovasyonla mümkün olacağı kanaatindeyiz. Yeşil Mutabakat kapsamında karbon salınımı dolayısıyla ağır vergi yüklerine tabi tutulmamız olasılığı var. Bu bakımdan üretimin her aşamasında karbon salınımını düşürmenin yollarını aramalı, enerji dönüşümü ve enerjinin geleceği Yeşil Mutabakat’la birebir örtüşüyor yani yenilenebilir enerjinin hayatımıza girmesi ve yoğunlaşması karbonsuzlaşmayı sağlayacak anahtar diyebiliriz. Türkiye, yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli oldukça yüksek sayılacak bir ülkedir.

Şimdi, 2022 yılında Türkiye’nin enerji ithalatının toplamı; 97,1 milyar dolar ödeme yapmıştır toplamda. Bu, 2021 yılına göre yüzde 91,6’lık bir artış anlamına gelmektedir. Enerji ithalatının en büyük payını doğal gaz oluşturmaktadır. Türkiye 2022 yılında doğal gaz ithalatına 42,7 milyar dolar ödemiştir; bu, toplam enerji ithalatının yaklaşık yüzde 40’ını oluşturmaktadır.

Sayın Bakanım, değerli konuklar; bölgemizdeki OSB’lerden birkaç tanesinden örnek vereceğim. Örneğin, Gebze Organize Sanayi Bölgesi ki 183 firma, 30 bin çalışanı, 15 milyar dolar tek başına ihracatı olan bir OSB’den bahsediyorum -2021 Ekim ayı verileridir bu- yıllık doğal gaz kullanımını 46 milyon metre küp, elektrik tüketimi 658 milyon kilovatsaattir. Bir başka OSB’den daha örnek vereceğim, Dilovası OSB; yıllık doğal gaz kullanımını 14 milyon metre küp, elektrik tüketimi 273 milyon kilovatsaattir. Ondan dolayı elektrik kesintileri olunca muhakkak bunlara haber verilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) – Şimdi, enerji politikalarımız ithalatçı bir yapıda olup küresel gelişmeler sebebiyle güvenliğimizi tehdit etmektedir. Enerji fiyatları sürekli artmaktadır, bunu önleyici politikalar geliştirilmelidir. Demin dedim ya, OSB’lerdeki kullanım oranlarını verdim, OSB’lerde bir yıl içinde 5 kez zam yapılmıştır. Bu artışlar sanayide kullanılan elektriğin fiyatına bir yıl içinde yüzde 399,5

zam yapıldığı anlamına gelmektedir. Ondan dolayı sizlerden destek istiyoruz, bu fiyatların bir an önce gözden geçirilmesi... Avrupa örneğine baktığımız zaman Avrupa’da kişi başına düşen hane sayısına göre yine en üstlerdeyiz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Yeni bütçenin de hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum, genç Bakanımıza başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyoruz Sayın Çiler.

Sayın Ömer Fethi Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, abonelerden kayıp kaçak bedeli tahsili yönünde faturalara yansıyan bir uygulama vardı. Bu tepki çekti, şu anda bu görülüyor. Hangi formülle bu kayıp kaçak tüm abonelerden tahsil ediliyor? 2023 yılında toplamda ne kadar tahsilat yaptınız? 2024 yılında ne kadar tahsilat yapacaksınız? Ayrıca 2022 ve 2023 yılında kayıp kaçak kullanım ne kadar? Biraz evvel Güneydoğu, Doğu Anadolu sürekli akla getiriliyor ama boğazlarda da bu yapılıyor, İstanbul Boğazi’nda da bazı restoranlarda, kamuoyuna yansıdı çünkü bunlar. Bu kayıp kaçak olayını tüm yurttaşların sırtına bindiriyorsunuz, oradan fazla artı değer yaratılıp o da kullanılıyor mu? Bunu bir açıklarsanız memnun oluruz.

Bir de bu yaz saati uygulaması... Sabit saat uygulamasına geçildi, çok kere sordum, İTÜ’de yaz saati uygulaması için enerji tüketiminin etkisi ve psikolojik sosyolojik etkilerini inceleyen öğretim üyesi kim? Çünkü çok merak ediyorum, diyor ki bu öğretim üyesi: “Saat değişimlerinin getirdiği kaygı, stres, depresyon gibi olumsuzlukların sabit saat uygulamasında daha az yaşanacağı ortaya konulmuş ve bu bilimsel analiz sonuçları doğrultusunda bu karar alınmıştır.” Oysa bizi çok sayıda veli arıyor, o saatte çocukların gece karanlığında kalkmaları, okula gitmeleri, servise taşınmalarının problem olduğunu anlatıyorlar. Neden bu sabit saat uygulamasına geçildi? Bana sorarsanız, sabit saat uygulamasına geçilmesinin daha çok enerji tüketimine teşvik etmek, özelleştirilmiş kurumların gelirini arttırmak için yapıldığını düşünüyorum; kendi adıma yorumum da bu. Bu sabit saat uygulamasının gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü bu konuda gerçekten çok tepki var, sabahın karanlığında, akşamın karanlığında insanların okuldan, işten gelip gitmeleri problemlidir, sorunlu.

Türkiye genelinde 2023 yılı ve 2024 yılı dönem sonu itibarıyla borcunu ödemediği için elektriği kesik olan abone var mı? Borç ödememesi nedeniyle aboneliği feshedilen abone var mı? Sözleşmesine göre, yükümlülüğünü yerine getirmediği için geçici elektrik kesintisi uygulanan var mı? Keza doğal gazda da benzer bir soru soruyorum: Türkiye genelinde borcunu ödemediği için doğal gazı kesik abone şu anda mevcut mu? Bir de doğal gazla ilgili şöyle bir ölçüm yapılıyor mu; Anadolu’da benim gezdiğim yerlerde tespitimdir, evinde doğal gaz olmasına rağmen insanlar artık doğal gazı zorunlu hâller dışında kullanmayıp kömür kullanıyorlar ve bunların bir kısmı da kömürü desteklerden alınan kömürün satışı yoluyla temin ederek kullanıyorlar. Bu anlamda sizin bir ölçümünüz var mı? Yani Anadolu illerinde doğal gazın geçmişteki gibi doğal olarak tüketimi sürüyor mu, düştü mü? Bununla ilgili de bir bilgilendirirseniz memnun oluruz.

Bu Bor’daki Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi Karapınar’la aynı dönemdeydi, daha bize çivi çakılmadı, Karapınar bitti. Her sorduğumda da bir “İhale oldu.” “Olacak.” “Yapılacak.” gibi yanıtlar alıyoruz; olacak mı olmayacak mı? Bunu da bir açıklığa kavuşturalım.

Niğde’nin Orhanlı beldesine gittim bu yaz. Çiftçilere TEDAŞ’a borçlarından dolayı haciz gelmiş, onlarca çiftçi ellerinde haciz belgeleriyle beni karşıladılar. Şimdi, çiftçi zaten sorunlu, bir de haciz yoluyla üzerine gidildiği zaman olan şu: Yabancılar ve başka illerden gelen parası olanlar bu gariban

çiftçinin toprağını alıyor, o da borcunu ödemeye çalışıyor. Bunlarla ilgili düzenlemeler yapılmalı ve özellikle bunların faizleri silinmeli; bununla ilgili yapılacak çalışma bunların mağduriyetini ortadan kaldırır.

Bir de bu güneş enerjisi olayı var. Şimdi, Edikli’de bir kasabamızda çiftçimize gittim. Adam, olduğundan fazla enerji üretiyor, ürettiği enerji elinden almıyor, bedel de verilmiyor; onu kendi kullanmak istiyor, “Yok, kullanamazsın.” diyorlar, “Sisteme bağlayacaksın.” Ya, adamın kendisi yatırım yapmış, kredi almış, fazla enerjisi var; o enerjiyi bedelle almıyorsunuz, kendisinin kullanmasına izin vermiyorsunuz, bir de bedelsiz olarak sisteme dâhil ediyorsunuz. Bu nasıl bir yaklaşım biçimi bunu da çözemedim. Yine, yurttaşın GES için 100 dönüm tapusu var, 100 dönüm de kiralamış; kiraladığı yer için de GES’ini kullanmak istiyor, “Hayır, olmaz, tapu senin değil, burada böyle bir işlem yapamazsın.” deniliyor. Bununla ilgili Niğde Milletvekilimiz de belki size ilettiği durumu; böylesi bir durum daha var.

Şimdi, bu Doğu Akdeniz’de İsrail, Mısır da iki ülke fiilen üretime başladı ve pazara gidecek en kısa ekonomik yolun Türkiye’den geçeceği ifade edilmiş ve kamuoyuna bu Akdeniz’deki doğal gaz arayışı çok farklı biçimde sunulmuştu. Şu anda 8 tane kuyuda da çalışma yapıldı, orada çıkan sonuç nedir? Yani orada gaz bulundu mu, böyle bir çalışma var mı? Çünkü ben Taşucu’na gittim, baktım Taşucu’nda limanda gemiler bağlı duruyor. Bununla ilgili bir çalışma var mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, ilave bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir de bu elektrik kesintileri Niğde ilinde sıkça yaşanıyor, bir bakıyorsunuz, elektrik pat diye gidiyor ama gittik Mersin’de de Taşucu’nda da aynı sorun var. Yani deniliyor ki: “Elektrik kesintisiz veriliyor.” Herhâlde onu kesintisiz alan iller var ama yaz aylarında bir gün boyunca elektriği kesilen bölgeler var. Bu elektrik kesintileri neden yaşanıyor? Onun yanı sıra, bu sulama suyunda çiftçilerin kullandığı enerjinin -kanun düzenlemesi de yapılmıştı- bedeli hasat sonu alınacaktı. Bu uygulamaya geçildi mi yoksa çiftçiden ne olur ne olmaz diye o kadar teminat alınıp canı çıkarıldıktan sonra mı bu uygulama sürüyor? Bunu da açıklarsanız memnun oluruz.

Bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ertuğrul Gazi Konal...

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ERTUĞRUL GAZİ KONAL (Giresun) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Kıymetli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri, bürokrasimizin kıymetli idarecileri, basınımızın güzide temsilcileri; hepimizi saygı, sevgi, hürmetle selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar, kolaylıklar diliyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle yalnızca günümüzde değil, çağımızın ve geleceğimizin su ve gıdadan sonraki en büyük ihtiyacı ve gücü olan enerji konusunda son yıllarda yapılan reformlar ve yatırımlarla Türkiye’yi üst düzey seviyeye çıkartan Sayın Cumhurbaşkanımıza, geçmiş dönem bakanlarımıza ve şahsınıza, tüm Bakanlık teşkilatına teşekkür ediyor, bundan sonraki her atılımınız için kolaylıklar diliyorum. Türkiye’mizin ve yüce Türk milletinin en refah seviyeye ulaşabilmesi için gerçekleşen tüm mücadelenizde yanınızda ve destekçiniz olacağımızı ifade ediyorum. Özellikle seçim bölgem Giresun

ilçelerinde beş yıl evvel söylendiğinde hayal ürünü denilen doğal gaz hattı için şehrim ve ilçelerimiz adına Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanına minnettarız. İnşallah doğal gazın 2024 ve 2025 yıllarında tüm ilçelerimizde vatandaşlarımızın ocağında yanacağına inancımızı da bu vesileyle yineliyoruz.

Sayın Bakanım, ülkemizde enerji sektörü tüm süratıyla büyüyüp gelişirken seçim bölgem Giresun adına ters giden durumların da olduğunu burada, sizlerin huzurunda tüm bürokrasi ve yetkililere belirtmek istiyorum. 2023 yılında, bu gelişmişlik çağında maalesef Giresun'un ilçe, köy ve yaylalarında büyük elektrik sorunu yaşanmaktadır. Birçok ilçe ve köylerimizde elektrik hatları çok eski yıllardan kalma, hatta elektrik hatlarının geçmesi için dikilmiş direklerin tam tersi durum olan tellerin direkleri ayakta tuttuğuna dair birçok örnek vardır. Trafo ve akım yetersizliği birçok ilçemizde büyük ölçüdedir. Ülkemizdeki enerji açığının kapanması için fedakârlık yapan, arazi ve su kaynaklarını problemsiz hibe eden HES'lerimiz etrafındaki köylerimizde dahi elektrik hattının olmayışı veya faz diye tabir edilen elektrik akım enerjisinin yetersizliği bölge halkımız tarafından şaşkınlıkla karşılanmaktadır. Devletine, milletine bağlılık noktasında en üst seviyede her zaman kendini gösteren Doğu Karadeniz insanı çok bir şey beklememektedir. "Yolumuz düzgün olsun, suyumuz aksın, elektriğimiz yansın." denmektedir ama Giresun yaylalarında bugün bu çağda araba aküleriyle evinin ışık sistemini çalıştırmaya çalışan, süt ve süt ürünleri bozulmasın diye, dahası makine desteği alma ihtiyacı olan hastaları için jeneratörlerle enerji sağlamaya çalışan bir dizi yaylalarımız bulunmaktadır. Bazı yayla ve köylerimizde de vatandaşlarımız kendi hazırlattığı projelerle kendi cebinden yaptırdığı enerji hatlarını ilgili kuruma kabul ettiremediği için usulsüz elektrik tüketimi olarak tespit edilen gerçek fatura bedelinin 5 kat fazlasını ödemektedir. Hiçbir dönem, hiçbir zaman devletin bir kuruluşuna "Yetim hakkı." diyerek, tamah etmeyerek katiyen kaçak elektrik kullanmayan Giresunlulara bu olumsuz durumun reva olmadığını düşünüyorum. İlgili dağıtım şirketi de kendince haklıdır. Bizim bölgemiz dağlık engebeli ve parçalı bir yapıya sahiptir; enerji hatlarının döşenmesi, bakımı, yatırım bedelleri maliyeti diğer bölgelere göre Doğu Karadeniz'de oldukça fazladır. Bu yüzden Sayın Cumhurbaşkanımıza her dönem yüksek destek veren Giresun ve özellikle kırsal ilçe ve köylerimize desteklerinizi beklemektediriz.

Ortak hayvancılık ve tarım yaptığımız yaylalardan bilindiği üzere bu problem yalnızca Giresun'un değil, Ordu ve Gümüşhane'de de yaşanmaktadır. Çözüm olarak önceki dönemlerde planlanmış Karadeniz sahilinin 35-40 kilometre güney hattında Ordu, Giresun, Gümüşhane'ye uzanan yüksek gerilim hattının yatırım programına alınıp yapılması, akabinde bu hattın kuzey ve güney noktalarına dağıtım yapılması bölgeyi büyük ölçüde rahatlatacaktır. Sizin bunu yapacak güçte ve vizyonda olduğunuzdan şüphemiz asla bulunmamaktadır Sayın Bakanım.

Bir kez daha, önümüzdeki süreçte başta Türk dünyasıyla beraber yapacağınız enerji yatırımları ve anlaşmalarında tüm heyetinize başarılar diliyor, sizlere güvencimizi ve size desteklerimizi tüm samimiyetimizle beyan ediyorum. 2024 bütçemiz hayırlı olsun. Haftalardır burada yoğun bir şekilde çalışan değerli Plan ve Bütçe Komisyonuna ayrıca kolaylıklar diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Kadim Durmaz...

Buyurun lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Plan ve Bütçe Komisyonumuza emek veren kıymetli arkadaşlarımız, milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız, kıymetli bürokratlar, kıymetli basın emekçileri; önce 2024 yılı bütçemizin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, tabii, çok yakın takip edilmesi gereken, akıl ve bilimi önceleyen, keşke Türkiye'nin saygın kuruluşu Devlet Planlama Teşkilatının da olduğu, emeklerinizin heba edilmeden, sınama yanılma yöntemiyle değil de bilimsel bir altyapı üzerine ilerleyen sürdürülebilir bir enerji politikamız olsaydı. Bu konu, tabii, böyle, yeni heveslerle daldan dala sıçrayan bir yapıyla ilerliyor. Şimdi, gelişen ve değişen dünyaya bakıyoruz, şarjlı otomobiller devreye giriyor ama buna yönelik altyapı yeterli değil. "Güneş enerjisi santrallerinden yararlanalım." diyoruz, bölgelerdeki trafolarımız yeterli değil. Bunlar saymakla bitmiyor ama önemli olan, bunları çok samimi, muhalefetten de gelse bu kıymetli önerileri değerlendirip ortak çalıştaylarla, iş insanlarıyla, dünyadaki enerji devleriyle, ülkemizde bu konuda iyi eğitilmiş, donanımlı insanlarla ortak bir politika oluşturma zamanımız geldi geçiyor ve hâlâ sorunları konuşuyoruz. Bir bölüm arkadaşımız böyle çok mutlu şekilde anlatıyor, hep mutlu olmayı istiyoruz ama ne içip ne yediklerini merak ediyorum, biz de onlardan yiyip içsek de biz de böyle mutlu görsek ama bize sürekli sorun gelmekte.

Bakın, 1959'da temeli atılan, rahmetli Süleyman Demirel'in Devlet Su İşleri Genel Müdüriyken Tokat'ta temelini attığı Hidroelektrik Santrali Almus'la, daha sonra rahmetli Özal'la 2 kot farkından düşüşüyle Köklüce Hidroelektrik Santrali'yle kıymetli, ucuz elektrik üretilen bölgelerden biri ama buna rağmen kıymetli ovalarıyla, akarsularıyla, değerli yaylalarıyla tarım ve hayvancılık anlamında kıymetli bir il olmasına rağmen yaylalarımızla elektrik bakımından fakir fukara bir il. Her geçen gün yaylaya elektrik alma işi oldukça zorlaştırılıyor, bunun temel nedenini bilmiyoruz.

Tabii, güzel coğrafyası olan bu Tokat'ta ne var? Tokat'ta bolca maden sahası verilmiş, en son Çamlıbel Ovası dediğimiz, şeker pancarı üretiminde yaklaşık olarak poları yüzde 20'ye yakın kıymetli bir ovayı böyle Çal Baba mevkisinden başlayan Günçalı, Killik, Çayören, Güzelce, Kervansaray, Yatmış, Aydoğdu ve devamında bu kirlenen akarsuyla Yozgat hudutları ve tekrar Çarşamba, Terme, Amasya ovalarına kadar etkileyecek bir güzergâhta, yine devamında Reşadiye bölgemizde tarihî Selemen Yaylası'nda benzeri bir çalışma var; burada da takip edilmeyen, sonucu hesap edilmeyen yani Ordu'da denizle buluşan Bolaman Çayı'nın da doğduğu bir merkez. Yine Niksar, Erbaa kıymetli bir ova, buralarda verilmiş ruhsatlarla yaklaşık 5 milyona yakın ağacın kesileceği ortada. Bir yandan da kalkınma ajanslarıyla buralara destekler veriliyor. Ne yapılmak isteniyor, bunu da anlamış değiliz.

Sayın Bakanım, Tokat'ın toplam coğrafyadaki yüz ölçümünün yüzde 46'sı, ormanların yüzde 44'ü, büyük ova ilan edilmiş tarım alanlarının yüzde 27'si, meraların yüzde 56'sı, büyük ovaların yüzde 13'ü, korunan alanların yüzde 38'i, önemli doğa alanlarının da yüzde 30'u yeteri kadar inceleme, araştırma yapılmaksızın madenlerle ruhsatlandırılmış ve AK PARTİ iktidarıyla bir gelenek oluştu. Kamu kuruluşlarının en asli görevleri olan ve o coğrafyadaki doğayı, toprağı, anıt ağaçları, tarihi dokuyu korumak gibi bir veballeri varken hiçbirinin toplantılarda bunlara defans yaptığına inanmıyoruz. Genel maden ruhsatı alan şirketlerin yöreye verdiği algı şu: Biz, yukarıdan işimizi çözdük, hiçbir kamu görevlisi bize defans yapamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Durmaz, toparlayın lütfen.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Başkanım.

Bunu kanunlarla temel bir kurala bağlayıp, onlara sorumluluklarını hatırlatıp ve o maden ruhsatlarından -geriye doğru örnekleri var bölgemizde- alınan teminatlarla bunların doğaya verdiği tahribatı -güncel rakamlarla- önleyip yaşanabilir hâle getirilmesiyle ilgili... Bakın, arkadaşlar, Artova ilçemizde bir krom madeni vardı, daha sonra vazgeçildi bu madenden ama "Orayı hiç değilse rehabilite

etmek değil, sadece insanları, çocukları, hayvanları korumak adına böyle bir koruma alanı içerisine alalım.” dediler. Bırakınız ağaçlandırmayı, diğer rehabiliteleri, belli hafriyatla doldurulacak mekânları sadece tel örgüleri dahi teminatı karşılamadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KADİM DURMAZ (Tokat) – Bunların hepsi yaşanırken sorumluluğunuz çok, vebaliniz çok; bizden sonraki nesillere iyi bir ülke bırakmak için el ele vermek zorundayız, bizden gelen önerilere dikkat etmeniz gerekiyor Sayın Bakanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Durmaz.

Sayın Mahmut Dindar, süreniz beş dakikadır

Buyurun lütfen.

MAHMUT DİNDAR (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bugün, 17 Kasım 2016 yılında Siirt’in Şirvan ilçesinde maden ocaklarında 16 kişinin hayatını kaybettiği facianın yıl dönümü. Dolayısıyla madenlerde hayatını kaybeden bütün emekçi arkadaşları rahmetle, saygıyla anıyorum.

İktidarın pahalı, piyasacı, özelleştirmeci ve doğa karşıtı enerji politikaları karşısında mücadele veren halkımızı saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının faaliyet alanına baktığımızda bölgemizin varlık içinde yokluğa maruz bırakıldığını görüyoruz. Dünyanın en zengin maden, su, enerji rezervine yakın olan bölgemiz neredeyse dünyanın en pahalı suyunu, elektriğini, mazotunu ve doğal gazını kullanıyor. Rant ve yandaş şirketlerin kârı uğruna halk cezalandırılıyor. Enerji ve akaryakıt zamları ülkedeki enflasyon artışının en önemli nedeni hâline gelmiştir. Her kur şoku ve bütçe açığı akaryakıtta yansıyor, akaryakıttan da tüm tüketim, ulaşım ve üretim maliyetlerine yansıyor. Geçtiğimiz mayıs ayında 55 litrelik bir araç deposunu 985 TL’ye dolduran araç sahipleri bugün 2.220 TL’ye dolduruyor. Altı aydaki artış yüzde 120’nin üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durum esnafa, çiftçiye, sanayiye kısacası tüm yurttaşlara açık bir zulümdür. Öte yandan, altından ve üstünden petrol boru hatları geçen bölgemizde en pahalı mazot, benzin ve otogazın kullanılması hiçbir şekilde izah edilemez. Vanlılar ve Hakkârililer ülkede kişi başına düşen en düşük gelire sahipken neden en pahalı akaryakıtı kullanıyor?

Değerli milletvekilleri, halkımızın mahrum bırakıldığı hizmetlerden bir tanesi de doğal gazdır. Çetin kış koşulları altında yaşayan halkımızın hakkı olan doğal gaz hizmetleri yıllardır sunulmamaktadır, hem konutlarda hem de üretimde bölgenin doğal gaz altyapısı yetersizdir. Seçim bölgem olan Van’da taşınmalı sistemle ilçe merkezlerine sınırlı sayıda aboneye doğal gaz hakkı tanınmıştır.

AKSA şirketi ile AKP’li müteahhitler halka eziyet etmektedir. Doğal gaz hizmeti sunulurken açıkça siyasi ayrımcılık yapılmaktadır. Abonelik işlemleri aylarca bekletilmekte, halkımız işlem kuyruklarında günlerini geçirmektedir. Van’da binlerce hanede doğal gaz tesisatı döşenmiş olmasına rağmen, doğal gaz abonelik işlemleri tamamlanmamıştır. Nüfusu 1 milyon üzerinde olan Van ilimizde her 3 haneden 1’i hâlâ doğal gaz abonesi değildir. Aileler bu kış da tezek, odun ve kömürle ısınmak zorunda kalacaklar. Yüz binlerce hanemiz hâlâ ilkel koşullarda ısınmaktadır. Isınmada kullandığımız kömür ve diğer kirli fosil yakıtlar nedeniyle çevre çok hızlı bir şekilde kirlenmektedir. Gecikmeksizin tüm mahallere ve hanelere doğal gaz altyapısı götürülmelidir.

Değerli milletvekilleri, Van’da ve bölgede doğal ve görece daha temiz olan güneş enerjisi için güçlü bir potansiyel mevcuttur. Tarım arazileri dışında birçok yerde güçlü güneş enerjisi panelleriyle ilin ve bölgenin enerji ihtiyacı karşılanabilir. Bu konuda, hem çiftçilere hem de diğer üreticilere güçlü teşviklerin düzenlenmesi gerekir. Güneş enerjisi potansiyeli açığa çıkarılırsa diğer fosil yakıtların kullanımı doğal olarak azalacak ve ekokırım politikaları gerileyecektir. Güneş enerjisi başta olmak üzere, yenilenebilir enerji kaynakları üzerine ülkede çalışan bilim insanlarının ve bu alandaki uzmanların desteklenmesi gerekir.

Van’da ve ülke genelinde bir sorun da su faturalarıdır. Su kaynaklarını rant amaçlı kullanan iktidar, halkın su hakkını gasbediyor. Su faturaları da tüm faturalar gibi son yıllarda yüzde 200 üzerinde artmıştır. Su faturasını ödemeyen halka VASKİ, AKP’li avukatlar eliyle haciz işletmekte ve sular kesilmektedir. Bu haksız icra takipleri durdurulmalıdır.

Biz HEDEP olarak enerji üretimi ve dağıtımının kamulaştırılması gerektiğini ifade ediyoruz. Öncelikli olarak halkın yararı olmalıdır. Hiçbir insan yoksul olduğu için susuz, elektriksiz ve doğal gazsız bırakılmamalıdır. Enerjide dışa bağımlı olan mevcut yapı yenilenebilir enerji kaynaklarının payı artırılarak dönüştürülmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Dindar, toparlayın lütfen.

Buyurun.

MAHMUT DİNDAR (Van) – Teknolojik açıdan dışa bağımlılığı önleyecek AR-GE çalışmaları yapılmalı; enerji, makine ve donanımların yurt içinde üretimini sağlamak üzere sanayi ve üniversitelerle iş birliği sağlanmalıdır. Enerji ve enerji üretimi yatırımları çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan bir bütün olarak analiz edilmelidir. Bu bağlamda bölgesel eşitsizlik politikalarına son verilmelidir.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ednan Arslan...

Sayın Arslan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum Sayın Bakanım. Geçen bir açıklama yapmıştınız yani bu nükleer santralle ilgili “Türk şirkettir.” demiştiniz. Ben talihsiz bir açıklama olduğunu düşünüyorum çünkü böyle önemli bir Bakanlığın başına gelmiş genç bir mühendisin ilk bakması gereken şey böyle bir önemli projenin evveliyatıdır. Bir Ticaret Sicili Gazetesine bakmış olsak Sayın Bakanım, bu sahiplik yapısının yüzde 99,2’yle Rosatom devlet kuruluşuna ait olduğunu ve Yönetim Kurulunda bir tek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının olmadığını görmüş olurduk ve onun bir Türk şirketi olmadığını da böylelikle biliyor olurduk.

Şimdi, yap-işlet-sahip ol modeliyle dünyada bir başka ülkenin, bir başka ülkenin egemenlik sınırları içerisinde yaptığı tek santral bu santral; Türkiye Cumhuriyeti’nde de yapılıyor bu santral. Peki, bu santrali yapan, işleten ve sahibi olan kim? Rusya. Peki, yatırım maliyeti ne bunun? 20 milyar dolar. Peki, on beş yılın sonunda buradan kazanılacak gelir ne kadar, bunu hesapladık mı Sayın Bakanım? 71,1 milyar, eğer 12,35 sent alt sınırdan alırsak. Peki, 15,33 üst sınırdan alırsak ne oluyor? 88,3 milyar dolar; bize maliyeti bu santralin. Peki, bu santralin ömrü nedir? Uzatmalar falan da var, daha birkaç gün önce şirket yetkilileri açıkladı, altmış yıl; bu işin işletmesi öngörülüyor. Peki, altmış yılın sonunda

bu santralin bizim ÷lkemize maliyeti ne? Yine, dediğim gibi alt sınırdan olursa 284 milyar, üst sınırdan olursa 353 milyar dolar Rusya buradan gelir elde edecek. Şimdi, biz bu işle ilgili ‘‘Ya, bu peşkeş.’’ dediğimiz zaman arkadaşlar kızıyorlar. E, peşkeş demeyelim o zaman, kazıklıandık diyelim, yanıtlıdık diyelim. Yani sonuç itibarıyla enerjide dışa bağımlılığı azaltacağız. Ya, bir başkasına ait bir santralde enerjide dışa bağımlılık nasıl azaltılır? Bu, dışa bağımlılığı azaltmaz, Rusya’ya bağımlılığı arttırır. Bir ÷lkenin bir ÷lkeye enerjide bu kadar bağımlı olması aslında bir beka sorunu, bir beka meselesi hâline gelir.

Şuraya baktığımız zaman bu sözleşmenin içeriğinde neler var? Mesela, sözleşmenin 15’inci maddesi T÷rkiye’ye teknoloji transferi yapmamayı Şart koŐuyor yani diyor ki: ‘‘Biz size burada teknoloji vermeyeceğiz.’’ Bakın, Fransa’da 54 ya da 55 tane n÷kleer santral var, bunun bir tanesini Amerika Birleşik Devletleri yaptı ama teknoloji transferini aldılar, geri kalanların tamamını Fransa kendi yaptı ama bizde böyle bir durum yok, biz bir başkasının santralini kendi ÷lkemizde kuracağız, onlar bize buradan çok g÷zel krlarla elektrik enerjisi satacak. Mesela, bir de burada 10’uncu maddeyle ilgili yeni bir değişiklik yapıldı. EPDK Başkanımız burada. Önceden neydi? Sahiplik yapısıyla, hisse satıŐıyla ilgili EPDK’nin onayı vardı. Şimdi, ne yapıyor? EPDK’nin onayı olmadan hisseyi satacak, altı ay sonra bize bilgi verecek yani biz bu santral üzerindeki denetimimizi kaybetmiyor muyuz bu maddeyle, bu 10’uncu maddedeki yapılan deđiŐiklikle? Ha, tabii, Şunu da söyleyebilirsiniz: ‘‘Ya, bizim bu santralde hiç mi krımız yok.’’ Var. Hatta böyle elinizi gğs÷n÷ze vura vura ‘‘Bu n÷kleer atıklar bizim.’’ diyebilirsiniz çünkü n÷kleer atıklar bizim. İŐlenebilir materyali gt÷r÷p Rusya kendi ÷lkesinde işleyecek, kullanacak o teknolojiyi ama atđı getirip bizim ÷lkemize verecek.

Bir başka Şey daha var; üç÷nc÷ ŐahıŐlara karşı sorumluluk T÷rkiye’ye ait. Ciddi bir kaza olduğunda üç÷nc÷ ŐahıŐlara karşılıklı sorumluluk bize ait. Böyle gğs÷m÷ze vura vura ‘‘Bu da bizim.’’ diyebiliriz.

Yani dediğim gibi, bu n÷kleer santral işi bizim ÷lkemiz için maalesef ciddi anlamda bir sorun olmaya devam ediyorken teknolojinin geliŐmesini, elektrik fiyatlarının bundan sonra daha ucuzlayacağını öngörerek bu garanti alımlarıyla ilgili yeni bir revizyona gitmemiz gerekiyor bizim. Yani bakın, YEKA RES’ler var, YEKA GES’ler var, değil mi? Sayın Bakan Yardımcılarımız da bilir, bunların ihalelerini yaptık; 1,7 sente kadar d÷Őtü maliyetler. Yani biz bu santrali destekleyerek, 2’ncisini Sinop’ta, 3’÷ncüsünü Trakya bölgesinde yaparak aslında bu ÷lkenin yenilenebilir enerji potansiyelini de sekteye uğratırız. Yani biz YEKA RES’leri, YEKA GES’leri destekleyelim, 1,7’lere, 1,2’lere, 2,5’lara gelmiş, bunları destekleyelim. Bakın, bug÷n piyasa takas fiyatları 2 lira, 2,2 lira. Bug÷nün fiyatlarıyla bu santralin 12,35 olduğu durumda elektriğin kilovatsaati 3,5 lira, üst sınırdan alırsak 4,3 lira. Bu santral ucuz değildir, bu santral bu milletin sırtına y÷ktt÷r ve ön÷m÷zdeki s÷rete, dönemlerde biz bunun acısını çekeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Uzattıyorum Sayın Arslan.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Tabii, bunları beş dakikada anlatmak kolay değil. Yani bir başka konu da mesela, elektriğin megavatsaati 3.400 liralardan 2.200 liralara, 2 bin liralara kadar indi. Peki, elektrik ucuzluyorsa bizim elektrik faturamız -hane halkı için söylüyorum, ev için söylüyorum, ev için- neden ucuzlamıyor? Neden indirim yapmıyoruz? Yüzde 35’lere kadar ucuzladı ama ne yaptık biz? Bu iletim bedelindeki ucuzlamayı faturalara yansıtmadık; ocak, nisan, temmuz ayında 3 kere dağıtım bedellerine zam yaptık. Ya, bir ÷lkede dağıtım bedelini, enerji bedelini geçirdiniz ya. Bakın, faturaların yüzde 58,25’i dağıtım bedeli, kullandığımız enerji bedeli yüzde 32,7 yani siz bunları eğer faturalara yansıtmiŐ olsaydınız 240 kilovatsaat elektrik enerjisini bugün 353 liraya değil, 228 liraya kullanacaktık, fatura

başına vatandaşımız 125 lira kâr edecekti. Bu 125 lira kimin cebine girdi? Görevli tedarik şirketlerinin, dağıtım şirketlerinin cebine girdi. Lütfen buralara bir daha dikkat edip bu indirimleri vatandaşımızın kesesine yansıtalım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arslan, teşekkür ediyorum.

Sayın Ali Karaoba? Yok.

Sayın Nermin Yıldırım Kara? Yok.

CAVİT ARI (Antalya) – İhtiyaç nedeniyle dışarıya çıktı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari, bize bir şey gelmedi not olarak.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben söyledim aslında arkadaşlara, arkadaşlar size iletmemişler.

CAVİT ARI (Antalya) – Çantası burada Başkanım.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Söz devri alabiliriz Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz devri yok.

Sayın Abdurrahman Başkan...

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Değerli Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyon üyelerimiz, Bakan Yardımcılarımız, bürokratlarımız; hepimizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, hepimizin bildiği gibi, bir ülkenin büyümesinin, kalkınmasının, gelişmiş bir ülke olabilmesinin en temel dinamiklerinden biri olan enerji, büyük ölçüde kendi imkânlarımızla temin edemediğimiz ve ithal etmek zorunda kaldığımız önemli bir girdidir. Enerjiye olan talep nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ve teknolojik gelişmelere paralel olarak artış göstermektedir. Bu durum ülke olarak uzun vadeli enerji stratejisi çerçevesinde millî bir enerji politikası ortaya koymamızı zorunlu kılmaktadır. Ülkemizin enerji politikasının temel hedefi enerjinin ekonomik büyümeyi gerçekleştirecek ve sosyal gelişmeyi destekleyecek şekilde zamanında, yeterli, güvenilir, rekabet edilebilir fiyatlardan çevresel etki de göz önüne alınarak temin edilmesidir. Dünyada yaşanan teknolojik gelişmeler, ham madde ve petrol fiyatlarındaki değişimler, yenilenebilir enerji ve doğal gaz kaynaklı politikalara geçiş enerji sektörünün ne kadar dinamik ve gelişmeye ne kadar açık olduğunu da göstermektedir. Türkiye'nin petrol ve doğal gazda dışa bağımlılığının Türkiye'nin dış ticaret açığındaki en önemli kalemlerden biri olduğu da göz önünde bulundurulduğu zaman son yıllarda "mavi vatan" dediğimiz Akdeniz'de ve Karadeniz'de yapılan doğal gaz çalışmalarının önemi daha da artmaktadır.

Sayın Bakanım, enerjide dışa bağımlılığı azaltmanın en önemli ayaklarından bir tanesini de nükleer enerji oluşturmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi her dönem nükleer enerjiye olumlu yaklaşmış ve seçim beyannamelerinde kesintisiz olarak nükleer enerjinin geliştirilmesine yer vermiş siyasi bir harekettir. Merhum Başbuğumuz Alparslan Türkeş daha 1961 yılında nükleer araştırmalarla ilgili bütçeye 30 bin lira rakam koydurmuştur. Merhum Alparslan Türkeş'le başlayan nükleer güce sahip olma hedefi ülkücü akademik camianın ve yöneticilerin de en önemli ve heyecan verici amaçlarından biri olmuştur. Nükleer santraller güvenlik tehlikesiyle tartışma konusu olsa da kesintisiz sıfır karbonlu üretim için önemli görülmektedir. Dünya Nükleer Birliğinin verilerine göre dünyada 33 ülkede faaliyet gösteren 443 nükleer reaktörün toplam kurulu gücü yaklaşık 400 bin megavattır. Bu santraller aracılığıyla dünya elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 10'u nükleer enerjiden karşılanmaktadır. Ülkemizin 2010'da Rusya'yla imzaladığı anlaşma uyarınca Akkuyu'da başladığı nükleer santral inşasının öneminin de farkındayız. Bu sadece nükleer enerji değil nükleer teknolojinin gelişmesine de katkıda bulunacaktır.

Sayın Bakanım, yenilenebilir enerji alanında yapılan araştırmalar ve teknolojik ilerlemeler sayesinde “temiz enerji” de diyebileceğimiz yenilenebilir enerjinin tüketim oranları da giderek artmaktadır. Ülkemizin 2000’li yıllarda küresel yenilenebilir enerji istatistiklerinde “diğer” başlığı içindeyken bugün sahip olduğumuz toplam yenilenebilir enerji kurulu gücüyle Avrupa’da 5’inci, dünyada 12’nci sırada yer alması da sevindiricidir.

Sayın Bakanım, 2001 yılında kurulan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) piyasaların işleyişi, aksamaması ve vatandaşlarımızın elektrik başta olmak üzere doğal gaz ve petrol ürünlerine kesintisiz ve sorunsuz ulaşabilmesi için her türlü tedbiri alarak bu zorlu pandemi sürecinde ülkemiz adına başarılı bir sınav vermiştir. Bunun neticesi olarak tüm dünyayı etkileyen enerji arz krizinin en yoğun olduğu günlerde doğal gaz fiyatlarının Avrupa doğal gaz borsalarında tarihî rekor seviyelere çıkmasına karşın ülkemizin hem doğal gaz altyapı tesislerine yapılan büyük yatırımlar hem de spot doğal gaz ithalatı gibi imkânların yerine getirdiği avantajlar sayesinde konut, ticari ve sanayi amaçlı doğal gaz kullanıcılarımız bu krizden en az şekilde etkilenmişlerdir. Bir sanayici olarak Bakanlığımızın almış olduğu bu karardan dolayı sizlere de teşekkür ediyorum. Türkiye’nin enerjide kendi kendine yeten bir ülke olması ve kendi kaynaklarını kullanması milliyetçiliğimizin bir gereğidir. Bu yüzden bu yönde atılan ve atılacak adımları yürekten desteklediğimizi de belirtmek istiyorum.

Sayın Bakanım, önemli bir konuya da dikkatinizi çekmek istiyorum. Enerji dağıtım şirketlerinin elektrik nakil hatları gelişen sanayimizin ve kentlerimizin ihtiyacını tam olarak karşılayamamaktadır. Somut örnek verecek olursak dün akşam tarafıma ulaşan Antalya Kepez Esentepe Mahalle Muhtarımız mahallesinde yapılan bir okulun sokağına CK’ye uzun süredir bildirmesine rağmen bir aydınlatma direğinin dikilememesini iletmiş ve CİMER’e de yazmak zorunda kaldığımı bana dün ifade etmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – CK konusunda bir milletvekili olarak ciddi sayıda şikâyet aldığımızı da belirtmek istiyorum. Tabii ki Antalya hızla geliştiği için ihtiyaca cevap vermek zor ama elektrik şirketlerinin buna göre de altyapılarını düzenlemesinin şart olduğunu belirtmek istiyorum. Bu konunun Bakanlığımız tarafından ciddi anlamda üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğunu da ifade ederek soruyorum: Bakanlığımızın elektrik dağıtım şirketlerinden kaynaklı sorunların düzeltilmesiyle ilgili herhangi bir çalışması var mıdır?

İkinci sorum da Sinop’ta kurulması planlanan ikinci nükleer santralle ilgili son gelişmeler nelerdir?

Hepinizi saygıyla selamlıyor, bütçenizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Adalet Kaya, hazırsanız buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, sükûneti lütfen sağlayalım. Konuşmacılarımız azaldı. Sonra soru kısmına geçeceğiz. Biraz uğultu var salonda. Özellikle istirham ediyorum.

Tekrar açıyorum sürenizi.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz. Değerli milletvekillerini de selamlıyorum.

“Sahip olduğumuz yer altı kaynaklarımızı önce insan, sonra çevre, sonra katma değerli üretim anlayışıyla değerlendiriyoruz.” diye belirttiniz. Bununla ilgili bir iki şey söylemek istiyorum. Bu çok hiyerarşik bir yaklaşım ve gerçekten, çevreci açıdan tam anlamıyla bir politikayı içermiyor. Bununla ilgili olarak az önce vekilimiz de belirtti, bizim parti programımızda da var; demokratik, kadın özgürlükçü ve ekolojik bir sistem yaratmakla ilgili bir iddiamız olması gerektiğini söylüyoruz ve bunu hep birlikte başarabileceğimize inanıyoruz. Bu ne demek? İnsanlar arasında, halklar arasında, cinsiyetler arasında, doğa ile toplum arasında, doğa ile devlet arasında bir tahakküm ilişkisi ya da hiyerarşik bir ilişkinin olmaması gerektiği, hepimizin birbirini yaşatmaya çaba harcaması gerektiğine dair demokratik bir sistemi ifade ediyor. Yani doğa, sonsuz, sınırsız kaynaklarımız değil. Tarih bizimle başlamadı, bizimle de son bulmayacak. Dolayısıyla doğa bizim için çocuklarımızın ve halklarımızın geleceği demek aslında; bu nedenle bunu belirtmek istedim.

Bir de yine sunumunuzda yenilenebilir enerji yatırımlarına çokça değindiniz. Bu da yine itiraz ettiğimiz bir konu. Çünkü ekolojik yıkıma çözüm olarak sunuluyor bu ama yine, dünyada da pek çok tartışmaya konu şu anda. Özellikle ormanları, açık ekosistemi ve suları yok ediyor çok hızlı bir şekilde. Yine, aynı şekilde, bu, kapitalizmin sonsuz büyüme, genişletilmiş yeniden üretim ve bu üretimi besleyecek sınırsız enerji üretimi açlığı. Bu, yine, dünyada çok tartışılan bir mesele çevreci yaklaşımlar açısından. Bu da çok önemli ve buna kapılmamamız gerekiyor çünkü bu, hızla dünyanın sonunu getirecek bir yaklaşım. Dolayısıyla “yenilenebilir” deyince çok masum görünüyor ama değil. Çünkü biliyoruz ki bu tür projeler yerel toplulukların yaşam alanlarını ve kaynaklarını tehdit ediyor ve ortadan kaldırıyor. Mesela, Manisa’da ve Aydın’da jeotermal enerji üretimine itiraz ediyor halk çünkü sebebi oradaki tarım üretimini... Suyu tükettiği için, kuraklığa sebep olduğu için, incir, zeytin, pamuk gibi çok değerli bitkilerin üretimini ne yazık ki azaltıyor hatta zarar veriyor.

Güneş enerjisiyle ilgili pek çok şey söylendi, bence de bu yüzde 3 eğim istemesi ve yine su istiyorsa o tarlaların tarım alanı olduklarını gösteriyor. Rüzgârla ilgili olarak da aynı şey yani rüzgâr enerjisi santralleri bir kere kuş göç yollarına zarar veriyor. En önemli mesele de mera alanlarının üzerine yapılması hayvancılığın ve tarımın yok edilmesine neden olması açısından ekosisteme çok zarar veriyor. Rüzgâr türbinleri deniz üzerinde kurulabilir, bu düşünülebilir örneğin.

Pek çok başlığım var ama sürem çok az, o yüzden hızlıca geçeceğim. Bir diğer mesele, “yeşil dönüşüm” diye vurgular var. Özellikle bu stratejik önemde olan kıymetli madenlerin çıkarılması çok kritik bir noktaya konulmuş sunumunuzda. Bununla ilgili de yeşil dönüşüm için gerekli minerallerin çıkarılması sürecinin kendisi doğada çok büyük bir tahribata sebep olabiliyor ve olacak yani bunu belirtebilirim.

Bir de güvenlik barajlarına değinmek istiyorum. 90’ların Kürt sorununa güvenlikçi ve baskıcı yaklaşımın devamı niteliğindedir. 2013 sonrasındaki çatışmasızlık döneminde de bu sayı yine AKP iktidarı tarafından özellikle bölgede çok hızlı bir şekilde artırıldı ve bu uygulamalar yapılırken ÇED uygulaması es geçilerek sosyal, kültürel, ekolojik etki ve riskler araştırılmamakta, çok hızlı bir şekilde merkezi ihale yoluyla ve üç ay içerisinde hayata geçirilmekte. Böyle olunca da halkın rızasını almanız mümkün değil. Türkiye’nin her yerinde bu uygulama yani ÇED uygulamasının atlanması çok yaygın ama bölgede çok sistematik bir şekilde gerçekleştiriliyor. Yine, güvenlik barajlarıyla ilgili sadece bir coğrafyanın suyun altında kalması değil mesele, orada kültürel, tarihî doku, doğal miras, diğer canlıların tamamı yok oluyor. Yine, köy yakma dönemine döneceğim, köy yakmalar dönemi. “Köyü yak, suyu kurut ve bölgeyi boşalt, insansızlaştır.”ın bir farklı örneği bizim açımızdan çünkü çok büyük bir bölge insansızlaştırılmış oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Botan Çayı HES barajı bu şekilde, Siirt’te tam 16 tane süren baraj var, maden ve taş ocakları var. Bütün bu projeler bittiğinde bölge tamamen insansızlaştırılacak ve sular altında kalacak.

Yine, Kulp-Lice tarım havzası çok önemli, bunu belirtmek istiyorum çünkü benim memleketim ve halk çok rahatsız çünkü onlarca köyün olduğu koca bir bölge sular altında kalacak ve orada çok değerli bir balık var dünyaca da korunması gerektiği tescillenmiş, “bantlı çöpçü balığı” adı ama ne yazık ki bu tamamen yok olacak durumda. Bununla ilgili bilgi vardır sizde diye düşünüyorum.

Bitiremiyorum ama son olarak Hasankeyf’le ilgili şunu söylemek istiyorum: Bütün yapım sürecinde tarihî eserlerin korunmasına 20 milyar harcandı ama şu anda yıllık getirisi 3 milyar ve bu Dicle Nehri’nin kirletilmemesi için yapılmış olan yeni yerleşim yerinin yapılmasında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Bitireyim lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kaya, süre doldu.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Asu Kaya? Yok.

Sayın Talat Dinçer, buyurun lütfen.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlarımız; ben de öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji, tabii, herkesin de bildiği gibi, hepimizin bildiği gibi insan yaşamında çok önemli bir olgu. Şimdi, ben iş dünyasından geldiğim için bizim sanayi sektöründe de en önde gelen ana maddelerden bir tanesi enerjidir ancak enerjide tabii, son günlerde inanılmaz bir fiyat artışı var, sanayide özellikle, faturaların büyük bir bölümü çok kabarık geliyor. Şimdi, Mersin gibi yerlerde hava sıcaklığı çok yüksek yani gerek hizmet sektörü olsun gerek sanayi olsun enerjiyi bol miktarda kullanan bir bölgeyiz. Dolayısıyla, normal hizmet sektöründeki bir marketimiz bile 4-5 tane dolabı bir anda çalıştırmakta, dolayısıyla elektrik faturaları çok yüksek gelmektedir. Ama tabii, enerjiye her sektörde olduğu gibi hem sanayimizin hem tarımımızın ihtiyacı var.

Son günlerde bölgemizde yaptığımız bütün çalışmalarda özellikle sulama birliklerinde inanılmaz bir sıkıntı yaşanıyor, sebebi ise elektrik borçları. Bu borçlar yüzünden tabii, sulama birliklerimizin büyük bir bölümü şu an hacizle karşı karşıya. Bu durum da tabii kime yansıyor? Bu durum da üretici çiftçilerimize yansıyor. Yani burada Bakanlığımızın bir an önce bu konuya bir el atıp en azından bu sulama birliklerini bir an önce güneş enerjisiyle çalışan -çünkü bizim bölgemizde hemen hemen on iki ay güneş var, on iki ay elektrik üretebilecek bir kapasitesi var Mersin gibi bölgelerin- bu elektrik panellerine yönlendirmek lazım, bunları Bakanlık olarak desteklemek, teşvik etmek lazım ki en azından kendi elektriklerini kendileri üretebilsinler. Bu, sanayi için de söz konusu. Yapacağımız yeni sanayi sitelerinde özellikle binaları panellerle kaplayarak kendi elektriklerinin üretilmesi yönünde de teşvik etmemiz gerekir.

Sayın Bakanım, şimdi, Akkuyu Nükleer Santrali Mersin’de, tabii, biz önce buna çok karşı çıktık, karşı çıkma sebebimiz şudur: Bizim 8 tane turizm bölgemiz var, bölgenin ortasına getirildi, nükleer santral konuldu. Nükleer santralin bulunduğu yer akvaryum gibi bir yer, her türlü balığın olduğu, her türlü turizme açık bir alandı ve dolayısıyla, burada hem tarıma hem turizme hem de su ürünlerine zarar

verdiği gerekçesiyle biz önce karşı çıktık ama netice itibarıyla 2010 yılında Rusya devletiyle imzalar atıldı ve şu an inşaatı devam ediyor. Tabii, bu nisan ayında, bu seçim öncesi efendim, işte, hemen “Yakıt çubuğu geldi, elektrik üretilecek.” gibi bir algı yaratıldı ama şu an herhangi bir elektrik üretimi falan yok, 2024’ün ortalarına kadar da zaten üretim söz konusu olmaz orada.

Sayın Bakanım, şimdi, nükleer santralle ilgili özellikle, bir fiyat anlaşması yaptınız; 12,35 sent yani bu, dünya ortalamasının üzerinde değil midir? Bu, tüketicilerimize yansımayacak mı? Bu halkımız buna mahkûm edilmeyecek mi? Bu konuda sizden net bir cevap bekliyorum.

Ayrıca, bir de anlaşmanın 3’üncü maddesinde şöyle bir hükmünüz var, “İşbu madde kapsamındaki iş birliği konuları, Türk Kuruluşları ve Rus Kuruluşları tarafından, Türk Tarafı’na mali yük getirilmeden yürütülür. Türkiye Cumhuriyeti’nde nükleer yakıt üretim tesislerinin kurulması ve işletimi de dahil olmak üzere nükleer yakıt döngüsü hakkındaki işbirliği ve teknoloji transferi Taraflarca mutabakata varılacak ayrı koşullar çerçevesinde yürütülecektir.” denilmektedir. Böyle bir mutabakat var mıdır? Var ise bu mutabakatın koşulları nelerdir?

Öncelikle bu bütçemizin -bu sorularımıza yanıt alırsanız inşallah Sayın Bakanım- ülkemize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Sayın Mehmet Taytak.

Sayın Taytak, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri ve basın mensuplarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji, ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerekli ve önemli faktörlerinden biridir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın enerji politikaları ülke refahını artırmak ve Türkiye’yi daha güvenli bir geleceğe taşımak için hazırlanmaktadır. Türkiye Yüzyılı vizyonu ile hareket ettiğimiz bu süreçte enerji politikamızın temel amacı enerji dış bağımlılığını azaltarak güvenli enerji kaynaklarının oluşturulması, yerli enerji kaynaklarının verimli kullanılması, enerjide çeşitlilik ve kaynak güvenliği sağlanmasıdır.

Son dönemlerde, yerli ve millî enerji noktasında olağanüstü bir noktaya geldik. Doğu Akdeniz ve Karadeniz’deki arama sondaj faaliyetleri sonucunda petrol ve doğal gaz keşifleri geleceğe dair ümidimiz olmuştur. Özellikle Karadeniz’deki arama sondaj çalışmaları ve enerji keşifleriyle bugün sunumunuzda ifade ettiğiniz gibi Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve Moldova ile gaz ihracatı anlaşmaları yapılmış, Fatih sondaj gemisiyle başlayan, Yavuz ve Kanuni’yle devam eden sondaj çalışmalarında 7’nci nesil sondaj gemimiz Abdülhamit Han milletimizin hizmetine kazandırılmıştır. Sakarya gaz sahasındaki keşif sadece doğal gaz sektörüyle sınırlı değildir, söz konusu gaz keşfi ülkemiz lehine hem elektrik hem de doğal gaz ticaretine ivme kazandıracaktır. Türkiye daha ucuz doğal gaza erişim sağlayabileceği ve piyasaya daha düşük fiyatlı gaz sunabileceği için ülkemiz sanayisinin rekabetçiliğini ve dolayısıyla ihracat potansiyelini artıracaktır. Ülkemizin enerji bağımsızlığı yolunda Gabar Dağı bölgesinde “Şehit Aybuke Yalçın” ismi verilen sahada Türkiye’nin tamamında üretilenden daha fazla petrol sağlanacağı Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan Beyefendi tarafından müjdelenmiştir. Vatandaşlarımıza sağladığınız desteklerle kömür yardımı alan hanelerden isteyenlerin bunu doğal gaz olarak da kullanabilmelerini sağlayacak düzenlemeyi tamamladınız ve bu düzenlemeyle yaklaşık 4

milyon haneye senelik 3 milyar TL'lik yardım yapılması planlanmaktadır. Bunun için çok teşekkür ediyoruz. Çünkü zaman zaman gittiğimiz yerde, köylerde bunlarla karşılaşıyorduk, beldelerimizde ve bazı ilçelerimizde aynı şeyi yaşıyorduk; inşallah bu da çözülmüş olacak. Yüreğinize sağlık efendim.

Maden, doğal gaz, petrol gelirlerinin sağlıklı bir toplumun en önemli bileşeni olan Aile ve Gençlik Fonuna kullanılacak olması da çok anlamlıdır. Yaşanan bu gelişmeler karşısında Türk milleti olarak göğsümüz kabarıyor ve gurur duyuyoruz.

Sayın Bakanım, Afyonkarahisar ilimizin İhsaniye ilçemizin merkezinde doğal gaz ana hattı vardır. Yaylabağı beldesi ilçe merkezine daha uzak mesafede olmasına rağmen doğal gaza kavuşmuştur. 2023 senesi içerisinde İhsaniye ilçemizde bulunan Kayıhan beldemize ve Döğer beldemize doğal gaz arzının sağlanması talep etmekteyiz. Ayrıca, Afyonkarahisar merkez Işıklar beldemizde doğal gaz ihtiyaçlarının da bu sene içerisinde giderilmesi önem arz etmektedir. EPDK Başkanımız Sayın Mustafa Yılmaz Bey'le bu konuyu görüştük, kendileri yakinen ilgileneceklerini ifade ettiler.

2023 Türkiye Yüzyılı'nda daha fazla doğal gaz, petrol ve enerji kaynakları bulmanız dileğiyle bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Orhan Sümer. Yok.

Sayın Gökçek, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Teşekkürler.

Sayın Başkanım, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkelerin bağımsızlıkları için enerji arz güvenliği büyük önem taşımaktadır. Enerji ulaştırmadan ısınmaya, sağlık hizmetlerinden haberleşmeye en önemli üretim girdisidir. Enerji arz güvenliği de bu nedenle hayati önemdedir. Bugün dünyada enerji talebi giderek artmaktadır ancak önemli olan bu talebin çevreye zarar vermeden sürdürülebilir kaynaklardan karşılanması, yenilenebilir enerji kaynaklarının payının artırılmasıdır. Temiz enerji kaynaklarının kullanımında ülkemiz hâlâ arzu edilen seviyelere erişebilmiş değil. Birkaç ülke örneği vermek istiyorum: Örneğin, rüzgârın elektrik üretimindeki payının en yüksek olduğu ülke yüzde 55,6'yla Danimarka olurken, Danimarka aynı zamanda bu yılın ilk yarısında elektriğinin yüzde 10,3'ünü de güneşten elde etmiş. Hollanda ve Yunanistan elektrik üretiminin yüzde 18,3'ünü, Almanya yüzde 12,6'sını güneşten karşılarken ülkemize bakıyoruz bunca güneşli gün sayısına rağmen Türkiye'nin elektrik üretiminde ise bu yılın ilk yarısında rüzgârın payı yüzde 10,4 ve güneşin payı yüzde 5,65. Bizim artık yenilenebilir enerjiler konusunda ciddi ve gerçekçi bir açılım gerçekleştirmemiz lazım Sayın Bakan. Tabii, rüzgâra, güneşe, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yaparken enerji depolama tesisleriyle ilgili AR-GE süreçlerini de ihmal etmemeliyiz. Enerji depolamada öne geçen ülkeler küresel rekabette diğer rakiplerine beşer onar adım fark atmış olacak.

Sayın Bakan, Bakanlığımızla ilgili bir diğer önemli husus da madenler, madenlerde yaşanan iş cinayetleri ve yıllardır süregelen ve bir türlü çözüme kavuşturamadığımız kaçak madenler konusu. Geçtiğimiz günlerde Zonguldak'ta kaçak olarak işletilen bir maden ocağında fenalaşarak bilincini kaybeden maden işçisi Vezir Muhammet Nourtani'nin ormanda yakılarak öldürülmesi vahşetine değinmek istiyorum. Maden ocağının kaçak çalıştırıldığı ortaya çıkmasını diye yakılarak öldürülen bir candan bahsediyoruz; aklınız, vicdanınız alıyor mu bu durumu? Siz, yetkili olarak bu kaçak maden ocaklarına gerekli denetimleri sağlasaydınız belki de bugün bu vahşet yaşanmayacaktı.

Değerli milletvekilleri, Sayıştayın Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü için yazmış olduğu son birkaç yılın raporlarına baktığımızda çok üzücü bazı hususlar gördük. Sayıştay sizleri madencilik faaliyeti yapılması yasak olan alanlarla ilgili ihaleler yapıldığı, ruhsatlandırılan bu alanlara dair ilerleyen zamanlarda ruhsat iptalleri gerçekleştiği, ruhsatları iptal edilen ilgililer tarafından kurum aleyhine davalar açıldığı konusunda defalarca kez uyarılmış. Açılan davalar sonucunda ise kurumun bütçesel anlamda önemli miktarda mali külfete katlandığı görülüyor. Sadece 6 dosyada ihale edilmemesi gereken alanların ihale edilmesi ve akabinde bu sahalara ilişkin ruhsat iptallerinin neticesinde tahsil edilen 31 milyon 891 bin ihale bedeli, 106 milyon 487 bin 366 lira faiz ve hukuki dosya masraflarıyla birlikte toplam 130 milyon 853 bin 840 lira 67 kuruş olarak iade edilmek zorunda kalınmış. Mahkeme kararlarında vurgulanan bu konudaki hizmet kusuru neticesinde katlanılan hukuki dosya masraflarının 2021 yılı bütçesine oranı yüzde 26,36 ve toplam iade edilen tutarın 2021 yılı bütçesine oranı yüzde 32,39 olarak gerçekleşmiş. Peki, sormak istiyorum: Bu hatalı işlemlerden dolayı kusuru bulunan personellere rücu işlemi gerçekleştirildi mi? Vatandaşın kesesinden çıkan bu paraların peşine siz düşecek misiniz? Yine, Sayıştay denetçilerimiz sağ olsunlar, işlerini gerçekten layıkıyla, titizlikle yapmışlar; ruhsatı hükümden düşen ve terk edilen maden sahalarında yapılan rehabilitasyon yani tekrar eski hâline döndürme, çevreyle uyumun sağlanması çalışmalarının icrasında ve takibinde ciddi eksiklikler bulunuyor diye her sene raporlarına yazmışlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçek, uzatıyorum bir dakika.

Buyurun, lütfen tamamlayın.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Teşekkürler Başkanım.

Sayıştay sizi ısrarla uyarıyor ancak siz ısrarla bu uyarılara kulak tıkamaya devam ediyorsunuz.

Bakın, bu doğa, bu ormanlar, su kaynaklarımız bize çocuklarımızın emanetidir. Bizim bu emanetlere gözümüz gibi bakmamız gerekiyor. Bir başka Akbelen yok, bir başka Kaz Dağı da yok. Unutmayın ki bu toprakların üstü altından çok daha kıymetli. Siz de bu toprakların kıymetini anlayıp bu rant düzeninden vazgeçene kadar da biz bunu söylemeye devam edeceğiz.

2024 yılı bütçemizin ülkemizin yararına, vatandaşlarımızın yararına olmasını dileyerek bütün hazırını saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece milletvekillerinin söz taleplerini karşılamış bulunuyoruz.

Şimdi, Sayın Bakana sorulmak üzere on beş dakikayla soru sorma kısmına geçeceğiz. Öncelikli olarak Komisyon üyelerinden başlamak üzere, geliş sırasına göre Komisyon üyelerinden başlamak üzere, sonrasında Komisyon üyesi olmayan diğer milletvekillerinin soru taleplerini karşılayacağız.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, biraz süküneti tesis edelim, bürokrat arkadaşlar.

Şimdi, Sayın Sayyigit, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim.

Türkiye genelinde 2023 Kasım ayı itibarıyla elektrik ve doğal gaz abone sayısı kaçtır? Son beş yılda elektrik ve doğal gazı kesilen abone sayısı nedir ve bunun illere göre dağılımı nedir? Van'da elektrik ve doğal gaz aboneliği sayısı kaçtır? 2023 itibarıyla son beş yılda elektriği ve doğal gazı kesilen hane sayısı ne kadardır, bunun yıllara ve ilçelere göre dağılımı nasıldır? Van'da doğal gazı olmayan ilçelere doğal gaz ne zaman verilecektir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Bakanım, depremde büyük hasar alan seçim bölgem, memleketim Adıyaman’da TPAO tarafından kurulan konteyner kentte hâlen binlerce hemşehrimiz barınmaktadır. Ayrıca, Bakanlığın misafirhane ve tesislerinde de çok sayıda depremzede vatandaşımıza kucak açıldı ve misafir edildi. Hızlıca tamamlanmakta olan deprem konutlarımızdaki elektrik ve doğal gaz altyapısı hızla tamamlanıyor. İnşallah, deprem konutlarımızın teslimine yakın da altyapı faaliyetlerinin tamamlanmasını bekliyoruz. Sizlerin de bu konuda yakın ilgi ve alakalarınızı, konunun takibini istirham ediyoruz. Hem doğal gaz hem elektrik bölgedeki konutlarımız için çok önemli. Bu destekleriniz için teşekkür ediyoruz. Evlerde ve iş yerlerinde, sanayi tesislerinde çatılarda GES panelleri kurulmasının özendirilmesi, güneş enerjisinden elektrik üretiminin desteklenmesi ve bürokratik işlemlerin kolaylaştırılmasını bekliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, Komisyonumuzdan ve Genel Kurulumuzdan geçtiğimiz yıl bir düzenleme geçmişti. Adına “iklim tarifesı” dediğimiz, sıcak bölgelerde doğal gaz fiyatlarının daha yüksek olacağına yani dolayısıyla da faturalara zamlı yani daha yüksek fatura geleceğine dair bir kanuni düzenleme geçti. Bu düzenleme çerçevesinde hangi iller bu kapsama alındı, bir? Bu illerde doğal gaz fiyat farkı olarak, fark olarak ne kadarlık bir ödeme aboneye bindirildi? Bu konuda bir açıklama yaparsanız sıcak bölge insanları ne kadar pahalı kullanmış, öğrenmek istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Ülkemizdeki mühendislik çalışmalarının arkasındaki kahramanlar kamuda çalışan mühendislerdir. 2023 yılında projelere 643,2 milyar TL ödenek ayrılmıştır, buna karşın kamuda çalışan mühendislerin ortalama maaşları oldukça düşüktür. Kamu mühendislerimiz “teknik iyileştirme” adı altında diğer mesleklere verilen teşvik ödemesi gibi bir iyileştirmenin kamuda çalışan tüm mühendisler için de düzenlenmesini istiyorlar. Kamu mühendislerimiz “Risk ve sorumluluk tazminatı” adı altında yeni bir ödeme kaleminin oluşturulmasını talep ediyorlar, ek ödemelerin kamuda çalışan tüm mühendisler için artırılmasını talep ediyorlar. Kamu mühendislerimiz aylık maaşlarının, yan ödeme oranının, taban aylık kat sayısının, sözleşme ücretlerinin, ek gösterge yansıtma oranlarının da düzeltilmesini istiyorlar; ek göstergelerin en az 6400 olmasını, özel hizmet tazminat oranının en az yüzde 250 artmasını, kamuda çalışan tüm mühendisler için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Akay.

Sayın Erdem...

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, elektrik dağıtım şirketlerinin iletim bedeli ödeme yükümlülüklerinden doğan borçları ne kadardır, hangi yılları kapsamaktadır? Borçların tahsiliyle ilgili ne gibi bir yaptırım ya da işlem yapılmıştır? Yine, maden ocaklarında işverenlerin sorumluluklarından doğan işçi katliamlarıyla ilgili sorumluların üzerine gidecek misiniz yoksa siz de önceki uygulamalara yani kayırmacı politikalara devam edecek misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, sunumunuzda da kısaca yer verdiniz, hidrojen önümüzdeki süreçte en büyük kaynaklardan bir tanesi olacak, öyle gözüküyor. Yeşil hidrojen için, yeşil hidrojeni üretmek için bizim bol bol RES'e ve GES'e ihtiyacımız olacak. Planınızda da Türkiye Ulusal Enerji Planı'nda da önemli hedefler var fakat bunlar yeterli olabilecek mi? Yani, 30 birim hidrojen enerjisi üretmek için 100 birim enerji tüketilmesi gerekiyor. Sizce hidrojen üretmek için bu altyapı bize yeterli olacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sizden önceki Enerji Bakanı Fatih Dönmez bu yılın mayıs ayında Rusya'ya olan doğal gaz borcunun ertelendiğini -bu konuda söylentiler vardı- doğrulamıştı; bu borcun miktarı ne kadardır, bu borç ödenmiş midir yoksa ertelenmeye devam edilmekte midir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Sayın Bakanım, Aksaray ilimizde tüm ilçelerimiz doğal gaza kavuştu, birçok beldemiz de doğal gaza kavuştu ama doğal gaza kavuşamayan birkaç beldemiz kaldı, bunlar ne zaman doğal gaza kavuşacaktır?

İkinci sorum, Sultanhanı Doğalgaz Depolama Tesisi ne zaman tam kapasiteyle çalışacaktır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Sayın Bakanım, 2002 yılında ülkemizde kaç ilimiz doğal gaz imkânından faydalanıyordu; günümüzde kaç ilimiz, kaç ilçemiz, kaç beldemiz doğal gaz imkânından faydalanmaktadır?

Diğer bir sorum, ülkemizde 2002'den bu yana kaç bin kilometre doğal gaz boru hattı döşenmiştir? Döşenen boru hattı mesafesiyle dünyamızın çevresi kaç kez dönmüştür?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güner...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkanım.

Bakanlığımıza bağlı kamu kurum ve kuruluşlarının yurt dışında kurduğu şirket sayısı kaçtır? Satış yoluyla devredilen şirket var mıdır? Hangi ülkelerde şirketler bulunmaktadır? Şirket yöneticileri ülkemizde o şirketi kuran kuruluş yöneticileri midir? Sayıştay yurt dışındaki bu şirketleri denetlemekte midir? “Vergi cenneti” diye tanımlanan ülkelerde kurulmuş şirketler var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaya...

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Sayın Bakan, DEDAŞ’la ilgili bir soru sormak istiyorum. Özellikle bu şişirilmiş faturalarla ilgili yargıya da yansıyan durumlar söz konusu -Tarım Bakanlığından aldıkları sübvansıyla ilgili olarak soruyorum- bu konudan haberdar mısınız, bu usulsüzlüğü sonlandırmak adına ortak bir çalışma yürütüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakır...

HASAN UFUK ÇAKIR (Mersin) – Sayın Bakanım, Akkuyu Nükleer Santrali’nde birkaç ay önce 3 bine yakın işçimiz zehirlenmişti; bunun sonucu ne oldu, buraya bir soruşturma açıldı mı? Bildiğiniz gibi, orada çalışan Ruslara 100 bin liranın üzerinde maaş veriliyor, bizim yerli işimize 17 bin ile 30 bin arası maaş veriliyor; bunu bir kovuşturalım, bakarsak iyi olmaz mı? Bir de efendim, bu nükleer santral bittiği zaman yani satışı Ruslar mı yapacak? Bizim ülkemizdeki insanların bu elektriği kaçta alacaklar? Bunun fiyat belirlemesini bizim Enerji Bakanlığı mı yapacak yoksa mülkiyeti muhafaza Ruslar mı yapacak? Bunu öğrenmek istiyoruz.

Saygılar sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Yavuzılmaz.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan, Türkiye’de elektrik üretiminin yüzde 81’ini özel şirketler yapıyor, elektrik dağıtımının yüzde 100’ünü özel şirketler ve yaklaşık olarak aynı şirketler yapıyor, elektrik perakende satışının da yüzde 100’ünü yine aynı şirketler yapıyor. Şimdi, TEİAŞ da özelleşirse aynı şirketler üzerinden bir tekel kurulmuş olacak; bu nedenle, bu konuyla ilgili, bu tekelin engellenmesiyle ilgili suç duyurusunda bulundum.

2022 yılı BOTAŞ’ın zararını soruyorum; burada, Komisyonda yanıtlayabilirsiniz. BOTAŞ’ın LNG taşımak için kiraladığı gemilerin adlarını, kiralandığı süreyi, bugüne kadar ödenen tutarı ve bugüne kadar ne taşıdıklarını soruyorum.

Elektrik faturalarının formülünü sizden istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Tamamlayabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, tamamlayın.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda, Akkuyu Nükleer Santrali’yle ilgili olarak yapılan anlaşmaya göre toplam 4 ünite var, her biri 1.200 megavat; 1’inci ve 2’nci üniteler için yüzde 70 alım garantisi, 3 ve 4’üncü üniteler için yüzde 30 alım garantisi verildi on beş yıl boyunca 12,35 centten. On beş yıl boyunca tam kapasiteyle bu reaktörler çalışsa toplam 38 milyar dolarlık bir alım garantisi verilmiş durumda. Yüzde 100’ünün

de -tam kapasiteyle- satışı yapılırsa aynı rakam üzerinden 76 milyar dolar Rusya para kazanmış oluyor. Bugünkü spot piyasa fiyatı üzerinden on beş yıl için hesaplırsak da kasasına devasa bir tutar giriyor, altmış yıl içinde 200 milyar dolar Rusya'nın kasasına para giriyor, bir de bunun sökülmesi maliyeti var. Dolayısıyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuziyılmaz, teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Son cümlemi söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuziyılmaz, Komisyon üyesi milletvekilimiz bekliyor.

Sayın Erkan...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Diğer AK PARTİ yap-işlet-devret modeli köprü, tünel, otoyollardan farklı olarak kamuya devir tarihi yok.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Yeter ya sabahtan beri!

NECMEETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sayın Bakanım, Kırşehir Kaman ilçemizdeki OSB'mize destek konusunda...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – On beş yıl sonra da altmış yıl sonra da bu santral Türkiye Cumhuriyeti devletine devredilmeyecek. Bu santral Rusya'ya ait bir santral...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Biraz saygılı olun, saygılı! Sürenizi geçmeyin, saygı gösterin biraz.

NECMEETTİN ERKAN (Kırşehir) – Biz sizi dinliyoruz beyefendi!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Bu ne ya! Biraz saygılı olun!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yerlilik, millilikten bahsediyorsun, neye itiraz ediyorsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sabah da aynısını yaptın ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ersoy...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitiriyor, bitiriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neye itiraz ediyorsun?

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Buranın kuralları var!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ciddi bir konudan bahsediyorum.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Buranın kuralları var!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İndir parmağını, indir parmağını!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sabah da aynısını yaptı Başkanım, kuralları var buranın...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sen akşam eve erken git diye biz milletvekilliği yapmıyoruz.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Konuşma! Herkes seni beklemek zorunda değil!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 38 milyar dolarlardan bahsediyorum; senin aklın, hayalin almıyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İndir elini be!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Hâlâ konuşuyor ya!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bizim çocuklarımız, torunlarımız bu faturayı ödeyecek!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Konuşma! Konuşma!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bizim çocuklarımız, torunlarımız bu faturayı ödeyecek!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Bak, terbiyesizlik yapma!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İndir elini be! Ne diyorsun sen ya!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Asıl sen indir be!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne terbiyesizliği?

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Bana bak, kes sesini!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne yaparsın?

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Saygısızlık etmeyin, yeter artık!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Böyle bir konuşma tarzı yok!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Oturun, değerli arkadaşlar. Değerli arkadaşlar... Sayın Taytak...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Böyle bir usul yok, sabahtan beri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye... Sayın Taytak...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Taytak, sana ne oluyor?

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – İndir elini!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sen parmak sallarsan ben de sana parmak sallarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Savunmak zorunda mısınız?

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Evet, evet!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Senin süren var, sürene uyacaksın! Herkes süresine uyacak!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye müsaade eder misiniz...

(CHP ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Sayın Ersoy... Değerli arkadaşlarım, müsaade eder misiniz...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Grup Başkanına söyle sana Genel Kurulda söz hakkı alsın, buranın kuralları var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, söz hakkı değil, milletin hakkını savunuyoruz burada.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Biz ne yapıyoruz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım... Sayın Taytak... Değerli arkadaşlarım...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Kurallar var, kurallar var burada!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu bir dakikayla, iki dakikayla ölçeklendirilecek bir şey değil, sen söyledüğim şeye odaklan.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Kurallara herkes uyacak!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Verecek cevabın varsa ver! Akkuyu Nükleer Santrali'yle ilgili diyorum ki altmış yıl içinde 200 milyar dolar Rusya'nın kasasına para girecek.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Ya, hâlâ konuşuyorsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuzılmaz... Değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Verecek cevabın varsa ver! Cevabın varsa ver!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Var! Var!

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Kurallara uyun, kurallara!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz...

Sayın Ersoy, müsaade eder misiniz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz çok uyuyorsunuz kurallara!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuzılmaz... Sayın Yavuzılmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz uymuyorsunuz kararlara! Anayasa Mahkemesinin kararına uymuyorsunuz ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuzılmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Anayasa'ya uymuyorsunuz!

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şov yapma! Şov yapma!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, burada bir dakika konuşmama tahammül etmiyorsunuz!

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şov yapma! Şov yapma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Konuyla ne ilgisi var?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok ilgisi var.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, Taytak, sen ne yapıyorsun ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şovmen!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Taytak, bana müsaade edin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Anayasa'yı ihlal ediyorsunuz.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şovmen!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Anayasa'yı sen ihlal et istediğin gibi! Hem de üzerine yemin ettiğin Anayasa'yı!

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şovmen! Anayasa'yı ihlal eden sensin! Yemini bozan sensin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şovmen!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Uzatırsan uzatırım, uzatırsan uzatırım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yavuzylmaz, buranın sahibi sen değilsin ya! Yeter ama ya, yeter!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya orayı da uyarın.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Şov yapma! Utanmaz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yeter, buranın sahibi misin sen ya! El insaf ya!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam, bitti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, böyle bir şey yok ya! Bakın, ben size Sayın Sözcünüzün ricası üzerine bir dakika fazla verdim. Ya, arkadaşlar, siz insanların ne konuşacağına... Ya, bu işin...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, ne oldu, otuz saniye geçince kriz mi çıktı!

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Ya, sus ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye... Bir saniye, değerli arkadaşlar...

Ama Sayın Yavuzylmaz, sabah da aynısını yaptınız, şimdi de aynısını yapıyorsunuz. 2 Komisyon üyesi söz istiyor. Bakın, ekranlarımda yazıyor: Sayın Ersan Aksu, Sayın Necmettin Erkan. Ya, herkes bu kurallara uyuyor, siz de uyuyorsunuz. Haklıysanız gidersiniz aşağıda bir daha konuşursunuz ama burada bütün bir kabineyi, bütün milletvekillerini... Herkes burada haksız, sizin söyledikleriniz doğru, itham ederek bir üslup... Sayın Yavuzylmaz, müsaade edin diyorum, parmak sallıyorsunuz o tarafa “Devam ettiririm.” diyorsunuz “Sürdürürüm.” diyorsunuz... Ben, yemin ediyorum, 2011’den beri böyle bir üslup görmedim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, yemin etmeyin. Ben mi parmak sallıyorum, vekil mi sallıyor?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Önce siz salladınız.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sen salladın tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, hakkaniyetli olun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Başkanım, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye... Değerli arkadaşlar... Bir saniye...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Başkanım, orada karşılıklı oldu ama karşılıklı...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Karşılıklı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben adaletliyim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hiç de karşılıklı değildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakın, değerli arkadaşlarım, bir saniye...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Parmak sallayan oradaki vekil!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Önce sen salladın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

Sabahleyin sayın hatipler...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani siz bir otoriteymiş gibi yapılan bu konuşmayı...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, tamam, konuyu burada kapatalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yapılan bu konuşmamdan rahatsız oluyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade eder misiniz... Yani arkadaşlar, lütfen...

Sabahleyin burada milletvekilleri ellerinde verilerle...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu süre sınırlaması da tartışmaya açık zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Böyle olur mu yani!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ellerin verilerle...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Milletın Meclisinde konuşamıyoruz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani Sayın Yavuzıılmaz, siz karar veremezsiniz nasıl yöneteceğimize!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, öyle değil, kural var burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz karar veremezsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, Anayasa'yı ihlal ediyorlar ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, burada, değerli milletvekilleri...

Değerli arkadaşlar, beş dakika ara veriyorum görüşmelere; Sayın Yavuzıılmaz Anayasa çalışsın biraz.

Kapanma Saati: 19.03

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.08****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 21’inci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Erkan, buyurun.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sayın Bakanım, Kırşehir Kaman OSB’mize doğal gaz talebimiz var, hızlandırılmasını talep ediyoruz.

Bir de Sayın Bakanım, küçük esnaf ve sanatkârlarımız için kümelenme yapılarak GES sistemi kurulması konusunda gerekli mevzuat değişiklikleri yapılarak pozitif bir ayrımcılık yapılsa faydalı olacağı kanaatindeyim. Esnaf ve sanatkârlarımızın buna ihtiyacı var Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

ERSAN AKSU (Samsun) – Sayın Bakanım, tabii, 2016 yılında kamuoyuna duyurulan Millî Enerji ve Maden Politikası çerçevesinde, kendi gemilerimizle arama ve üretim stratejisi çerçevesinde 4 derin deniz sondaj gemisi ve 2 sismik araştırma gemisiyle dünyanın en güçlü filolarından biri oluşturulmuştu ve bu noktada ilaveler söz konusu olacak mı?

Bir de Karadeniz, Samsun Milletvekili olarak sormak istiyorum: Bu Sakarya Gaz Sahası’nda günlük yaklaşık 4 milyon metreküpe ulaşılmıştı. Bunun artırılması noktasında, önümüzdeki süreçte nasıl bir takvim bekliyor bizi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de cevap kısmına geçeceğim.

Ancak Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu ilgilendiren, milletvekillerimizin sorduğu sorular vardı, Sayın EPDK Başkanına söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Sorulan sorulara siz cevabınızı verin, sonra Sayın Bakana söz vereceğim.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ – Ümit Özlale Sayın Vekilimiz “Hem dışarıdan personel EPDK’ye geliyor hem EPDK’den dışarıya gidiyor; bu, kanunen yasak değil mi?” diye sormuştu. Dışarıdan bize herhangi bir personel gelmemekte ancak tüm devlet memurlarının istifa hakkı olduğu gibi bizden de yaklaşık yirmi senede 65-70 personelimizin bazıları emekli oldu, bazıları istifa edip özel sektörde çalışıyor; bununla ilgili herhangi bir yasak yok, olması da düşünülemez; zaten bunların hepsi memur, karar verici insanlar değiller. Kanunumuzda -Kurumun karar organı Kurul- Kurul üyelerine bir yasak var, iki yıl çalışma yasağı, onun şartları belirtilmiş; bunun karşılığında da devlet iki yıl çalışma yasağı süresince maaşını ödemekte. Dolayısıyla bu konuyu bu şekilde aydınlatmış olalım.

“TEİAŞ’a ödemelerle ilgili düzenleme yapıldı mı?” dendi. TEİAŞ’a ödemeler yapıldı. Biz onunla ilgili, faiz oranlarını da yükselterek... Dağıtım şirketleri, bu hususta, borçlarını ödemediği takdirde karşılayacakları büyük meblağdan dolayı borçlarını düzenli bir şekilde ödüyorlar.

33 bin megavata karşı 250 bin megavat başvuru olmasını Sayın Vekilimiz biraz garipser gibi buldu ama biz, bunun Türkiye’nin ne kadar güvenli bir ortam, yatırım ortamı olduğunu gösteren bir işaret olarak görüyoruz, dolayısıyla bundan da mutluluk duyuyoruz; 30 bin megavat için 250 bin megavat başvuru talebi var. “Biz Türkiye’de yatırım yapmaya hazırız.” deniyor; bu, hem rekabet açısından hem Türkiye’nin enerji arz güvenliği açısından da önemli bir gelişme.

Bunun dışında, petrol piyasasındaki petrol fiyatlarıyla ilgili bir soru oldu. 2003’te çıkan 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu’yla petrol piyasasında serbest piyasaya geçildi. Ancak bu serbest piyasaya geçilmesi, tamamen serbest anlamına da gelmedi; biz yine de bununla ilgili, fiyatların nasıl oluşması gerektiğiyle ilgili kanunda belirlenmiş bir düzenleme yaptık. Bu fiyatları da sıkı bir şekilde takip ediyoruz. Zaten Türkiye’de pahalı olduğu takdirde, ithalat yolu çok basit bir şekilde açık. Dolayısıyla her gün fiyatları takip ediyoruz. Fiyatlar da yurt dışı fiyatlarından yukarıda değil, bilakis Avrupa fiyatlarıyla ve dünyadaki başka ülkelerdeki fiyatlarla karşılaştırdığımız takdirde akaryakıt fiyatları oldukça ucuz seyretmektedir.

Onun dışında, Şanlıurfa Milletvekilimiz bir soru sordu, “Elektrikle ilgili lisanslar belirli şahıslara mı veriliyor?” dendi. Bununla ilgili bizim kurallarımız gayet açık; internet üzerinden yazılı olarak müracaat alınıyor ve oradaki değerlendirme kriterleri üzerinden, herhangi bir tarih gözetmeksizin, herhangi bir kimseye ayrıcalık tanımaksızın; tarihi esas alarak, başvurma sırasını esas alarak sırası gelenlere lisans verilmektedir. Lisanssızlarda da aynı şekilde usul söz konusu; herhangi bir şirkete ayrıcalık tanınmamakta ve elektronik olarak müracaat alınmaktadır. TEDAŞ, TEİAŞ ve dağıtım şirketinden oluşan bir komisyonla ihtiyaçlar karşılaştırılarak, üreteceği miktar karşılaştırılarak belirlenmiş olan kriterler çerçevesinde komisyon tarafından kimin lisans, elektrik veya bağlantı görüşü alarak çağrı mektubu alacağı karara bağlanıyor. Dolayısıyla orada herhangi bir usulsüzlük veya kayırma söz konusu değildir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Komisyon salonunda çekim yapan kişinin tespit edilip yasal yaptırımların uygulanacağına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, az önce burada milletvekili olmayan birisi çekim yapıyordu; şimdi kameralardan tespit edeceğiz, yasal yaptırımlar neyse onu yaptıracağız. Bunu defaatle söylememe rağmen bazı arkadaşlar bunu yapıyorlar. Şimdi, kimse hem buraya giriş yasağı koyacağım hem de gereken yasal yaptırımlar neyse sonuna kadar yaptıracağım. Şu an arkadaşlar kameralardan tespit edecekler onu, bir daha da bu salona girişini yasaklayacağız. Ayrıca, eğer Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanı ise ayrı işlem yapacağız, Bakanlık çalışanıysa Bakana da ayrıca bildireceğiz.

Bilginize sunulur.

Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Şu yandan bir çekim yapılıyor mu, mesela şu yandan? Turizm Bakanlığı bütçesi görüştürken...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakan kendisi çektiriyor; siz telefonu koyuyorsunuz ya, Turizm Bakanı da oradan kendisini çektirdi yani o aradan kendisini çektirdi. Yani bizimle alakası yok, sadece Bakanı çektirdi.

Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Devam)

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Devam)

c) Nükleer Düzenleme Kurumu (Devam)

ç) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Devam)

d) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

e) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, süreniz otuz dakikadır.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkan, Kıymetli Komisyon üyeleri; Sayın Başkan, tüm vekillerimizi çok büyük bir dikkatle dinledim; birçok farklı konuda hem genel makroekonomik değerlendirmeler oldu, makro değerlendirmeler oldu hem de çok spesifik öneri, eleştiri ve sorular gündeme geldi. Dolayısıyla, müsaade ederseniz, ben özellikle bu bütçenin Bakanlık dönemimizin ilk bütçesi olması nedeniyle, hem genel yapısal konularla hem enerji ve maden stratejimizle ilgili değerli vekillerimiz tarafından gündeme getirilen konularla ilgili değerlendirmelerimi sunmak ve diğer sorulara da en kısa zaman içerisinde yazılı olarak cevap vermek istiyorum.

Şimdi, temel değinilen konulardan bir tanesi Türkiye enerji politikalarının ve enerji piyasalarının dünyadaki gidişattan kopuk veya uyumsuz olduğu noktasında oldu. Onun için müsaadeniz olursa global enerji piyasalarında ne tür gelişmeler oluyor ve Türkiye'nin enerji politikaları AK PARTİ iktidarları döneminde nasıl şekillendi, buna biraz değinmek istiyorum. Dünyada bugün enerji tartışmalarının odağında iki tane temel konu var; bir tanesi enerji arz güvenliği konusu, bir diğer konu da iklim değişikliği konusu; artık bunlar iç içe geçmiş iki konu esas itibarıyla. Ve enerjide küresel ölçekte büyük bir dönüşüm ve değişim yaşanıyor. Neler değişiyor? Bir kere talep değişiyor, artık talep batıdan doğuya kaymaya başladı. Üretim coğrafyaları değişiyor, bugün üretimin merkezi olarak bilinen ülkeler farklılaşıyor, bugün dünyanın en büyük petrol ve doğal gaz üreticisi Amerika Birleşik Devletleri olmuş durumda. Yine, dünyada büyük bir adaletsizlik var, 600 milyonun üzerinde insanın hâlâ elektriğe erişimi yok ağırlıklı olarak Afrika ama Güney Doğu Asya olmak üzere. Böyle bir ortamda, dünya, iklim değişikliğiyle mücadele ve fosil yakıtlardan da çıkışla alakalı bir strateji izlemeye çalışıyor. Aslında bugün yaşanan, dünyanın genelinde yaşanan büyük bir kırılma ve zorluk bu değişim sürecinden ve bu değişimin sancılarında kaynaklanıyor.

Şimdi, iklim krizi yaşanıyor dünyada küresel ısınmadan dolayı ama hepimizin malumu, 2020 yılında büyük bir pandemiyle iç içeydik. Daha sonra talepte ani bir yükseliş oldu, tedarik zinciri problemleri yaşandı dünyada, enerji ve emtia fiyatları inanılmaz yerlere gitti. Bakın, Brent petrol 7

Mart 2022’de 139 dolara gitti. Şimdi, öyle bir dünyadan bahsediyoruz ki bir taraftan “Fosil yakıtlardan çıkacağız, petrol ve doğal gaz aramayalım.” deniliyor ama tasfiye nedeniyle dükkânı kapatırken yani malların ucuzlaması gerekirken âdeta tam tersi bir tablo var önümüzde. 7 Mart 2022, Brent petrolün varil fiyatı 139 dolar; 30 Ağustos 2022, doğal gazın TTF’te yani Avrupa’daki fiyatı 3.332 dolar, bugün bu fiyat bunun onda 1’i mertebesinde, normalde olması gerektiği düzeyde; 7 Mart 2022, kömür fiyatı 465 dolar/ton. Yani şimdi dünya bir taraftan “Biz fosilden çıkıyoruz; kömür yok artık, petrol yok, doğal gaz yok, bunları aramaya ve çıkarmaya ve üretmeye ihtiyaç yok.” derken bu ürünlerin fiyatlarında anormal bir artış var. Bunun sebebi, esas itibarıyla, birbiriyle uyumlu, insicamlı olmayan politikalar, değişken politikalar ve bunların piyasada ortaya çıkardığı neticeler. Bakın, talep artmaya devam ederken... Bugün dünyanın petrol talebi yaklaşık 101 milyon varil yani siz ne yapsanız, günde 101 milyon varilli piyasaya vermek zorundasınız, bunun için en az 400 ila 600 milyar dolar her yıl yatırım yapmanız lazım. Siz bir taraftan piyasaya “Arkadaş, biz bu işten çıkıyoruz, dolayısıyla artık petrol yok, doğal gaz yok, kömür yok.” dersanız bu alana kimse yatırım yapmaz ama talep devam ettiği, için bu geçiş, enerjideki bu dönüşüm akşamdan sabah olmayacağı için burada çok ciddi bir sıkıntı yaşanıyor ve bunun getirdiği, işte, dünyada yüksek enflasyondan bahsediyoruz, enerji fiyatlarında, emtia fiyatlarında artışlardan bahsediyoruz. Bütün bu enerji ve emtia fiyatlarındaki artış yetmezmiş gibi, yine, hepimizin malumu, civarımızda, çok yakınımızda yaşayan jeopolitik krizler; Rusya-Ukrayna savaşı, işte şimdi İsrail’in Gazze’ye karşı uyguladığı yoğun saldırılar; bütün bu kriz ve gelişmeler neticesinde başarılı bir enerji dönüşümünden bahsedebilmek yani o yeşil ekonomiden, yeşil dönüşümden bahsedebilmek için bir kere uygulanacak politikaların öncelikle rasyonel olması lazım, bu politikaların tüketici odaklı olması lazım ve birbiriyle -dediğim gibi- insicamlı ve istikrarlı olması lazım.

Biz Türkiye’de ne yapmaya çalışıyoruz? Bugün Türkiye’nin dünyadan kopuk olduğundan, uyguladığı politikaların dünyayla uyumlu olmadığından bahsediliyor ama bakın, AK PARTİ iktidarlarında... 2002’ye de şunun için özellikle sürekli değişiyoruz arkadaşlar: 2002’den bugüne kadar AK PARTİ iktidarlarının enerji politikaları aslında büyük bir bütüncülük ve kapsayıcılık içerisinde geliştiriliyor. Müsaadenizle kısaca değinmek istiyorum. 2002’de, AK PARTİ iktidarında iki temel konuya odaklı politika geliştirdik: Birincisi, enerji arz güvenliğinin kesintisiz ve kalıcı sağlanması hedefli; ikincisi, Türkiye’nin dışa bağımlılığını azaltıcı hedefli ama insanı önceleyen, insanı merkeze koyan politikalar geliştirdik ve enerjide çok büyük bir dönüşüm süreci yaşattık geçtiğimiz yirmi bir yılda.

Bu dönüşüm sürecinin 2002-2016 yıllarına, bu döneme, biz “birinci enerji dönüşüm dönemi” diyoruz. Ne yaptık? Esas itibarıyla devletin rolünü piyasa yapan, kanun yapan, düzenleme yapan tarafa alarak piyasada devletin oyuncu olduğu bir modeli değiştirdik ve özel sektör eliyle, Türkiye’de yerli ve yabancı özel sektör eliyle bu yatırımların yapılmasını hedefledik. O kadar büyük bir dönüşüm ki aslında bu, ne diyoruz 30 bin megavattan bugün 106 bin megavata geldik yani 75 bin megavat yirmi bir yılda bu ülke bu ülkedeki yatırımcılar, yerli yabancı ve yatırımcılar ülkedeki siyasi istikrara, ekonomik istikrara güvenerek geldiler ve yatırım yaptılar. Arkadaşlar, bu, yaklaşık yılda 3.500 megavat demek yani Avrupa ülkelerinin bir kısmının toplam kurulu gücü kadar ülkemize her yıl, 2008 krizine rağmen, 2019-2020 pandemi dönemlerine, yaşanan finansal sıkıntılara rağmen ortalamada 3.500 megavat kurulu güç kattık her yıl ve buna devam ediyoruz çünkü ülkenin talebi artıyor. Dolayısıyla bu dönüşümü yaparken -yani kamudan özel sektöre- sayın vekillerimizden birisi ifade etti, bugün üretilen elektriğin yaklaşık yüzde 80’in üzerindeki miktarını artık özel sektör eliyle yapıyoruz ve bu şekilde de devam edeceğiz çünkü bu kadar kısa bir süre içerisinde özel sektör dinamizmiyle ve kamu finansmanı kullanmadan.... Bakın, bu

sayede -bir başarı sırrımızı sizlerle paylaşayım- AK PARTİ yirmi bir yılda enerjiye ayıracağı bütçeyi büyük oranda daha sosyal alanlara; eğitime, sağlığa, ulaştırmaya, farklı alanlara ayırabilme imkânı bulmuştur ve dolayısıyla bu stratejiyi, bu politikaları başarıyla uygulamıştır.

2016'dan sonra Millî Enerji ve Maden Politikası'yla biz stratejilerimize şunu da ekledik: 2015'te Paris İklim Anlaşması'nın dünya genelinde ortaya çıkmasından sonra artık bu sürece bir de iklim değişikliğiyle mücadeleyi ekledik; 2021'de Meclisimizde oy birliğiyle, hep beraber Paris İklim Anlaşması onaylandı ve akabinde Sayın Cumhurbaşkanımız Türkiye'nin önüne çok büyük bir hedef koydu "2053 yılında Türkiye karbon nötr bir ekonomi olacak." dedi. Yani aslında ekonominin bütün alanlarında, ulaştırmadan binalara, sanayiye, sanayiden tarıma, tarımdan enerjiye, bütün alanlarda çok köklü bir dönüşümün gerekliliğini ortaya koyan bir politika ve hedef ortaya koydu; biz de bu hedef doğrultusunda önümüzdeki otuz yılda bu hedefe ulaşmak için şimdi Millî Enerji ve Maden Politikası'nı Türkiye Yüzyılı hedefi doğrultusunda geliştirmeye gayret ediyoruz.

Bu politikanın temelinde neler var? Bir: Yenilenebilir enerji var. Türkiye'nin mutlaka hem dışa bağımlılığını düşürmesi için hem çevreyle ilgili hedeflerini tutturması için maksimum düzeyde yenilenebilir kaynaklarının -başta rüzgârı, güneşi, jeotermal- hiçbirini birbirinden ayırt etmeksizin devreye almamız gerekiyor. Dolayısıyla yenilenebilirle alakalı önemli hedeflerimiz var, diyoruz ki yılda 5 bin megavat... Bugüne kadar 12 bin megavat rüzgâr, yaptık 10 bin megavat güneş yaptık ama artık çitayı daha da yukarı koyduk ve diyoruz ki önümüzdeki dönemde 3.500 megavat güneş, 1.500 megavat rüzgârı mutlaka her yıl yapmamız lazım 2035 yılına kadar yani on iki yıllık çerçeve içerisinde 60 bin megavatlık ilave yeni kurulu güce ihtiyacımız var. Elbette denebilir ki "Danimarka şuraya geldi, Almanya buraya geldi." Ama bakın, Türkiye'deki gelişim sürecine baktığımızda, özellikle YEKDEM Kanunu'nun 2005 yılında çıkması, 2010-2011 yıllarında revize edilerek daha güçlü bir şekilde vurgulanması neticesinde bu yatırımlar yapıldı. Ama biz şunu yaptık: Avrupa'daki gibi 20 euro/sentler, 30 euro/sentler gibi ve yirmi yıl gibi uzun alım garantileri vermedik; dedik ki: "Güneşte 13,3 sent alım garantisi veriyoruz, rüzgârda 7,3, hidrolik santrallerde 7,3 sent alım garantisi veriyoruz kilovat/saat başına ve bunu on yıl için veriyoruz." Biz şunları da yapabiliirdik: Bu alım garantisi rakamlarını 2 katına çıkarabiliirdik, bu alım garantisi rakamlarını yirmi yıla yayabiliirdik. Bunları yaydığımızda tüketicilerin üzerinde daha büyük bir yük oluşacaktı. Dolayısıyla burada bir optimizasyona gittik ve bir taraftan bu yatırımları teşvik edelim dedik ama bir taraftan da bu yatırımların vatandaşlar üzerinde üreteceği yükü belli bir oranda sabitlemek istedik. Dolayısıyla Türkiye, yenilenebilir de çok büyük bir potansiyele sahip ama bu potansiyeli daha akılcı, daha uygulanabilir ve enerji fiyatlarıyla vatandaşımızı, tüketicileri çok üzmeyecek bir sisteme sokmamız gerekiyordu. Dolayısıyla uyguladığımız politikaların temelinde bu vardı.

Yenilenebilirin yanında ikinci husus, enerji verimliliği konusu. Bu konu hakikaten, ekonominin bütün alanlarında potansiyelimizin olduğu yani biraz önce ifade ettiğim tarımda, ulaştırmada, diğer alanlarda fevkalade önemli potansiyelimizin olduğu bir alan. Aslında giriş konuşmamda ifade ettim fakat tekrar değinmek istiyorum çünkü önemli bir rakamı da sizlerle paylaşmak isterim: Türkiye'nin enerji yoğunluğunu geliştirmede yani daha düşük enerji kullanarak daha yüksek bir ekonomik değer üretme noktasında 2021 yılında dünyada 2'nci sıradaydık, yüzde 2,7'lik bir iyileştirme yaptık ama 2022 yılında bunun çok daha üzerine çıktık ve yüzde 6,2'lik bir iyileşme sağladık.

Şimdi aramızda yok ama Sayın Özlale de ifade ettiler: "Biz cari açığa ilgili, sadece enerjide dışa bağımlılığımızı veya enerji ithalatımızı düşürmekle bu işe çözüm arıyoruz. Hayır, bunun ötesinde, katma değerli bir sanayi ve üretim yapmamız lazım..." Çok doğru ama biz Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak, mutlaka bu dışa bağımlılığın temel konularından olan enerji ithalatını, geçen yılki

rakamlarla 96,5 milyar dolarlık enerji ithalatını mümkün mertebe aşağı düşürmeye çalışıyoruz ve bizim uzun vadede, 2053 yılı için ortaya koyduğumuz hedef şudur: Enerjide ve madende, teknoloji ve kaynakta Türkiye’yi net ihracatçı bir ülke yapmak. Yani vizyonumuzla alakalı bazı eleştirilerde “Daha yenilenmesi gerekir.” dendi ama ben bunu beş buçuk aylık Bakanlık dönemimde ifade ettim; burada, sizlerin huzurunda da ifade ediyorum: Türkiye’yi önümüzdeki otuz yılda enerjide net ihracatçı, hem enerjide hem madende, teknoloji ve kaynak olarak net ihracatçı yapma hedefi doğrultusunda bu politikaları geliştiriyoruz. Bu anlamda, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji fevkalade önem arz eden konular arasında yer alıyor.

Sorulduğu için çok kısa ifade edeyim: Özellikle Cumhurbaşkanlığı genelgesi kapsamında kamu binalarındaki yüzde 15’lik tasarruf hedefi yüzde 30’a çıkarıldı çünkü şunu gördüğümüz için bu, yüzde 30’a çıkarıldı: Yüzde 40’lara yakın bir tasarruf potansiyelinin olduğunu gördük. Bu arada, 2022 yılı sonu itibarıyla 189 kamu binasında da bu yüzde 15 tasarruf hedefine ulaştık ama dönem 2023 yılı sonunda bitiyor; 2023 yılı sonunda da kaç tane kamu binasında bu hedef tutturuldu ve inşallah, 2030 yılında da tüm kamu binalarında bu yüzde 30 enerji tasarrufuna ulaşmayı hedefliyoruz. Elbette ki enerji verimliliği için toplumda bilinçlendirme, eğitim düzeyinde farklılık, tanıtım fevkalade önem arz ediyor; o konuda da notlarımızı aldığımızı ifade ediyorum.

Üçüncü alan yani bizim bu 2053 hedefleri, iklim hedefleriyle alakalı en önemli konularımızdan bir tanesi nükleer enerji. Türkiye 1955’ten beri nükleerle alakalı hem uluslararası birçok anlaşmanın tarafı olmuştur hem de hemen her iktidar nükleer enerjiden elektrik üretimiyle alakalı bir hedef ortaya koymuştur ve bununla alakalı bir çaba içerisinde olmuştur fakat aradan geçen neredeyse altmış yıl boyunca kayda değer herhangi bir ilerleme sağlanmamıştır. Neden bu kadar eskiye gittik? Açık söyleyeyim, örneğin Akkuyu sahası 1970’lerde tespit edilen bir saha yani nükleer her yere kurulan bir teknoloji değil, dolayısıyla saha seçimi çok önemli; ta, 1970’lerde tespit edilmiş İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından yani sismik yönüyle, diğer yönleriyle nükleere uygun saha olarak tespit edilmiş bir yerden bahsediyoruz. O dönemlerde de nükleer yapılmaya çalışılmış ama nükleerle alakalı en kayda değer ilerleme ve bugün hakikaten ete kemiğe bürünmüş en önemli gelişme bizim dönemimizde, 2010 yılında, Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti devleti arasında akdedilmiş hükümetler arası anlaşma kapsamında yapılan bir proje.

Şimdi, bu proje bu yüzde 100 Rus sermayesiyle yapılan bir yap-işlet modelidir ve Meclisimizden geçen bir anlaşma kapsamında bu proje yapılıyor şu anda. Tabii, projenin hazırlık safhası 2010’da akdedilmiş bir anlaşma. Hepinizin malumu, 24 Kasım 2015’te Rusya’yla bir uçak krizi yaşandı. Dolayısıyla o süreçlerin getirdiği duruşlar, izinler, çevreyle alakalı izinler, çevresel etki değerlendirme süreçleri vesaire. 2016 yılından sonra projeye büyük bir hız kazandırdık ve bugün 2018 yılında Nükleer Düzenleme Kurumu tarafından inşaat lisansı verilen bu sahada şu anda 30 bin kişi çalışıyor, 30 bin kişiye istihdam sağlıyoruz.

Kıymetli vekiller, oradaki çevreye, Gülnar’a, Mersin’in geri kalan ilçelerine çok önemli bir katkı yapıyor; oranın kalkınması için sosyal anlamda katkılar yapıyor ve inşallah 2024 yılında ilk santralden, ilk reaktörden biz elektrik üretmeye başlayacağız.

Şimdi, ben 2016’dan beri çok defalar bu Komisyona geliyorum; Akkuyu’yla ilgili birçok şey duyuyoruz, nükleere karşı çok ifade oldu, Akkuyu’nun alım garantileriyle alakalı eleştiriler oldu. Ben şu rakamları sizlerle paylaşmak istiyorum, zaten Meclisin “web” sitesinde bu anlaşmaya ulaşış hem İngilizcesini hem Türkçesini görebilirsiniz. Şimdi, orada diyoruz ki: “Akkuyu’yla alakalı bir alım

garantisi var.” Değerli arkadaşlar, zaten güneşle ilgili de bir alım garantisi var, rüzgârla ilgili de bir alım garantisi var. Hatta şöyle söyleyelim: Güneşteki alım garantimiz 13,3 sent, dolar/sent, kilovatsaat yani güneşe biz daha yüksek bir alım garantisi veriyorduk 2021 yılına kadar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – TL’ye döndü şu an.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sent olarak söylüyoruz.

2010 yılında akdedilmiş anlaşmada diyoruz ki: Ortalama 12,35 sent alım garantisi var Akkuyu için fakat burada herhangi bir enflasyonla güncelleme söz konusu değil yani bugünkü 12,35 sent... 2024 yılında ilk reaktörün devreye girdiğini varsayalım, inşallah peyderpey her yıl birer reaktörü devreye alacağız, 2028 yılında tüm santral devreye girdiğinde üretilen elektriği biz on beş yıl boyunca 12,35 sentten alacağız. Bu ne demek? 2043 yılına geldiğimizde biz hâlâ kilovatsaat başına 12,35 dolar/sent ödeyeceğiz. Biliyorsunuz paranın bir zaman değeri var, enflasyon karşısında bir erimesi söz konusu. 2042’de yüzde 2’lik bir “discount rate”yle, iskontoyla bu rakam 6,73 sente gelir yani Akkuyu’da nükleerden alacağımız elektriğe ödeyeceğimiz bedel 6,73 dolar/sent olacak 2043 yılında.

Başka bir şey daha söyleyeyim: Biz Akkuyu’yla alakalı yüzde 100 alım garantisi vermiyoruz. Üretilen elektriğin 1’inci ve 2’nci santralde yüzde 70’ini -bu, hükümetler arası anlaşmada çok açık yazan bir husus- geri kalan kısmın yüzde 30’u 1’inci ve 2’nci reaktör için, yüzde 30’u da piyasa şartlarında piyasada satılacak.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Yani Türkiye’nin ekonomisi iyi giderse...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Mesela piyasa fiyatına bakarsanız bugün 7,7 sent -yani TL ama 7,7 sent, dövize döndürelim- olduğunu görürsünüz, hatta saatlik, yirmi dört saatlik dilimde bunun bazı saatlerde 5 sente, 4 sente, 3 sente, 2 sente düştüğü günler olabilir. Dolayısıyla geri kalan yüzde 30 1’inci ve 2’nci reaktörde o fiyattan satılacak. Bunu ortalamaya yaptığımız zaman aslında o fiyatın nereye geldiğini görebilirsiniz. Onun ötesinde 3’üncü ve 4’üncü reaktörde bu alım miktarı garantisi yüzde 30’la sınırlıdır yani üretilen elektriğin yüzde 30’unu biz alacağız, geri kalan kısmı piyasada, spot piyasada satılacak. Dolayısıyla burada yapılan değerlendirmeleri lütfen bu çerçevede değerlendirelim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Ben hesapladım, 27 milyar dolar yapıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Onun ötesinde, nükleer şunun için önemli değerli arkadaşlar: Sadece Türkiye için değil, eğer dünya iklim değişikliğiyle alakalı... Aslında enteresan değerlendirmeler oldu bu yeşil dönüşümle alakalı, kapitalist düzenin artık tıkanmış olmasından kaynaklı bazı ifadeler oldu. Aslında içinde haklılık payı olan ifadeler bunlar ama eğer dünya küresel ısınmayla mücadele konusunda ciddiye -sadece Türkiye için söylemiyorum- mutlaka bütün dünyanın nükleerle alakalı konuda şapkasını önüne koyup bir kez daha düşünmesi gerekiyor çünkü nükleersiz bir dönüşüm -bugünkü teknolojik anlamda söylüyoruz- sadece yenilenebilirle maalesef mümkün olmayacak bir dönüşüm. Türkiye mutlaka baz yükte nükleer santrale ihtiyaç duyuyor ve bunu da sadece Akkuyu’yla sınırlı tutmuyoruz çünkü bizim uzun dönemli projeksiyonlarımızda 20 bin megavatın üzerinde nükleer santrale, nükleer güce ihtiyacımız olduğu gözüküyor. Yani mutlaka bizim Sinop’a, mutlaka bizim Trakya’daki santrale, bunlara ilaveten de son dönemde dünyada gelişen küçük modüler reaktörlere alakalı 5 bin megavatlık bir güce ihtiyacımız var, eğer iklim konusunda samimiysek, iklim konusunda hakikaten altı dolu bir program çerçevesinde konuşuyorsak.

Şimdi, “Akkuyu Rusya’ya bağımlılığı artırıyor, devam ettiriyor.” vesaire gibi bir eleştiri var. Akkuyu’dan biz elektrik üretmesek, örneğin doğal gazdan üretsek yıllık yaklaşık 7,5 milyar metreküp doğal gaz ihtiyacımız var. Bugünkü doğal gaz resmimizde bunun yüzde 40’ının Rusya’dan geldiğini varsayalım; yine Rusya’dan alacağız bunu, İran’dan, Azerbaycan’dan alacağız, Amerika’dan sıvılaştırılmış LNG olarak alacağız ama günün sonunda bizim -eğer doğal gaz fiyatına ortalama 500 dolar dersanız- 3,5-3,7 milyar dolarlık bir doğal gaz ithalatımız olacak ve bedel ödeyeceğiz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Kurulu gücün ne kadarını kullanıyoruz en nihayetinde?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Dolayısıyla şuraya geliyorum: Bağımlı olduğumuz nükleer yakıt kısmı... Mukayesesini yaparsanız bir tanesinin 200 milyon dolar maliyeti var nükleer yakıtın -yakıt bağımlılığından bahsetmiyor muyuz- bir tanesinin ortalama fiyatla 3,7 milyar dolar. Dolayısıyla nükleere geçmemizin sebeplerinden bir tanesinin bu olduğunu söylememiz lazım.

Bunun ötesinde, son olarak nükleerle alakalı şunu söyleyeyim: Türkiye’de bu yirmi bir yıl içerisinde 75 bin megavatlık ilave gücün -biraz önce ifade ettim- çoğunluğu yerli yatırımcılar, yerli müteşebbisler ama bir kısmı da yabancı yatırımcılar tarafından yapılmış değerli arkadaşlar. Bunların içerisinde kömür santrali var, bunların içerisinde doğal gaz santrali var, bunların içerisinde yenilenebilir santraller var, binlerce megavatlık santral var; Alman şirket var, Suudi Arabistanlı şirket var, Çek Cumhuriyeti’nden var, farklı ülkelerden, farklı sermayelerden Türkiye’ye yatırım yapılmış. Şimdi, bunların yapılmasında, bu santrallerin yap-işlet modeliyle, yap-işlet-sahip ol modeliyle yapılmasında bir problem yok da yani Akkuyu Santrali’nin yapılmasında ne gibi bir problem var, merak ediyorum. Yani Rus santrali olması açısından mı kötü? Değerli arkadaşlar, dolayısıyla bu santral, Türk Ticaret Kanunu’na göre kurulmuş Akkuyu AŞ, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre çalışan bir şirkettir ve bu şirket IGA kapsamında yani hükümetler arası anlaşma kapsamındaki çerçevede çalışmaktadır, dolayısıyla bundan rahatsızlık duymayalım. Bu ülkeye, kendi parasını koymuş, getirmiş, 20-25 milyar dolarlık bir yatırım yapmış bu ülkede. Siz şunu mu bekliyorsunuz: Yarın öbür gün canı sıkılırsa Rusya, bu santrali buradan alır götürür mü diye düşünüyorsunuz? Bu santral, burada altmış yıl boyunca elektrik üretecek. Diğer verdiğimiz işte Alman şirketlerine... Daha çok yabancı sermayenin Türkiye’ye gelmesini istiyoruz değerli arkadaşlar. Yabancı sermayenin gelip yaptığı santraller, RWE Denizli’de doğal gaz santrali yaptı, 775 megavat; gelsin yapsın. Kırk dokuz yıl lisans verdi EPDK onlara, o santral, orada kırk dokuz yıl boyunca elektrik üretmeye devam edecek. Efendim, Acwa Power diye bir Suudi Arabistan şirketi Kırıkkale’de yatırım yaptı, 1.000 megavatlık bir doğal gaz santrali; gelip yapmasında hiçbir beis yok; yenilenebilir santraller, dolayısıyla bizim daha çok santrale, daha çok... Çin firması, işte Adana’nın Yumurtalık ilçesinde 1.300 megavatlık kömür santrali yaptı; inşallah bir gün, hep beraber görürüz. Son derece modern, bütün emisyon standartlarını karşılayan bir santral yapıldı ve şu anda hiçbir alım garantisi olmadan o santralden elektrik üretilip Türkiye’nin arz güvenliğine katkı sağlanıyor. Yani bu ülkede kalıcı yatırım yapılmasını istiyorsak bunlara aykırı davranmamamız gerekiyor. Onun ötesinde yani “Nükleerde böyle bir örnek yok.” deniyor mesela değil mi yani sanki sadece Türkiye, yap-işlet modeliyle bu işi yapıyor. Bakın, herhâlde daha çok değer verirsiniz diye düşünüyorum: İngiltere’de Hinkley Point C Santrali’nde şirketin sahibi yüzde 66 Fransız EDF, yüzde 33 Çinli CGN firması. İngiltere de bu santrali yapıyor ve yaklaşık, alım garantisi kilovatsaat başına 15 dolar/sent ve eskalasyonlu yani bu fiyat artarak devam edecek. Keza, birçok örnek var açıkçası burada, hepsini saymak istemiyorum ama dolayısıyla biz de 6,73’e iniyor bu fiyat, bizim bu konuda -Türkiye’nin- nükleer enerjiye ihtiyacımız var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bizim de azalarak devam ediyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Türkiye ekonomisi iyi giderse senaryosu o.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz, Sayın Bakan devam ediyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Bizim enerjideki temel stratejilerimizden 3'üncüsü de nükleer alan. Bir diğer alan doğal gaz ve petrol alanı. Bizim, günlük 1 milyon varillik ihtiyacı olan bir ülke olarak doğal gaz ve petrol arama dışında bir alternatifimiz yok yani gönül isterdi ki bu talep bu kadar olmasın, daha düşük olsun ve biz kendi talebimizi, kendi imkânlarımızla karşılayabilelim ama maalesef böyle bir şey söz konusu değil. 2016'dan sonra ikincil enerji dönüşümü döneminde AK PARTİ iktidarlarında, biz doğal gaz ve petrol aramacılığında farklı bir faza geçtik; o güne kadar yapılanları, o güne kadarki müktesebatı koruyarak. Ama şunu yaptık, dedik ki: Stratejinin aslında birkaç adımı var, bir tanesi -çok gündeme geldiği için tekrar edelim- Türkiye'nin denizlerinde kendi imkân ve kabiliyetleriyle, kendi mühendisleriyle, kendi sismik ve sondaj gemileriyle bu aramaları yapması. Bu çok önemli bir stratejik değişiklikti aslında ve o dönemde çok ciddi bir siyasi irade ortaya koydu Sayın Cumhurbaşkanımız. O dönemdeki Enerji Bakanımız Berat Bey'di, ben Müsteşar Yardımcısıydım; o gemilerin alınmasında bütün pazarlıkların birebir içerisinde oldum. Siz "210 milyon dolar" dediniz, rakam 154 milyon dolar; evet, 800 milyon doların üzerinde maliyeti olan gemiyi biz o gün doğru şartları, doğru zamanı yakaladığımız için çok uygun fiyatlarla filomuza kazandırdık. Ondan sonra Kanuni, Fatih, Yavuz, Abdülhamit Han gemilerini kazandırdık ve kendi imkânlarımızla denizlerimizde aramacılığa başladık; bunların neticelerini de görmeye başladık ama başka bir şey daha yaptık, biz TPAO'yu bir arama ve üretim şirketi olarak konumlandırdık. Aynı zamanda kararlarda, kendi kararlarımızda, kendi alanımızla ülkemizde gidilmemiş coğrafyalara gitme stratejisini oluşturduk. Onun da neticelerini gördük, işte, Gabar keşfi bu stratejinin önemli neticelerinden bir tanesi. Elbette, artık Şırnak hakikaten bir enerji merkezi, enerji üssü hâline dönüşüyor. Çünkü Şırnak zaten aslında enerji koridoru üzerinde olan bir ilimizdi çünkü Irak-Türkiye Boru Hattı bu ilimizden geçiyor biliyorsunuz, Silopi'den ve sadece Türkiye değil, dünya petrol piyasaları için çok önemli; kırk yedi yıldır oradan petrol akışı var, dünyaya her gün yaklaşık 500 bin varillik petrol akışı söz konusu olan bir hat. Dolayısıyla aynı Şırnak'ta şimdi artık kendi petrolümüz inşallah 2024'ün sonunda 100 bin varile çıkacak ama bu gidilmeyen coğrafyalarda, gidilmeyen yerlerde o aramacılığın faydalarını ve neticelerini almaya başladık ama bunlar yetmez, daha çok üretmemiz lazım; bu 100 bin varili başka coğrafyalarda, başka yerlerde bulacağımız keşiflerle inşallah artıracacağız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Mazot 20'den 40'a çıktı, buldukça fiyat artıyor, petrol buldukça fiyatı artıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Dolayısıyla petrol ve doğal gazda kendi imkân ve kabiliyetleriyle, kendi mühendisleriyle, burayı arayan, bulan; güçlü millî şirketleri olan TPAO'su, BOTAS'ıyla önemli bir dönüşüm sürecini başlattık ve bu süreç devam ediyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – BOTAS'ın zararı ne?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Değerli arkadaşlar, Sakarya Gaz Sahası'nda bugün itibarıyla 4 milyon metreküp üretiyoruz yani henüz üretmeye başlamadık değil, bugün fiilen o sahadan üretim yapılıyor. Biliyorsunuz, 20 Nisanda biz gazı karada yaktık, o gaz şebekemize verildi ve şu anda üretim devam ediyor. Elbette ki bahsettiğimiz konu, denizin 2.200 metre derinliğinde; deniz tabanına ulaştıktan sonra da yaklaşık 1.500, 2.000, 2.500 metre daha kazdığımız, 500 bar basınçların olduğu bir ortamda üretim yapıyoruz, oradan çıkan gazı 170-180 kilometre taşıyoruz, Zonguldak'ın Filyos Limanı'na getiriyoruz, oradaki kara tesislerinde "proses" edip, işleyip ondan sonra da şebekeye veriyoruz. Dolayısıyla işlemin büyüklüğü, işlemin karmaşıklığı hakikaten çok

büyük. Onun için çok kısa sürede birçok ülke bu kadarlık bir... Zaten bu kadar uzaktan gazı getiren bir ülke olmamış ama bu kadarlık kısa süre içerisinde bu kadar üretim yapan bir ülke yok. Biz üç yıldan daha az bir süre içerisinde bu üretimi gerçekleştirmiş durumdayız. Daha çok keşfe ihtiyacımız var, daha çok üretime ihtiyacımız var, ne kadar üretim yaparsak da vatandaşımızın ihtiyacını o nispette karşılayacağız. Elbette ki cari açığımızı düşürmede de bu bize oldukça katkı sağlayacak. Dolayısıyla petrol ve doğal gaz aramacılığı bizim enerji stratejimizin en önemli unsurlarından bir tanesidir.

“Yenilenebilir” dedik, “enerji verimliliği” dedik, “nükleer” dedik, “petrol” “doğal gaz” dedik; yeni alanlar var, hidrojen var, depolama var, yeni gelişen teknolojiler var; bu alanlarda da gelişmeleri takip ediyoruz, kendimize yol haritaları çıkardık. Türkiye’nin özellikle yeşil hidrojenindeki büyük potansiyelinin farkındayız ama Değerli Vekilim, orada şu dengeyi de tutturmaya çalışıyoruz: Aynı yeşil enerji üretiminde kullanılan güneş ve rüzgârı elektrik üretiminde de veya nihai olarak hidrojene dönüştürerek de kullanabilirsiniz. Burada ülkemizin ihtiyaçlarına, ülkemizin katma değerli ne üretebileceğine de iyi bakmamız ve iyi değerlendirmemiz gerekiyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Almanya bizi bu konuda çok önemli bir partner olarak görüyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Doğrudur.

Bir diğer alan, belki son alan olarak buna da değinmek istiyorum, madenlerle ilgili bir konu. Burada açıkçası Türkiye’nin madende de -konuşmamın başında ifade ettiğim gibi- mutlak surette net ihracatçı olması hedefi var, bunu başarabileceğimize inanıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, süreniz doldu.

Üç dakika ilave süre vereceğim, uzatmayacağım bir daha.

Buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir de şu sabit saate gelseydiniz Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Madenle ilgili Türkiye’nin çok ciddi bir potansiyeli var, bu potansiyeli devreye alırken biz açıkçası “insan, çevre ve daha sonra katma değerli madencilik” diyoruz. Bu konuda özellikle iş sağlığı ve güvenliğini önceliklendiriyoruz. Bu konuda yaptığımız denetimleri, yaptığımız denetimlerin niteliğini, kalitesini artırma konusunda her geçen gün daha iyiye gitmemiz gerektiğinin de farkındayız. İnşallah bu konuda da hep birlikte bütün kurumlarımızla, ilgili kurumlarımızla, ilgili diğer paydaşlarımızla da daha da ileri gideceğimize inanıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şu sabit saat uygulamasını Sayın Milletvekilimiz hatırlatıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – BOTAŞ’ın 2022 yılı zararını açıklar mısınız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sabit saat uygulamasıyla alakalı bir soru vardı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ben sormuştum ben, Sayın Bakanım...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Faaliyet raporu yayınlanmadığı için...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Vatandaşın çok telefon alıyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Ya, vatandaşlardan telefon alıyorsunuz, vatandaşların bir kısmından memnuniyet telefonları da geliyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yok, hiç memnun olan yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR –Dolayısıyla hem memnuniyet açısından...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – BOTAS’ın zararını alabilir miyiz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Yazılı cevap vereceğiz bu sorulara.

Hem memnuniyet açısından hem de enerji tasarrufu açısından yani üç zamanlı tarifeye göre Ekim 2016’da geçmişiz Sayın Vekilim, Ekim 2023’e kadar 10 milyar kilovatsaatlik bir enerji tasarrufu sağlanmış. Bunun parasal karşılığı bugün itibarıyla 15,5 milyar TL. Dolayısıyla bunu uygulayan ülkeler var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, ışık yandıkça herhâlde masraf azalıyor...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Yani o saatte yanıyor, başka saatte de farklı şeyler kazanılıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – BOTAS’ın zararını burada niye söylemiyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Şimdi, Sayın Başkanım, son olarak, bana verdiğiniz sürenin sonuna geldiğimin farkındayım ama...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 2022 yılı zararı...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – TTK’de... Şimdi, değerli arkadaşlar, BOTAS’ın zararı dediğiniz şey, aslında ben size biraz önce konuşmamın başında da ifade ettim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir rakam istiyorum sadece.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – 270 milyar TL’lik devletin desteği var; dolayısıyla devlet vatandaşını desteklemeye, biz sosyal politikalarımızı devam ettirmeye kararlıyız.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkanım, son olarak TTK’deki işçi alımıyla alakalı...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Rakam soruyorum, ya niçin rakam vermekten kaçınıyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR –Anlamadığım bir şey var. Biz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Faaliyet raporunda da yazacak zaten.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Açıklıyor, dinleyin.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Bakan Bey’i dinleyelim ya.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok basit bir soru...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – TTK’deki...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya bunu Bakan Bey yanıtlamayacaksa kim yanıtlayacak? Ezbere bile söyleyebilir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – BOTAS’ın 2022 yılı zararı ne kadar?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Değerli arkadaşlar, burada birçok soru soruldu, bir kısmına bu konuşmanın soru-cevap kısmında cevap verebildim ama her soru, her vekilimizden gelen soru çok değerli. Cevap veremediklerimizi mutlaka yazılı olarak ifade edeceğiz. Dolayısıyla...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yedi gün süreniz var Sayın Bakan, yedi gün içerisinde istiyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Evet, yedi gün içerisinde Sayın Başkanım, biliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – “Akdeniz’de gaz buldunuz mu?” diye sormuştum Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Onların hepsini alacağız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Ama son olarak şunu ifade edeyim: TTK’ye biz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan, bir daha uzatmayacağım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, arkadaşlar, bakın, bir dakika...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bu işçi alımıyla ilgili...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, söyle; doğal olarak tabii, gün boyu konuşuluyor, konuşmalar var, sorular var ama özellikle bakanlar tabii ki genel anlamdaki şeyi toplulaştırarak politikaları anlatacak ama spesifik sorulara cevap verecek bir şeyi sağlayalım Sayın Başkan yani sonuç itibarıyla yedi gün...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Spesifiği neye göre belirleyeceğiz?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır canım, önemi olan sorular, bunlar kamuoyunun merak ettiği sorular. Bakın, buna göre buradaki bazı sorulara burada... Sayın Başkan, bir karar alalım, öncelikle sorulara yani bu sorulmuş olan sorulara cevabı alalım. Zaten Bakan sunuşunu yapıyor, bunu sadece bu bütçe için söylemiyorum, diğer bakanlıklar için de söylüyorum. Çünkü burada birçok soru sorduk, benim de mesela sorduğum sorular vardı, sizin de vardır ama cevap alamıyoruz, yedi gün sonra cevap gelecek. Onun yerine burada şey yaparken bundan sonra...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Türelî, on saattir buradayız... On saattir soru soruluyor...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ya, tamam, anladım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Sayın Türelî, toparlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Cevap vermedi bak, politikayı anlatıyor, politika yerine soruları... Soru üzerinden odaklanırsak böyle bir şeyi yapalım yani sorup... Çünkü merak edilen şeyler var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu konu yani şey olarak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan yani BOTAŞ’ın zararını Enerji Bakanına sormayacağız, kime soracağız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Arkadaşlar, cevabını veremeyeceğimiz hiçbir soru yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Buyurun...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani bundan sonra bu şekilde bir şey yapalım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, lütfen son teşekkürünüzü yapın.

Buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Son olarak yani sorulara cevap verdiğimi düşünyorum ama bir soruya da cevap verelim yine. TTK’nin işçi alımıyla alakalı ifade edilen ki Sayın Deniz Yavuzılmaz bizimle beraberdi, kendisi de 10-15 işçinin seçiminde o da noter huzurunda çekiliş katıldı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Aynı ad ve soyada sahip olan 120 işçinin de...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hata yapıldı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – 1.500 işçiyi Zonguldak için aldık. Bu işçilerden birisi Türk vatandaşı olan, Türk vatandaşı olmuş olan bir Mısırlı. Dolayısıyla biz bütün yönetmeliklerimizde yani Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te ne diyorsa biz tatbik ettik.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kuraya gireceklerin arasında bir de Afgan vatandaşı vardı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – O çerçevede, Türk vatandaşı olması ve pasaportu olması bizim için önemlidir. Dolayısıyla zaten ilanımızda da bunu ifade ettik. Dolayısıyla Türk vatandaşı olmuş, pasaportunu almış kişinin orada o kuraya girmesinde ve kuradan çıkmasında ve madende çalışmasında hiçbir beis yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Suriyeli olup yabancı olup da Türk vatandaşlığı alanlar bizim gençlerimizin yerini alabilir yani.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Bu kardeşimiz orada maden mühendisliğinde okuyan, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi’nde okuyan bir kardeşimiz. Dolayısıyla onun orada seçilmesinde hiçbir beis yok.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Tekrar 2024 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarım; oylamaya geçebilir miyiz.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz bitirdiğiniz zaman oylamaya geçeceğim. Devam edin, buyurun; karşılıklı, buyurun, devam edelim!

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Karar verince oylamaya geçeceğim.

Değerli milletvekilleri, şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz verdim.

Sayın Bakan, sorulan sorular burada tutanaklarda var; arkadaşlar lütfen tutanakları alsınlar. Bu sorulara yedi gün içerisinde cevap bekliyoruz, Genel Kurul aşamasından önce alacağız, milletvekillerine bunları göndereceğiz ve gelen bütün cevapları aynı zamanda grup sözcülerine gönderiyorum.

Burada EPDK'ye sorulan sorular vardı, onların bir kısmı cevaplandı; eksik cevabımız varsa siz de onları lütfen gönderin.

Sayın Erdem'in sorduğu hesaplamalarla alakalı varsa formülüle edebileceğiniz şeyler onları da Sayın Erdem'e lütfen gönderin.

Burada sorulan elektrikle alakalı hesaplamalar vardı, bunlarla alakalı formüllerinizi veya daha detaylı açıklamalarınızı yazılı olarak lütfen gönderin.

Değerli milletvekilleri, şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum:

Enerji Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 3 adet önerge vardır, sırasıyla okutup işleme alacağız.

Okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.31	01	05.04	200.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyigit...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Ekonomik krizin gölgesinde yaşanan yüksek enflasyon ortamı artık zamların takip edilemediği bir noktaya taşınmıştır. Son bir sene içerisinde temel tüketim ürünleri başta olmak üzere birçok ürün yüzde 100'ün üzerinde zamlanmıştır. Gelirinin önemli bir kısmını kiraya ve elektrik, doğal gaz, su, internet faturalarına ayırmak zorunda kalan emekçi sınıflar için bu giderler önemli bir yekûn oluşturmaktadır. Elektrik ve doğal gazın sosyal hak temelinde her haneye ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz olarak sağlanması gerekmektedir.

Bu sebeple, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin 200 milyar TL artırılmasıyla her haneye ihtiyaç sınırına kadar doğal gaz ve elektriğin ücretsiz olarak sağlanması imkânı doğabilecektir. Ayrıca, ihtiyaç sınırının aşılması çabası da enerji tasarrufuna yol açabilecektir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.40	01	03.05	30.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Sayyigit...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Kapitalizmin sınırsız kâr hırsı doğanın talanını beraberinde getirmiş, özellikle yüksek orandaki sera gazı salınımı iklim krizinin temel nedenlerinden biri olmuştur. Enerjinin kömür, petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlarla enerji üreten santrallerden karşılanması hem bu kaynakların ortaya çıkarılması hem de enerji için kullanılması aşamalarında doğaya geri dönüşü olmayan zararlar vermiştir. Türkiye’de enerji üretimi büyük oranda fosil yakıtlarla sağlanmaktadır. Oysa ekolojiye zarar vermeyecek bir biçimde enerji üretilmesi mümkündür.

Bu nedenle, doğaya zarar vermeyen ekolojik temelli enerji üretimi altyapısının araştırılması ve söz konusu enerji altyapısının kurulabilmesi için ödenek artırımı yapılması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.31	01	05.04	20.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞIT (Van) – Gerekeçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekeçeyi okutuyorum:

Gerekeçe:

Yoksulluk ve işsizlik Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde Türkiye'deki bölgesel eşitsizliğin gerçeği nedeniyle daha yüksektir. Bu illerde yaşanan en büyük sorunlardan biri, DEDAŞ tarafından yapılan elektrik kesintileridir. Bu kesintiler gündelik hayatı olumsuz etkilediği gibi sağlık, ısınma ve tarımsal üretim başta olmak üzere büyük sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Özellikle DEDAŞ'ın faaliyet gösterdiği, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde hanelere ve çiftçilere normal tüketim aralığının çok üzerinde rakamlara tekabül eden yüksek faturalar kesilmiştir. Bu yüksek borcu ödeyemeyen hanelerin ve çiftçilerin elektrikleri kesilmiş; haneler elektriksiz, tarlalar susuz kalmış, üretim durma noktasına gelmiştir hatta borcunu ödeyemeyen çiftçilerin bankadaki tarımsal destekleme ödemelerine dahi el konulmuştur. Üretimin ve gündelik yaşamın devamı için bu borçların faizinin silinerek ana borcun yüzde 25'inin kamu tarafından ödenmesi gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Nükleer Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Nükleer Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçesini okutuyorum:

Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Türkiye, Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

20 Kasım 2023 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.00

